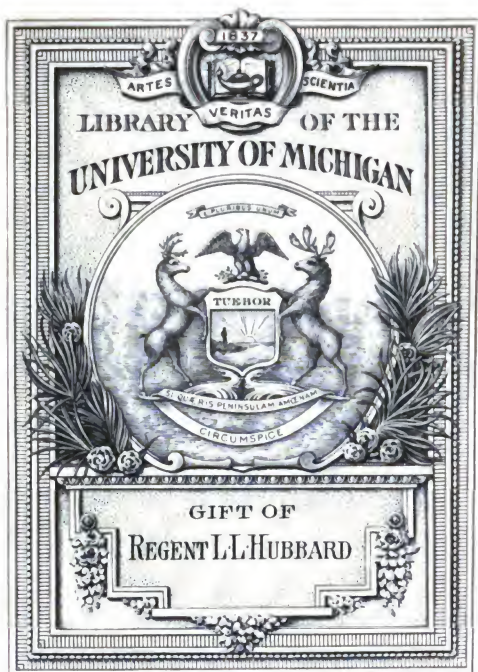
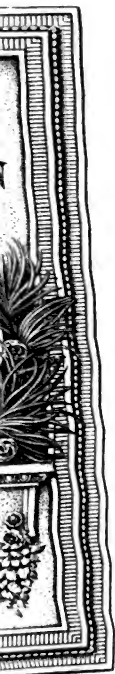

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
E PLURIBUS UNUM
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE
GIFT OF
REGENT L·L·HUBBARD

DE SAXISCHE ROBINSON,

OF

WILHEM RETCHIRS

Wonderlyke Reysen.

'S TYTELS
INHOUDT.

DE SAKE ROBINSON, wie zag ooyt schoonder stuk?
Werdt hier gekuyffeldt, door de Liefde en van't Geluk:
Nu is hy hoog, dan laag, gelyk al 's wereldts dingen,
Dan kruypt hy als een pier, dan schyndt hy weêr te springen
Gelyk een luchtig hart, en vliegt als Icarus,
Bynaar tot aan de zon; dan weêr als Dedalus,
Zo floddert hy daar heen, en sweeft gansch middelmatig,
Terwyl gemeene liens, doorgaans wat ryklyk pratig,
Dit spulletje aanzien, en 't verstrekt hen tot vermaak;
Zy zien hier RETCHIR, hun verstrekken tot een baak;
Zy zien hoe 't leven is een zee vol woeste baren;
Zy zien, hoe dat men dan schyndt hemelwaarts te varen,
Dan weer gedompeldt werdt als in een diepen poel:
Van deze waarheydt heeft hier ROBINSON 't gevoel,
En deze waarheydt, is t'ontdekken in zyn leven.
Sla 't Titelblaadjen om, 't gordyn werdt opgeheven,
't Gordyn is open, en hy stapt reets op 't Tooneel,
Zyn rol neemt aanvang, ziet het eyndt in 't laatste Deel.

LUCTOR ET EMERGO.

J. Goeree in:

(Translation of
Der sächsische Robinson)

v. 1 of 2 v.

WAARACHTIGE BESCHRYVINGE
Der wonderbare Reysen van
WILHELM RETCHIR,
OF DE
SAXISCHE
ROBINSON,
Geboortig van Leypzig:

Begonnen in den Jaare 1691. uyt Duytslandt, door Hollandt, Engellandt Vrankryk, Spanjen, Portugaal, Barbaryen, Griekenlandt, Servien en Hongaryen.

Vervattende, in een 28. Jarige togt,

Veele zeldtzame Gelukkige en Ongelukkige gevallen; Schipbreuken, en andere uyterste levensgevaaren; benevens derzelver vreemde en sonderlinge ontkomingen.

Door hem selve in 't licht gegeven.

Met kopere Platen verciert.

t' AMSTERDAM,
By JACOB TER BEEK,
Boekverkoper bezyden de Beurs, 1730.

Res.
Regent L. L. Hubbard
gt
8-14-1923

MEW 23Ap24

AAN DEN
LEEZER.

MEn ſal zich verwonderen, dat hier wederom een nieuwe *Robinſon* te voorſchyn komt, en waarſchynlyk ſeggen: De wereldt is immers al te veel met verdichtſelen en grollen vervult, waar toe dient dan dit ontuyg? Doch men moet niet al te ſchielyk in 't oordeelen zyn; want men ſal hier geen Verdichtſel, nog Fabel, maar een Waarachtige Geſchiedenis ontmoeten. *Robinſon Cruſoe* heeft ſeer veele Liefhebbers, ook ten deele gelukkige, ten deele ongelukkige navolgers gehadt. Nogtans ſal waarſchynlyk niemandt berouw hebben, dit eerſte werk geleſen te hebben, ſchoon hy thans volkomen daar van overtuygt is, dat de Hiſtorie van hem te recht onder de welbedagte Romannen verdient getelt te worden. Maar is *Robinſon Cruſoe* een verdichtſel,

waarom heeft men dan dese Waarachtige Historie den naam van *Robinson* gegeven; schoon de geene, van welken dese Geschiedenis handelt, niet *Robinson*, maar *Willem* genoemt was? Men antwoordt daar op: Dit woordt *Robinson* heeft sedert eenigen tydt by ons *Duytschers* deselfde betekenisse aan genomen, als 't *Fransche* woordt *Avanturier*; 't welke sulk een mensche beteekent, die in de wereldt allerlye buytengemeene Gelukkige en Ongelukkige gevallen is onderhevig geweest. En in desen sin geve ik ook hier meede in 't ligt, de Beschryvinge van myne 28. Jaarige Reysen, ook de Gelukkige en Ongelukkige gevallen, die my te landt en te water zyn ontmoedt, onder den Tytel van den *Saxischen Robinson*; met nogmaalige dierbaare verseekeringe, dat men in desen geen selfs verdigtede Avanturen, of sulke dingen die men slegts heeft hooren seggen, maar enkel

Waar-

Waarachtige werkingen van myn onbegryplyk noodtlot ſal ontmoeten.

Is 'er ondertuſſchen iemandt, die zich verbeeldt een beſchaafden ſtyl, volgens de heedensdaagſche wyſe, hier in te vinden, die ſal zich, het werk door geleſen hebbende, eenigſints bedrogen ſien. Een Man, die meer dan een vierde gedeelte eener Eeuwe in vreemde landen en op Zee heeft geſworven; die langen tydt op den hals gevangen heeft geſeten, by ſulke volkeren, welker Taale hy in den beginne niet verſtondt; die onder een geſelſchap van allerlye t'zaamen geraapt volk van Roeyers, een afbeeldinge van de Taal-verwerringe by 't bouwen van den Tooren te *Babel* heeft geſien; die onder de rouwſte Barbaaren de boeyens van een verachtelyken Slaaf heeft gedraagen; die eenige Jaaren by een oudt afgeleeft *Spanjaardt*, op een onbewoont Eylandt, en langer dan

20 Jaa-

20 Jaaren, ſonder eenig menſchelyk geſelſchap, heeft geſleeten; die moet nootſaakelyk den ſmaak van de hedendaagſche wereld verlooren, en door ſulk gebrek, den ſuyveren Schryf-trant ſyner Moeder-Taale vergeten hebben. Ik vleye my nogtans, niet tegenſtaande alle deſe omſtandigheden, dat een *Duytſcher*, by het doorleſen deſer Geſchiedeniſſen, geen *Oedipus* ſal noodig hebben, maar myn ordentlyk en natuurlyk verhaal ſeer wel begrypen.

Vaart wel!

DE

DE
SAXISCHE ROBINSON,
of de
Wonderbaare Reysen van
WILLEM RETCHIR.

SALOMON, de allerwyste der Koningen, heeft niet sonder oorsaake betuygt, dat alles, op den ruymen omtrek deser Aarde, ydelheit, en d'ongestaadigheit onderhevig is. Gebooren worden en sterven, volgen malkander, gelyk de schaduwe het Lichaam. Geluk en Ongeluk verwisselen geduurig met malkander, gelyk als Dag en Nagt. Nochtans is geen Schepsel dese ydele onbestendigheit meerder onderworpen, als het geene, 't welken in den beginne met het Beeldt van den Grooten Schepper wierdt begaaft. Doch dit alles geschiedt niet by geval; maar de geene, die de daagen aller Menschen in syne handen heeft aangeteekent,

en derselver getal bepaalt, heeft buyten twyffel ook te gelyk vastgestelt, 't geene een iegelyk geduurende die daagen synes levens sal ontmoetten. En dit is de reeden, dat alle menschelyk verstandt te kort schiet, om de gevallen van 's menschen leven soo verwerdt, of soo wonderlyk te konnen bedenken, als deselve den mensche wel overkomen. Wanneer menfe dierhalven van achteren besiet, soo moet men daar in seekerlyk eene meer als menschelyke Wysheit erkennen, die ieder deser gevallen tot een sonderling goedt oogmerk bestiert; namentlyk, om den Mensche ook daaar door tot de erkentenis der Ydelheit, en van dese eyndelyk op den weg tot de waarachtige en eeuwige Gelukzaligheit, te leyden. Iemand begeerig zynde, om 't geene ik hier kortelyk heb gesegt, in een klaar voorbeeldt voor ogen te sien, die behoeft slechts de volgende Blaaderen met eenige oplettentheit te doorleesen, als wanneer hy eyndelyk met my van deselfde gedachten sal worden.

Niemandt sal 't my qualyk honnen nemen, dat ik, om de veelvuldige oordeelen der wereldt te ontgaan, mynen rechten naame verswyge. Ik ben van geboor-

te

te een *Sax*. Myn vader was in een welbekende Stadt, een voornaam Koopman; dien ik in ſyn graf tot roem moet naſeggen, dat hy van myne jeugdt af aan niets heeft laten ontbreeken, om my door bequaame en deugdtſaame Leermeeſters, ſoo wel omtrent de nootſaakelykheeden van het Chriſtendom, als andere beſchaafde Wetenſchappen, ſoodaanig en grondig te doen onderwyſen; op dat ik vervolgens, by rypere jaaren, Godt mynen Schepper rechtſchaapen dienen, en de wereldt nuttelyk zyn konde. Ik leerde niet alleen de *Latynſche*, *Franſche*, *Engelſche*, *Italiaanſche* en *Nederduytſche* Taalen, (tot welke laatſte ik door den koophandel mynes Vaders bequaame gelegenheit hadde;) maar oeffende my ook in 't Ryden, Schermen, Danſſen, en Teekenen; ja in alles, 't geene ſlechts voor een jong en galant jongman van mynen rang wenſchelyk was; ſoo dat ik my reets in myn achttiende jaar met de hoope konde vleyen, dat 'er niemandt van myne jaaren was, die my konde evenaaren, veel minder voorbyſtreven. Een ding was alleen verdrietig, namentlyk, dat ik nooyt its deegelyks konde begrypen, daar meede ik eens in ſtaat

mogte geraaken om myn broodt te winnen. Myn Vader meende my wel tot den Koophandel op te queeken; doch sulks was voor eenes doven mans deure geklopt. 't Ontbrak my ook niet aan gelegenheit, om my in myne Geboorte-Stadt tot het Studeeren te begeven: Doch myn Vader was my al te digt op de hielen, en beroofde my van alle Vryheit, om na de wyse der Studenten te konnen leven. En dierhalven wist ik 'er altydt iets tegen in te brengen, om t' huys te blyven; waar door myn Vader eyndelyk besloot, my op een seekere Hooge Schoole te senden, omtrent negen Mylen van onse Stadt geleegen. Hy was in 't eerste van gedachten, my onder 't opsicht van eenen Hofmeester te stellen; doch myn zeedig en stil humeur overweegende, 't welke ik tot die tydt toe getoont hadde, begon hy een volkomen goedt vertrouwen op myn gedrag te krygen; sonder dat dese eerlyke Man bedacht, dat een jong en moedig Peerdt, soo lange als het getoomt en vast staat, zich stil houdt; maar soo haast het zich sonder toom en helfter in vryheit siet, selfs veeltydts tot syn eygen schaade, alle heggen en slooten overspringt, sonder

der

der zich te willen laten temmen, tot dat het eyndelyk een been, ja selfs den hals komt te breeken.

Om nochtans 't ooge wat op my te houden, gaf myn Vader my een ernstigen Recommandatie-Brief meede, aan een syner goeden Vrienden te *Jena*; liet my een swaaren Reys-rok maaken, benevens twee pakken nieuwe kleêren, ordentlyke verschooninge van Linnen, als ook andere behoeftens; en ruftede my soodaanig uyt, dat ik geene reeden hadde, om over syne suynigheit te klaagen.

Eyndelyk verscheen dien blyden dag, dat ik de wereldt soude gaan sien; vooreerst met den Postwaagen, die 's middags ten 12 uuren naar *Jena* vertrok. Soo draa ik 's morgens vroeg was opgestaan, ontboodt myn Vader my by zich in syne kamer; by wien ik ook myne Moeder vondt, die in traanen scheen te smelten, om dat zy haaren liefsten *Willem* soude moeten missen, sonder desen haaren eenigsten Soon daagelyks voor oogen te sien. Ik moet het bekennen, dat dit gesichte my insgelyks 't herte ontroerde; doch wanneer ik aan de dierbaare vryheit dagte, die ik binnen weinige uuren

ſtondt te genieten, ſoo was ik van blydtſchap als opgetoogen. En wat nagedachten konnen 'er doch by een jong, dertel en weelderig Jongman zyn, die nooyt buyten ſyner Moeders keuken is geweeſt? te meer nademaal 't verſtandt nooyt voor de jaaren komt. Zy waren doende, om een kopjen Koffy t' zaamen te drinken, volgens de heedensdaagſche Mode; vermits andere Koffy-en Thee-Narren haar anderſints voor groove en onbeſchaafde Menſchen ſouden hebben uytgekreeten, die niet wiſten, hoedaanig men in de Weireldt moet leven. Ik maakte voor myne Ouders myn kinderachtig compliment, wenſchte haar eenen goeden morgen, en vroeg mynen Vader: Wat 'er van ſynen dienſt was? *Willem*, myn Soon! (zeyde hy tot my;) Ik verſeekere u, dat het al iets byſonders is, dat ik heb konnen beſluyten, om u buyten myn opſicht naar een vreemde plaats te laten reyſen. Ik hadde u wel eenen Hofmeeſter konnen meedegeven; maar vermits ik op uwe kinderlyke gehoorſaamheit, die gy van jongs af aan uwe Ouders hebt beweeſen, maar mogelyk al te veel (daarby hy te gelyk van herten ſuchtede;) vertrouwen hebbe, en geen-
ſints

fints wil hoopen, dat gy uwe vryheit fult misbruyken, u daar door ongelukkig maaken, en ons, uwe Ouders, voor den tydt van droefheit ten grave fleepen; foo fal ik het by myn genomen befluyt laten beruften; en gy kondt in Godts naame, met den Poft waagen, die defen middag naar *Jena* rydt, vertrekken; tot welken eynde ik reeds gifteren voor u en uwen koffer een goeden plaats heb befprooken. Van kleederen en fchoon linnen, zyt gy buyten twyffel genoegfaam beforgt; en 't geene gy voor Boeken, en andere behoeftens, tot voortfettinge van uwe ftudien, noodig hebt, daar van fal ik u meede voorfien. De Vriendt, aan den welken ik u eenen Brief fal meedegeven, fal u van Tafel, Kamer, Bedt, Vuur en Licht, en 't geene gy anderfints noodig hebt, alles voor myne reekeninge, verforgen. Daar en boven heb ik u jaarlyks in alles vierhondert Ryxdaalders tot uw onderhoudt toegelegt; en ik fal u ten eerften de helft daar van in geldt meede geven; (tot welken eynde hy een fak met 200 Ryxdaalders uyt fyne kift kreeg, en den felven voor my neêr legde;) en alfoo oordeele ik, dat gy geen reeden fult hebben, om over

my te klaagen. Ondertusschen siet daar dese korte Vaderlyke Vermaningen, die gy nimmer uyt uw herte sult verbannen, waarom ik u om Godts-willen bidde!

1.

„ Voor alle dingen vreest en eert „ Godt; begint nits sonder bidden; stelt „ uw vertrouwen vast op Hem; en „ wanneer gy iets wilt doen, soo over-„ legt alvoorens, of sulks voor Godt be-„ staan kan.

2.

„ Alles, 't geene gy begeert te leeren, „ laat u grondig onderwysen; want een „ breeke-been kan hedensdaags niet „ voortkomen.

3.

„ Weest omtrent een iegelyk beleeft „ en vriendelyk; doch omtrent luyden „ van hoogeren rang altydt opwachten-„ de en gedienstig; want daar door kan „ zich een Jongman allerbest bemindt „ maaken.

4.

„ Soekt altydt na 't Geselschap van „ wyse en wel bedrevene Lieden, en „ wacht u, soo veel als immers moge-„ lyk is, voor ongebonden Geselschap: „ Want by d' eerstgemelde hebt gy ge-„ legentheit, om altydt in Deugden „ voort-

„ voortgang te maaken; maar by 't „ laatste sult gy, door opentlyk met het „ selve te verkeeren, u selve soo gehaat „ by de wereldt maaken, als het selfs is.

5.

„ 't Vrouw-volk laat u nooyt bekoo- „ ren. Dit segge ik geensints, als of ik „ eerlyke Juffers soude verachten: Maar „ slegts, vermits heedensdaags, onder „ veele gewaande Eerlyke, en oprechte „ Deugdtsaame Vrouws-persoonen, selfs „ door een welbedreven Man, naauwe- „ lyks 't onderscheydt in den eersten op- „ slag ontdekt kan worden; waarom „ zich een Jongman soo veel te meer „ voor haar moet wachten; vermits vee- „ le door diergelyke *Syreenen* veeltydts „ haare tydelyke en eeuwige welvaart „ hebben verlooren.

6.

„ Vertrouwt niemandt lichtelyk, of „ ontdekt hem uw herte, sonder dat gy „ hem alvoorens in eenige noodt of ge- „ vaar hebt beproeft.

7.

„ Verheft u nooyt wanneer gy geluk- „ kig zyt, of werdt niet al te kleynmoedig, „ wanneer Godt u 't eene of 't andere „ ongeluk toesendt: Want soo wel 't

„ eene als 't andere is een bewys van een
„ onverstandig en neêrslachtig gemoedt.

8.

„ Kondt gy iemandt buyten uwen
„ schade eenige vriendtschap bewysen,
„ soo doedt het met vermaak; doch om
„ zich, ten dienste van een ander, in
„ gevaar te begeven, is waardig om uyt-
„ gelacht te worden.

9.

„ Tot Speelen en Dobbelen hebt geen
„ geneegentheit; want veele duysenden
„ zyn daar door tot Armoede vervallen,
„ en weinige hebben 'er voordeel by ge-
„ vonden.

10.

„ Begeeft u niet aan 't krakeelen, en
„ begint geene moeyelykheeden. Wacht
„ u ook, soo veel als immers mogelyk
„ is, dat gy in geene Processen komt te
„ vervallen. Want het eerste brengt u
„ by eerlyke lieden in haat, en 't laatste
„ suygt u 't merg uyt de beenen, en sal
„ uwe beurs haast leedig maaken. Noch-
„ tans, indien 'er iemandt is, die u tracht
„ te schande te maaken, en u in uwe
„ eere aantast; soo verdeedigt u als een
„ eerlyk keerel, tot op den laatsten
„ druppel bloedts.

11.

„ Met Persoonen van hoogeren rang,
„ als gy zyt, laat u niet ligtelyk in een
„ naauwe vriendtschap beweegen ; ver-
„ mits zy zich nooyt met mindere als zy
„ zyn sullen gemeen maaken, sonder
„ reeden daartoe te hebben; en wanneer
„ zy 't slechts hebben verkreegen, daar
„ 't haar om te doen was, soo sult gy
„ bevinden, dat zy u wel haast sullen
„ verlaaten, en uwe eenvoudigheit be-
„ spotten

12.

„ Eyndelyk, soo schikt uw leven en
„ wandel altydt soodaanig, dat gy daar-
„ meede den Allerhoogsten moogt behaa-
„ gen, en by d'eerbaare wereldt voor
„ een verstandig man versleeten worden.

Ik soude hier noch wel veele nuttelyke vermaaningen konnen byvoegen ; (vervolgde myn Vader;) maar wanneer gy slechts op dese twaalf Artykelen neerstig acht geeft, soo sult gy daar uyt konnen oordeelen, wat 'er tot uwe tydelyke en eeuwige Welvaart dienstig is. Ik, en uwe Moeder wenschen u ondertusschen tot uw voornemen, allen Vader-en Moederlyken zeegen; en hoopen, met Godtshulpe, in onse oude daagen aan u onse vertroostinge te beleeven. Doch, op dat

gy

gy dese Vermaaningen dies te beter moogt onthouden, soo heb ik deselve schriftelyk opgestelt, die gy na uw welgevallen kondt bewaaren; en daarmeede gaf hy my te gelyk dit Pampier over.

Over dese hertelyke Aaanspraak stonden my d'oogen vol traanen; en ik nam de handen myner Ouders, kuste deselve, en bedankte haar kinderlyk voor haare toegeneegentheit, met belofte van my wel te gedraagen. Vervolgens versocht ik mynen Vader, dat hy soo veel goedheit geliefde te hebben, om 't geldt, 't welke hy my meedegaf, tot op omtrent 20 Ryxdaalders na, in Spetie Dukaaten te verwisselen; vermits ik deselve gemakkelyker konde meede neemen, en by my draagen; te meer, nademaal ik my vast hadde voorgenomen, geen penning buyten noodtsaakelykheit, en wanneer ik iets hoognoodig van doen hadde, uyt te geven, en met 't gout soo veel te suyniger konde leeren huys-houden. Dit stondt myn Vader my toe, en gaf my, in de plaats van 't silver geldt, uyt syn lessenaar 65 Dukaten en ruym 26. Ryxdaalders aan *Fransch* geldt; daar hy noch dese Lesse by voegde: Dat een verstandig Jongman altydt, van syne hertstogten en geldt, 't

zy

zy dat het in gout of in silver bestondt, moeste meester zyn. Hiermeede ging myn Vader uyt de kamer, en begaf zich in syn Comptoir.

Myne Moeder wenkte my ondertusschen stilletjes, en ik volgde haar na, in ons daagelyks vertrek. Daar gekomen zynde, kreeg myne Moeder een geborduurde Beurs uyt haar kabinet, daar in 20. Goude Dukaaten waren; en gaffe my, met dese navolgende woorden: Siet daar, myn Soon! beneffens mynen Moederlyken zeegen, vereere ik u dese 20 spetie Dukaten; doedtse by de geene, die gy van uwen Vader hebt gekreegen, en bewaart se t' zaamen tot een noodt-penning!

Ik nam dese Beurs met het grootste vergenoegen aan, deedt het gout by malkander, en stak het in myn binnen-beurs, die ik expres tot dien eynde hadde laten maaken; en aan d'andere zyde, myn *Engelsch* Horlogie, 't welke ik in 't selfde jaar van myne Ouders tot een nieuw-jaar hadde gekreegen.

Na myne gedachten, was ik toen een ryk Man, die trots de beste brave figuren te *Jena* soude konnen maaken; welke verwaantheit my met de grootste begeerte na d'uure van myn vertrek deedt

ver-

verlangen. Ondertusschen ontbeedt ik wat, vermits de Postwagen net op den middag stondt te vertrekken, soo dat ik geen tydt hadde om ordentlyk maaltydt te houden; en ik sondt inmiddels mynen Mantel en koffer, omse op den waagen te konnen pakken. Den tydt ondertusschen verloopende, quam myn Vader ten 12 uuren uyt syn comptoir, en behandigde my den Recommandatie-Brief aan synen vriendt te *Jena*. Ik nam nochmaals van hem en myne Moeder met weenende oogen afscheydt, en begaf my naar 't Posthuys; daar ik, na verloop van omtrent een quartier uur, op den waagen stapte, en de reyse aannam; daar door ik binnen korten tydt myn Geboorte stadt uyt het gesicht verloor.

Het was den 12 den *Juny* des jaars 1691. toen ik myne waardtste Ouders verliet, en een achtentwintigjaarigen Tocht aanging; vol verwerde veranderingen van gelukkige en ongelukkige Gevallen, die als een lange keeten waren aan eengeschakelt. Ik ontdekte wel haast, dat een Jongman niet beter kan doen, als in de wereldt, voornamentlyk op reysen, niemandt te vertrouwen, en mynes Vaders Vermaaninge gelyk als met

goude

goude letters in syne geheugenisse te prenten.

Behalven my, waren 'er noch ses Persoonen op den Postwagen, die voorgaven naar de *Naumburger* Misse te reysen; onder dewelke zich eene Vrouws-persoon bevondt, die my seer fraay en geestig toescheen. Dit volk gaf voor, tot een bende Commedianten te behooren, die reets vooruyt was gereyst, en dat zy in de naastvolgende *Pieter*-en *Paulus* Misse aldaar souden spelen; vroegen my ook onder de handt, waarheenen ik willens was te trekken? Voorts gedroegen zy zich soo beleeft en vermaakelyk, dat ik my, na myne gedachten, gelukkig achtede, met dit Geselschap soo verre te reysen; te meer, nademaal de Vrouws-persoon naast my plaats nam, my seer vriendelyk aansag, en met geestige invallen vermaakte. Dit was ondertusschen het Lok-aas, 't welke my, *Willem Retchir*, soo openhertig maakte, dat ik haar myn geheel voornemen ontdekte; en te gelyk zeyde: Dat myn Vader my naar *Jena* op de Hooge-Schoole sondt, en met al het noodige, voornamentlyk met een volle beurs van Dukaaten, rykelyk versorgt hadde. Niets was 'er

'er 't welke dese menschen, die veel wyser waren als ik, liever hoorden. Zy wenschten my geluk op myne reyse, en haarselve myne Dukaaten; en hadden buyten twyffel aan haare Juffer, die aan myne zyde sat, met wenken te verstaan gegeven, dat zy zich seer minsaam en verlieft omtrent my soude gedraagen. Dit bevel wist zy ook soo wel waar te nemen, dat, alvoorens wy noch in de Herberg quaamen, daar wy onse nacht-rust souden nemen, my alle oogenblikken geheele uuren toescheenen; vermits ik op haar Persoon en gewaandt zeedig gedrag soo verlieft wierdt, dat ik niets vieriger wenschte, als spoedige gelegenheit, om derselver openhertige geneegentheit, (daartoe zy my eenige geringe hoope scheen te geeven;) met een opgetoogene vergenoegtheit te mogen genieten. Ondertusschen begon den avondt reeds te vallen; en vermits het eenigsints donker weêr, en de waagen gedekt was, wierdt het eyndelyk daar binnen soo duyster, dat ik gelegenheit kreeg by dese Juffer, om haar wel duysendtmaal in stilte te kussen, met de handen steels-gewys veele Minne-greepjes te doen, en daar door myne onbeschryfly-

ke verliestheit eenigsints te voldaan.

Is iemandt verwondert, dat ik de welmeenende Vermaaninge van mynen getrouwen Vader soo haast vergat; diens verwonderinge behoorde haast op te houden, wanneer hy bedenkt, dathet met my, als een Soon, die in een groote stadt in weelde was opgevoedt, naauwelyks anders konde gaan. Want immers is het thans de mode, dat men aan diergelyke Jongelingen alle vryheden toestaat, haar al te vroeg tot Heeren maakt, vander jeugdt afaan een deegen laat draagen, ook voornamentlyk de Hoffelykheit voor alle dingen aanbeveelt; als eene noodige galanterye, die een Jongman kan bequaam maaken om met een iegelyk te verkeeren, en hem voort te helpen.

Eyndelyk quam onse Postwaagen gelukkig aan, ter plaatse daar wy 's nachts souden uitrusten. Myn vergenoegen was onuytspreekelyk, toen ik myne *Venus* van den Waagen tilde, ense by de handt in de Herberg geleyde. Maar nademaal wy allerleye volk daar vonden; verbeeldde ik my geen gelegenheit te hebben, om aan myne Engelinne de teekens van een oprechte liefde met der daadt te kon-

nen toonen. Dierhalven vroeg ik den waardt na een eigen kamer, begaf my beneffens myne schoone in deselve, bestelde, volgens 't goede gebruyk myner landtslieden, een goedt sacht bedt voor twee Persoonen, en noodigde eyndelyk 't geheele gesellschap van myne Minnaaresse in onse kamer by ons te komen. Zy weigerden gesaamentlyk myn versoek op de aller beleefdste wyse; voorgevende, dat zy in den gemeenen haardt met de andere Gasten wilden vrolyk zyn. Doch de Juffer liet zich eyndelyk, op myn instandigste beede, geseggen, met my alleen op de kamer te blyven; onder 't geestige voorwendtsel, datse my, als een vermaakelyk jong Heertjen, wat gesellschap wilde houden, op dat my de tydt niet te lang mogte vallen.

Siet eens, op wat een slecht fondament 't verstandt van een roekloos jongman berust! Naauwelyks hadde ik de welmeenende Vaderlyke vermaaninge gehoort, ja deselve schriftelyk by my, toen ik reets alles verachtede, en myne dwaase driften den ruymen teugel vierde; schoon dit, om soo te spreeken, reets d'eerste trap tot myn eygen verderf en ongeluk was, langs welke ik over hals

over

over kop van myne welvaart neêrbuy-telde.

Om kort te gaan, wy gingen en bleven met ons beyde alleen in de kamer. Indien ik niet al te dom en verlieft geweeſt was, hadde ik immers wel gemakkelyk konnen begrypen, dat deſe Vrouwsperſoon geen eerlyke Juffer moeſte weſen; of dat zy met deſe ſchielyke gemeenſaamheit haar eygen voordeel en myn nadeel bedoelde. Doch ſoo verre dagte ik toen niet. Wy ſleeten ondertuſſchen den tydt met allerlye Careſſen; tot dat de maaltydt gereedt was, die wy met ons tween met het grootſte genoegen eyndigden.

Thans noodigde ons den tydt, om op de nacht ruſt bedagt te zyn. Myne ſchoone veynsde te willen opſtaan, en my een goede ruſt te wenſchen; ſtondt ook reets op van haare plaatſe, bedankte my met veel beleeftheit voor het genootene onthaal, en deedt als of zy wilde vertrekken. Doch ik, als een verliefde Nar, konde, noch wilde dit geenſints toeſtaan. Ik greepſe by haar Albaſter witte handen, en ſmeekte haar, met de grootſte beleeftheit en onderwerpinge, my doch niet ſoo ongelukkig

te maaken; beneffens andere diergelyke dwaase uytdrukkingen. Eyndelyk liet zy zich, op myn veelvuldig aanhouden, geseggen, en wilde my doen gelooven, dat zy uyt suyvere liefde en hooggachtinge voor myn persoon, dit versoek toestondt, en haar selve in 't geheel aan myne edelmoedigheit overgaf. Voor dese onwaardeerbaare gunst, gelyk ik het toen noemde, poogde ik my dankbaar te betoonen, haalde myne Goudtbeurs uyt, en stak haar by voorraadt twee Dukaaten in de handt; daar voor zy my niet alleen eenige verliefde soentjes gaf; maar my ook in 't uytkleeden volgde, en de keers uytgedaan zynde, quamse by my te bedt. Ik legde myne broek op een stoel voor 't bedde; niet denkende, dat myne *Venus* meer op myne Dukaaten, als op my verlieft was. Het geene verder achter onse gordynen geschiedde, sal een kundige leeser gemakkelyk konnen oordeelen, sonder dat het noodig is hier breeder van te schryven.

Wy sleeten dese nacht in zulk een aangenaame rust, dat wy niet eerder ontwaakten, als toen de huys-knecht sterk op onse kamerdeur klopte, seggende, dat de peerden reets ingespannen waren.

Dier-

Dierhalven trokken wy met der haast onse kleederen aan, en ik eyschte schoon water, om ons te wasschen; beneffens een glas met sek, om ons te ontnuchteren, bragte het aan myn geweesene Bedtgenoot over, betaalde het gelag, en wy begaven ons beneffens het verdere Gesellschap wederom op de Postwaagen. De Comedianten of veelmeer de Beursesnyders, begonnen wel my en myn beminde wat te plaagen; doch wisten het altydt met soo veel beleeftheit te bewimpelen, dat ik als een onnoosele bloedt, daar weinig erg in hadde; my selfs gelukkig achtende, van dit gewaande Goude Vlies verovert te hebben.

Wy vervolgden, onder allerlye vermaakelyke reedenen, onsen weg, tot dat wy ons omtrent ten 10 uuren 's voormiddags voor de Poort van *Naumburg* bevonden. Aldaar verlieten myne Heeren Reysgenooten, beneffens haare Juffer, den waagen; hebbende niet de minste bagagie by haar, die zy voorgaven dat haar Opperhooft by zich hadde, die met een eygen Bagagie-waagen was vooruyt gereeden. Zy maakten my gesaamentlyk een beleeft compliment, bedankten my voor het genootene goede

geselschap, en gingen; beneffens haare be driegelyke *Delila*, de poort in; terwyle dese laatste my noch veele verliefde blikken en bekoorlyke Mynen toonde; of mogelyk my onder de handt voor de Gouts-beurs dankte, die zy 's nachts stilletjes uyt myne broek hadde geligt, sonder dat ik het tot noch toe was gewaar geworden. Ondertusschen bleef de Postwaagen, daar ik toen alleen op sat, in de Voorstadt slechts een weinig pleysteren; en na dat de peerden waren gevôert, vervolgden wy onsen weg, en quamen 's avondts ten 8 uuren te *Jena*.

Om mynen aanstaanden Factoor, aan den welken myn Vader my schriftelyk hadde gerecommandeert, soo laat geen ongelegentheit aan te doen, bleef ik die nacht in de Herberg, daar de Postwaagen t'huys hoorde; van willens zynde den volgenden morgen, met myne beste kleederen aan, myne Visite af te leggen. Ik sliep die nacht seer gerust; en toen ik het tydig oordeelde, stondt ik op, kreeg een pak van myne beste kleederen, beneffens al wat daar toe behoorde, uyt myn koffer, om het aan te trekken, en tegens myn Reys-gewaadt te verwisselen. Myne nieuwe Broek aangedaan hebbende,

de, meende ik uyt d'andere, die ik onderweegen hadt aangehadt, voor al myne Goutbeurg by my te nemen. Maar, ô Hemel! hoe was ik ter doodt toe ontſtelt, toen ik 't neſt leedig vondt, en ſag, dat deſe Vogels waren vervloogen. Ik moet thans noch bekennen, dat ik als geheel buyten my ſelve was, ſonder te weten, wat ik ſoude beginnen. Ik keerde de Broek wel duyſendt maal 't binnenſte buyten; doorſochte niet alleen de Binnenbeurs, daar in myne Gout-Beurs hadt geſtooken, ongelooflyk veelmaals na malkander; maar ook alle myne andere ſakken, ſoo wel in myn Rok, en Kamiſool, als in de Broek; 't welke ik t'elkens van nieuws herhaalde, of ik ook de Goutbeurs by geval in een verkeerden ſak hadt geſtooken. Eyndelyk doorſocht ik ſelfs myne Kouſſen en Leerſſen; en toen ik ook in deſe niets vondt, wierdt myn herte ſoo weemoedig, dat ik myn hertſeer niet langer konde verkroppen, en dierhalven over dit myn verlies eene Zee van traanen ſtortede.

Na dat ik dus een geruymen tydt van 't gebruyk myner ſinnen was berooft geweeſt, begon ik eyndelyk wat te bedaaren; en myne gedachten vergaaderende,

rende, schoot my te binnen, dat ik myne Gout-beurs waarschynelyk nergens anders was quyt geraakt, als door den minnenhandel van de voorgaande nagt. Dierhalven vervloekte ik wel duysendtmaal die ongeoorloofde begeerte; en vermits my te gelyk de welmeenende Vermaaninge te binnen schoot, die myn Vader my schriftelyk hadde meedegegeven, speet het my soo veel te gevoeliger, dat ik deselve soo ligtveerdig hadde verlaaten. Al wat ik verder by my hadde, selfs tot 't silver geldt toe, dat in myne sakken was geweest, haalde ik uyt myne Reys-broek, tot het minste toe, vermits de doortrapte Hoere zich enkel met myne Gout-beurs hadde vergenoegt.

Aldus eenige uuren met een onnutte ontsteltenis gesleeten hebbende, klaagde ik myn ongeval aan den Waardt, die my een ordentlyk en verstandig man toescheen, en in syne jonge Jaaren een soldaat was geweest, gelyk ik uyt syne reedenen verstondt. Dese riedt my, dat ik terstondt wederom naar *Naumburg* moeste ryden, en tragten dese bende gauwdieven uyt te vorschen; biedende selfs aan, my derwaarts te willen versellen. Dierhalven deedt ik hem ten eer-

sten

ſten een ligt rytuyg huuren, 't welke binnen een uur tydts gereedt was, en wy reeden t'zaamen met het ſelve naar *Naumburg*, daar wy 's avonds by tyds aanquamen, en ons verblyf in de voorſtadt namen.

Soo haaſt wy waren afgeſteegen, begaf ik my, beneffens mynen waardt, in de ſtadt, en wy vroegen na de bende Comedianten, die in deſe Miſſe aldaar ſoude ſpeelen? Doch niemandt wiſt 'er ons iets van te berichten. Wy gingen dierhalven naar de Overheit, by welke dit ſlag van Volk gemeenlyk eerſt om verlof moet verſoeken; daar wy met de grootſte verbaaſtheit verſtonden, dat zy noch geene Comedianten hadden vernomen; ja ook niet verwachteden, vermits zy geen permiſſie ſouden krygen; nademaal 'er voortaan Operaas, in de plaats van Comedien, ſouden vertoont worden. Wy vervolgden dierhalven onſen weg, en doorkruysden, noch dien ſelfden Avondt, en den geheelen volgenden dag, de gantſche Stadt, beneffens der ſelver gebiedt, en de Voorſteeden; doch ſonder iemandt te bevraagen, of te ontdekken, die na dit Canaille ſweemde, daar ik ſoo veel achting aan getoont hadde.

de. Om kort te gaan, myn Gout-beurs was wech; en myn ongelukkig noodlot hadde (helaas!) daar meede een begin genomen.

Dit ongeluk deedt my besluyten, om daar van van *Naumburg* met een Brief aan myne Moeder kennis te geven; (nochtans met geheel andere en verdichtede omstandigheeden;) en haar om derselver moederlyke onderstandt te smeeken; vermits myn Vader een seer haastig Man was, wien ik my niet durfde verstouten daar van te berichten. Ik bestelde dien Brief op de post, en reedt den volgenden dag wederom naar *Jena*; soo dat ik met dit heen en weer reysen niets anders won, als dat ik, behalven het verlies van myne Goudtbeurs, noch de gemaakte onkosten daar by aan myn been moeste knoopen.

Soo haast ik te *Jena* quam, begaf ik my naar den meergemelden vriendt, dien ik den Brief van myn Vader behandigde. Dese was ten eersten tot alles gewillig, gaf my in syn huys een kamer, bedt, beneffens andere toebehoorens, en een plaats aan syne tafel; daar aan noch vyf andere ordentelyke studenten spysden. Daar en boven recommandeerde hy my aan

de

de voornaamste Professoren; en ik maakte alsoo een begin om binnen korte tydt een aansienlyk Lidt van de Hoogeschoole te *Jena* te worden. Doch myn ongelukkig noodtlot hadde toen al wederom iets anders over my beschooren. Want binnen acht daagen kreeg ik antwoordt van myne Moeder, beneffens thien Dukaaten; en daar by dit korte, doch seer droevige bericht: „ Dat zy kort na myn
„ vertrek was siek geworden, en sedert
„ 't bedt hadde gehouden; ook door
„ myn ongeval soo veel verslimmert was,
„ dat 'er weinig hoope tot haare herstel-
„ ling scheen te wesen. Myn vader, die
„ haare siekte seer ter herten ging, hadde
„ daar over insgelyks binnen korten tydt
„ verscheyde seer gevaarlyke toevallen
„ gehadt; soo dat te duchten stondt, dat
„ Hy ook in 't korte soude bedtleegerig
„ worden. Dierhalven soude ik niet
„ nalaaten, om Godt dag en nacht te
„ bidden, op dat hy haar beyde haast
„ wederom tot haare voorige gesond-
„ heit mogte herstellen; vermits het
„ andersints grootelyks tot myn schaade
„ soude strekken. &c." Dese Brief maakte my soo neêrslachtig, dat ik naauwelyks wiste wat ik soude beginnen.

nen. Doch 't bleef daar niet by; want ik kreeg den derden dag daar na wederom een Brief, met bericht: „ Dat myne Moe-
„ der reets was overleeden, en dat myn
„ Vader insgelyks op 't uyterste lag ".
In den beginne trok ik dit verlies seer ter herten; ja soo verre, dat ik selfs willens was, met een extra-post naar huys te reysen, om mynen Zieltoogenden Vader noch eens te mogen spreeken. Doch terwyle ik met dese gedachten beesig was, quamen my een paar goede Vrienden op myne kamer besoeken, welken ik myn ongeluk meededeelde; maar dese rieden my geheel onverstandig, dat ik dese reyse soude nalaaten; nademaal ik immers myne overleedene Moeder niet wederom 't leven konde geven, en dat ook de siekte van myn Vader waarschynlyk soo gevaarlyk niet was, als men my wel geschreven hadde. Door dese ongegronde reedenen liet ik my bepraaten, om te blyven daar ik was; sonder te bedenken, dat ik, en niemandt anders, 't grootste verlies daar by te duchten hadde. Eyndelyk stelde ik alle droefheit aan een zyde, vermaakte my met myne Meede-makkers, na de gewoonte der lichthertige studenten; en vervolgde sulks ver-

verſcheyde daagen na malkander, om de grillen te verdryven; tot dat ik den onaangenaamen Brief ontfing, dat myn Vader meede was overleeden.

Dierhalven voltrok ik eindelyk myn eerſte beſluyt, om my te poſt naar myne Geboorte-ſtadt te begeven. In 't huys van wylen mynen Vader komende, vondt ik daar alles in de grootſte verwerringe: Want de Commiſſionariſſen der Crediteuren van myn Vader, hadden ſynen Pak-kelder gerechtelyk doen verzeegelen; alle de Meubelen in een groot vertrek laten brengen, en beneffens de kiſten en kaſſen, daar in zy oordeelden een party Silver-werk en gereede Penningen te zyn, by malkander doen ſetten, opſluyten en verzeegelen. Syne Koopmans-Boeken waren meede daar by; en ik, deſſelfs Soon, konde geen bedt machtig worden, om in 't Sterfhuys myne nachtruſt te nemen, of veel meer, om daar op myn ongelukkig noodlot te beweenen. 't Lyk van myn Vader ſtondt noch op de baar in een Pak-kelder; en den volgenden dag moeſt ik het, op 't aanraaden van ſommige Vrienden, in ſtilte laten begraven, daar toe zy my vyftig Ryksdaalders leenden.

Thans

Thans begonnen my eerst d'oogen op te gaan; soo dat ik merkte, hoe gevaarlyk het is Koophandel te dryven. Nochtans was het my onmoogelyk te begrypen, hoedaanig doch myn Vader soodaanig mogte ten achteren geraakt wesen; als zynde nooyt geen Debouchant geweest; noch ook sulk een Man, die veele ydele buytenspoorigheden hadde bedreven; daar toe andersints sommige Heeren Kooplieden in de groote Steeden mynes Vaderlandts seer geneegen zyn. Doch ik bevondt, by 't ondersoek van syne Comptoir-Boeken, 't welke volgens gewoonte vier weeken daar na voor 't Gerecht geschiedde, dat indien myn Vader niet al te inschikkelyk was geweest, en aan andere al te veel Credit hadde gegeven; of, indien slechts het vierde gedeelte syner Debiteurs, als brave Kooplieden haar woordt hadden gehouden; soo soude ik mogelyk soo veel te erven hebben gevonden, dat ik geene reeden hadde gehadt, om met andere jonge wysneusen te willen ruylen, die van de nalaatenschap haares Vaders groote figuren konnen maaken. Men riedt my, om 't geene myne Moeder aan mynen Vader ten Houwelyk hadde

de aangebragt, te eysschen: Doch sulks was, niet alleen een kleyn Capitaal geweest; maar myne Moeder was ook, by verscheyde gelegentheden, van haare Gerechtigheden, die den Vrouwen andersints toekomen, vrywillig afgestapt; soo dat ik in 't geheel niets konde uytvoeren. Daarop verstonden de Crediteuren malkander soodaanig, dat een iegelyk, na maate van synen eysch, (na dat de geheele nalatenschap, bestaande in Koopmanschappen, Huys en Hof, benessens alle de Meubelen, die daar in waren;) syn gedeelte soude genieten. Men bewoog my wel, dat ik daar tegens soude protesteeren, en Appelleeren; doch ik kreeg niet eens gehoor; nademaal de geheele nalaatenschap op verre na niet genoeg was, om alle de Crediteuren te konnen voldoen. Een ding wierdt my eyndelyk noch toegestaan; namentlyk, dat men my de Comptoir-Boeken van myn Vader overgaf; met vryheit, om de openstaande schulden, daar in staande, voor my te mogen innen. Doch de meeste posten waren quaade schulden; doorgaans in *Poolen*, *Boheemen*, en andere afgelegene gewesten uytstaande; die in dien tydt, door oorlog, brandt, en ande-

andere ongelukken, meest geruineert waren. Dies hadde ik weinig daar van te verwachten; 't welke de Crediteuren ook waarschynelyk reets van te vooren dus hadden overlegt; vermits zy my andersints sulk eene milde gift niet souden gedaan hebben, indien 'er voor haar wat te haalen was geweest.

Dus hadde ik wel Boeken, en in deselve meer als 80000 Ryksdaalders aan weesentlyke schulden, die my van rechtswegen toequaamen; maar 't ontbrak my aan geldt en vrienden. Ik moet bekennen, soo dikwils ik noch aan mynen doenmaaligen ongelukkigen staat denke, dat ik my van ontroeringe naauwelyks kan onthouden, daar over thans noch veele traanen te storten. Ik hadde geene Bloedt-vrienden, vermits myn Vader en Moeder als vreemdingen in myne Geboortestadt waren komen woonen: En de geene, den welken wylen myne Ouders in haar leven veel goedts en vriendtschap hadden beweesen, wilden den armen *Willem Retchir* naauwelyks meer kennen. In dese noodt begaf ik my tot een vriendt, die my, (daar voor ik hem in eeuwigheit sal danken!) sedert dien tydt, ook voormaals altydt, ja tot de-

ser

ſer uure toe, oprechtelyk en ſonder eygenbaat de behulpſaame handt heeft geboden; namentlyk, myn beminde Godt; die my ſeekerlyk, geduurende myne acht en twintig Jaarigen tochten, ſoo wonderlyk en genaadig heeft beſchermt en beſorgt, dat ik met *David*, in ſyn 52ſten *Pſalm* wel mag uitroepen: *ô Heer myn Godt! Ik ſal u loven in eeuwigheit, om dat gy het gedaan hebt; ende ik ſal uwen naame verwachten!*

Ik hadde reets mynen koffer, beneffens de weinige Boeken, die ik te *Jena*, geduurende myn kort verblyf aldaar, gekogt hadde, te rug ontbooden, en myne beſte kleederen en Boeken uyt noodt moeten verkoopen; ſonder te weten, wat ik ſoude beginnen. Ik was geweldig beſchaamt, dewyle ik, terwyle myne Ouders noch leefden, als een ander braaf Jongman van fatſoen hadde konnen leven; en my nu in ſulk een elendigen ſtaat bevondt, dat ik een iegelyk tot een ſpektakel ſoude ſtrekken; voornamentlyk ſulken menſchen, gelyk 'er veel in myne Geboorte ſtadt woonen, die op ieder een iets weten te ſeggen. Deſe verlegentheit duurde 't geheele Jaar van 1692. 't welke ik ſorgelyk en raadeloos

ſleet ; verkoopende inmiddels alles, wat ik maar van myne kleederen en linnen konde miſſen , om 'er van te leven. Myn *Engelſche* Horlogie , 't welke ik toen noch uyt den brandt bewaart hadde , lag het naaſte aan de beurt ; en ik was genootſaakt het ſelve voor 24 Ryksdaalders te verkoopen, ſchoon het in den beginne 50 Ryksdaalders gekoſt hadt. In deſen bedroefden ſtaat badt en ſmeekte ik den Hemel daagelyks, ja alle oogenblik , my iets in den ſin te geven, om 'er als een eerlyk Jongman van te konnen beſtaan. Ik merkte toen eerſt ter deegen, hoe qualyk dat 'er een Menſch aan is, die niets als ſtraatſlypen heeft geleert. Indien eenige jonge melkbaarden, van myn ſoort,en uyt myneGeboorte-ſtadt meede in ſulk een deerlyken ſtaat quamen te vervallen, als ik, ('t welke nogtans niet onmoogelyk is;)en dat de aanſienlyke Capitaalen, die zy van haare ouders verwachteden , of reets geërft hadden, haare Ezels-ooren niet bedekten, en haar voor doorluchtige Verſtanden deſer eeuwe deedt aanſien ; ſoo ſoudenſe buyten twyffel even ſoo weinig raadt hebben geweeten , om haar ſelve te raaden of te helpen, als ik toen wiſte, toen ik, ontbloot

bloot van alle menschelyke hulpe, op myn eygene wieken moeste dryven. Doch wat helpt het, andere thans over den heekel te haalen? 't Is genoeg wanneer ik segge, dat ik in sulk een slechten staat was, dat die niet slechter konde zyn.

Daar waren reets twee Maanden van 't Jaar 1692, verloopen, toen ik een vast besluyt nam, om, soo haast als 't weêr eenigsints bequaam om te reysen was, my naar *Hamburg* te begeven; en na gelegenheit te soeken, van daar naar *Amsterdam* te gaan, en te sien of ik vervolgens met d'eerste scheepsgelegenheit naar *Oost-* of *West-Indien* konde vaaren.

Op een seekeren dag, toen 't weêr reedelyk bedaart was, ging ik buyten de poort wandelen, om myne droefheit wat te versetten; den Hemel vierig aanroepende, my doch middelen en weegen aan de handt te geven, wat my best te doen stondt. Aldus was ik, in diepe gedachten, ruym een quart uur verre van de stadt gekomen, en meende wederom soetjes te rug te keeren; toen ik twee Persoonen in 't oog kreeg, die een nette Livrye droegen, en insgelyks scheenen eene wandeling te doen. Ik

ging noch een weinig voorwaarts , en zy onderhaalden my kort daar na , ja quamen my eyndelyk soo naby , dat ik haare redenen verstaan konde. Dies hoorde ik , dat de eene tot den anderen zeyde: Onse Prins heeft een besluyt genomen, soo haast als hy slechts iemandt weet te krygen, die de penne kan voeren , ook de *Fransche* en *Italiaansche* Tale machtig is, den selven tot syn Kamer-dienaar aan te nemen; en als dan een tocht direct naar *Hollandt* en *Engelandt* te doen, van daar naar *Vrankryk* en *Spanjen* te reysen, en mogelyk sal hy noch al verder gaan. Hier is een Hooge-School, (antwoordde syn makker,) en daar zyn veele arme Studenten ; van welke sommige nu en dan reedelyk wel in de Taalen bedreven zyn; soo dat de Prins waarschynlyk syn oogmerk wel haast sal bereyken, soo haast het ruchtbaar werdt, dat hy soo iemandt noodig heeft. Syn dienst is ook soo onbillyk niet , vermits hy alle weeken ordentelyk kostgeldt, vyftig Ryxdaalders 's Jaars aan Loon, en d'afgelegde kleederen en linnen van den Prins krygt : Doch 't voordeeligste van allen is, dat men by sulk een Heere, buyten syne onkosten kan reysen,

en

en ſulke dingen te ſien krygt, daar toe anderſints luyden van ons ſoort geen gelegentheit ſouden hebben.

Aldus diſcoureerende, waren zy my ſoetjes voorby gegaan; en ik volgde haar ſachtjes op de hielen, tot in 't naaſte Dorp, daar zy in een Herberg gingen; in de welke ik my ook begaf. Ik overdacht haare redenen by my ſelve, en 't ſcheen my niet anders toe, als dat my iemandt toeriep, dat ik my in dienſt van deſen Prins ſoude begeven. Geduurende deſe gedachten waren de twee lakkeyen aan een Tafel gaan ſitten, en hadden een kanne Bier geeyſcht. Ik nam ook plaats aan haare Tafel, en liet my ook een glas Bier geven; ſoekende gelegenheit, om met haar in diſcours te komen. Eyndelyk vroegen zy my, na eenige reedenen over en weêr: Of ik niet een Perſoon van de voorgemelde hoedaanigheden wiſte, die genegentheit hadde, om zich als Kamerdienaar in dienſt van haaren Prins te begeven? Ik gaf haar ten antwoordt: Dat 'er mogelyk ſulk een wel te vinden was, indien zy my eerſt dien Prins, in wiens dienſt zy waarſchynlyk meede waren, noemden. *Monſieur!* zeyde een van de Lakkeyen: Onſe Prins,

dien wy d'eere hebben van te dienen, is een *Rus* van geboorte, van 't oude en welbekende Vorstelyke Geslachte *Galizin*. De Czaar laat hem voor syne reekeninge reysen, en heeft hem toegestaan, dat hy daar toe ses Jaaren mag besteeden. Tot noch toe heeft hy zich in de Koninglyke *Poolsche* en Keurvorstelyke *Saxische* Residentie-stadt *Dresden* een geruymen tydt opgehouden, om de *Hoogduitsche* Taale te leeren. Daar meede hy reedelyk verre is gevordert; en thans is hy willens, soo haast hy maar van een Kamerdienaar is voorsien, die de voorgemelde Taalen machtig is, en de penne kan voeren, van hier te vertrekken. Ik, en dese myn kameraadt, hebben ons reets te *Dantzig* in synen dienst begeven, en wenschen niet meer, als altydt sulk een goeden Heere te mogen opwachten. Soo haast ik dit hoorde, versocht ik haar, dat zy de goedheit geliefden te hebben, om my gelegenheit aan de handt te geven, van haaren Heere te mogen spreeken; vermits ik my verbeeldde, omtrent al het geene, dat de Prins aan een Kamer-dienaar wenschte, hem genoegen te konnen geven, en genegentheit hadde, om my in

desselfs

desselfs dienst te begeven. De twee Lakkeyen waren over myn seggen grootelyks verblydt, vermits zy haaren Meester een nieuwen Bedienden souden aanwysen; en ik verheugde my ook van herten, dewyle ik mogelyk daar door gelukkig soude worden, en op dese wyse, buyten myne kosten, sulke fraaye reysen konde meede doen; doch allermeest, vermits ik daar door geleegentheit hadde, om de quaatspreekende tongen in myne Geboortestadt te ontwyken. Wy dronken noch eenige kannen Bier t'zaamen, om nader kennisse te maaken; en vermits zy my noch dien selfden dag by den Prins wilden aandienen, gingen wy by tydts wederom t'zaamen naar de Stadt.

Ik begaf my terstondt naar 't logement van den Prins, de welke dien dag een weinig onpasselyk was geweest. Soo haast als een van de twee Lakkeyen den Prins van my hadde gesprooken, quam hy tot aan syn kamerdeur, en besag my een geruymen tydt, van vooren en van achteren, sonder een woordt tot my te spreeken. Eyndelyk wonk hy my met de handt, en zeyde in krom-*Hoogduitsch*: Goede vriendt, kom wat nader! Ik na-

derde hem dierhalven, en boog my met de grootste needrigheit; doch dachte by my selve: Mag men dit al meede *Hoogduitsch* spreeken noemen! Maar ik verstondt naderhandt, dat hy willens soo krom hadde gesprooken, om te sien, hoedaanig ik my soude houden. Hy vroeg my daar op in 't *Fransch*: Of ik de *Italiaansche* Taale machtig was, en de penne konde voeren? Ik antwoordde hem: Ja! en dat ik ook de *Hollandtsche* Taale konde spreeken. Daar over betuygde hy syn genoegen; daar by voegende: Dat hy te *Dantzig* gelegenheit hadt gehadt, dese laatste een weinig te leeren; doch zich geerne verder daar in wilde oeffenen. Hy vroeg my verder: Of ik genegentheit hadde om met hem te reysen; vermits hy willens was, eenige verre tochten te doen, om de wereldt te sien? En hoe veel ik voor mynen loon eyschte? Ik antwoordde: Dat ik met syne Doorluchtigheit wel tot aan 't eynde van de Wereldt wilde reysen; en myn Salaris ter edelmoedigen bescheydenheit van syne Genaade stelde. Dit is goedt; (zeyde de Prins,) en ik verseekere u, dat gy daar by niet te kort sult schieten. Komt dierhalven morgen ochtent we-
derom;

derom; ik ſal inmiddels na u laten verneemen, vermits ik hoore dat gy in deſe ſtadt gebooren zyt; neemt ondertuſſchen dit geringe, en drinkt daar voor op myne geſondtheit; ſteekende my te gelyk een dubbelden Dukaat in de handt. Ik bedankte den Prins ten hoogſten, en begaf my naar huys. Ik ſloot my in myn kleyne kamer op, begaf my te bedt; en verwonderde my over de goedertierentheit Godts, in vreeſe en hoope, met veele traanen; wenſchende dat de nacht reets voorby was; tot dat ik daar over in ſlaap viel.

's Morgens, ſoo haaſt de aangename daageraadt zich vertoonde, ſtondt ik op, en verrichtede myn gewoonlyk gebedt; biddende Godt, dat hy my heden, indien 't my nuttelyk was, by den Prins genaade geliefde te verleenen. Vervolgens begaf ik my lynrecht naar 't logement van den Prins. Hy was gewoon 's morgens altydt ſeer vroeg op te ſtaan, en ik ſag hem, op myn aankomſt, reets in 't venſter leggen. Soo haaſt ik voor ſyn vertrek quam, deedt hy my roepen, en zeyde: Dat hy noch den voorgaanden avondt na my hadde laten vernemen; en verſtaan, dat ik van ordentlyke Ouders

was gebooren, doch seer ongelukkig geweest; 't welke hem seer leedt was. Doch indien ik my, gedúurende mynen dienst by hem, altydt getrouw en eerlyk gedroeg, soo beloofde hy my hier meede, op syn Cavaliers-parole, dat hy my altydt als een ordentlyk Jongman soude handelen. Voor myn Jaarlyks Salaris hadt hy my 50 Ryksdaalders toegelegt; en 't geene hy ondertusschen van kleederen, linnen, en andere dingen aflegde, sulks soude alles voor my zyn; gelyk hy omtrent synen voorgaanden Kamer-dienaar in gebruyk hadt gehadt. Ondertusschen konde ik de reys-kleederen, die daar aan de Muur hingen, voor my van pas laten maaken; vermits hy van gedachten was, met het begin van d'aanstaande week, zich op reys te begeven; daar na ik my konde schikken, myn goedt in syn logement laten brengen, in een kamer, die hy my soude laten wysen, daar in ik myn verblyf soude nemen. Thans ondervondt ik te recht, dat het my volgens het bekende Christelyke spreekwoordt ging: *Wanneer alle menschelyke hulpe vruchteloos is, soo is Gods hulpe en onderstandt 't allernaaste.* Ik bedankte den Prins met alle beleeftheit,

voor

voor de vereerde Reys-kleederen; beſtaande, in een ſcharlaaken Rok, een diergelyke Kamiſool en Broek, rykelyk met ſilver uytgemonſtert; bragt deſelve by een Kleêrmaaker, en lietſe hen na myn lyf maaken; op dat ik dit nieuwe gewaadt den volgenden dag, zynde Donderdag, konde aandoen, en my in het ſelve voor den Prins vertoonen; die my toen met een vriendlyk gelaat te verſtaan gaf, dat ik myne dingen wel gedaan hadde. Naderhandt verſtondt ik, dat hy ſeer voortvaarende was; zynde volkomen met myn naturel overeenkomſtig, ſoo dat wy wel t'zaamen overweg konden. Ik ſoude ook waarſchynlyk ſoo ſchielyk niet van hem afgeraakt weſen, indien ons niet een wonderlyk geval te *Liſſabon* voor eeuwig hadt van malkander geſcheyden.

Onſe reyſe wierdt dierhalven vaſtgeſtelt, en de Hofſtoet van mynen Prins beſtondt, in een Edelman, zynde in *Pruiſſen* gebooren; een Kamer-dienaar, zynde ik; een jong arm Edelman, van een bekendt Geſlachte in *Saxen* tot Pagie, en drie Lakkeyen. Den naaſtvolgenden Maandag 's morgens, met den opgang der Sonne, ſtondt een lichte en

ge-

gedekte Post-kales met vier peerden voor ons logement; benevens een Bagagie-waagen, expres tot dit gebruyk gemaakt, en meede met vier peerden bespannen. Op de kales sat de Prins, beneffens syn Edelman, Ik en de Pagie; en op den waagen waren gepakt, de Koffers, Bedde-sakken, een Reys-bedde, en 't geene verdere tot gemaklyke reyse van een voornaam Heere werdt vereyscht; ook namen de drie Lakkeyen daar op plaats. Met desen treyn reeden wy in Godts naame, 's morgens met klokslag van vyven, de poort uyt.

Myn meening is niet, om van alle de plaatsen te spreeken, die wy doorreysten; veel minder een ordentlyk dag-regisster dies aangaande te houden; maar slechts aan te teekenen, 't geene ons, voornaamentlyk my, ongemeen of wonderlyk is ontmoedt, geduurende mynen tocht van achtentwintig Jaaren, soo wel te water als te landt.

Wy namen toen onsen weg over *Wolffenbuttel* en *Bronswyk*, tot naar *Hamburg*; daar zich de Prins 14 daagen lang ophieldt; eensdeels, om het geen 'er aanmerkenswaardig in dese vrye Ryks-stadt is, te besichtigen; anderdeels ook, om een be-

bequaame gelegentheit af te wachten, om van daar te water naar *Amsterdam* te komen. Ondertusschen moeste ik, op bevel van mynen Prins, de twee Rytuygen, daar van wy ons op de reys bedient hadden, wederom met eenigen schaade verkoopen; vermits myn meester een besluyt nam, in allen gevalle syne reysen voortaan altydt te water voort te setten.

Op seekeren dag sondt de Prins my naar *Altena*, by den *Russischen* Resident, met eenige Brieven van aangelegenheit; maar vermits ik hem niet t'huys vondt, en niemandt van syn Volk my wiste te seggen, werwaarts hy gereeden was; ik ondertusschen last hadde, om antwoordt te rug te brengen; moeste ik besluyten, soo lange na hem te wachten, tot dat hy t'huys quam. Tot tydt-verdryf begaf ik my ondertusschen in een seeker huys, daar men een glas wyn voor geldt kon krygen, en zich vrolyk maaken. Ik ging aan een tafel sitten, en eyschte een glas *Franschen* wyn; dat my ook ten eersten door een aardig Meysjen gebragt wierdt. In dit huys was allerlye slag van Volk. Sommige dansten, andere speelden, en de meesten waren reets soo

be-

beschonken, dat zy niet wisten wat zy deeden. Van dit alles was ik geen liefhebber, en hadde dierhalven genoeg aan 't enkele gesicht.

Eenigen tydt wat in gedachten geseeten hebbende, quam my een seeker Jongman naderen, die van een goedt gelaat, en wel gekleedt was. Hy hadde een glas wyn in syne handt, ging by my sitten, sag my vry wat styf aan, en dronk eyndelyk met een groote beleeftheit op myne gesondtheit. Ik moeste hem dierhalven nootsaakelyk deselfde beleeftheit betoonen, en doen het insgelyks. „Myn „Heer! (begon hy daar op te seggen;) „indien ik my niet vergisse, soo heb „ik elders wel d'eere gehadt van u te „kennen. Neemt het my dierhalven „niet qualyk, dat ik my thans van de „gelegentheit bediene, om te vraa„gen: Of ik daar in ook een misslag „hebbe"? En in der daadt, ik kende dese Persoon meede wel van aansien, sonder evenwel te konnen bedenken, waar ik hem elders mogte gesien hebben. Ik gaf hem ten antwoordt: „Dat het wel „konde wesen, en dat wy malkander „buyten twyffel elders gesien hadden, „doch dat ik de plaats geensints konde
be-

„ bedenken, daar ſulks mogte geſchiedt „ zyn “. Hy maakte daar op nader kenniſſe, en verhaalde my, hoe godtloos en boosaardig dat het daar ter plaatſe toeging; en voornamentlyk, dat een Vreemdeling zich voor de ſtraatſchenders wel moeſte wachten; nademaal deſe plaats dikwils tot verblyf van diergelyke Vogels en allerleye quaadt geboefte ſtrekte. Inmiddels vroeg hy na myn doen en laten, en maakte zich voorts ſeer gemeenſaam met my.

Ik wiſte geenſints wat ik van deſen Knaap ſoude denken; en ik gaf hem geen ander bericht, als dat ik door een ſeekeren Heere tot den *Ruſſiſchen* Reſident was geſonden; en ſoo haaſt ik myne boodſchap gedaan hadde, wederom naar *Hamburg* te rug ſoude keeren. Daar over betoonde hy zich geheel onverſchillig, en ging, na verloop van een half uur, ſynes weegs; met vriendelyk verſoek hem ſyne vryheit ten beſten te houden.

Ondertuſſchen begaf ik my naar 't Quartier van den Reſident, die ook kort daar na wederom t'huys quam. Ik gaf hem terſtondt de Brieven van mynen Prins over; doch wierdt evenwel niet eer-

eerder geholpen, als toen het reets geheel duyster was. Eyndelyk toen ik antwoordt hadde ontfangen, meende ik my wederom naar huys te begeven; doch bevondt dat de poorten te *Hamburg* reets waren geslooten; vermits het soo laat was, dat 'er niemandt meer uyt noch in wierdt gelaaten. Dierhalven moeste ik besluyten na een plaats te soeken, daar ik soo lang myn verblyf konde nemen, tot dat het wederom dag was, en de poorten geopent wierden. Dies stapte ik eenige treeden achterwaarts, doch aan eene hoek komende, wierdt ik door vier Keerels, soo groot als bomen, met ontbloodt geweer besprongen. Een van dese gaf my ten eersten, met een holle kling, een steek door de slinker schouder; daar door ik terstondt ter aarde zeeg, en bygevolge buyten staat geraakte, om mynen uytgehaalden degen tot myn scherming langer te komen gebruyken. Daar op vielen zy my gesaamentlyk op 't lyf, doorsochten alle myne sakken, die in myn Rok, Kamisool en Broek waren; en beroofden my van alles, 't gêene zy by my vonden; ('t welke te naauwernoodt 20 Ryxdaalders bedroeg;) lieten my geheel bebloet leggen,

gen, en begaven zich naar haaren schuyl-hoek; waarschynlyk om desen bruydt, dien zy mogelyk veel grooter verwacht hadden, onderling t'zaamen te deelen.

Ondertusschen was ik, door 't veelvuldige bloeden, geheel krachtloos geworden; en ik vertrouwe, indien ik noch maar een uur dus onverbonden was blyven leggen, dat ik 'er seekerlyk 't leven by ingeschooten hadde. Kort daar na hoorde ik de dag-wacht op de Vesting den Trom roeren, en daar op wierden de poorten geopent. 't Was myn geluk, dat ik voor aan den weg lag, soo dat alle die daar voorby moesten my in myn bloedt konden sien leggen. Dierhalven quamen ten eersten eenige Menschen na my toe; en terwyle ik noch soo veel kracht hadde, dat ik haar met een sagte stem en korte woorden konde versoeken, my in 't Quartier van mynen Prins te laten brengen; waren 'er ten eersten eenige meedoogende ordentlyke menschen onder den hoop, die een burrie haalden, en my door twee sterke keerels in ons logement lieten brengen. De Prins was noch niet lang op geweest, en verschrikte van herten, my in sulk een slechten

ſtaat te ſien; en vermits my deſe goede menſchen de wonde ſlechts met neusdoeken hadden toegebonden, op dat ik niet doodt mogte bloeden, wierdt 'er ten eerſten naar een Barbier geſonden; die terſtondt quam, my ordentlyk verbondt, en den Prins verſeekerde, dat de wonde van weinig belang was, en dat ik binnen de tydt van een Maandt wederom volkomen ſoude geneeſen zyn.

Het grootſte geluk, by dit myn ongeluk was, dat de ſtraatſchenders my de Papieren niet hadden afgenomen; (beſtaande onder anderen in 4000 Dukaaten aan goede Wiſſelbrieven, die tot onſe verdere reyſe beſteedt ſouden worden;) die ik in myn Broekſak hadde ſteeken, en die zy buyten twyffel door de donkerheit van de nacht hadden overgeſlagen. Deſe Papieren gaf ik den Prins ſelve over, toen ik verbonden was. Ik moet bekennen, dat hy my veel genaade bewees; my nergens aan liet ontbreeken, en aan den Barbier een extra vereering beloofde, wanneer hy my ſpoedig herſtelde; gelyk ook met Godts hulpe binnen drie weeken werkelyk geſchiedde. Dit was den Prins ſeer aangenaaam; hy beſchonk den Barbier volgens ſyne belof-

lofte, en gaf my vyftig enkelde Dukaaten, voor de geleedene smerten, en 't geene de schelmen my hadden afgenomen. Ondertusschen maakte hy toestel, om *Hamburg* binnen weinig daagen te verlaaten; als hebbende alles wat aldaar merkwaardig was besichtigt, soo dat hy nergens na behoefde te wachten.

Wy gingen dierhalven aan boordt van een *Hollandsch* schip, *de Leeuwe* genoemt; de zeylen wierden opgehaalt, en wy steevenden met een goeden Windt naar de alom vermaarde stadt *Amsterdam*; daar wy eerder aanquamen, als wy selve hadden verwacht. Doch de geneegene Leeser neeme het niet qualyk, dat ik voortaan alle kleynigheeden voorbygaa; gelyk ook de beschryvinge dier steeden, die reets elders breeder zyn beschreven; verhaalende slechts eenige bysonderheden, die my hier en daar ontmoedt zyn.

Wy hielden ons niet langer als omtrent acht daagen, in de voorgemelde groote en wydtberoemde stadt op, en zeylden ten eersten naar *Engelandt*; vermits de Prins willens was, by syne terugkomst geheel *Hollandt* met bequaamer tydt en gelegenheit naauwkeurig te

besichtigen. 's Nachts kreegen wy een swaaren storm, zynde dit d'eerste, sedert dat ik op Zee geweest was. ô Hemel! hoe benauwt is doch een Jongman, wanneer hy den doodt voor oogen siet, en dat hy met een gesondt lichaam in Zee sal begraven worden! 't Gemeene spreekwoordt by ons segt wel: *Dat de geene, die niet aandachtig kan bidden, ter zee moet vaaren*; doch ik kan den Leeser op myne eere verseekeren, dat sulks by seer weinige, indien niet by alle, geensints wordt bewaarheit: Want ik heb, (soo wel geduurende desen swaaren storm, als ook veele andere, die ik op myne tochten heb uytgestaan;) met naauwkeurigheit aangemerkt, dat niemandt van alle, selfs de Geestelyken, niet veel aan 't bidden denken; maar als de noodt aan den man komt, doedt een iegelyk syn best om syn leven te redden, en niet te verdrinken. Dus ging het thans meede. Een iegelyk sag na iets om, daar op hy zich in de uyterste noodt mogte redden; en wy saagen klaar voor oogen, dat het ons in die tydt meede geraaden was. Want alvoorens wy 'er op verdacht waren, bleef ons schip op een blinde klip sitten; en wierdt door de ver-

bol-

bolgene golven met een groot gedruys in ſtukken geſlaagen ; ſoo dat 'er geen tydt over was , om zich lang te bedenken wat men doen ſoude.

Myn Prins hadde ten eerſten een beſluyt genomen , op een middelmaatige Tonne te gaan leggen , (daar van 'er veele op 't dek lagen ;) daar meede hy in Zee dreef ; en ik poogde myn leven op een ſtuk van een gebrookenen Maſt te behouden. Onſe overige Reysgenooten hadden meede, een iegelyk ſoo goedt als hy konde , een ſtuk van een plank , of iets anders gegreepen , om haar leven te redden ; en in deſen elendigen ſtaat wierden wy door de golven , dan Hemelshoog , en dan wederom als naar den afgrondt geſlingert ; ſoo dat 'er waarſchynlyk niemandt onder ons was , die verwachten konde ſyn leven te behouden. Aldus ſleeten wy den geheelen nagt op onſe elendige vaartuygen ; en 't kermen der geenen , die volgens de ſchikking van haar noodlot in Zee wierden begraven , was ſoo deerlyk , dat my thans noch over deſe geheugeniſſe de haayren te berge ſouden ryſen ; indien ik niet vervolgens noch veel vreeſelyker ſchipbreuken hadde bygewoont , en daar by

veel elendiger vertooningen met myne oogen hadt moeten aanschouwen.

Eyndelyk begon de daageraadt door te breeken. Door het geweldt van den Orkaan, was de Prins met syne Tonne aan een kleyn Eylandtje gespoelt; daar hy geheel stil lag. Ik was met myn stuk van een Mast tot aan een laage klip gedreven, die naauwelyks 40 treeden van het Eylandje was. Door myne sterke natuure hadde ik noch tamelyk veele krachten behouden; en soo haast als ik merkte, dat de golven my niet meer van dese plaats bewoogen, kreeg ik moedt, en begon weêr tot my selve te komen, schoon ik noch niet wist waar ik was. Doch soo haast als het wat lichter wierdt, begon ik rontom te sien, en ontdekte ten eersten mynen Prins, dien ik aan synen bleumerante Surtout met Gout geborduurt, kende. Hy lag aan den oever, als een doodt Mensche; en ik ben verseekert, indien ik niet besloten hadde, my terstondt na hem toe te begeven, en dat ik slechts noch vier Minuten daar mede gedraalt hadde, dat hy meede, gelyk de meeste menschen van ons schip, den Geest soude hebben gegeven; 't welke voor eeuwig beklaagens-waardig

was

was geweeft. Om kort te gaan, ik begaf my tot hem ; schoon ik van de klip nederdaalende, om aan 't Eylandt te komen, tot aan dan hals door moeras en water moefte waaden. Ik vondt defen goeden Heer in een deerlyken ftaat, zynde reets geheel kout en ftyf; want 't veelvuldige Zee-water, 't welke hy in 't lyf hadt gekreegen, hadde hem op den oever des doodts gebracht. Ik riep hem eenige reyse toe; doch hy gaf my al soo min antwoordt als of hy doodt was. Dierhalven kreeg ik hem by de beenen, fleepte hem eenige treeden over het gras, en hieldt hem 't onderfte boven, met 't hooft na om laag. Ik was van verbaaftheit als opgetoogen, toen ik fag, dat hy fulk een meenigte Zeewater quyt geraakte. Eyndelyk hem wederom aan 't fitten geholpen hebbende, begon hy krachtig te braaken; en dit meede voorby zynde, begon hy wederom afem te fcheppen, d'oogen een weinig te openen, en met een flaauwe ftem te feggen: ô Godt! waar ben ik? Op dit gefichte liepen my de traanen over de wangen; en fchoon ik hem antwoordt gaf, kende hy my egter toen noch niet; en vroeg t'elkens wederom: Waar hy was? On-

dertusschen begon ik hem de natte boven-kleederen uyt te doen; niets meer beklaagende, als dat ik hem niet konde laaven, noch met schoon linnen verschoonen. Daar was, voor als noch, voor my niets anders te doen, als gedult te hebben; zynde myn eenigste troost, dat de Sonne begon op te gaan, daar door wy ons wederom eenigsints mogten warmen, en droogen; hoopende, dat wy ondertusschen ook mogten ontdekken, in wat gewest wy ons toen bevonden; want aan ons noodige voedtsel, dagte ik toen noch niet.

Eyndelyk scheen 't my toe, als of de Prins allengskens wederom tot zich selve quam; waarom ik hem ophief, en deedt staan; vraagende: Hoedanig hy zich bevondt? Daar op sag hy my styf aan, en begon eyndelyk te spreeken, seggende: „ Och, myn liefste *Retchir*! Hoe komen wy doch hier by malkander? „ Hoe is het doch met ons schip vergaan, of met 't andere Volk, dat by „ ons aan boordt is geweest; om dat „ wy beyde ons hier alleen in sulk een „ droevigen staat bevinden? " Ik ontdekte daar uyt, dat hy van syne sinnen noch niet volkomen meester was; ver-

mits

mits hy van 't voorgevallene weinig of niets meer wiste; waarom ik hem poogde te beweegen, dat hy noch wat op 't gras soude leggen rusten; neemende ondertusschen syne boven-kleederen, wrongse uyt, soo goedt als ik konde, en spreyddese op de grondt, op datse door de warme straalen der Sonne mogten droogen. Ik wilde den Prins wel geheel ontkleeden; doch hy kantede zich met geweldt daar tegen. Ik, in tegendeel, trok alle myne kleederen uyt, bondt een natte das van myn hals om myn onderlyf, om myne schaamelheit te bedekken, en liet myn linnen in de sonne droogen.

Ondertusschen was de Prins in syne natte kleederen, van groote vermoeytheit in den slaap geraakt; en na dat ik uyt syne sterke Asemhaalinge merkte, dat het een natuurlyke slaap, en geene flaauwte was; (daar voor ik het in den beginne hieldt;) wilde ik hem niet stooren; maar ging op dit kleyne Eylandtjen ter slinker handt langs den oever wat voort, om te sien, of ik ook eenig voedtsel tot ons onderhoudt mogte vinden. Hier sag ik de allerelendigste en droevigste vertooninge, aan de veelvuldige verdronkene Menschen, welker lyken,

ken, door de hevige vloet met groot geweldt, sedert het ophouden van 't onweer, waren aan landt gespoelt. Zy lagen in allerlye postuuren, dubbelt en dwars over malkander; en veele van haar waren door de opspoelende stukken houts van ons verongelukt schip, in 't aangesicht en elders, soodaanig gequetst en verminkt, dat se naauwelyks meer kennelyk waren, en veele weinig meer na menschen geleeken. Ik kan niet ontkennen, dat ik op dit gesichte geheel onbeweegelyk bleef staan, en naauwelyks wiste, of ik waakte of droomde. Eensdeels verwonderde ik my over de sonderlinge Voorsienigheit Godts, die my, beneffens mynen Prins, soo wonderbaarlyk, en mogelyk, soo als 't scheen, van soo veele Menschen alleen hadde behouden: Anderdeels, wanneer ik betrachtede, dat dese arme verdronkene menschen reets alles hadden doorgestaan; daar wy in tegendeel mogelyk noch veel ongeluk te verwachten hadden, en ligtelyk op dit Eylandt van honger en dorst souden moeten versmagten; soo begon ik desen menschen haaren gelukkigen doodt te misgunnen. Egter strekte dit eenigste noch tot myn vertroostinge, vermits na
myne

myne gedachten, alle daagen, ja alle uuren, eenige vaartuygen uyt *Hollandt* naar *Engelandt*, en van daar te rug ſteevenden; het ligtelyk konde gebeuren, dat een ſchip niet verre van 't Eylandt voorby mogte zeylen; 't welke wy door teekens en wenken konden beweegen, een boot uyt te ſetten, en ons aan 't ſchip te laten brengen. Ik maakte daar omtrent ook in der daadt geen verkeerde reekeninge; nademaal den derden Dag een *Engelſch* ſchip quam opdaagen, 't welke met grof *Engelſch* laaken naar *Amſterdam* was bevracht geweeſt, en thans naar *Engelandt* te rug zeylde; met het welke wy tot aan *Chattam*, naby de *Teems* geleegen, voeren, en onſen weg van daar met gemak vervolgden.

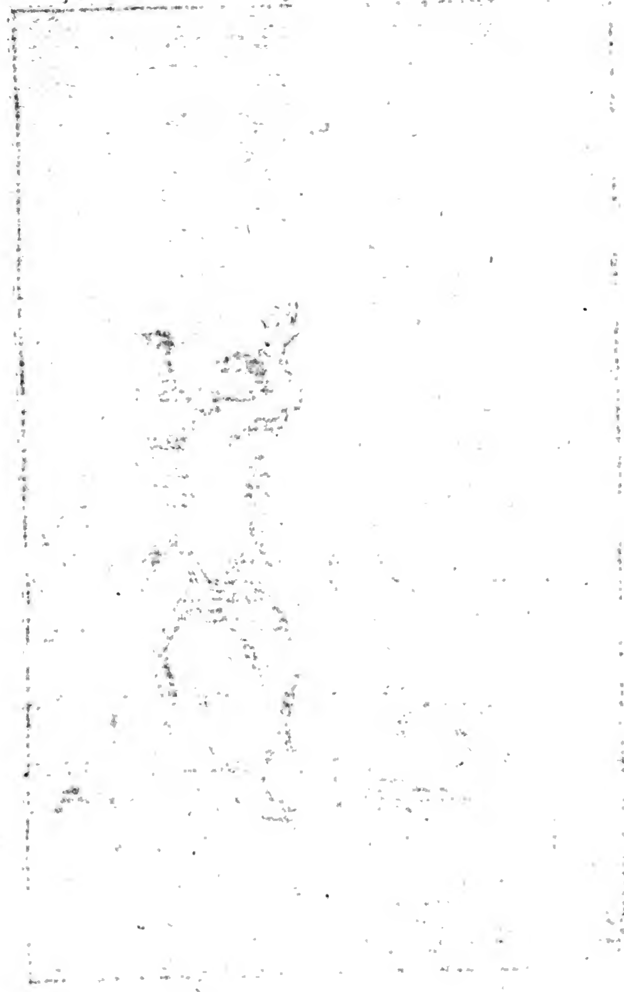
Doch alvoorens het ſoo verre quam, was ik vol duyſendt ſorgen, vermits wy geen voedtſel hadden; en ſchoon wy ſelfs 't geluk mogten hebben, van op ſulk een ſchip genomen te worden, dat wy naakt en bloot waren; en by gebrek van 's Prinſen Bagagie, Koffer en Kiſtjen, daar in hy ſyne wiſſelbrieven en geldt plagte te bewaaren; buyten ſtaat waren van verder te konnen reyſen. Doch de Hemel hadt reets voor beyde geſorgt; gelyk 't

ver-

vervolg van myn verhaal klaar ſal aanwyſen.

Ik begaf my wat nader aan den oever, en by de lyken der Menſchen, die door onſen ſchipbreuk waren verongelukt; en ſag, dat niet alleen doode lichaamen, waar ook veele goederen uyt ons ſchip aan landt waren geſpoelt. D'Orkaan was ſedert den opgang der ſonne geheel geſtilt, en 't vlakke ſtrandt, 't welke ten tyde van 't onweêr met de golven bedekt ſtondt, was thans wederom geheel droog geworden; waar door ſoo wel de lyken, als de Goederen, op den droogen grondt lagen. 't Landt daar omtrent was redelyk boſchachtig, en indien ik 't wel heb onthouden, van wegens de veelvuldige kreupelboſchen byna ontoeganglyk; behalven eene vlakte aan de Zee-kant, daar de meergemelde lyken en goederen waren opgeſpoelt.

De hoope, van onder de geſtrande dingen eenig Proviant te vinden, dreef my deſelve wat nader te beſichtigen; als wanneer ik van verwonderinge als geheel opgetoogen wierdt, toen ik de Reyskiſt van den Prins ſag leggen, daar in hy alle ſyne koſtelykheden, beneffens ſyn kleyne kiſtjen, by malkander hadde

Vreemde ontmoeting van Retcher, op een onbewoondt Eylandt.

de laten pakken; en niet verre daar van daan lag het lyk van den jongen Edelman, dien wy uyt *Saxen* hadden meede genomen. Terwyl ik dus, van verbaaſtheit als geheel buyten my ſelve vervoert, ſtondt te kyken; quam my iemandt in ſtilte van achteren naderen, en hieldt my d'oogen toe. Ik wiſt niet wat my overquam. De ontroeringe en de vrees, verdubbelden myne kragten; daar door ik my met groot geweldt losrukte, uit de handen des geenen die my omvattede. Ik ſag dierhalven na hem om, en bevondt, tot myn grootſte blydtſchap, dat het 's Prinſſen Edelman was, die gelyk als ik, geheel moeder naakt achter my ſtondt. Ik ondervondt toen in der daadt, dat 'er geen grooter vergenoegen kan zyn, als dat twee goede vrienden, die malkander onderling voor doodt hielden, bygeval wederom by elkander komen.

Deſe brave Edelman vroeg terſtont na den Prins? En toen hy hoorde, dat ik hem niet verre van my half doodt hadt gevonden, maar dat hy thans waarſchynlyk buyten gevaar was; wierdt hy daar over met ſulk een vreugde aangedaan, dat hy aanſtondts na hem toe wilde loopen.

pen. Doch ik hieldt hem tegen, en riedt het hem af; eensdeels, vermits de Prins in een soeten slaap lag, en dierhalven niet gestoort moeit worden; anderdeels, vermits wy 's Prinssen groote Reyskist aldaar voor onse oogen sagen; die wy moesten tragten naar hem toe te sleepen; of in dien se ons te swaar was, liever in stukken te slaan, om 's Prinssen kistjen, beneffens andere kostelykheden daar uyt te ligten, en hem, als hy ontwaakte, daar meede te verblyden. Dese aanslag behaagde den Edelman volkomen wel; waarom wy de kist ten eersten aanpakten, en se meenden voort te sleepen; maar wy bevondense soo swaar, dat wyse niet van de plaats konden krygen: Dierhalven namen wy eenige groote steenen te baat, daar meede wy se eyndelyk open kreegen, met het deksel in stukken te slaan. Wy vonden daar in alles hol over bol door malkander legen; doch, tot het grootste geluk waren de Wisselbrieven, die de Prins buyten myne kennis in gewast linnen hadde gewonden, noch droog en geheel; zynde in tegendeel desselfs fyn linnen, goudt-laakense kamisoolen, en geborduurde kleederen, door 't scherpe Zee-water niet weinig be-

beschaadigt. Doch wy waren verblydt, dat het beste noch behouden was. Wy namen beyde van 's Prinssen goederen, soo veel als wy daar van konden draagen, en begaven ons ter plaatse daar ik den selven slaapende hadde verlaaten. Ondertusschen was hy reets ontwaakt, en sag ons met de grootste verwonderinge wel belaaden van verre aankomen; waarom hy, in syne natte kleêren, die slechts van buyten door de Sonne iets waren gedroogt, ons een groot eynde te gemoedt ging. Hy was grootelyks verblydt, toen hy hoorde, dat wy syne groote Reyskist wederom hadden gevonden; en dat syne goederen, die daar in gepakt waren geweest, voor 't meeste gedeelte, immers 't beste daar van, noch in een reedelyken staat waren; 't welke wy nimmer hadden durven denken. Om kort te gaan, wy ontlasteden ons van dese bagagie by den Prins; die wonderbaarlyk in syn schik was, dat hy dien braven Edelman ook weder levendig quam te sien. Wy begaven ons meermaals na de geopende Reys-kist van den Prins, en droegen se allengskens leeg; bragten alles by hem, droogden het in de Sonne, soo goedt als wy konden; en sleepten eyndelyk de leedige

dige kist meede na onse verblyfplaats. Vervolgens kleede in den Prins, met het geene 't eerste droog was, en 't overige pakten wy wederom by malkander, soo goedt als mogelyk was.

Tot noch toe waren wy met het bedekken van ons lichaam soo yverig beesig geweest, dat wy onsen maag vergaaten; die zich eyndelyk selfs aandiende, en ons het versuymen van de middagsmaaltydt herinnerde. Wy souden hem geerne syn deel gegeven hebben, indien het van ons hadt afgehangen; doch wy hadden niets te eten, noch te breeken, en met leedige handen was dese gast niet te stillen. 't Eylandt, daar op wy ons bevonden, was sandtachtig, en van alle schepselen ontbloot; soo dat wy'er niets saagen als boomen en struyken. Onse eenigste troost in desen slechten staat was, dat wy ons op een opene en hoogleggende plaats bevonden, van daar men tot diep in Zee konde sien; hoopende van 't eene oogenblik tot 't andere, dat wy eyndelyk een schip in 't gesicht souden krygen. Ondertusschen was dit vruchteloos, want de Sonne begon eyndelyk te daalen; en met derselver ondergang verdween ook alle hoope tot onse verlossinge, of van een goede Maal-

tydt

tydt te doen; welke onverwachte Vasten-dag mynen Prins vry wat *Spaansch* voorquam, als hebbende met de gewoone Vasten-daagen der *Russen* niet de minste overeenkomst. Den volgenden dag, deeden wy, soo wel de Edelman als ik, ons uyterste best, en wy liepen 't geheele Eylandt rondt, om te sien, of wy, ten minsten voor onsen Prins, 't eene of 't andere tot voedsel konden vinden; doch alles was tevergeefs, en wy quamen beyde met leedigehanden te rug; sonder dat wy ook noch eenig Schip te sien kreegen.

Eyndelyk, op den derden dag, wakkerde de goede hoope tot onse verlossinge, vermits wy met den daageraadt een Schip in 't oog kreegen; doch 't selve was noch soo diep in Zee, dat wy onmogelyk konden sien, wat cours dat het hieldt, en of het wel na by ons Eylandt soude heen steevenen; waar door wy noch al tusschen hoope en vreese leefden. Dit was het *Engelsche* Schip, van 't welke ik reets heb gesprooken, 't welke eene laading gemeene Laakens naar *Amsterdam* hadde gebragt. Want schoon 'er in *Hollandt* selfs eene seer groote meenigte deser stoffen werdt gefabriceert, nochtans zyn dit meest fyne Laakens, die met

beter voordeel naar afgelegene gewesten worden versonden en verhandelt; waarom men 'er doorgaans meerder voordeel in siet, om de grove Py-laakens, ten gebruyke van de Boeren en 't gemeene volk, uyt *Engelandt* te ontbieden; soo datse van daar in meenigte en goedt koop worden overgevoert. Dit Schip nu t' *Amsterdam* gelost hebbende, quam, by gebrek van vracht, leedig te rug, hebbende niets anders als sandt tot ballast aan boordt; en wy hadden het geluk, dat het omtrent maar twee kanon-schooten ver voorby ons quam zeylen. Vermits wy nu alle drie op de hoogste plaats van 't Eylandt waren, onse neusdoeken boven aan reedelyke lange staaken, die wy uyt het bosch sneeden, hadden vastgemaakt, en gestaadig daar meede heen en weêr swierden, kreeg 't Scheepsvolk ons eyndelyk in 't gesicht; en vermits het reedelyk stil was, sondt de Schipper een boot met ses man naar landt; om te sien, wat volk wy waren, of wat onse vaandels beteekenden, daar voor zy onse neusdoeken van verre hadden aangesien.

Onse Prins was de eerste, die den boot naar landt sag komen, en gaf 'er ons kennisse van; daar over wy wonderlyk

wel

wel in onſen ſchik waren. Ondertuſſchen naderden deſe brave *Engelſchen* allengskens, tot datſe eyndelyk aan ons Eylandt, daar een vlak en gemaklyk ſtrandt was, voet aan landt ſetteden. Zy waren ten hoogſten verwondert, datſe ons daar vonden; te meer nademaal dit de eygentlyke cours niet is om naar *Engellandt* te zeylen. Wy verhaalden haar met korte woorden ons ongeluk, en onſe driedaagſche Vaſten, waar door wy grootelyks wenſchten iets te nuttigen; waarom zy ons niet langer met vraagen wilden ophouden, ons, beneffens onſe Reys-kiſt in haaren boot namen, en daarmeede naar haar Schip roeyden, daar wy binnen den tydt van omtrent drie quartuurs gelukkig aanquamen.

De Schipper ontfing ons ſeer wel, beklaagde ten hoogſten ons ongeluk, en verquikte ons met eenige goede ſpyſen, ſoo goedt als hy ſe ſelfs hadde. Doch myn arme Prins, beginnende eenig gemak te genieten, ondervondt nu eerſt ſynen ſlechten ſtaat, en kreeg de koorts; waar door hy, tot dat wy kort daarna te *Chattam* quamen, geen mondt vol broodt konde nuttigen; ſlytende den tydt met leggen in de Cajuyt, op een gemeene

 ſcheeps-

ſcheeps-matras ; hebbende de Schipper hem deſe plaats ingeruymt , vermits hy hoorde, dat hy een Heer van aanſien was.

Wy vernamen toen , dat de plaats, daar den Hemel ons hadde doen ſtranden, eygentlyk geen Eylandt was , 't welke bequaam of in ſtaat is om bewoont te worden, maar veel meer een klip ; die, ter plaatſe daar wy aan landt quamen, laag en vlak zynde , met der tydt door de Zee, en 't opſpoelen van allerlye vuyligheit , die daarna vergaan, en tot aarde was geworden , aangegroeyt zynde, allengskens met Kreupel-boſch was bewaſſen. Vermits nu te deeſer plaatſe in 't geheel geene levensmiddelen gevonden worden, ook deſelve buyten den gemeenen cours legt, en alſoo door de Zeevarende weinig acht daar op gegeven werdt ; ſoo waren wy in der waarheit in een veel gevaarlyker ſtaat geweeſt , als wy ſelve wiſten, en ſouden buyten twyffel binnen weinig daagen van honger en kommer hebben moeten vergaan, indien den Hemel ons dit Schip niet hadde toegeſonden ; 't welke door tegenwindt moetende laveeren , by geluk ons ſoo na by was gekomen, en ons van deſe elenden hadde verloſt. Wy hadden dierhalven groote

te reedenen, om Godt voor ſyne voorſorge van herten te danken; en ondervonden daar uyt, dat de hulpe des Hemels altydt het naaſte is, wanneer alle menſchelyke hulpe verlooren ſchynt. Ons Schip hadde ondertuſſchen eene ſpoedige reys, en wy quamen behouden te *Chattam*, eer wy het verwacht hadden.

Wy begaven ons, beneffens onſe geborgene bagagie, ten eerſten aan landt, en in een bequaame Herberg. De Prins was ſeer ſwak, en deſſelfs ſchrik en ontſteltenis, terwyl hy den doodt naauwelyks was ontworſtelt, hadden ſyne koortſen ſoodanig verſwaart, dat hy dag noch nacht vry daar van was, en in een geſtadige hitte lag. Wy beſorgden hem dierhalven ten eerſten een goeden Dokter, die hem eenige middelen verordineerde, daar van hy alle uuren iets moeſte inneemen. Daar en boven lieten wy allerlye ſmaakelyke ſpyſen voor hem gereedt maken, en queekten hem op, ſoo goedt als wy konden; waar door hy ſoo verre beterde, dat hy binnen een maandt tydts wederom in ſtaat was, om ſyne reyſe te konnen voortſetten. Soo haaſt de Prins herſtelt was, gingen wy ſcheep, en voeren naar *London*, daar wy den derden

dag gelukkig aanquamen.

Myn Prins hadde voorgenomen, zich eenigen tydt in dese groote Stadt op te houden; niet alleen om d'*Engelsche* zeeden wys te worden, maar ook om een begrip van haare Taale te krygen; tot welken eynde hy van een vermaart Banquier tot *Amsterdam* voor 2000 Dukaten aan Wisselbrieven, ten lasten van eenen *Mr. Hamilfort*, hadde meede genomen; welke penningen op den derden dag daarna, in goedt *Engelsch* silver geldt, en ten deele in goude Guinees, niet alleen ordentlyk wierden betaalt; maar dese brave Man bewees ons selfs noch veele beleeftheden daar en boven. Wy hadden ons Logement in 't soo genaamde *Park*, niet verre van 't Palleys van wylen den Lord *Houtwort*; namen een *Engelschen* Kok, en drie *Engelsche* Lakkeyen in onsen dienst, die te gelyk redelyk wel *Fransch* konden spreken; zynde beneffens noch eenige andere Domestiquen, den Prins gesamentlyk door *Mr. Hamilfort* gerecommandeert. De Prins nam ook een vaste Huur-koets in synen dienst, die dagelyks voor hem wierdt gereedt gehouden; en daarmede was thans onse Hofhoudinge voor eenigen tydt gereguleert. Ondertus-

tusschen kreeg myn Prins door addres van den meergemelden Banquier, *Mr. Hamilfort*, aan veele Lords en andere voorname Ministers van 't *Engelsche* Hof kennisse; door welker middel hy somtydts aan 't Hof toegang kreeg, en alsoo den tydt op d'*Engelsche* wyse met groot genoegen sleet.

My betreffende, soo moet ik bekennen, dat ik mede nergens gebrek van hadde; soo dat ik wel hadde mogen wenschen, om dus altydt in *Engelandt* en te *London* te mogen blyven. Wanneer men op een sekeren tydt aan 't Hof den Geboorte dag van de Koninginne vierde, en deswegen een plechtige Feest-dag was; wierdt myn Prins insgelyks genodigt, en aan de Maarschalks-Tafel onthaalt. Vermits dit nu tot laat in de nacht scheen te sullen duuren, besloot ik mede derwaarts te gaan, om te sien, wat'er omging. Toen ik nu pas buiten de deure quam, zynde op myne wyse seer net en ordentlyk gekleedt, vermits myn Prins my eerst twee dagen te vooren met een kleedt van fyn roodt *Engelsch* laaken hadt beschonken; quam my een Lakkey naderen, die op 't ooge wel in de kleederen was, en sprak my in reedelyk goedt *Hollandtsch*

aldus aan : „ Myn Heer ! Een seekere
„ Dame, die niet verre van uw quartier
„ woont , en u dikwils heeft sien voor-
„ by gaan , ook vernomen , dat gy van
„ *Amsterdam* zyt gekomen ; laat u de
„ gebiedenisse doen, en versoekt, of gy
„ soo goedt gelieft te zyn , haar d'eere
„ aan te doen van haar te komen sien,
„ om u slechts eenige woorden te kon-
„ nen spreeken ; ik heb reets ruym een
„ uur na u gewacht , vermits ik niet
„ eygentlyk wist , waar gy uw verblyf
„ hadt ?

Ik was in dien tydt , omtrent sulke nacht-visiten, noch tamelyk onbedreven, en dierhalven met dit compliment vry wat verlegen; te meer, nademaal het na ons Horlogie reets omtrent 10 uuren was, en ik mynen Heer alle oogenblikken te gemoedt sag, ook als dan mynen dienst by hem moeste waarnemen. 's Nachts by een vreemde Dame een visite te geven, te meer, op sulk een plaats, gelyk als *London* is, dacht my ook niet raadtsaam. Om kort te gaan , alle dese dingen scheenen my toe van quade gevolgen te zyn; waarom ik een kort besluyt nam, en desen Gesandt wederom met dit korte bescheydt te rug sondt: „ Dat ik aan sy-
„ ne

,, ne Juffrouw myne gehoorsaamste gebiedenis wederom liet doen; en versocht, het my niet qualyk te nemen, dat ik haar voor dese reys niet konde gehoorsamen; vermits ik mynen Meester alle oogenblikken van 't Hof verwachtede, ook om dese reeden voor de deure was gekomen, om hem in 't gemoedt te gaan. Daar en boven konde ik my, als een die te *London* geheel vreemdt was, naauwelyks verbeelden, dat het gedaane Compliment aan my hieldt; my verbeeldende, dat hy zich veel meer omtrent de persoon vergiste, en het selve niet aan my, maar aan iemandt anders moeste gemaakt hebben. ,, Doch dese Gesandt, die waarschynlyk diergelyke boodtschappen meermaals hadde gedaan, betuygde ten hoogsten: ,, Dat ik, en niemandt anders, de Persoon was, met de welke de Juffrouw wenschte te spreeken; ja hy wiste my selfs by mynen naame te noemen; met versekeringe, vermits het, na syne gedachten, saken van 't grootste gewicht waren, daar over syne Meestresse my wilde spreken, dat hy haast wederom soude te rug gesonden worden, om my van nieuws tot dese visite te nodigen.

 Ik

Ik geloove, indien myn Prins in dit oogenblik niet was komen aanryden, en t'huys gekomen, dat ik my, op 't verdere aanhouden van desen knecht, toen noch soude hebben laten bewegen om met hem te gaan. Thans moeste ik dese visite staaken; doch nam een vast besluyt, wanneer ik noch eens versocht wierdt, wel gewapendt met een paar goede Pistolen en een Deegen te verschynen; terwyle de gewaande Lakkey, op 't aannaderen van 's Prinssen Koets, uyt myn gesicht verdween.

De Prins scheen een weinig beschonken, liet zich voort ontkleeden, en te bedt brengen; en wy, syne Domestiquen, begaven ons gesamentlyk mede tot rust. Ik was allernaast onsen Edelman gelogeert, en myne kleêr-kas quam in syne kamer uyt; en vermits hy een hupsch Jongman was, die niet soo veel op synen Adel snoefde, als meenigen verwaanden Kalis, quamen wy dikwils by malkander wat praaten, of riepen elkander, als 'er eenig geweldt op straat ontstondt, of iets anders te doen was; of wanneer wy niet konden slapen.

Ik was toen wel te bedt gegaan, doch konde byna de geheele nacht niet rusten,

ver-

vermits my het avantuur met den Lakkey geduurig in 't hoofd maalde; waarom ik niet konde nalaten, om het selve aan onsen Edelman te verhalen. Dese begon 'er hertelyk over te lagchen; en vermits hy kortswylig was, en toen meer moedt hadde als ik, gaf hy my den raadt, indien de Ambassadeur deser Verliefde noch eens wederom quam, dat ik best soude doen, met een braven deegen wel voorsien, het te wagen, en hem te volgen; vermits'er in *Engellandt* niet soo veel achter schuylde, als wel in *Italien*, *Spanjen* of *Vrankryk*, dewyle d'*Engelsche* Vrouwen ongemeen groote vryheden genieten. Hy voegde daar selfs by, indien sulk een boodschap aan hem wierdt gedaan, dat hy zich niet lang soude bedenken, maar dese visite gaan afleggen; vermits het wel meermaals was gebeurt, dat een Jongman door sulk een geval syn fortuyn hadde gemaakt. Ik liet dit geenen doven gesegt zyn; en ik besloot soo vast, de gemelde visite af te leggen, dat ik niets vieriger wenschte, als dat de meermaals gemelde Lakkey den volgenden dag wederom mogte komen, en my afhaalen.

Ondertusschen wierdt het dag, en 't Hof, 's avondts te vooren besllooten heb-

hebbende naar *Whithal* te gaan, en zich aldaar met een Vossen-jagt en andere vermaaklykheden te verlustigen, begaf zich vroeg derwaarts; daar myn Prins, in gesellschap van den Lord *Mohun*, mede naar toe reedt. Hy nam slechts twee Lakkeyen mede; latende onsen Edelman t'huys, om by de Bagagie te blyven, vermits hy 's nachts niet t'huys stondt te komen.

Na dat wy in ons Logement 's middags gespyst hadden, speelden wy tot tydtverdryf een Piquetjen. Ondertusschen wenschte ik wel duysendtmaal, dat die Kerel van den voorgaanden dag thans wederom mogte komen, om my af te haalen. Men segt anders tot een spreekwoordt: *Als men van den Droes spreekt, soo is hy 'er niet verre van daan*; en dit ondervondt ik toen mede; want kort daar na, in 't Kabinet van mynen Prins voor een venster staande, sag ik den Gesandt der Verliefde voor de deur staan; die my te gelyk in 't ooge kreeg, en met stil te wenken te verstaan gaf, dat hy van nieuws eene boodschap aan my te doen hadde; toonende my te gelyk een verzegelden Brief, dien hy in syne handt hieldt. Ik sloot dierhalven terstondt dit vertrek,

be-

behandigde den ſleutel daar van aan onſen Edelman, en gaf hem met korte woorden te verſtaan, wat 'er te doen was. Hy lachte daar over van herten, en wenſchte my veel geluk op de reyſe. Ik oordeelde het thans onnodig, vermits het helder dag was, my met iets anders te wapenen, gelyk ik van willens was geweeſt, als mynen deegen. Ik ging ſchielyk de trap af, en vondt den Boode reets beneden in 't voorhuys, daar hy na my ſtondt te wachten. Soo haaſt hy my ſag, deedt hy ſyne boodſchap nochmaals, met veele complimenten, en behandigde my eenen Brief in de *Hollandtſche* Taale, die van den volgenden inhoudt was:

MYN HEER!

„ Ik kan het u niet qualyk nemen, dat
„ gy op een vreemde plaats wat voor-
„ ſichtig zyt, en u niet aan 't waarſchy-
„ nelyke gevaar wilt bloot geven. Doch
„ ik verſekere u, dat ik van dat ſoort
„ niet ben, gelyk gy u mogelyk ver-
„ beeldt; maar een oprechte *Hollandſche*
„ Juffer, welke het onvermydelyke ge-
„ luk en ongeluk herwaarts naar *Lon-*
„ *don* heeft gevoert. Meerder omſtan-
„ dig-

„ digheden ſult gy beter mondeling van
„ my hooren, als ik thans de penne ſal
„ toebetrouwen; indien gy ſlechts ſoo
„ veel goedtheit wilt hebben, om den
„ brenger deſes, ſonder compliment-
„ ten, in myn huys te volgen. Ik ben
„ eene Vriendinne van alle oprechte
„ *Hoogduitſchers*, van welk ſoort gy me-
„ de zyt, naar dat ik hoore: Waarom
„ gy ſoo veel te minder reedenen van be-
„ rouw ſult hebben, van deſe moeyte
„ te doen. Vaart wel!

Ik konde het onmogelyk begrypen, hoedaanig dit in ſyn werk ging, datſe niet alleen mynen naame wiſt, maar ook dat ik een *Hoogduytſcher* was. Ik belaſte ondertuſſchen mynen Poſtillion, dat hy vooruyt ſoude gaan, en my tot deſe *Dame* geleyden. Daartoe was hy terſtondt gereedt, en ik volgde hem van verre; tot dat hy voor 't huys bleef ſtaan, en een teeken gaf, dat men de deure ſoude openen. Dit huys nu was omtrent het twintigſte van ons Logement; en de deure wierdt door een aardig Dienſtmeysjen geopent, die aannam my, een trap hoog, by haare Meeſtereſſe te brengen; terwyle myn leydtsman ter zyden 't voorhuys in een kamer ging. Dit huys ſcheen na alle

waar-

waarschynelykheden geen van de minste te wesen, die 'er binnen *Londen* zyn; vermits het niet alleen van buyten, maar ook van binnen seer Royaal, en op de *Engelsche* wyse geheel Massief getimmert, ook alom, daar ik sag, wel gemeubleert was.

Boven komende, opende het gemelde Dienst-meysjen de deure van een groot vertrek; daar ik de *Dame* aan een venster vondt staan, die my met soo veel beleeftheit tot twee-maal toe versocht hadde by haar te komen. Soo haast ik mynen voet in de kamer settede, quamse my in 't gemoedt, en ontschuldigde zich, met een Geestige *Hollandtsche* vrypostigheit, dat zy my dese moeyte aandeedt. Vervolgens voegde zy daar by: Dat zy, voor weinige daagen, met een seeker goedt vriendt van haaren Man, den vermaarden Banquier, *Mr. Hamilfort*, hadde gesprooken, van hem breedtspraakelyk d'aankomste van mynen Prins verstaan, en dat deselve direct van *Amsterdam* was gekomen, beneffens syn geheel kleynen stoet; en onder anderen, dat ik dessels Kamer-dienaar, een *Hoogduytscher* was. Vermits zy my nu, eenigen tydt daarna, voorby haar huys had-

hadde sien gaan; en staat maakte, dat wy ons buyten twyffel t'*Amsterdam* meede eenige weeken hadden opgehouden, daar haare geheele familie tegenwoordig noch woonde; soo hadde zy gelegenheit gesocht, met my kennisse te maaken; in verwachtinge, dat ik haar mogelyk eenig bericht wiste te geven, van haaren Broeder, *George van der Harth* genaamt, die van wegens syn grof speelen seer bekendt was. Haar betreffende, soo bevondt zy zich reets langer als twee Jaaren te *London*, en was genootsaakt geweest, door 't sterk aanporren van die van haare familie t'*Amsterdam*, met haaren Man te moeten trouwen. Zy hadde wel niet de minste reeden over iets te klaagen, ook aan goedt noch geldt, kostelyke kleederen, Juweelen, Eeten en Drinken, ja 't geene haar herte slechts wenschte, niet het minste gebrek, maar besat dit alles veel meer in overvloedt. Doch dit eenigste veroorsaakte haar een groote afkeerigheit tegens dit alles, dat haar Man sulk een swaare Negotie naar *Nieuw-Engelandt* dreef; alle Jaaren een tocht derwaarts deedt, en daar door in 't geheele Jaar naauwelyks een Maandt by haar t'huys was; terwyle zy al de overige

overige tydt als eene verlaatene, ja als een arme Nonne, moeste slyten. Zy konde wel niet anders seggen, als dat haar Man, gelyk alle *Engelschen*, seer fraay was, ook haar na haar eigen welgevallen liet leven: Maar vermits zy voor de geheele *Engelsche* Natie, als snoode en grootspreekende luyden, niet de minste achtinge hadde; veel minder de *Franschen*, *Italiaanen*, *Spanjers*, ja selfs haare eygene Landtslieden, niet mogte lyden; soo gaf zy my te bedenken, of zy niet een ongelukkige Vrouwe was, die haaren tydt dus met het grootste verdriet moeste slyten?

Dit waren omtrent de eerste reedenen, daar meede dese *Dame* nadere kennisse met my poogde te maaken. Ik konde dierhalven niet minder doen, als met alle beleeftheit op haar rondtborstig verhaal te antwoorden; seggende, onder anderen: Dat ik my recht gelukkig achtede, met sulk een galante Juffer kennisse te krygen. En schoon ik nooyt d'eere hadde gehadt, van haaren Heer Broeder te kennen, of haar van hem eenig gewenscht nieuws wiste meede te deelen, vermits myn Prins zich maar een korten tydt binnen *Amsterdam* had-

de opgehouden; nochtans boodt ik haar mynen onderdaanigen dienst aan, omtrent al het geene haar eenigsints aangenaam was; haar hier meede op 't krachtigste verseekerende, dat zy aan my sulk een getrouwen Dienaar soude hebben, dat ik op den minsten wenk van der selver geestige persoon soude afhangen.

Voor soo veel ik konde merken, was zy over dese myne verklaaringe reedelyk wel voldaan; en verseekerde my dierhalven, dat ik haar altydt een aangenaame gast soude zyn, soo dikwils als ik behaagen mogte hebben om haar te komen besoeken.

Op haar versoek, ging ik by haar neêrsitten. Wy spraaken in den beginne van geheel onverschillige dingen; als van de Persoon van mynen Prins; van 't naturel der *Russischen* natie; van 't ongeluk, 't welke ons op zee was ontmoedt; en diergelyken. Hier meede verliepen byna twee geheele uuren; geduurende welken tydt de Geestigheit van dese *Hollandsche* Juffer my soodaanig bekoorde, dat ik de vrypostigheit nam, van haar eerst maar de handen, doch daarna voor den mondt te kussen. Wy wierden vervolgens noch gemeensaamer;

en

en ik my verbeeldende, dat ik nergens voor behoefde te schroomen, hoe langer hoe geruster en stouter; 't welke myne Juffer ook niet qualyk nam, maar soo als 't scheen, over myn gedrag volkomen voldaan was.

Tegens den avondt deedt zy my eenige kleyne gerechten opdissen, die na de *Engelsche* wyse seer lekker waren toebereydt, en schonk my een glas oprechte *Bourgoigne* wyn; al het welke eene Dienstmaagdt in de kamer bragt, doch ten eersten wederom wechging, om 't geene zy elders te doen hadde te verrichten; laatende ons met ons beyden alleen by malkander.

Kundige Leesers sullen zich dierhalven lichtelyk konnen verbeelden, dat wy onsen tydt met het teederste genoegen fleeten; wanneer men overweegt, dat sulk een jonge en verliefde *Dame*, met een diergelyken Mans-persoon, onbeschroomt t'zaamen omtrent een halven dag alleen waren; en onse beyde driften overweegende, is gemaklyk te begrypen, waarin ons grootste tydt-verdryf bestondt. Om kort te gaan, ik begaf my 's avondts omtrent ten 11 uuren, met het grootste vergenoegen naar myn loge-

 ment

ment te rug. Met dese achtermiddags-visite, hadde ik 50 goude *Guinées*, en een voortreflyk *Engelsch* Horlogie verdient; 't welke dese Juffer, by ons afscheydt, een geringe gedachtenisse, van onse onderlinge nieuw gemaakte vriendtschap, noemde. Met dese twée presenten quam ik t'huys, en vondt alle onse Domestiquen reets te bedt; behalven onsen soogenaamden *Switser*, die aangestelt was, om op 't sluyten en ontsluyten van de deure te passen.

Thans verbeeldde ik my een soon der fortuyn in den hoogsten graadt te zyn; en vermaakte my by my selve, met de gedachten van de voordeelen, die ik den voorleedenen dag had behaalt, beneffens 't groot geluk 't welke ik vervolgens noch te verwachten hadde. Doch, ik arme en ongelukkige mensche bedacht niet, dat ik door dit myn gedrag den grooten Godt hadde beleedigt, en myne conscientie grootelyks besmet! 't Is waar, en meer als al te klaarblykelyk, dat by de Jeugdt selden diergelyke nagedachten worden gevonden; voornaamentlyk soude ik in myne Geboortestadt gemaklyk veele neuswyse melkmuylen weten te vinden, die het voor een

een meesterstuk, en haar selve voor gelukkiger als *Jason* souden houden, toen hy 't Goude-Vlies hadde verovert, indien haar sulk een gewenscht Minnespel voorquam. 't Heeft ook op groote *Universiteiten* noch nooyt aan sulke gulhertige Vrouwen ontbrooken; en daar van soude meenig eerlyk keerel konnen getuygen, en tot een levendig voorbeeldt strekken; die als een arme beedelaar, met een oudt versleeten en gescheurt rokjen derwaarts gekomen zynde, met verscheyde net gemaakte en geborduurde pakken kleederen, hoeden met pluymen, ook wel met een brave volle goudtbeurs, wederom naar huys is gekeert. Ik selve, indien ik wilde, soude veele diergelyke kluchten konnen verhaalen, die sedert veele Jaaren herwaarts in myn Vaderlandt zyn gebeurt; indien ik sulks niet naliet, om de eerlyke goede Mannen daar meede niet ten toon te stellen.

Doch laat ik wederom tot myn verhaal keeren. Myn Prins quam den volgenden dag, met het gevolg van 't geheele Hof, te rug; doch bevondt zich na gewoonte daagelyks in 't geselschap van de Heeren *Lords*. Daar door hadde

ik soo veel te beter gelegentheit myne visiten te vervolgen; die in der daadt allengskens soo voordeelig voor my waren, dat ik eene gewichtige Gout-beurs versaamelde; en van andere kostelykheden, als goude Ringen, Gespen, en diergelyken, meede wel de waardye van tweehondert *Ponden Sterlings* hadde gekreegen. Doch 't ging my volgens 't gemeene spreekwoordt: *Soo gewonnen, soo verlooren*; vermits de fortuyn my wederom sulk een poets speelde, dat ik sedert dien tydt nooyt wederom ter deegen tot myn verhaal heb konnen komen.

Myn Prins was een groot liefhebber van speelen. Nu is het genoegsaam bekendt, dat de meeste groote *Engelsche* Heeren dikwils seer grof speelen, en veel daar aan waagen; daarby meenig een die gelukkig was, syne reekeninge wel heeft gevonden; doch dat 'er ook veele onder zyn geweest, die van Capitalisten tot Beedelaars zyn geworden. Het gebeurde nu eens, dat myn myn meergemelde Prins met den bekenden Lord *Cutts* aan 't speelen raakte, en 't geluk hadde van hem 2000 *Ponden Sterling* te winnen; doch dese *Lord* een groot Dobbelaar zynde,

zynde, ſcheen zich des weinig te kreunen, en beloofde deſe ſomma binnen drie daagen in gout aan den Prins te voldoen; maar in de plaats van ſulks, vertrok hy, tot verrichtinge van ſeekere ſaaken, den volgenden dag naar *Cheſter*, (daar hy niet verre van daan ſyne Landtgoederen hadde leggen;) ſonder ſelfs in acht daagen na mynen Prins om te ſien.

Deſe traagheit begon eyndelyk mynen Prins te verveelen; en vermits *Cheſter* niet meer als eenige *Engelſche* mylen van *London* legt, ſchreef hy een ſeer beleefden Brief aan dien *Lord*, om hem te maanen; en ik kreeg bevel den ſelven te Peerdt derwaarts te brengen. Ik moeſte gehoorſaamen, en den volgenden morgen met den daageraadt derwaarts ryden. De *Engelſche* Peerden zyn, ſoo wel in geheel *Duytſchlandt*, als voornaamentlyk in *Saxen*, ſeer wel bekendt, dat ſe goedt en op den duur zyn, om eenen tocht te doen; waarom men gemaklyk ſal konnen begrypen, dat ik binnen weinig uuren ter aangeweeſener plaatſe by den *Lord* quam, en gelegenheit hadde myne opgedraagene commiſſie af te leggen. Hy hielp my ook ten eerſten, en behandigde my een antwoordt aan den Prins,

Prins; daarin een Wisselbrief van 2000 *Ponden Sterling* was geslooten, ten lasten van *Mr. Hamilfort*, (vermits hy wiste dat wy met desen braven Man buyten dien doch te doen hadden;) in voldoeninge van de verloorene Penningen. Ik bleef niet in gebreeke, (om my van wegens dese goede verrichtinge by den Prins bemint te maaken;) terstondt wederom te rug te ryden, hoopende noch voor donker te *London* te wesen. Om te spoediger t'huys te komen, liet ik myn Peerdt somtydts een handtgallopjen doen: Doch ik maakte verkeerde reekeninge; vermits ik my op 't onverwachtste van acht keerels te Peerdt sag bespringen, die gesaamentlyk uyt een kreupel-bosch naby den weg quamen, en my met pistoolen in de handt, en overgehaalde haanen, omcingelden.

Zy maakten niet lang kromme sprongen, maar eyschten my terstondt op een beleefde wyse myne beurs af, en dat ik soude afleggen, al wat ik verder by my hadde; dreygende, met de vreeselykste eeden, indien ik sulks weigerde, of 't minste geluydt maakte, dat ik het niet soude na vertellen; daar door den armen *Willem Retchir* wederom duysenden van be-

benaauwtheden wierden op 't lyf gejaagt. 't Is genoegſaam bekendt, dat *Engelandt* doorgaans vry vlak is, ſoo dat ik verre genoeg rontom my konde ſien; doch, tot myn leetweeſen, geen menſche ontdekte; 't welke waarſchynlyk deſe ſchoone gaſten, of veel meer Rovers, van te vooren wel beſpiet hadden. Zy drongen op kort beſcheydt; en vermits ik ſoo lichtelyk niet van myn goedt konde ſcheyden, ſloegen zy de handen aan 't werk, en vonden, tot myn ongeluk, myne koſtelyke Goutbeurs, beneffens een ſtuk leêr, daar in ik (helaas!) myne fraaye Ringen, en andere koſtelykheden hadt genaayt, die ik met ſulk een ſuuren arbeydt op de werkſteê der liefde verdient hadde; ſoo dat ik wederom naakt en kaal was. 't Scheen niet anders als of zy een Beedel-Monnik van my wilden maaken, vermits zy ſelfs de ſakken omkeerden, en my voor omtrent een *Pondt Sterling* aan *Engelſch* kleyn ſilvergeldt afnaamen. Ja zy gaven voor, dat zy my noch ſeer genereus handelden; vermits zy my myne kleederen en 't Peerdt lieten. Betreffende den Brief aan mynen Prins, dien zy ten eerſten by my vonden; ſoo laſen zy wel den Tytel,

doch wierpen my dien wederom toe; ſeggende: Dat zy met Pampier weinig gedient waren; maar wel met ſulke dingen, gelyk zy in myn beurs en in 't ſtuk leêr hadden gevonden. Na da zy my dus geplondert hadden, maakten zy my geſaamentlyk een vriendelyk Compliment; verſoekende, dat ik haare vrypoſtigheit niet qualyk geliefde te nemen; en thans ſoo veel te geruſter naar *London* konde ryden, vermits niemandt de ſtoutheit ſoude hebben, van my verder iets af te nemen; en alſoo geraakte ik wel ordentelyk, doch geheel kaal, uyt handen van deſe ſchelmen.

Indien my iemandt toen ontmoedt was, die ſoude my ſeekerlyk voor een aanhanger van dien Heydenſchen *Philoſooph* aangeſien hebben, die geſegt werdt nooyt gelacht te hebben; of anderſints voor een groot Staats-Miniſter, wiens gefronſelt voorhooft vol van ſulke gedachten ſcheen, daar van de welvaart van Landt en Volk afhanglyk was. Immers ik was als geheel buyten my ſelven verrukt; en indien myn peerdt niet van ſelve den weg naar *London* hadt geweten, ſoo ſoud' ik 'er ſeekerlyk in geen maandt gekomen weſen. Alle myne fraaye Kaſteelen, die ik

ik wegens myne schoone Beurs en kostelyke Juweelen in de lucht hadde gebouwt, waren thans in een oogenblik tot puynhopen vervallen. Al het geene ik toen overhieldt, was enkel myn Horlogie, 't welke ik by geval vergeeten hadde uyt een andere broek by my te steeken. Over dit ongeval was ik soo wanhoopig, dat het weinig scheelde, of ik hadde my selve met een pistool door 't hooft geschooten.

Thans was goede raadt duur, vermits 'er niet de minste hoope was van ooyt het minste wederom te krygen; waarom ik best oordeelde, dit ongeluk met geduldt te dragen. Myn grootste vertroostinge was toen, dat myne Beminde wegens dit ongeval, deernis met my soude hebben, en my met een merkelyk onderstandt wederom vertroosten: Doch ik maakte ook in desen verkeerde rekeninge; vermits, tot myn leedtwesen, de wonderlyke Man van myn *Hollandtsch* Wyfjen dien selfden dag op't onverwachtste uyt *Nieuw-Engellandt* was t'huys gekomen; daar door ik bygevolge van myn oogmerk wierdt versteeken.

Schoon het reets vry wat laat, of liever nacht was, toen ik t'huys quam; noch-

nochtans was myn Prins seer wel over myn gedrag voldaan; vermits ik niet alleen een voldoende antwoordt, maar te gelyk een Wisselbrief op *Mr. Hamilfort* hadde medegebragt. Ondertusschen konde men de droefheit uyt myn aangesichte leesen, en ik was niet in staat om myn hertseer soodanig te verbergen, dat de Prins niet soude gemerkt hebben, dat my iets ongemeens was ontmoedt. Hy sag my eenigen tydt met gelatenheit aan, en vroeg eyndelyk: Waarom ik 'er soo droevig uyt sag? Schoon ik nu in den beginne niets wilde bekennen; nochtans konde ik eyndelyk myn hertseer niet langer verbergen; en, na dat ik den Prins om vergiffenis hadt versocht, dat ik syne Doorluchtigheit met dit verhaal lastig soude vallen, vertelde ik hem myn geheele Avantuur, van den beginne af aan, tot aan myn ongelukkige plonderinge toe; ja, ik wist hem myn ongeval soo weemoedig voor te stellen, dat ik gemaklyk konde merken, dat hy medogentheit met my hadde.

Nochtans, vermits hy de grootste afkeerigheit voor alle Vrouws-persoonen hadde; ('t welke waarlyk in desen tydt voor sulk een jong Heer vry wat seldt-

saams

saams was;) en geene van haar, buyten de gewoone beleeftheden, iets anders van hem te verwachten hadde; soo haalde hy my over dit gedrag seer scherp over den hekel; met uytdrukkelyke bedreyginge, indien hy hoorde, dat ik ooyt diergelyke buytensporigheden beging, konde ik staat maken, niet alleen alle syne gunst, my tot die tydt toe bewesen, te sullen missen, maar dat hy my dan niet langer in synen dienst begeerde; vermits hy sulk een ongeoorloofde gemeensaamheit met Vrouws-personen, voor een van de grootste lasteren der wereldt hieldt. Eyndelyk begon hy de snaaren wat sachter te spannen, belovende, (om my thans wederom eenigsints omtrent myn verlies te gemoedt te komen;) wanneer hy de gewonne 2000 *Ponden Sterling* van *Mr. Hamilfort* ontfing, dat hy my de verloorene 50 *Guinees* wederom soude vergoeden. Men kan ligtelyk denken, dat my dese edelmoedige aanbiedinge tot een groote vertroostinge strekte; schoon ik echter noch groote redenen hadde, om 't verlies van myne schoone Ringen, en andere kostelykheden te beklagen. Maar nademaal het geene reets geschiedt is, niet kan herhaalt worden; soo verdreef ik al-

lengs-

lengskens dese grillen; en deedt myn alleruyterste best, veel meer als ooyt, om wederom in de gunst van mynen Prins te geraken. Doch 't vervolg sal leren, dat de wangunstige Fortuyn meermaals behagen schept om ons arme Menschen te vervolgen; en dat selfs een onschuldige in 't allergrootste gevaar van lyf en leven kan vervallen.

Myn Prins hadde eyndelyk een vast besluyt genomen, binnen den tydt van twee maanden *Engellandt* te verlaten, en te landt naar *Parys* te gaan; na dat hy alvorens met den Graaf van *Rochester* een tochtjen naar syn landtgoedt te *Woodstok* in *Oxfordshire*, (daar deselve een voortreflyk Palleys hadde gebouwt, en seer kostelyke Lusthoven aangelegt;) soude hebben gedaan, en tot gesondtheit Ezelinnenmelk gedronken; daar toe een maandt tydt wierdt vereyscht. Maar nademaal hy gewoon was, tot synen dienst selden meer als twee Lakkeyen mede op reys te nemen, en doorgaans onsen Edelman, beneffens my, en de overige Domestiquen, by de Bagagie, en tot bewaringe van syne Equipagie, (die hy van 't gewonne geldt keurlyk net hadde laten maken;) t'huys te laten; soo deedt hy sulks

thans

thans mede, en hy vertrok aldus met den voornoemden Graaf naar *Woodstok*. Onse Edelman was toen te *London* redelyk bekendt geworden, ging dagelyks in de Koffy-huysen, verkeerde met allerlye Geselschappen, en vermaakte zich veeltydts met Juffers, en andere syns gelyken; soo dat hy selden voor middernacht t'huys quam, en veelmaals allerlye ontmoetingen hadde.

Vermits ik nu, in het aangenaamste Jaargetydt, mede niet altydt t'huys konde blyven; wilde ik eens, toen het reets schemer-avondt begon te worden, eene wandeling doen, en geraakte eyndelyk in de soogenaamde *Dake-street* in *Westmunster*. Ik was van gedachten, van daar wederom soetjes te rug te keeren, toen 'er op 't onverwachtste iemandt quam, die my van achteren omvattede, en vroeg: Of ik reets lang gewacht hadde? Om de waarheit te zeggen, soo verschrikte ik in den beginne geweldig; doch ik schepte ten eersten wederom moedt, en keerde my om, als wanneer ik een Kerel voor my sag, dien ik my niet kon herinneren ooyt meer gesien te hebben. Nochtans, vermits ik geen andere gedachten hadde, of daar was eenig Avantuur van

Minne-

Minne-handelinge onder verborgen; daar na ik reets over lang wederom hadt gewenscht, vermits myn naturel by uytstek daar toe genegen was; (schoon de lichtveerdige *Cupido* my reets meermaals soo deerlyk hadde gekastyt;) soo gaf ik dien Kerel op syne vraag ten antwoordt: Dat ik reets meer als een half uur na hem gewacht hadde. Welaan! (hernam hy;) soo volgt my dan ten eersten, vermits het enkel op uw Persoon aankomt. 't Was reets geheel duyster geworden; waarom hy my by de handt nam, en leyde my als een blinde man langs de straat. Dan kreeg ik eens een inkeer, om my van hem te ontslaan, en hem synen misslag bekendt te maken; daar ik seer wel aan soüde gedaan hebben, en 't soude tot myn groot geluk gestrekt hebben: Dan weêrhieldt my myne nieuwsgierigheit, en porde my aan, om den uytslag van dese klucht af te wachten.

Sommige dit lesende, sullen buyten twyffel denken, dat ik wel een onnoselen bloedt moet geweest zyn, die geene na-gedachten wegens de gevaren van sulke nacht-togten hadde; of, dat ik ten minsten myn verstandt niet gebruykte, en my soo wanhoopig durfde wagen. Doch

ik

ik kan den genegenen Leser verfekeren, dat ik my in dien tydt vast heb verbeeldt, dat 'er onder myn foort noch veel onnofelder waren; en dat ik wel een van de doortraptste was, die fyne dingen wel wist te overleggen. Daarenboven vertrouwde ik foo vast, dat de Fortuyn my thans wederom een verliefde Avantuur aanwees, dat ik daar in geene fwarigheit maakte; ja op fyn flimste genomen, indien'er al eenig quaadt gevolg uyt mogte fpruyten, ('t welke te *London* niets nieuws is;) dat ik voor een paar Kerels niet bang was.

In dese gedachten, volgde ik mynen Leydsman hoe langer hoe verder na; tot dat wy eyndelyk, (doch buyten myn weten,) in *Milford'lane*, tegensover de Kerk van *St. Clemens* aan *Strandt*, in een vermaardt Bordeel quamen. Maar nademaal my dit huys geheel niet bekendt was, fcheen 't my in den beginne toe, dat dit mogelyk 't huys was, daar in de Juffer woonde, die my hadde doen opfoeken. Myn Compagnon ging my voor, door een langen Hof, en zeyde in 't voortgaan: „Dit nieuwe Logement fal u mo-
„gelyk wonderlyk voorkomen; maar
„wat doedt men niet al tot fyne veylig-

„ heit! Dit (dagte ik by my ſelve;) is voor my ook al een onverſtaanbare taale. Wy quamen ondertuſſchen aan een breede trap, en ik ging met hem twee verdiepingen hoog naar boven. Myn Leydsman opende eene deure, welke ingaande, ſag ik meer als twintig Kerels; die de lichtveerdigſte Boeven en Moordenaars ſoo gelyk ſagen, als 't eene Ey 't andere. Na 't ſcheen hadden zy aan eten en drinken geen gebrek, vermits haare tafel van de veelvuldige ſchotels en boeteljes tot buygens toe was opgeſtaapelt.

Thans ontdekten wy beyde eerſt onſen miſſlag, en myn leydsman ſtondt als een Beeldt verſtomt, toen hy merkte, dat ik de geene niet was, dien hy bevel hadde om op te ſoeken. Soo haaſt my dit ſnoode Geſelſchap van ſchelmen binnen de deure ſag komen, ſtooven zy geſaamentlyk als een blixem van de tafel op, en een iegelyk ſcheen na ſyn geweer te taſten, dat zy op haare zyde hadden; maar toen zy merkten, dat ik by haaren makker alleen was, verdween by haar alle vreeſe, en zy ſcheenen als opgetoogen van verwonderinge.

Ik begon my terſtondt by myn intreê, te ontſchuldigen, verſeekerende, dat ik ſelve

selve niet wiste, door wat sonderling noodlot ik d'eere hadde van in haar geselschap te komen; dat het mogelyk door een misslag van haaren Heer Cameraadt moeste veroorsaakt zyn, met my door de donkerheit voor een anderen te hebben aangesien. Dat ik dierhalven, met haar welneemen, terstondt wederom soude vertrekken, sonder haar verder lastig te vallen; daar meede ik myn afscheydt meende te nemen. Doch een van 't geselschap, zynde een groot en lang keerel, dien ik voor den Capiteyn van dese schelmen aansag, antwoordde my met sulk een nadruk, dat my de haayren daar over te berge reesen.
„ Myn vriendt! (sprak hy;) Ik weet
„ niet, of een sonderling noodtlot, of
„ een ander ongeluk u tot ons gebragt
„ heeft; doch dit is seeker, dat gy om
„ ons eygen belang onmoogelyk leven-
„ dig uyt onse handen kondt geraaken.
„ Want, nademaal wy binnen *London*,
„ om sommige reeden, van ons eygen
„ leven niet zyn verseekert, indien on-
„ se verblyfplaats ontdekt wierdt; soo
„ souden wy soo veel te grooter gevaar
„ loopen, indien het by geval door u
„ ruchtbaar wierdt, waar van daan wy

„ 's nachts uytvliegen. 't Sal best zyn, „ (zeyde hy vervolgens tot syne mak- „ kers;) dat wy ons op sulk een wyse „ voor desen vreemdeling gerust stellen, „ alvoorens wy onse onbedachtsaamheit „ te laat beklaagen ". Terwyle my dese vreeselyke voorslag als een donder-slag in d'ooren klonk, soo dat my 't herte in 't lyf begon te beeven; hoorde ik een groot gerucht en veele stemmen van volk, 't welke beneeden over de plaats naar ons verblyf scheen te naderen. Dese schelmen sulks meede hoorende, merkten ten eersten, dat het onraadt was; waarom een iegelyk, gelyk op myne aan-komst, terstondt na syn geweer greep, be-staande in Pistoolen, Snaphaanen, getrok-kene Roers, Saabels en Deegens, die zy by haar hadden. Ik poogde my wel van dese verwerringe te bedienen, en sprong de deure uyt, hoopende aldus met ge-mak desen dans te ontspringen, en my ergens te verbergen; doch op de trap komende, verviel ik in handen van de wacht, bestaande in 40 Man, behalven de Opper-en onder-Officieren, die daar by waren. Dese quamen om dit nest te stooren; en my meede voor een makker van die Galgen-voogels houdende, wierdt

wierdt ik, sonder veel omstandigheden, terstondt gepaternostert; niettegenstaande ik daar tegens protesteerde, en met korte woorden verklaarde, op wat wyse ik daar gekomen was; want ik kreeg geen gehoor, en my wierdt met gevoelige reedenen het stilswygen belast. Ondertusschen was de overige gecommandeerde manschap, beneffens derselver Officieren, met veel moeyte in de kamer gedrongen: Doch dit ging soo gemakkelyk niet, vermits terstondt vier Man van 't commando door dese schelmen onder de voet wierden geschooten, d'Officier, en eenige gemeenen ook gewondt: En schoon die guyten zich als Leeuwen verdeedigden, nochtans moestense, na dat 'er meede eenige van haar gesneuvelt en gequetst waren, zich eyndelyk gevangen geven. Na datse nu alle wel geboeyt waren, wierdense, beneffens my, hoe onschuldig ik ook was, na de vermaarde gevangenis *Newgate* gebragt; zynde, na myne gissing omtrent ten een uuren in de nagt. Dit geheele sootjen wierdt in verscheyde hoopen gedeelt en opgesloo-ten; en myn ongeluk wilde, dat ik in sulk een naâr en vreeselyk gat moeste kruypen, dat ik geheel buyten my selve was.

Doch, om den Leeser te berigten, wat een fraay geselschap dit was, en by wat geval ik tot dit ongeluk quam; dient geweten, dat dit volk gesaamentlyk de grootste Roovers en Moordenaars waren, die 'er bykans in geheel *Engellandt* wierden gevonden. Zy hadden maar omtrent vyf daagen te vooren, ten huyse van den Graaf van *Warwyk*, die syne Gemaalinne t'huys hadde gelaaten, en zich eenigen tyd op syne Landgoederen vermaakt, eene vreeselyke daadt bedreven; met in desselfs Palleys te breecken, voor veele duysendt *Ponden Sterlings* te plonderen; ook twee Lakkeyen, die niet verre van daar sliepen, en op dit geruchte allarm maakten, vermoort, en eyndelyk noch getragt 't Palleys in de brandt te steeken. Dierhalven was 'er binnen *London* ten eersten een Koninglyk Plakkaat aangeslaagen; met belofte van een Premie van 4000 *Ponden Sterlings*, voor den geenen, die den Schuylplaats deser Bende ter behoorlyker plaats quam aan te brengen. Soo haast nu dese Galgen-vogels hier van kennisse kreegen, begaven zy zich, tot haar eygen veyligheit, en tot dat 't eerste gerucht wat bedaart soude zyn, soo lang in dit afge-

leegen

leegen vertrek, in 't voornoemde Bordeel; te meer, vermits diergelyke plaatsen binnen *London* seer veel voorrecht genieten, ook selden door 't Gerecht besocht worden, nademaal zy 'er groot profyt van trekken. Doch den Hemel de veelvuldige grouwelstukken deser schelmen niet langer willende gedoogen, moesten zy door eenen van haare eygene makkers verklikt worden; zynde de geene, die my door myne eygene onnoodige nieuwsgierigheit en stillswygentheit, derwaarts hadde geleydt. Dit verklikken nu geschiedde op de volgende wyse.

Een seeker keerel, die de ordinaris Spion van dese Bende was, wierdt als een slimme en doortrapte boef, door haar alom uytgesonden, om te verneemen, of d'eerste drift van 't volk, over de bedrevene laatste misdaadt, haast voorby was? en of 'er ook noch soo scherp als d'eerste daagen na d'Autheurs wierdt gesocht? Zy namen ook te gelyk affspraak, dat zy ondertusschen na een afgelegene en veylige schuylhoek souden soeken; en hem sulks ter tydt en plaatse, daar my 't ongeluk gebragt hadde, door eenen van de haaren te doen weten. Doch dese Spion verneemende, dat 'er op 't

lyf van dese Misdaadigers een Premie van 4000 *Ponden Sterling* was geset; vreesde, dat dit buyten twyffel van soo veel gevolg soude zyn, dat de geheele saak ontdekt, en van een wreede straffe gevolgt soude worden. Dit gevaar, en mogelyk ook eene wroeginge syner conscientie, deedt hem besluyten, zich lynrecht naar den Polityken Rechter te begeven, en hem de verblyfplaats van die schelmen bekendt te maaken.

By den gemelden Rechter komende, wierdt hy seer vriendelyk ontfangen; verhaalde al het geene hem van de Bende Roovers bewust was; boodt aan de sekere verblyfplaats te ontdekken, en selfs van de aangeboodene Premie afstandt te doen; mits dat aan een seekeren Neef van hem, die zich sedert korten tydt eerst by dit vervloekte rot hadde gevoegt, pardon wierdt belooft. De Rechter wonderlyk wel in syn schik zynde, dat sulk een nest soo goedtkoop soude gestoort worden, hoopte ook de gestelde Premie in synen sak te steeken; en beloofde dierhalven, dat de Neef van den Aanbrenger volkomen pardon soude hebben. Daarop borst dese keerel uyt, en ontdekte aan den Rechter, dat niet syn

Neef,

Neef, maar hy selve het was, die sedert korten tydt, door onbedachtsaamheit en armoede, zich by dese godtloose Bende hadde gevoegt. Maar nademaal syne conscientie niet ruym genoeg daartoe was, en de quaade gevolgen hem gestaadig voor d'oogen sworven; soo hadde hy een besluit genomen, van alles ter behoorlyker plaatse te ontdekken. De Rechter begeerig zynde, dit geheele rot in de knip te krygen, bevestigde nochmaals het beloofde pardon, 't welke den aanbrenger door syn gesag soude erlangen, in erkentenisse van de te doene ontdekkinge; waarop de Spion hem alles meededeelde; namentlyk dat hy door syne makkers om te bespieden was uytgesonden; met afspraak, dat zy ondertusschen een veylige schuylplasts souden soeken, en hem in de *Dake-street* iemandt toesenden, die hem in 't vallen van den avondt van daar soude afhaalen, en in 't nieuwe logement geleyden. Maar nademaal hy ondertusschen het besluyt hadde genomen, om dese geheele saake te ontdekken, soo was hy in stilte naar d'aangeweesene plaats gegaan; met insicht, om den geenen, die derwaarts gesonden wierdt, wel naar 't nieuwe

logement te volgen; doch van daar, onder eenig voorwendtsel, wederom te rug, en naar den Rechter te gaan: Maar in de *Dake-street* komende, hadde hy gesien, dat syn Kameraadt iemandt by de handt hadde, en met hem naar 't eynde van de straat ging; dien hy, onder begunstiginge van de duysterheit van den avondt, allengskens op de hielen was gevolgt, tot in *Milfordlane*, niet verre van *St. Clemens*-kerke in 't Bordeel; daar hy sag, datse over een langen plaats, en twee verdiepingen hoog de trap opgingen, daar hy veele keerssen sag scheemeren, en volk hoorde spreeken; daar uyt hy vast besloot, dat alle syne makkers aldaar waren vergaadert, en dierhalven in dese nagt best geknipt konden worden. Daarop hadde de Rechter terstondt order gestelt, dat 'er ten eersten een commando van 40 Man, beneffens de Officieren van de wacht, die expres tot beteugelinge deser buytenspoorigheden was aangestelt; onder geleyde van dien Spion, dog soo stil als mogelyk was, naar dit Bordeel souden marcheeren, om dit rot schelmen op te ligten; gelyk ook na wensch geschiedt was, schoon met verlies van verscheyde menschen,

schen, die daarby waren gesneuvelt.
Terwyl dese dingen gebeurden, was d'Edelman van mynen Prins t'huys gekomen; en dewyle het reets tegens den morgenstondt ging, vroeg hy: Of ik noch niet t'huys was? Vermits hy een brief van den Prins hadde gekregen, en nopens het een en 't andere ordre moeste stellen. Maar nademaal niemandt van de Domestiquen hem eenig bescheydt van my wiste te geven, was hy daar over ongemeen verwondert; te meer, nademaal hy wiste, dat ik nooyt gewoon was soo laat t'huys te komen. Dit deedt hem denken, of ik ook wel t'hasen-padt mogte gekosen, en medegenomen hebben 't geene my best hadt aangestaan, vermits 's Prinssen geldt, en andere dingen, in myne bewaringe waren. Om uyt den droom te komen, liet hy, met den dageraadt, 't Kabinet openen, en alles naauw ondersoeken; ook eyndelyk myne eygene kamer doorsoeken; doch hy vondt alles in behoorlyke order. Dierhalven wiste hy langer niet, wat hy van my soude denken, of seggen. Hy sondt wel den Lakkey, die t'huys gebleven was, beneffens eenige andere Bedienden, naar verscheyde plaatsen, daar ik andersints
plagte

plagte te gaan; doch niemandt wist haar eenig bericht van my te geven. En geen wonder, want niemandt in de geheele wereldt soude hebben konnen practiseren, dat ik onder sulk een fraay geselschap geraakt was, en soo wel opgesloten sat.

Ondertusschen hadde ik de nacht in myn gevangenisse met het grootste hertseer en duysendt vresen gesleten; konnende ter naauwernoodt in myn hok, door een gat, 't welke geheel om hoog, en met ysere tralien wel besorgt was, een weinig sien dat den dag aanbrak. Inmiddels hadde ik tydt van berouw over myne dwaase nieuwsgierigheit, en vervloekte de uure wel hondertmaal, toen ik den voorigen dag den eersten treê buyten ons Logement hadde gedaan. Doch alle dese overwegingen waren thans te vergeefs, en te laat; terwyle ik my selve ter naauwernoodt konde verbeelden, daar ter plaatse te zyn, daar ik my (helaas!) in der daadt bevondt. Toen 't wat ligter begon te worden, betrachtede ik de boeyens en kluysters aan myne handen en voeten; vervolgens liet ik 't ooge over myn droevige verblyf-plaats gaan, en sag, dat'er rontom in de muur hier en daar groote krammen waren, daaraan insge-

lyks

Retcher, te Londen in een deerelyke gevankenis geworpen.

lyks lange ketens met boeyens hingen. Op de vloer lagen verſcheyde groote ſteenen en ſware blokken, daaraan men de gevangene konde vaſtſluyten. Voorts bevonden zich daar verſcheyde hopen van oudt, muf, en half verrot ſtroo, daarop zy ſcheenen gelegen te hebben; en ik rook daar ſulk een ſtank, dat ik 'er alle oogenblikken miſſelyk van wierdt.

Toen ik 's nachts eerſt in dit hok gebragt was, hadde ik niet geſien dat 'er noch iemandt anders gevangen ſat; en ſchoon ik in de donkerheit ſomtydts eenige kettingen hadde hooren rammelen, en insgelyks nu en dan iets hoorde ſuchten; nochtans verbeeldde ik my, dat het een Spook, of eenig ongedierte was, 't welke in deſe naare plaats ſyne wooning hadde; waardoor allengskens myne vreeſe verdubbelde, en myne hayren als varkensborſtels te berge reſen. Thans, met den dag, ſag ik iets in een hoek leggen, 't welke zich begon te roeren, en een weinig ſcheen op te ryſen; daar over ik my van nieuws niet weinig ontſtelde. Ik ſprong eenige treden achterwaarts, en meende van benauwtheit te ſterven, toen ik merkte, dat ik nu niet verder konde wyken. Eyndelyk wierp dit poſtuur eenige

eenige oude vodden van zich, daarmede het gedekt was; waardoor ik met de grootste verbaastheit sag, dat 'er een man onder was, die geheel krom gedrongen en kort gesloten, op een boschjen oudt stroo sat; gelykende beter naar een Geest, of geraamte, als naar een Mensche. Dese, geloofde ik, dat al soo seer over my verschrikte, als ik over hem; maar nademaal hy reets een geruymen tydt in dit gat gelogeert was, en sedert meermaals vreemde gasten by zich hadde gekreegen, konde hy zich veel gevoegelyker als ik daar in schikken. Dese Kerel besag my van achteren en van voren, en ik besloot uyt syn weesen, dat hy al sonderlinge gedachten van my moeste hebben. Eyndelyk begon hy te spreken; maar een *Spanjaardt* zynde, konde ik hem niet verstaan. Ik wilde hem sulks dierhalven eerst in 't *Fransch*, daar na in 't *Latyn*, *Hollandtsch*, *Hoogduytsch* en *Engelsch* te kennen geven; maar hy verstondt geen een woordt van alle dese Talen; waardoor wy malkander onse onderlinge noodt niet konden klagen, en moesten elkander onse gedachten met wysen en tekens te verstaan geven.

Terwyle wy dus op 't yverigste met ons stomme discours besig waren, wierdt

de

de deure van onse gevangenisse op 't onverwachtste geopent ; en ik sag eenen man binnen stappen, hebbende een paar afgryßelyke groote knevels onder de neus, met een groote bulle-pees in syne handt. Hy scheen een natuurlyke Soon van *Beelzebub* te zyn, en tusschen hem, en de onbarmhertigste Beuls-knegts, scheen weinig onderscheydt. Soo haast hy de deur achter zich gesloten hadde, ging hy lyn-recht naar den armen *Spanjaardt*, en speelde met syn dik Ossen-instrument sulk een doordringenden toon over synen rug en geheele lyf, dat dese elendige man soo luyts-keels schreeuwde, dat ik van deernis en benauwtheit myn selve haast hadde bevuylt ; vreesende, wanneer hy met hem gedaan hadde, dat het dan myn beurt insgelyks soude worden. Doch voor dese reys wierdt ik met dit compliment verschoont ; en hy belastede my, dat ik met hem naar de kamer der Vergaderde Rechters soude gaan, daar myne fraaye makkers reets waren, en beneffens my verhoort souden worden. Ik begon my wel wederom van nieuws te ontschuldigen ; maar nademaal hy in desen niets te seggen hadde, ook, gelyk men weet, by de Beuls en Cipiers wei-

weinig medogentheit te verwachten is, soo was dit voor eenes doven mans deure geklopt; en in de plaats van een gunstig antwoordt, gaf hy my sulk een gevoelige vermaninge, op dat ik schielyk soude voortgaan, dat ik 'er haast van beswcken was.

Om kort te gaan, ik wierdt eyndelyk in 't vertrek der Vergaderde Rechters gebragt, en vondt daar reets den gehelen hoop Schelmen van den voorgaanden nacht by malkander, alle aan handen en voeten wel gekluystert; en 't scheen, dat men alleen na my hadt gewacht, vermits dese Galgen-vogels reets verhoort waren. Na dat ik merkte, stonden zy vreemdt te kyken, dat ik hier mede verscheen; vermits zy sedert de rencontre van 's daags te vooren, toen zy wierden gevangen genomen, weinig meer om my gedacht hadden, en de minste van haar my noch kenden.

Eyndelyk bragt men my in de Rechtkamer, daar 24 aansienlyke Heeren rontom een groote Tafel saten. De Polityke, of veel meer de Crimineele Rechter, vroeg my: Wat Landtsman dat ik was? Mynen ouderdom; naame, en wat myn hanteeringe was? Ik beantwoordde dit

alles

alles op 't kortste, en met de grootste onderwerpinge, seggende: Dat ik een *Sax* was, van ruym 20 Jaren oudt; myn naame was *Willem Retchir*, dienende voor Kamer-dienaar by een *Moscovische* Prins, die in 't Park, by 't Palleys van *Houtwort* logeerde; al het welke wierdt aangeteekent. Daarop wierdt my gevraagt: Of ik met dat volk, 't welke in 't naaste vertrek stondt, kennisse hadde gehouden, en wat my van derselver leven en wandel bewust was? Vermits ik nu dese Schelmen in 't geheel niet kende, maar slechts door een ongelukkig noodtlot by haar was gekomen; ook by gevolge van derselver leven en wandel niets konde getuygen; wist ik daar niets anders op te antwoorden, als dat ik zeyde: Dat ik dese Kerels, behalven gisteren, een half uur te vooren eêr men my hadde gevangen genomen, nooyt van myn leven meer hadde gesien, veel minder gekendt; verhalende te gelyk al het voorgevallene na waarheit; voegende daarby 't geene tot myn ontschuldiginge konde dienen; en versocht te gelyk op 't instandigste, dat men slechts naar 't Quartier van mynen Prins geliefde te senden, en ondersoek wegens myn Persoon konde doen. Maar nademaal

H de

de bende Gaauwdieven reets insgelyks hadden ontkendt, malkander onderling te kennen; voorgevende, dat zy vreemdelingen waren, die gesamentlyk slechts by geval by malkander waren gekomen, om voor haar geldt eens vrolyk te zyn; wierdt myn ontschuldiginge niet aangenomen; en de geheele Vergaderinge besloot eendrachtig, dat ik soo wel, als alle de andere, een Schelm en Gaauwdief was; 't welke my in myn aangesichte wierdt gesegt, en den Beul belast, my wederom in myn hok te doen opsluyten.

Dit wierdt terstondt in 't werk gestelt, en ik ontmoettede mynen makker den *Spanjaardt* in 't vorige postuur, van welken my de Cipiers Knecht onderwegen verhaalde, dat hy een berucht Aarts-Schelm, en een Capiteyn der Dieven was, die voor eenige weken noch in 't huys van den Lord *Watting* was gebroken, en aldaar een meesterstuk van dieverye getoont; vermits hy aldaar voor eenige duysendt Ponden-sterling aan silver-werk, en meer als 8000 *Guinées* aan gout hadt gestolen, die men ook ten deele by hem hadt gevonden. Nochtans hadde hy, niet tegenstaande men hem reets verscheyde malen hadde gepynigt, noch

noch niets willen bekennen; en voorgegeven, dat dese dingen door iemandt anders by hem moesten gepracticeert zyn, om hem in 't verdriet te brengen. En schoon men hem sedert alle dagen driemaal geweldig hadt geslagen; nochtans hadde hy tot noch toe niet het minste willen bekennen. Eyndelyk voegde dese ondeugende Beul daar by: Dat hy my, als een goedt vriendt riedt, dat ik het niet op 't uyterste mogte laten aankomen; nademaal wy doch gesamentlyk buytendien met het leven niet vry konden komen. Schoon ik nu een geruste Conscientie hadde; nochtans moet ik bekennen, dat myn gemoedt daar door geheel neêrslachtig wierdt. Men bragt my en den *Spanjaardt* ondertusschen ons middags-maâl, bestaande in een houten kan met water, en een stuk beschuyt, dat soo hardt als steen was; zynde het gewoone Tractement der gevangene in *Engellandt*. Vervolgens wierdt de gevangenisse wederom geslooten, en ik in myn elendige staat verlaten.

Ondertusschen hadden de Rechters naar 's Prinssen Quartier gesonden, en mynen 't wegen ondersoek gedaan; doch zy kregen geen voldoende bericht: Want

't geluk hadde my aldaar mede den nek toegekeert; vermits onse Edelman, op 's Prinssen bevel, by hem naar *Woodstok* hadde moeten gaan; soo dat de boodtschap aan den Kok wierdt gedaan, die over seker verschil myn doodt-vyandt was; en dierhalven ten antwoordt gaf: Dat syn Prins, beneffens syne meeste bedienden, reets voor acht dagen naar *Woodstok* was vertrokken, in gesellschap van den Graaf van *Rochester*; soo dat hy niet wiste dat 'er iemandt van syn volk hier was gebleven. Sulk eene valschheit betoonde my dese *Engelschman*, zich verheugende, dat hy, om zich te wreeken, my in lyf- en levens-gevaar bragte.

Ondertusschen hadde ik gelegentheit, myn ongeluk te beklagen. ô! Hoeveelmaals dagte ik aan de vermaaninge van wylen myn Vader, wenschende wel duisendtmaal dat ik deselve beter hadde opgevolgt! ô! Hoe gelukkig was ik dan geweest, en hoe ongelukkig sat ik thans van alle menschen verlaten; als de ergste misdadiger die 'er konde gevonden worden. 't Smertelykste was, dat ik dit alles niemandt anders als my selve konde wyten, en aan myn ongelukkig noodtlot de schuldt daar van moeste toeschryven:

ven:

ven: Want indien my d'ongelukkige Vrouwen-liefde alle gevaar niet als gering en kleyn hadde doen achten, ſoude ik deſen tocht niet ſoo ligtelyk gewaagt hebben. Doch alle deſe overwegingen, en myne Philoſophie, dienden thans nergens anders toe, als my ſoo veel te meer te quellen; zynde voor my niets anders ten beſten, als gedult te nemen, en den Hemel te ſmeken, deſe verdrietige ſaak voor my tot een goedt eynde te brengen.

Schoon het nu, noch in *Duytſchlandt*, noch ook elders, gebruykelyk is, dat men de misdadigers, (ſonder haar eerſt veelmaals te verhoren, deſelve op de Pynbank te brengen, en verſcheyde andere wydtluftige omſtandigheden;) al te ſchielyk te recht ſtelt, en haar 't Proces opmaakt; nochtans moet ik dit *Engellandt* tot roem naſeggen, dat men aldaar veel beter middelen weet, om diergelyke ſchelmſtukken te ontdekken; en ſoo haaſt als men eenig ſeker fondament heeft, worden de misdadigers na verdienſten gerecht. Aldus gebeurde het in deſe ſaak meede: Want, vermits alle de omſtandigheden wel waren overwogen, ook veele van de geſtolene goederen terſtondt by de gearreſteerde Perſonen gevonden,

en te gelyk aan de Rechters overgelevert; wierdt 'er op haare ontschuldiginge weinig acht gegeven; en 't Hof gaf bevel, dat men alle dese Booswigten, sonder verdere omstandigheden, ten eersten soude opknopen. Om dese reden wilde men zich ook met my niet in 't bysonder bemoeyen; nademaal de Rechters zich versekert hielden, dat ik al mede van het selfde alloy moeste zyn, vermits men my in haar gesellschap hadt gevonden; soo dat men aan my het spreekwoordt scheen te willen bewaarheden: *Meede gevangen, meede gehangen.* Het voornoemde bevel van 't Hof, wierdt ons weinig dagen daar na medegedeelt; en twee Gereformeerde Geestelyken kregen bevel, om ons in de gevangenisse te besoeken, en tot een zalig eynde te bereyden; daar van 'er een den volgenden dag by my quam. Men kan ligtelyk denken, dat de aansegginge van sulk een spoedigen, onschuldigen, en nochtans harden doodt, my armen Schelm een geweldigen schrik op 't lyf jaagde, ja soodanig doorgriefde, als of my een mes door 't herte wierdt gestoken.

De Geestelyke sprak my seer omstandig aan, en quam eyndelyk ter saake, seggende, dat 'er noch maar weinig uuren ove-

overig waren, om my ter doodt te bereyden. Hy ſprak ſeer vaardig *Engelſch*, maar ſoo 't ſcheen weinig *Latyn*. Maar nademaal ik 't eerſtgemelde ſlegts een weinig verſtondt, en hy, in tegendeel, in de *Latynſche* Taale weinig geoeffent was, ſoo kan men zich gemaklyk verbeelden hoedanig onſe t'zamenſpraak geſtelt was. Ik vertoonde hem wel wederom wydt en breedt myne onſchuldt; maar nademaal wy malkander onderling niet wel verſtonden, (gelyk ik reets geſegt heb;) ſoo was alles van weêrzyden vruchteloos; en ik mogte van toen af aan vaſten ſtaat maken, hoe onſchuldig ik ook was, dat ik, even als d'andere Dieven en Moordenaars, binnen een etmaal aan den galg ſoude ſmooren. 't Is wel waar, dat de noodt by een menſche, die ſyn eynde, en te gelyk ſyn laatſte oordeel voor oogen ſiet; met een byſondere benauwtheit en indruk op ſyn gemoedt werkt; en 't moet wel een Atheiſt, of ſulk een menſche zyn, die van Godt geheel buyten ſyne genaade geſlooten, en verſtokt is; indien hy zich niet op ſulk een tydt tot het gebedt begeeft, en zich met ſyn herte Hemel-waarts verheft: Nochtans kan ik niet ontkennen, dat deſe dingen

reets een waare voorſmaak van den aannaderenden doodt zyn; vermits een menſche als dan reets meeſt ſonder gedagten is; ſoo dat hy zich naauwelyks weet te herinneren te zyn, de geene die hy doch in der daadt is. Ik voor my, kan ten minſten verſeekeren, dat ik dit alles in dien tydt heb ondervonden; en ik moet my ſelve meerder gelooven, als hondert anderen, die my van het tegendeel ſouden willen overtuygen. Want op dien laatſten dag, en in de daar op volgende nagt, toen ik den doodt verwachtede, was ik als een menſche die van ſyne ſinnen berooft was; waarom ik my ook weinig weet te herinneren, wat men met my heeft begonnen; tot dat men my, beneffens d'andere, als haar gewaande Meede-makker, naar de Rechtplaats te *Tybourn* bragte. Soo veel weet ik noch ſlechts, dat 'er veele duyſenden van menſchen vergadert waren, die, na haar ſeggen, 't eynde van deſe beruchte dieven quamen ſien; en ik vertrouwe, dat onder deſe meenigte wel het vierde gedeelte van ſulk ſoort was, dat ten minſten een diergelyke, of noch ſwaarder ſtraffe verdient hadde; vermits 'er altydt by diergelyke Executien veele booswichten

wichten onder 't gemeene volk verborgen zyn. Om kort te gaan, de meeste misdaadigers ontfingen haare straffen, en 't scheelde weinig minuten, of 't soude myne beurt ook worden.

Thans quam 't 'er op aan, dat de beul my de koort om den hals soude doen, toen 'er op 't onverwachtste een gedruys onder 't volk achter my ontstondt, en de stemme eeniger menschen my van verre ter ooren quam, die riepen: Dat men met de Executie soude ophouden, ten minsten soo lang, tot datse wat nader quamen! Maar nademaal de meeste menschelyke kennisse my reets begeven hadde, (soo als ik in 't voorbygaan al gesegt heb;) myn bloed in d'aderen reets scheen te stollen, en ik naauwelyks my selve soo veel meer konde beweegen, om de beenen voort te setten, hadt ik 'er geen begrip meer van, wat ik hoorde. Eyndelyk quamen vier Persoonen te peerdt, door 't volk dringen, tot in den kring, en ik sag, als in een droom, mynen Prins, beneffens den Graaf van *Rochester*, onsen Edelman, en noch een bedienden, voor myne oogen. Het scheelde weinig, of de aankomst deser luyden soude een groote verwerring hebben ver-

 oorsaakt;

oorsaakt; vermits de manschap, die gecommandeert was om by dese Executie te verschynen, beducht was, dat dese geweldtdaadige inbreuk in den kring, diergelyken men in *Engellandt* ongewoon is, mogelyk een toeleg van de makkers deser Gaauwdieven was; om die van haare bende uyt handen van de Justitie te verlossen: Doch de groote achting van den Graaf van *Rochester* stilde terstondt alle beroerte; en soo haast als deselve, beneffens myn Prins, by de Bloedt-Rechters was genaadert, veranderde de geheele saak van gedaante.

Hoe wonderlyk kan doch den Hemel eene verlossinge uytwerken, sendende, terwyle ik op den oever des doodts was, by geval eenen Verlosser, toen ik denselven op 't minste konde verwachten. Myn meergemelde Prins, beneffens de Graaf van *Rochester*, steegen terstondt van haare Peerden, en vernaamen by de Bloedt-Rechters na de reeden, waarom men my op sulk een wyse als een misdaadiger wilde straffen; daar ik nochtans in 's Prinssen dienst was, en waarschynlyk niemandt iets tot mynen lasten wiste, 't welke sulk een swaare straffe verdient hadde? Dese aanspraak quam den Rechters

ters feldtfaam voor, en zy verfochten mynen Prins, foo lang gedult te hebben, tot dat zy wederom te rug quamen; als wanneer zy hem van al het voorgevallene grondig bericht fouden geven; dat zy my ondertusschen foo lang fouden laten overblyven; schoonse geensints konden denken, dat ik d'eere hadde van in 's Prinssen dienst te zyn; te meer, nademaal men in ons quartier deswegen onderfoek hadde gedaan, fonder dat iemandt iets van my hadde willen weten. Ik wierdt ondertusschen wat nader gebragt; en na dat ik, (door de overmaatige vreugde van mynen beminden Prins, als een Verlosser van myn leven, in myne tegenwoordigheit te fien;) wederom wat begon te verquikken, viel ik voor hem op de knien, en beklaagde myn ongeluk, met een geheele vloedt van traanen. Maar nademaal 't hier de plaats niet was om breeder te konnen fpreeken, bragt men my geheel fonder boeyens wederom te rug, op een ordentlyke plaats; om 'er foo lang bewaart te worden, tot dat de overige dieven waren opgeknoopt. Soo haast de Executie voorby was, en myn Prins beneffens de Graaf van *Rochester* met de Bloedt-Rechters uyt-

uytvoerig hadde gesprooken, wierdt ik terstondt ontslagen, en bagaf my naar 's Prinssen quartier; in tegendeel liet hy synen kok, die door een lichtveerdige wraak my aan een kant meende te doen helpen, arresteeren, en aan de Rechters overgeven; die hem veroordeelden, om in 't gesichte van een ontelbaare meenigte van menschen op de kaak te staan, en hem voor eeuwig uyt den lande banden.

De geneegene Leser neme het niet qualyk, dat ik dit myn ongeluk wat al te breedtspraakeleyk heb verhaalt, 't geene genoegsaam tegens mynen sin geschiedt is. Thans sal ik slechts met weinig woorden daarby voegen, hoedaanig het den Hemel bestierde, dat ik door mynen Prins verlost wierdt. 't Geval wilde, dat de Prins op den dag deser Executie met den Graaf van *Rochester* wederom te rug naar *London* soude ryden, en in 't voorbygaan een groote meenigte van volk te *Tybourn* ontdekte; waarom haar de nieuwsgierigheit derwaarts dreef; als wanneer de Prins my terstondt onder de Misdaadigers in 't oog kreeg. Vermits hy nu reets van den Edelman verstaan hadde, dat niemandt wiste waar ik heenen gekomen was; soo

soo twyffelde hy, als een Heer van oordeel, soo veel te minder, dat ik dit was, die door een sonderling ongeval in handen van de Justitie was geraakt. Dese gissinge ontdekte hy aan den Graaf van *Rochester* en synen Edelman; waarop zy door een rechtveerdigen yver gedreven wierden, om terstondt door 't volk en in den kring te dringen, en noch net te rechter tydt myn leven te redden; gelyk ik reets verhaalt heb.

Na dat myn Prins nu meer als acht maanden in *Engellandt* hadde gesleeten, en niet alleen al het geen'er aanmerkenswaardig aan 't Hof was, maar ook 't geen 'er hier en daar op 't landt, en by de Grooten omging, na genoegen hadde onderſocht; namen wy eyndelyk binnen weinig daagen ons afscheidt, om *Vrankryk* meede te gaan besoeken. Wy voorsagen ons tot dien eynde van bequaame Rytuygen en Waagens, om onse Persoonen en Bagagie te voeren, en vertrokken daar meede van *London*; nemende onsen weg over *Windsor*, *Winchester* en *Southampton*. Op de laatst gemelde plaats lieten wy ons op 't Eylandt *Wight*, naar *Nieuport* oversetten; daar wy scheep gingen, en naar den mondt

van de River de *Seine* overstaaken ; landende eyndelyk te *Havre de Grace*, zynde een seer bequaame Haven, die *Vrankryk* toebehoort. Van daar vervolgden wy onsen weg wederom te landt, langs de voornoemde *Seine*, tot dat wy te *Rouaan* quamen. Vervolgens reeden wy door *St. Denys*, en alsoo recht naar *Parys*, daar wy te *St. Germain*, in de straat *la rue de Boucherie* genaamt, gingen logeeren ; en onse Hofhouding reguleerden, om in dese beroemde stadt een geheel Jaar te blyven ; vermits myn Prins van gedagten was, om zich aldaar in verscheyde Exercitien te oeffenen.

't Is sekerlyk waar en waarachtig, dat een Mensche, schoon hy de geheele Wereldt hadt besichtigt, sonder in dese Stadt geweest te zyn, geensints daar op behoeft te roemen. Want al het geen 'er van Galanteryen, Nettigheit, Beleeftheit, en veele andere hoedanigheden, daar een eerlyk man naar wenschen mag, hier en daar by stukken werdt gevonden, kan men met der waarheit seggen, dat binnen *Parys* gesamentlyk en in overvloedt werdt ontmoedt. En byaldien aldaar wat meerder oprechtigheit, en onder de Vrouws-personen soo veele
loose

loose Minne-ſtreecken niet ontmoedt wierden, ſoude ik my verbeelden, dat 'er maar een ſulk een Plaats in de geheele Wereldt was, als *Parys.* Gelykerwyſe nu Perſonen van rang, binnen korten tydt onderling kenniſſe maken, en boven het gemeen uytmunten; alſoo gebeurde het thans mede, dat myn Prins in't korte, met andere Groten ſyn's gelyken grootelyks bekendt wierdt; vermits deſe Natie de konſt ſonderling wel verſtaat, om zich by een iegelyk bemindt te maken; daar van de *Hoogduytſche* Hoven veele voorbeelden uytleveren, vermits de Heeren *Franſchen* daar alom boven de arme *Duytſchers* een groot voorrecht genieten. Nademaal nu de Prins, ſoo als ik reets geſegt heb, veele kenniſſe onderhieldt, ſoo konde het ook niet anders zyn, of hy kreeg daar door de grootſte gelegentheit, om zich op duyſenderlye wyſen te vermaken.

Voor eerſt vereyſchte het de onvermydelyke noodtſakelykheyt, zich aan 't Opperſte Hooft te vertonen, en by ſyne Majeſteit, Koning *Lodewyk de XIVde.* gehoor te verſoeken; daar toe myn Prins door den Hertog *van Louſin* in 't korte gelegenheit kreeg. Syne Majeſteit ontfing hem ſeer genadig, en de Audientie

ge-

geschiede in 's Konings Kabinet te *Versailles*, in de tegenwoordigheit van veele Grooten van 't Ryk. Voornamentlyk bediende zich de Koning omtrent mynen Prins van de volgende genadige uytdrukkinge: Dat hy aan 't Hof altydt aangenaam soude zyn, en verſekert konde wesen, dat men hem, als een Perſoon van rang, boven andere soude weten te bejeegenen; welke woorden ſekerlyk veel daar toe hebben geholpen, om in 't korte veel achting te verwerven.

'T Hof hadde in dien tydt een groote bende Comedianten uyt *Italien* ontboden, daaronder zich een ſekere *Romeynsche* Dame bevondt, die meer den name van een Engelinne, als van een Mensche verdiende; te meer, nademaal derſelver ſtemme met de aangenaamſte ſchoonheit hares aangeſichts, en de verwonderenswaardige welgemaaktheit van hare geſtalte, volkomen overeen quam. 't Geval wilde, dat deſe ſchoone *Syrene* haar Logement recht tegen over het onſe nam; en wanneer zy niet ſpeelde, ſtondt zy den gehelen tydt voor 't venſter, om zich aan de voorbygaande Heren en Edellieden te vertonen. Schoon 'er nu een ſeer groot getal van Aanbidders deſer Schoone

wa-

waren, die haare offerhande voor den Altaar van *Venus* haar aanboden; nochtans scheen zy, tegens het gewoone naturel van diergelyke *Dames*, weinig acht daar op te geven: In tegendeel sag zy onophoudentlyk in 't Vertrek van den Prins; en wanneer hy selve daar in was, waren hare schoone swarte oogen niet van desselfs aangesicht gekeert. Om kort te gaan, zy was ongemeen op hem verlieft, en 't ontbrak haar slechts aan gelegentheit om hem haare genegentheit in der daadt te konnen toonen.

Myn Prins, de welke (gelyk ik reets heb gesegt;) van geene Juffer meer werk maakte, als in soo verre de eerbaarheit van hem vereyschte, hadde de minste gedachten op haar; en vermits hy dese Comediantin voor een lichtekooy hieldt, nam hy niet eens de moeyte van op haare gebaarden acht te geven; schoon hy andersints wel sag, dat zy van een volmaakte schoonheit was. Ondertusschen verwekte sulks by dese Speelster soo veel te grooter begeerte, om nader kennisse met hem te maken. Eyndelyk, vermits zy uyt haare kamer hadt bespiedt, dat de Prins my seer geneegen was; liet zy haare gedachten op my vallen, om door myn

toedoen haar oogmerk by mynen Meester te bereyken. Dierhalven gebeurde het, toen de Prins eens aan 't Hof was, dat 'er iemandt aan myn kamer quam kloppen, en met my begeerde te spreeken. Ik opende de deure, en sag 'er eene Vrouws-persoon staan, die my een briefjen van dese *Dame* bragt, zynde omtrent van desen inhoudt:

Monsieur!

„ Ik heb uwen Prins naar 't Hof sien
„ ryden: En dewyle ik weet, dat gy
„ hem dierhalven niet behoeft op te pas-
„ sen, versoeke ik u een oogenblik met my
„ te komen spreken; vermits ik u over
„ een seekere saak noodtsakelyk iets te
„ seggen heb. Vaart wel!

(De onderteekeninge was)

L'. Innocence.

Ik selve hadde in der daadt ook dese *Dame* met de aller grootste oplettentheit betragt; en schoon ik, als een Mensche die syn verstandt vry wel hadde, hadde horen te bedenken, in wat een groot ongeval ik door myne nieuwsgierigheit in *Engellandt* was geraakt; nochtans konde ik

ik dese dwase hertstogt geensints bedwingen; en antwoordde dierhalven aan de brengster: „ Dat zy, beneffens myn „ Compliment, haare Juffer soude aan„ dienen, dat ik haar terstondt soude „ komen opwagten.

Ik hieldt ook myn woordt, quam haar ten eersten begroeten, en vondtse aan haaren nacht-dis sitten, hebbende eene *Italiaansche* Aire voor haar, en een *Teorbe* in de handt. Dit Speeltuig legde zy ten eersten wech, boodt my eenen stoel aan, en begon terstondt een discours van mynen Prins, seggende: „ Dat zy „ gesien hadde, dat hy my met een son„ derlinge genaade was toegedaan: Ver„ mits zy nu by my geen geheym daar „ van wilde maaken, maar ongeveynst „ bekennen, dat zy dien braven en ga„ lanten Heer een ongemeene genee„ gentheit toedroeg; ook niet eerder „ konde rusten, tot dat zy het geluk „ quam te genieten, van met hem ken„ nisse te maaken; daar toe haar nie„ mandt beter als ik konde helpen; „ Dierhalven versocht zy my ten hoog„ sten, haar in desen de behulpsaame „ handt te bieden; biddende te gelyk „ dit geringe, als een kleyne erkente-

„ nisse voor myne moeyte aan te nemen ”. Te gelyk stak zy my een goude snuyf-Tabaks-doos in de handt, die zy buyten twyffel van den eenen of anderen galant eerst hadt gekreegen. Over dese seldtsaame boodtschap wierdt ik geheel beschaamt; en schoon ik by my selve wel dagte, dat zy in desen weinig soude opdoen; nochtans gaf ik haar sulk een antwoordt, dat zy daar uyt weinig konde begrypen, of zy een goedt gevolg van haar voorneemen hadde te verwachten, of niet. Hiermeede nam ik voor dese reyse afscheydt van haar, en begaf my wederom naar ons logement.

t'Huys komende, besag ik myn present, en bevondt in de gemelde snuyf-Tabaks-doos noch twaalf goude Pistoletten; 't welke van sulk een Opera-speelster seekerlyk een raisonabele vereering was. Al wie verstandt heeft, kan wel ligtelyk begrypen, indien dese *Dame* haar oogmerk hadt bereykt, dat haar dese Minnehandelinge aansienlyke voordeelen soude toegebragt hebben; vermits men sulk slag van Juffers in *Vrankryk*, niet met honderden, maar met duysenden gewoon is te beloonen; 't welke buyten twyffel ook haar meening was geweest,

op

op dat zy, volgens 't gemeene ſpreekwoordt, *met een Spiering uyt te werpen, een Cabeljauw mogte vangen*; doch deſe reys deedt zy niets op.

Want toen ik by gelegentheit, dog al boertende, deſe boodtſchap aan den Prins deedt, lachte hy 'er van herten over; en belaſtede my, dat ik deſe Juffer van ſynent weegen geruſt mogte ſeggen: Dat zy haare waar by hem aan den verkeeden Man veylde; vermits hy, indien 't hem geluſtede, ſulk een verſtandthouding van Minnehandelinge met eenige Juffrouwe op te rechten, binnen *Parys* geen gebrek van Juffrouwen van rang ſoude hebben; daartoe hy nochtans al meede niet ſoude reſolveeren, nademaal ſyn naturel niet in het minſte daartoe geneegen was. Deſe boodtſchap deedt ik terſtondt den volgenden dag aan de ſchoone *Innocence*, doch ſoo veel bewimpelt als my mogelyk was; en ik konde gemaklyk uyt haar gedrag merken, dat zy van haare herstochten volkomen meeſter was. Egter duurde dit maar eenige daagen; als wanneer de godlooſe *Italiaanſche* wraakſucht volkomen quam boven dryven; 't welke onſen armen Edelman, die ſeekerlyk een ſeer eerlyk

en deugdtsaam Jongman was, 't leven kostede. Want, toen de Prins acht-daagen daarna, over de *Pont-neuf* reedt, en dessen braven Edelman by zich hadde, die volgens gebruyk van den Prins, aan desselfs hooger-handt sat; wierdt 'er een schoot in syne koets gedaan, sonder te weten waar van daan; en vermits het reets tamelyk duyster was, wilde het ongeluk, dat de koegel door 't herte van den onschuldigen Edelman vloog; soo dat hy den Prins met de grootste verbaastheit op 't lyf viel, daar door syn wit en met gout geborduurt kleedt alom met bloedt wierdt bespat. Dese schoot, die op den Prins gemunt was, maakte een groote opschuddinge; op welk allarm de wacht terstond quam toeschieten, en na den daader ondersoek deedt, doch alles was te vergeefs; en vermits diergelyke streeken binnen *Parys* wel meermaals gepleegt worden, gaat het gerucht daar van haast voorby, en men maakt 'er niet veel werk van. Ondertusschen hadde dese eerlyke Edelman, op sulk een onschuldige wyse syn jong leven moeten laten, en de Prins moeste hem met een deftige begravenisse, die met synen staat overeenquam, ter aarde laten brengen;
zynde

zynde toen onse geringe Hofstoet op 't onverwachtste meede een Persoon verminderd. Wy vernaamen vervolgens door een omweg, dat de voorgenoemde *Italiaansche* speelster van d'Opera, *Madame Innocence*, eenige roekloose boeven hadde omgekogt, om den Prins aan een kant te helpen; doch de Hemel hadde dien wakkeren Heere beschermt, en scheen selve, om soo te spreeken, voor hem te sorgen. Inmiddels strekte dit den Prins tot een waarschouwinge, om voortaan by donker niet uyt te ryden, sonder dat syne koets rontom ten minsten van een half doezyn flambouwen was verselt.

Terwyl dese, beneffens eenige andere avanturen, die minder aanmerkensweerdig waren, voorvielen, verliep een Jaar tydt, eêr wy selve daar op verdagt waren; en myn Prins hadde zich in alle syne oeffeningen met soo veel neerstigheit gequeten, dat ik my dikwils over hem moeste verwonderen. Hy besag al het geen 'er binnen *Parys* besienswaardig was; deedt verscheyde togten naar *Versailles*, *St. Denys*, *Fontainebleau*, en andere bekende Plaatsen; sag meede al het geen 'er om en by *Parys* te besien viel;

en by gevolg was 'er voor ons niets meer overig, als ons met nieuwe Wisselbrieven te voorsien, met de welke wy onse reyse naar *Spanjen* voortsetteden.

De Prins hadde wel gaarne een anderen Edelman tot syn geselschap meedegenomen; maar nademaal hy tot een gebooren *Franschman* geen geneegentheit hadde; en onder de *Duytschers*, die zich aldaar bevonden, niemandt was die dese reyse met hem wilde doen, vermits de meeste van 't bevel haarer ouders afhangelyk waren; soo sag hy 'er van af, besluytende, niemandt meer meede te nemen, als wy uyt *Edgelandt* hadden meedegebragt, gevende aan d'andere haar afscheydt. Ondertusschen ontfing hy van *Monsieur Martinay*, zynde een vermaart *Banquier*, 1000 Dukaten in Gout, en 't overige in Wisselbrieven op *Valladolid* en *Madrid*; soo dat wy gereedt waren om alle uuren te konnen vertrekken, wanneer hy slechts van dien genaadigen en edelmoedigen Monarch *Lodewyk* de veerthiende, beneffens de Prinssen van den Bloede, en andere grooten van 't Hof, behoorlyk afscheydt hadde genomen.

Alvorens wy *Parys* verlieten, moeste de Fortuyn my noch een kleynen poets

spelen.

ſpelen. Myn Prins hadde my ſyn wit geborduurt kleedt, 't welke door 't onſchuldige bloedt van wylen onſen Edelman geheel bedorven en onbruykbaar gemaakt was, beneffens al wat daar by hoorde, vereert. Vermits 'er nu een zeker Konſtenaar niet verre van ons Logement woonde, die niet alleen alle-vlakken, maar ook diergelyken bloedt, met een ſeker ſoort van zeep, geheel ſchoon wiſte te maken, en uyt te waſſchen; ſoo deedt ik ſulks, en liet het vervolgens naar myn lyf maken. Dit kleedt was ſeer koſtelyk en rykelyk geborduurt, hebbende den Prins 150 Goude Piſtoletten gekoſt. Ik ſoude ſekerlyk wel de helft daar voor gekregen hebben, indien ik hadde konnen beſluyten om het te verkopen; doch door liſt van ſekeren Gauwdief, wierdt ik het ſonder geldt quyt. Een ſeker Jongman, die by den jongen Marquis *de Manſara*, zynde een *Spanjaardt* van geboorte, voor Kamer-dienaar oppaſte, ſpysde beneffens my op eene plaats, en aan een ſelfde tafel. Deſe quam twee dagen voor ons vertrek 's morgens vroeg by my, en verſocht my, ſoo goedt te willen zyn, van hem ſlechts voor een uur het meergemelde kleedt mede te geven, om het aan

ſynen Heere te toonen ; vermits hy het den Prins hadde ſien dragen, en 'er grooten ſin in hadde, willende een diergelyken van Scharlaken verwe voor zich laten borduren; waarom hy hem tot my hadt geſonden, met belofte van my een Goude Piſtolet tot erkenteniſſe te ſullen vereêren. Vermits nu dit kleedt my toebehoorde, en ik dien Kerel wel kende, als dewelke byna jaar en dag naaſt my aan tafel hadde gegeten, ook ſyn Heere dikwils den mynen hadde komen beſoeken; ſoo vondt ik ſoo veel te minder ſwarigheit in dit verſoek, kreeg 't kleedt, gaf 't hem over, en liet hem ſonder verdere omſtandigheden daar mede heenen gaan. Doch dit was de laatſtemaal dat ik dit kleedt hadde geſien ; vermits deſe Guyt drie dagen te vooren van ſyn Heere was wechgejaagt, en twee uuren daarna met den Ridder *La Hay*, met een extra Poſt naar *Engellandt* vertrok. Ik nam wel, met oorlof van mynen Prins, ſoo haaſt ik 'er de lucht van kreeg, een extra Poſt, om hem te vervolgen, en reedt tot aan d'eerſte poſt; doch hy was al te verre vooruyt, als zynde reets 's morgens ten 10 uuren met ſynen nieuwen Meeſter vertrokken, terwyle ik eerſt tegens

gens 5 uuren na den middag te peerdt ging sitten; zynde kort te vooren eerst daar van gewaarschouwt. Dus hadde ik niet alleen desen schaade, maar wierdt noch deswegen uytgelacht. Ik hadde op dese reyse reets verscheyde gevallen gehadt, die my reden gaven om niemandt meer te vertrouwen, indien ik voorsichtig hadde willen handelen; maar 't verstandt komt niet voor de jaren; en ik vertrouwe, dat 'er noch veele van sulke neuswyse Borsten zyn, die zich even soo dom als ik selve was, souden hebben gedragen. Ik hadde fortuyn genoeg, en soude buyten twyffel groote voordeelen behaalt hebben; indien myn geluk niet t'elkens met een ongeluk was verselt geweest; zynde gestadig het eene aan 't andere als een keeten geschakelt; en 't geene 't eerste my gunde, wierdt my door 't laatste wederom onttrokken. Dit was, tot die tydt toe, niet alleen myne beurs, maar selfs myn eygen lichaam gewaar geworden: Doch op ons vertrek van *Parys* naar *Spanjen*, 't welke den volgenden dag soude geschieden, was ik welgemoedt, hopende en vertrouwende, dat my voortaan sulk een ongeval niet meer soude treffen; en ik nam voor, my soo ligte-
lyk

lyk niet wederom te laten bedotten.

Eyndelyk namen wy onse reyse aan, en vertrokken over *Orleans*, *Poitiers*, *Bourdeaux*, *Bayonne*, en *St. Jean de Luz*. Op alle dese plaatsen hielden wy ons weinig op; maar toen wy 't *Faisanten-* Eylandt naderden, wierdt myn Prins nieuwsgierig, om dese plaats, daar de *Franschen* en *Spanjaarden* soo veele Ceremonien hadden verricht, naauwkeurig te besichtigen. Den volgenden dag vertrokken wy wederom, en quamen by tydts op dien dag te *Fuentarabien*, als d'eerste plaats, die onder de Kroon *Spanjen* behoorde. Wy bleven daar twee dagen, van wegens onpasselykheit van den Prins. Dese Plaats is eene Vesting, doch van geen al te groot belang. De Rivier *Bidassoa* loopt 'er digt voorby, die wel niet al te diep, of breedt schynt te zyn, en nochtans moet men 'er met een Pont over varen. 't Veer-geldt daar van ontfangen de *Franschen* en *Spanjaarden* by beurten; soo dat wy het selve, by onse reyse uyt *Vrankryk*, aan de *Franschen* moesten betalen, en de geene, die uyt *Spanjen* naar *Vrankryk* trekken, moeten het aan de *Spaansche* Schippers betalen.

Hier begon reets het *Spaansche* magere

te Tractement, soo dat wy voor ons geldt niet meer konden krygen, 't geene wy begeerden. Den derden dag namen wy de reyse wederom by Maaneschyn aan, en vertrokken over *Villa Franca*, *Trevigo* en *Bourgos*, tot dat wy te *Valladolid* quamen; in welke laatste Stadt, die groot en naar de *Spaansche* wyse wel betimmert is, de Prins wederom eenige dagen uytrustede. Vermits wy nu direct naar *Madrid* wilden trekken, hadden wy 't meeste van dese beswaarlyke reyse afgelegt. Ondertusschen is het seeker, wanneer men uyt *Vrankryk* naar *Spanjen* reyst, dat men in een geheel andere Wereldt schynt te komen. In *Vrankryk* leeft men doorgaans galant en lekker; daar in tegendeel in *Spanjen*, de armoede met de hatelykste grootsheit verselt, alom uytmunt; soo dat ik niets sotters weet te noemen, als een *Spanjaardt* die arm is. Doch ik heb alreeds gesegt, nademaal van alle dese Landen veele geleerde en bequaame Mannen breedtsprakelyk hebben geschreven, dat ik my enkel aan 't verhaal van myne eygene Historie sal houden; sonder meer van de *Spaansche* Grootsheit te spreken. Wy vertrokken den vierden dag van *Valladolid*

lid

lid, en quamen te *Segovia*. Den volgenden morgen besagen wy 't *Escuriaal*, 't welke in de geheele Wereldt vermaart is, van binnen en van buyten, met de uytterste naauwkeurigheit; soo dat wy 'er een geheelen dag mede sleeten, en arriveerden eyndelyk in de Koninglyke Residentie-stadt *Madrid*.

Dese Stadt is in 't geheel niet versterkt, hebbende selfs geene muuren, noch graften; ook geene rechte Poorten, die gesloten konnen worden, gelyk by ons in 't minste Vlek geschiedt. De straaten zyn wel lang; maar wanneer het slechts 't minste heeft gereegent, soo modderig, om datse bedroeft slecht bestraat zyn, dat wy 'er naauwelyks met onse Bagagie konden doorkomen; te meer, nademaal wy twee Peerden moesten uytspannen, dewyl 'er niemandt als de Koning alleen met ses Peerden mag ryden; doch even buyten de Stadt zynde, mag men 'er met soo veel ryden, als men nodig heeft, om voort te komen. Ik heb hooren verhalen, dat het noch seer onlangs gebruykelyk was, om met Muyl-Ezels onder de man en voor Rytuygen te ryden, daar van zich selfs de Koning bediende; doch ik kan seggen, dat ik ge-

geduurende myn verblyf te *Madrid* fulke schoone Koets- en Ryd-Peerden heb gesien, dat my, indien ik een *Spanjaardt* was, selfs de luft soude vergaan, daar sulk een meenigte van weergaâloose Peerden is, om my van Muyl-Ezels te bedienen, behalven tot het dragen van Rosbaaren.

Op onse aankomst, namen wy in een seker Logement, daar de *Goude Vyg* uything, ons verblyf voor een Etmaal; maar vervolgens kregen wy, door *Don Balthasar Mellini*, (zynde een Banquier, die in de gehele Wereldt vermaart, en een nabestaande van den gewesenen Pausselyken Nuntius, den Heere *Mellini* was;) aan welken wy door *Monsieur Martinay* van *Parys* op 't beste waren gerecommandeert, niet verre van de Kerk van *St. Sebastiaan*, het Palleys van den jongen *Don Antonio de Cordona*, die in dien tydt, wegens 't begaan van een sekeren misslag, voor den tydt van twee Jaaren van 't Hof was gebannen, en alsoo dit huys, tot ons geluk ledig stondt, tot ons Logement. Aldaar hadden wy bequaame gelegentheit genoeg, vermits buyten dien de huysen in *Spanjen* overvloedig veele vertrekken hebben; zynde slechts jammer,

mer, datse doorgaans soo duyster en slecht getimmert zyn, dat men by helderen dag licht moet branden. Myn Prins nam, op aanbeveelinge van den voornoemden *Don Balthasar Mellini*, tot onse keuken en syn bedieninge, eenige *Spanjaarden* aan; liet zich de nodige Wissel-brieven in goedt *Spaansch* geldt betalen, en schikte syne dingen in order, om 'er maar vier Maanden te blyven; vermits hy, over de opgeblasene levens-wyse der *Spanjers*, op onse reyse reets seer verdrietig was geworden, en 't *Portugeesche* Hof, van wegens een sekere saak, het voornaamste doelwit syner reyse was.

Ik twyffele grootelyks, of 'er wel eene Natie in de Wereldt is, die soo veele tegenstrydige eygenschappen by malkander besit, als een geboren *Spanjaardt*. Om 'er slechts in 't voorbygaan iets van te seggen, (nochtans de Grooten en welhebbende Luyden daar buyten gesloten;) soo is een *Spanjaardt* seer genegen om te steelen; maar, wanneer men hem weet te vleyen, en behoorlyk ontsag toe te dragen, soo soude hy in tegendeel syn lyf en leven wel voor iemandt laten, en sulk eenen tegens andere Dieven in alle manieren helpen beschermen. De meeste

zyn

zyn van natuure arme Duyvels, maar goedt van aardt; waar door zy van der jeugdt af aan tot suynigheit gewendt worden, en zich met een weinig groente, Knoflook en Ajuyn behelpen, om slechts soo veel beter haren staat te voeren, en in hare dracht, die nochtans veeltydts beedelaarachtig genoeg is, zich prachtig mogen optooyen; maar wanneer zy by een Vreemdeling te gast gaan, en voor desselfs rekeninge iets goedts te eten krygen, soo sal'er geen mensche onder de Sonne groter vraat en onverzadelyker zyn, als sulk een Knevel. Betreffende hare dapperheit, soo soude men zich verbeelden, dat zy de geheele Wereldt onder haare knien souden doen buygen; en de geene, die zich door haar benauwt laat maken, kan vasten staat maken, dat hy hardt genoeg sal behandelt worden: Maar soo haast als zich haar tegenstrever slechts durf roeren, en haar onder d'oogen sien, soo sakt terstondt al haar moedt, als een trotse Paauwen-steert, en zy doen haar best, om zich met fatsoen daar uyt te redden; doch moet men seer voorsichtig zyn, om niet op een verraadersche wyse door haar betrokken te worden. In 't algemeen zyn de *Spanjaarden*

tot pochen en groot-spreeken geneegen, en zy konnen verbaast liegen; 't welke ik oordeele in 't voorbygaan genoeg van dese Natie gesegt te zyn.

Ondertusschen liet myn Prins syne Hofhoudinge, tegens de *Spaansche* mode te reekenen, vry wat ruym aanleggen; waarom hy deswegen ten eersten vermaart wierdt, en 't ontbrak hem selden aan besoek van groote en kleyne, voornaamentlyk tegens den middag, als het tydt wierdt om te spyssen. In tegendeel kan ik niet ontkennen, dat myn Prins ook van verscheyde Grandes seer groote vrindtschap en beleeftheit genoot; als onder anderen van de Hertogen van *Medina-Celi* en *Uzeda*, als meede van den jongen Marquis *d'Astorgas*, wiens Vader Onder-Koning van *Napels* was geweest.

Op een seekere tydt spysde de Hertog van *Ossuna* geheel alleen met den Prins; en gaf hem kennisse, dat de Koning den voorgaanden dag na hem gevraagt, en vernomen hadde, wat hy daar deedt? Of veel meer, hoedaanig hy syne reyse dagte te neemen? Na dat de Prins hem nu in desen, soo veel als noodig was, voldoeninge hadde gegeven, zeyde de Hertog: Dat het den Koning niet on-

aange-

aangenaam foude zyn, indien hy by fyne Majefteit om byfonder gehoor liet verfoeken. Vermits nu te *Madrid* het Ceremonieel op 't allernaauwkeurigfte moet waargenomen worden; foo konde de Prins niet minder doen, als daar toe eenen Hof-Cavallier aan te nemen, die ten Hove in deffelfs naam om audientie konde verfoeken. Soo haaft nu de Prins iets daar van liet blyken, was fyn Palleys den geheelen dag vol van diergelyke *Spaanfche* Ridders, de welke daartoe gequalificeert zyn, en gefaamentlyk om ftrydt haaren dienft daar toe aanbooden. Uyt defelve verkoor hy eyndelyk, eenen *Don Cafparo*, die van wegens fyne gedaane Reyfen in *Vrankryk* en *Engellandt*, meer verftandt befat, als hondert andere van fyn foort. Vermits defe nu reedelyk wel verftondt, hoedaanig men zich ten Hove moefte gedraagen; foo begaf hy zich den derden dag derwaarts; en de vierde of volgende vyfde dag wierdt ten eerften tot de Koninglyke audientie beftemt; als wanneer hem onfe geheele kleyne Hofftoet, (behalven ik, en eenige andere, die in 't logement moeften blyven;) beneffens noch veele andere, die hy tot defe ftatie voor geldt hadde

gehuurt, om den stoet te vergrooten, derwaarts verselden.

De Prins wierdt ten Hove, soo veel als de *Spaansche* grootsheit toeliet, geheel ordentlyk ontfangen, en selfs door den Koning seer genaadig bejeegent; soo dat hy volkomen reeden hadde om daar over voldaan te zyn; en vermits hy genoodigt wierdt, om aldaar meede te spysen, soo quam hy 's avondts reedelyk laat t' huys, als wanneer hy synen Rotting, met gout beslaagen, miste, de welke hem buyten twyffel een van de bovengenoemde gehuurde Staats-Cavalliers, stilletjes hadde ontfutselt. Naderhandt verkeerde hy noch verscheydemaalen aan 't Hof, en maakte kennisse met verscheyde van de *Grandes*; onder de welke zich bevonden, de *Ammirant* van *Castilien*, de Vorst van *Stillano*, de Marquis *van Liche*, de jonge Hertog van *Villa Hermosa*, de Graaf van *Oropesa*, *Don Diogo Sarmiento*, en eenige andere voornaame Heeren van 't Hof, die hem gesaamentlyk haaren dienst aanbooden, en al wat seldtsaam in *Spanjen* was, beloofden te laten sien. Zy geleyden hem ook werkelyk naar 't *Escuriaal*, *al Carzuela*, en *la Florida*; als meede digt

buyten

buyten de poorten van *Madrid*, naar *Buen Retiro*, en *Casa del Campo*, daar verscheyde vreemde Dieren te sien zyn.

Ondertusschen hadde ik juyst geene quaade daagen; maar 't slimste was, dat ik met mynen tydt geen weg wiste; waarom ik seer dikwils in de Kerken liep, en aldaar den Godsdienst en de Misse bywoonde. En schoon ik daar weinig verstandt van hadde, nochtans gewende ik my soodaanig om haare Ceremonien in alles na te apen, dat 'er van hondert menschen niet een soude geweest zyn, die my van achteren sag, of hy soude my voor een *Spanjaard* aangesien hebben. ô! Dat het den Hemel hadt behaagt, dat ik sulks altydt op andere *Roomsch*-Catholyke plaatsen, gelyk billyk geweest was, hadde waargenomen; soo soude ik veele ongelukken ontworstelt, en niet genootsaakt geweest zyn, soo veele Jaaren, ten deele als een arme slaaf, ten deele op een Eylandt, buyten 't geselschap van alle Menschen, myn leven te slyten: Doch 't noodlot is onveranderlyk, en sulk een verdient den eersten plaats onder de dwaasen, die zich verbeelt, door syne Menschelyke voorsichtigheit het selve te konnen ontloopen.

 Den

Den Hemel heeft my wel veele elenden, en wonderlyke, ja byna ongeloofl yke droefheden laten beleven: Maar hy heeft my ook op ſulk een wonderlyke wyſe wederom daar uyt verloſt, dat ik my ſelve noch daagelyks daar over moet verwonderen, en te recht met *Job* kan ſeggen: *In ſes benauwtheden heeft hy my verloſt, ende in de ſevende heeft my geen quaat niet aangeroert.* (Cap. V: 19.)

Doch laat ik wederom in 't doolhof myner ontmoetingen te rug keeren. Ik ging eens op een ſeekeren tydt in de vermaarde Kerk van *Nueſtra Sennora d'Atocha.* Of ſchoon nu de Dames van 't Hof, of die van hoogen rang zyn, weinig in de openbaare Kerken komen, maar meeſt in haare kleyne Kapellen t'huys de Miſſe laten leeſen, en den Godtsdienſt verrichten; nochtans ſcheenen zich toen, door het mooye weêr en de gematigde lucht, in dit Godtshuys veele Juffers te bevinden, en de gewoone aandacht by de Miſſe te verrichten. Ik ſelve knielde toen naby een pilaar, en Godt weet, dat ik geen de minſte gedachten ergens anders op hadde, als op myne aandacht, of ſchoon niet na de *Roomſch*-Catholyke, maar na de Euangeliſche wyſe.

wyse. Doch ik hadde my naauwelyks eenige minuten lang aldaar bevonden, of daar quam een gemasquerde, of op de *Spaansche* wyse bedekte Vrouws-persoon, die andersints seer net gekleedt was, en ging naast my op de knien leggen. Ik sag by geval na haar om, en met myne rechterhandt achter op mynen rug iets schikkende, stak my die Juffrouw op 't onverwachtste een cedultjen in de handt; daar over ik grootelyks ontstelde, te meer vermits ik 'er niet de minste gedagten op hadde. Om nu dies te minder in 't ooge te loopen, ging dese Juffer ten eersten wederom wech, en na dat 't scheen, reedtse in een geslootene kales haares weegs. Myne gedagten waren soo verwerdt, dat ik niet konde begrypen wat 'er gaande was; te meer, nademaal my tot genoegen bekendt was, hoe sorgvuldig en bedekt de *Spaansche* Juffers in saaken van Minnehandelingen vallen; terwyle de Heeren Knevel-baarden, ik meene de *Spanjers*, even soo yversuchtig en jalours vallen, als de Schim-coleurige *Italiaanen.* Om nu te weten, wat de inhoudt van myn briefjen was, begaf ik my ten spoedigsten naar huys; daar ik onbeschroomt het selve konde openen en

doorleesen; 't welke, voor soo verre ik in dien tydt de *Spaansche* Taale verstondt, van den volgenden Inhoudt was:

Myn Heer!

„ 't Geluk heeft een seekere Juffrouw
„ voor u bewaart, die begeerig is om u
„ te sien. Zyt gy nu soo scherpsiende,
„ om uw gelukkig noodtlot te erkennen,
„ soo begeeft u desen avondt met de
„ scheemering te voet in 't *Prado*, daar
„ gy een gedekte kales sult vinden,
„ hebbende tot een teeken een witte
„ zyde doek uyt het portier hangen.
„ Gaat sonder Ceremonie daar in sitten,
„ en gy sult als dan meerder vernemen.

Ik gelove noch te deser uure, dat myn verstandt moet bedwelmt, en ik door den Hemel geheel verblindt geweest zyn; want andersints is het niet wel mogelyk, dat ik my wederom op sulk een lossen voet soude hebben durven wagen, en sulk een hazard ondergaan, wanneer ik overwoog hoe slecht ik voormaals door myne nieuwsgierigheit was gevaren. Maar wat is een dertele en jonge Melkmuyl niet al in staat om uyt te voeren, wanneer den Hemel hem verlaat, en desselfs verstandt door een nevel van licht-

veer-

veerdigheit werdt verduystert! ô Hoe dikwils wenschte ik doch, dat de dag mogte vergaan, en met de duysternisse verwisselt zyn; ja 't scheen my niet anders toe, als of de donkerheit my ten spyt langer als andersints vertoefde, en die tusschen-tydt quam my langer voor als een geheele week.

Myn Prins bevondt zich voor dese reys by den Hertog van *Medina Celi*, in geselschap van den Hertog van *Albuquerque* en van den jongen Vorst van *Guastalla*, die gesamentlyk den tydt met speelen sleeten. Vermits nu myn Prins, als een Liefhebber daar van, gewoon was, 't zy dat hy gelukkig of ongelukkig was, nooyt voor middernagt, en dikwils eerst in de morgenstondt t'huys te komen, soo konde ik myn voornemen soo veel te gemaklyker in 't werk stellen.

Toen nu eyndelyk de gewenschte duysternis het dag-licht deedt verdwynen, begaf ik my op weg naar 't *Prado*, en posteerde my onder een grooten en wel belommerden Moerbezien-boom, van daar ik alle koetsen konde sien af en aanryden. Ik hadde daar noch niet lang gestaan, toen ik een bedekte koets zag naderen, in welker portier iets hing,

 't welke

'twelke wit ſcheen, die kort voorby my heenen reedt. Ik reſolveerde op ſtaande voet, en ſtapte, ſonder dat het genoegſaam iemandt merkte, met eenen ſprong daar binnen. Vermits de koets nu rontom digt, en niet als het eene portier open was, behalven noch dat den avondt reets was gevallen, ſoo merkte ik in den beginne niet dat'er iemandt in ſat. Maar ſoo als ik meende te gaan neêrſitten, voelde ik, dat'er iets was dat zich roerde, en my met veele Careſſen in d'armen nam; ook my, op ſyn *Spaanſch*, duyſenderlye liefkoſingen bewees; daar voor ik my met ſachte ſoentjes, en vleyende redenen, ſoo veel myne onbedreventheit in deſe Taale toeliet, naar myn uyterſte vermogen wederom van myne pligt poogde te quyten.

Geduurende dit tydtverdryf, was de koets van den wandel-weg omgekeert, en wederom naar huys gereden, en ik bevondt, tegens alle gedachten, dat deſelve voor een groot Palleys bleef ſtilſtaan. Ik wiſte niet, of ik betovert was, dan of ik waakte of droomde, toen ik by 'tuytſtappen merkte, dat het in de ſelfde ſtraat was, daar in wy logeerden, en dat dit maar omtrent het ſesde huys

van

van ons logement was. Ik hadde wel tot noch toe eene Vrouws-persoon by my in de koets gehadt, doch zonder te weten hoe zy 'er uytsag? Of zy een oude Makrol was, of naar de schoone *Helena* geleek? vermits de duysterheit my belet hadde dit onderscheydt te konnen merken. Thans ontdekte ik, by 't licht van ses groote wasch-keerssen, die terstondt op onse aankomst gebragt wierden, dat de geene die my in de koets geselschap hadde gehouden, een uytmuntende schoone Juffer, boven alle *Spaansche* Dames was. De Vrouws-personen deser Natie vallen andersints doorgaans bleek, en meer na de geele kant, als blank; maar myne Schoone bevondt ik welgemaakt van lyf en leden, opgeschoten van langte, blank en fraay van wesen; ook soo aangenaam en bevallig van omgang, dat zy in staat was, van al die haar slechts aansagen te bekoren.

Soo haast ik haar uyt de koets hadde getilt, nam zy my, sonder voor dese reys een woordt te spreken, by de handt, en geleyde my in een vertrek op de benedenste verdiepinge; 't welke met kostelyke Tapyten en andere fraaye Meubelen soo overvloedig verçiert was, dat ik

daar

daar over verbaast stondt, en geloven moeste, dat my 't geluk of 't ongeluk, (hoedanig ik sulks best sal noemen, weet ik selfs niet;) by een degelyke Juffrouw hadt gebragt. Aan 't eynde van dit vertrek stondt een voortreffelyk bedde, met een hoog *Moorsch* Pavillioen, van verheven Gout-laken, en de binnenste Deekens die men gesamentlyk konde sien, vermits het Pavillon wat opgeslagen was, waren van de allerfynste zyde *Oost-Indische Radocaster*, diergelyke men weinig in *Duytschlandt* vindt. Op een *Chineese* verlakte Tafel, die in 't midden van de kamer was, stonden twee kandelaars, met hooge wasch-keersen, daar door 't geheele vertrek verlicht wierdt. Om kort te gaan, ik was van verwonderinge als geheel opgetogen; te meer, wanneer ik myne oogen tot myne Schoone wendde, die my tot noch toe by de handt hieldt, sonder iets te spreken.

Eyndelyk deedtse my aan haare slinker zyde neêrsitten; en na dat zy my vriendelyk hadde aangesien, begon zy aldus te spreken: ,, Gelooft niet, *Monsieur!* ,, dat ik uw geselschap maar by geval soe- ,, ke: Want indien het my slechts om ,, 't geselschap van Mans-persoonen te

,, doen

„ doen was, ſoo ſoude ik, ſonder roem
„ geſproken, van myne Landts-lieden,
„ wel de voornaamſte Heeren van 't Hof
„ by my konnen krygen, ſonder dat het
„ my meer als eenen wenk ſoude koſten.
„ Maar nademaal wylen myn Heer Va-
„ der Zaal: d'eere heeft gehadt, van den
„ *Roomſchen* Keyſer, als Koning van
„ *Hongaryen* en *Bohemen*, in de Quali-
„ teit als Kamer-Heer te *Weenen* in *Ooſ-
„ tenryk* een geruymen tydt op te wag-
„ ten; ſoo heeft hy by my, van de *Hoog-
„ duytſche* Natie, en derſelver oprech-
„ tigheit en ſtilſwygentheit, ſulk een
„ goedt denkbeeldt geformeert, dat
„ ik veelmaals gewenſcht heb, met een
„ van deſe Natie in vriendtſchap te kon-
„ nen leven. Schoon ik nu met een
„ voornaam *Spanjaardt* heb moeten
„ trouwen, die voor twee Jaren is over-
„ leden, en my als eene Weduwe heeft
„ nagelaten; nochtans heb ik ſedert
„ geen anderen Man willen verkieſen;
„ vermits my de roemruchtigheit en
„ hovaardye deſer Grootſprekers voort-
„ aan onverdraagelyk toeſchynt; waar-
„ om ik ook vaſt by my ſelve heb be-
„ ſloten, van nooyt wederom te her-
„ trouwen. Echter ben ik noch ſeer
„ jong,

„ jong, als hebbende voor weinig da-
„ gen eerst myn een en twintigste Jaar
„ bereykt; waarom gy u, *Monsieur!*
„ gemaklyk kondt verbeelden, dat ik in
„ sulk een heet gewest niet als een hou-
„ te Beeldt kan leven, 't welke geen ge-
„ voelen heeft. Dit oordeele ik genoeg
„ te zyn, om u myne gedachten te ont-
„ dekken. Kondt gy nu, gelyk uwe
„ Landtslieden dien roem willen heb-
„ ben, swygen en getrouw zyn, soo
„ weest versekert, dat gy al uw leven
„ gelukkig sult wesen". Dese reden ge-
eyndigt hebbende, sag zy my styf aan, en verwachtede myn antwoordt.

Dese seldtsame saake baarde by my seer wonderlyke gedachten, soo dat ik naauwelyks wiste waartoe ik soude besluyten; vermits ik beducht was, dat dese *Comedie* eyndelyk in een *Tragedie* soude veranderen. Maar nademaal ik moeste antwoorden, betuygde ik in 't algemeen: Dat ik my voor den gelukkigsten onder alle de stervelingen hieldt, d'eere te mogen hebben, van met haar nader kennisse te maken. Betreffende myne getrouwigheit en stilswygentheit, soo wilde ik haar die by alle de Heyligen ('t welke in *Spanjen* een swaren eedt is;) sweeren,

ren, en altydt derselver bevel bereydtwillig verwachten, omtrent al het geene myne Schoone mogte behagen. Nochtans versocht ik voor tegenwoordig op't onderdaanigste, nu het reets later als midder-nacht was, omtrent welken tydt myn Prins gemeenlyk t'huys quam, datse my voor dese reys geliefde te laten gaan. Doch zy wilde daartoe geensints verstaan; en in de plaats van sulks, geleyde zy my in een klein Kabinet, 't welke naast dit vertrek was, daar eenige lekkernyen en ververschingen, beneffens twee Boeteljes *Griekschen* Wyn, gereedt stonden; en zy nodigde my daar van te nuttigen, en ging my selfs daar in voor. Ik bediende my dierhalven wel van 't eene en 't andere; doch zy scheen op iets anders belust, en hieldt my soo lang op, tot dat haar appetyt gestilt was; waarna ik, met duysenden van versekeringen eener bestendigen vriendtschap, eyndelyk van haar wierdt ontslagen.

Ik begaf my naar ons Logement, daar ik bevondt, dat de Prins een oogenblik te vooren was t'huys gekomen, en naar my hadt gevraagt; soo dat ik net van pas quam om hem op te wagten, sonder dat hy ergens van wiste. Daarenboven

was

was hy in een seer goedt humeur, vermits hy wederom een somma van 4000 *Spaansche Reaalen* hadde gewonnen. Op dese wyse fleten wy omtrent vier maanden; welke tydt veel schielyker voorby was als wy selve wisten; en ik genoot inmiddels by myne Schoone soo veele beleeftheden, en kreeg sulke kostelyke Presenten, dat byaldien de Fortuyn my deselve hadde willen laten, soo soude ik met geen welgestelt man hebben willen ruylen: Doch hier op volgde een *Tragedie*, die myn geest my in den beginne reets scheen te hebben voorspelt.

't Is bekendt, dat binnen *Madrid*, gelyk in alle de *Spaansche* Steden, seer veele Gaar-keukens zyn, soo dat 'er somtydts wel drie of vier in een en deselfde straat worden gevonden; daar in allerlye vreemdelingen, van een middelmatigen en geringen staat, doch voornamentlyk de Bedienden van 't Hof en van andere groote Heeren, gewoon zyn dagelyks voor haar geldt te gaan eten. Vermits nu naby ons Palleys, in een kleyn dwars-straatje, een seker *Franschman* woonde, die sulk een neering deedt, en vermaart was, dat hy binnen *Madrid* de beste Tafel hieldt; soo was ik gewoon dagelyks by hem te spyssen;

sen; en met de Suster van desselfs Vrouw, die hy van *Bourdaux* hadde medegebragt, (zynde een aardig Bruynetjen, en levendig van geest;) na den eten veeltydts den tydt te slyten. Nademaal ik nu met dit Meysjen niet de minste Minnehandeling in de gedagten hadde; soo konde ik nooyt, ja in eeuwigheit niet denken, dat uyt desen onverdachten omgang sulk een ongeluk soude spruyten, gelyk gebeurde, daar toe de Duyvel myne wraaksuchtige *Spaansche* Dame opstookte; soo als ik thans sal verhalen.

Van wegens de veelvuldige verrichtingen van mynen Prins, konde ik by dit Beest myne gewoone Visiten niet afleggen, vermits wy onder de handt klaarigheit maakten, om onse reyse naar *Portugaal* voort te setten. Vermits zy evenwel kennisse kreeg, dat ik nochtans dagelyks by dien *Franschman* ging; en haare vervloekte Spions haar te gelyk scheenen aangebragt te hebben, dat ik met de *Fransche* Juffer seer gemeensaam en vriendelyk verkeerde; verbeeldde zy zich, dat ik haar geheel hadde verlaten, en tegens dese *Fransche* Dame verwisselt; daar over zy geheel verwoedt wierdt, en dese ongelukkige terstondt den doodt swoer.

Van dit Duyvelsche opset hadde ik niet de minste kennisse, en ik meende den volgenden dag, na dat onse nootsakelykste verrichtingen t'huys meest afgedaan waren, myne voormaalige Visiten by die wreede Tygerinne te continueeren. Toen ik nu 's daags te vooren, gelyk ik andersints gewoon was, aan myn gewoone tafel verscheen, miste ik onse meergemelde *Fransche* Juffer; waarom ik derselver Suster naar haar vroeg; doch ten antwoordt kreeg: Dat zy 's morgens in de Kapelle van *St. Isidorus* was gegaan, om haare aandagt te verrichten, en sedert noch niet wederom t'huys was gekomen; zy was wel verwondert waarse soo lang bleef, sonder dat wy evenwel eenige quade gedagten hadden. Dierhalven ging ik na de maaltydt ten eersten wederom naar myn Logement, om noch dien namiddag 't eene en 't andere tot onse reyse in ordre te brengen.

Den volgenden dag quam ik wederom by den *Franschman* spysen, volgens gewoonte; doch verschrikte vreesselyk, toen ik hoorde, dat de *Fransche* Juffer noch niet was t'huys gekomen, en dat zy haar, sedert dat zy 's daags te vooren in de Misse was gegaan, noch niet wederom

derom hadden vernomen. Soo wel haare Suster, als derselver Man, waren deswegen in doodts benaauwtheit, en konden niet bedenken, wat haar mogte ontmoedt wesen; vermits zy niet wisten, dat zy eenige bysondere bekenden hadde, daarse konde gebleven of opgehouden zyn. Zy hadden wel dien morgen verscheyde van haar volk nytgesonden, om haar alom te soeken, en na haar te verneemen; doch dese waren meede onverrichter saaken te rug gekeert; daar over zy ten uytersten bedroeft en ontstelt waren. Haar eenigste hoope was dierhalven, dat zy dien dag nog mogte t'huys komen. Ik nuttigde dierhalven slechts een weinig spyse, en vertrok, vol swaarmoedige gedachten over dit seldsaame geval; maar soo als ik aan ons Logement quam, ontmoetede my de Moriaan van myne Beminde; en behandigde my een kleyn briefjen, daar op slechts dese weinige woorden stonden: „ Soo haast als gy „ kondt, soo komt by my, vermits ik „ u over iets moet spreeken, 't geene „ naauwelyks een quart uur uytstel ge„ doogt ". Ik liet haar door den Moriaan seggen: „ Dat ik in dit oogen„ blik soude komen ". Maar, ô Hemel!

 hadt

hadt ik doch nooyt, noch voormaals, noch voornaamentlyk in dien tydt, geenen voet in dit vervloekte huys geset! Want selfs nu noch rysen my alle de haayren te berge, wanneer ik aan 't onbarmhertig gedrag van het onmenschelyk beest gedenke, 't geene daar in woonde; ja ik ontstelle my bykans soo veel, dat ik naauwelyks de penne kan voeren. Doch dese saak geschiedt zynde, is niet te veranderen, en ik selve was buyten staat, om dit Tyrannische bedryf te stuyten.

Myn Prins was gereedt, om dien namiddag by den Hertog van *Alba* een visite af te leggen. Soo haast ik my nu aan hem vertoont hadde, vloog ik, om soo te spreecken, de deur uyt, en ten huyse van myne Schoone. Ik was gewoon, sonder my te laten aandienen, altydt lynrecht naar haar vertrek te gaan; en op myn gesicht weecken terstondt alle haare Bedienden, behalven eene kamenier, in de naaste kamer, sonder eerder te rug te durven komen, als na dat se geroepen waren; 't welke voor dese reyse ook geschiedde. Doch ik was ten hoogsten verwondert, toen ik desen Basiliskus aan een kleyn Nagt-tafeltjen in diepe gedagten sag sitten, en soo veel niet

niet eens wierdt verwaardigt, dat zy my wilde aanſien. Ik ging na haar toe, en meende haar, volgens ons voorgaande gebruyk, een compliment te maaken, en te gelyk de handt te kuſſen; doch zy trokſe met geweldt te rug, en toonde my te gelyk ſulk een vergramdt gelaat, dat zy haare bekoorlyke ſchoonheit geheel daar door ſcheen te verlieſen. Waar op zy my vervolgens deſe doordringende woorden toeſnaauwde: „ Neen, „ gy vervloekte *Duytſche* ongetrouwe „ Hondt! gy zyt deſe genaade niet meer „ waardig; en ik, als een *Spaanſche* „ Juffer van ſulk een hoogen rang, heb „ my al te verre te buyten gegaan, met „ u over den trempel van myn huys, ja, „ wat ſegge ik? tot ſulk een vertrouw- „ de gemeenſaamheit, te laten komen. „ Is dit de beloofde *Duytſche* getrou- „ wigheit, dat gy my ſoo verachtelyk „ met een verdoemde elendige *Franſche* „ dienſtmaagdt verwiſſelt, en deſelve, „ na my valſchhertig verlaten te hebben, „ in de plaats van my tot uw vertrouw- „ de Minnaareſſe aanneemt? Maar, ô „ Neen! dit menſche ſal niet lang op „ deſe behaalde overwinninge konnen „ roemen; en ik verſeekere u, dat gy

„ selve my tot myne wraak de behulp-
„ saame handt sult bieden, of beneffens
„ haar te gelyk voor myne oogen ster-
„ ven "! Dese woorden gesprooken hebbende, stampte zy met den voet op den grondt; als wanneer terstondt de deur van 't naaste vertrek wierdt geopent, door de welke ik, tot myn grootste ontsteltenis en verbaastheit, de meergemelde *Fransche* Juffer, geheel in 't swart gekleedt, beneffens ses gemaskerde sterke en groote keerels als boomen, sag binnen komen; zynde ieder met een lang *Spaansch* Stilet, een Ponjaart en paar Pistoolen gewaapent. Dese deernisweerdige Juffer, welke de godtloose *Spanjaardin* met sonderlinge list hadde weten by haar te krygen, en die reets sedert dat men haar vermist hadde, op een bysondere plaats hadde gevangen gesceten; was van droefheit en benauwtheit schier half doodt; en de traanen, die zy ondertusschen onophoudentlyk hadde vergrooten, en die haar noch in meenigte uyt de oogen schooten, souden een steenen herte vermuwt hebben.

Door dese droevige vertooninge was ik niet in staat, om onse onderlinge onschuldt ten eersten soo als 't behoorde ordent-

ordentlyk te vertoonen; maar toen ik ſag, dat zy daar op ſcheen te wachten, gaf my de weemoedigheit 't volgende in den mondt, ſoo dat ik haar aldus aanſprak: „ Ik ſoude my nimmer verbeeldt
„ hebben, (genaadige Vrouwe!) dat
„ in uwe ſchoone geſtalte, ſulk een on-
„ barmhertigheit, en een ongegrondde
„ verdachtheit, plaats konde hebben.
„ Tot wat wreedheit hebt gy doch my
„ en deſe onſchuldige beſtemt? Ik heb
„ u eens, by alle de Heyligen, een on-
„ veranderlyke getrouwigheit geſwoo-
„ ren; en ſweere u hier meede noch-
„ maals by deſelve, dat ik met deſe
„ rampſpoedige nooyt den allerminſten
„ omgang heb gehadt, die tegens myne
„ aan u gedaane beëedigde pligt ſelfs in
„ 't minſte ſoude hebben geſtreeden.
„ Wildt gy my niet gelooven, en be-
„ geert gy uwe onrechtveerdige wraake
„ met bloedt af te koelen; ſiet daar,
„ ſoo biede ik u hier meede myne borſt
„ aan! (Welke woorden geſprooken hebbende, knielde ik voor haar needer, trok myn kamiſool en hembdt open, en behandigde haar mynen deegen;) Betoont my ſlechts deſe
„ laatſte genaade, en laat deſe ongeluk-

 kige

„ kige en onschuldige ongekrenkt we-
„ derom naar huys gaan ” ! Doch dese Tygerinne wist van geen ontferminge. En schoon zich al de meergemelde ongelukkige *Fransche* Juffer voor haare voeten nederwierp, en haar om Godts Barmhertigheits wille voor haar onschuldig leven smeekte; nochtans schopte zy haar met voeten wech, sonder haar antwoordt te geven. In tegendeel keerde zy zich tot my, en riep: ô Verraader!
„ Daar door betoont gy immers meer
„ als al te klaar uwe liefde, vermits gy
„ voor dit uw liefjen wilt sterven.
„ Neen! (Voegde zy daar met een lagchendt, doch spytig weesen by:) Gy sult
„ 'er soo goedt koop niet afkomen, en zyt
„ niet beter waardig als dat gy beyde te
„ gelyk sult sterven. Doch ik begeere
„ volstrekt myne wraake aan dese Hoere
„ eerst te boeten, en gy selve sult my
„ daar toe de behulpsaame handt moeten
„ bieden. (Hier meede tastede zy naar een Ponjaardt, en een Beeker, die naast haar stondt:) „ Gy moet besluyten, of
„ met dat geweer haar 't herte te door-
„ grieven; of haar desen Beeker met
„ uwe eygene handt over te geven; of
„ dese luyden sullen u alle beyde met alle
„ be-

Grouwzame woede, uyt minne-nydt, van een Dame, te Madrid.

„ bedenkelyke langsaame pyn, uyt de
„ Weereldt helpen, en daar door uwe
„ onderlinge groote liefde doen eyndi-
„ gen ”.

Een iegelyk bedenke selfs, hoedaanig myn herte over dese wanhoopige voorstellingen te modt was, en noch meer, hoe droevig die arme Juffer dese godtloosheeden voorquaamen. Ik viel nochmaals, op d'allerootmoedigste wyse, voor dese Furie op de knien: Doch alle ontschuldigingen waren als voor eenes dooven ooren gesprooken; en niets was 'er, 't geene dit verwoede Beest konde voldoen, als 't plengen van 't onschuldige bloedt deser ongelukkige, die in flaauwte was ter aarde gezeegen. Ik badt, ik smeekte, ja ik versocht haar eyndelyk met betraande oogen, (daar van ik my niet langer konde bedwingen;) haare wraake sonder bloedt te oeffenen: Doch, in de plaats van my daar op te antwoorden, nam zy terstondt een kort Stilet, en gaf dese ongelukkige, die buyten dien reets half doodt was, sulk een vinnigen steek in haare borst, dat 't onschuldige bloedt terstondt als eene Fonteyne daar uyt spattede, en haar alsoo de asem en 't leven te gelyk begaf.

Dit verricht hebbende, (ô vervloeckte wreedheit!) keerde zy zich om, en na my toe, kreeg den Beeker, met tintelende oogen, en gaffe aan my over, seggende: „ Vermits gy, ongetrouwe hondt! uw „ Liefjen, die u verleydt, en van my „ afgetroont heeft, niet hebt willen „ straffen; soo besluyt, alvoorens ik u „ uyt myne oogen verbanne, desen „ Beeker uyt te drinken; en wykt „ alsdan terstondt van my, waar gy „ weesen wilt. Maar indien gy sulks „ niet aanstondts doedt, en u in 't minste „ ophoudt, soo weest verseekert, dat „ dese aangestelde luyden, (wysende op de ses gemaskerde keerels;) op my- „ nen eersten wenk u in hondert stuk- „ ken sullen kappen "!

Dit ongelukkige geval hadde my soo wanhoopig gemaakt, dat ik den Beeker aannam, en den selven in de grootste furie soo aanstondts in een teug meende uyt te drinken. Doch alvoorens sag ik haar met een verwoedt weesen aan, en zeyde: „ Ja Tyrannin! Ik wil sterven, „ en ik heb den doodt slechts daarom „ meer als al te wel verdient, vermits ik „ aanleydinge heb gegeven, dat gy aan „ dese ongelukkige en onschuldige uwe

„ ver-

„ vervloekte wraak hebt geoeffent. Ik
„ alleen ben, door mynen onschuldi-
„ gen omgang met haar, aan haaren dus
„ wreeden doodt oorsaak, en bereydt,
„ om 't leedt haar daar door aangedaan,
„ hier door te boeten. Maar u, als
„ onse Moordaaresse! sullen alle de Hel-
„ sche Spooken te gelyk pynigen, en
„ noch 't Vaagevuur, noch hondert
„ duysent Ziel-Missen, u van de eeu-
„ wige verdoemenisse konnen verlossen".
Hiermeede meende ik 't vergift uyt te drinken; doch zy sloeg my den Beeker uyt de handen, soo dat alles wat daar in was over de grondt vloog; en ik, als geheel buyten my selve, bleef als een Beeldt sonder leven geheel styf staan.

Of nu dese Onbarmhertige door haare conscientie benaauwt wierdt, of wat haar van dit moordtdaadig bedryf te rug deedt deynsen, weet ik te deser uure noch niet te seggen. Want toen ik wederom een weinig begon te bedaaren, sag ik, dat men het lyk van de *Fransche* Juffer hadde wechgenomen, en dat 'er noch maar drie van de gemaskerde keerels stonden; hebbende zich het wreede Dier meede in een ander vertrek begeven.

Ik

Ik was naauwelyks in ſtaat, om den naaſten van deſe drie Banditen aan te ſpreken; en ik vroeg hem: „ Wat'er doch „ eyndelyk van deſe *Tragedie* ſoude wor- „ den? En wat men met myn Perſoon „ voor hadde? Daar op antwoordde de grootſte onder haar: „ Dat de genadige „ Vrouwe my 't leven hadde geſchon- „ ken; doch haar te gelyk belaſt, my „ niet eerder uyt het Palleys te laten „ vertrekken, tot dat ik met eede had- „ de belooft, van het voorgevallene „ nooit het minſte gewag te maken; my „ nooyt meer te verſtouten van in dit „ Huys te verſchynen, en eyndelyk, om „ binnen 24 uuren *Madrid* nu en voor „ eeuwig te verlaten. Betreffende het „ eerſte en 't twede punt, (gaf ik haar ten antwoordt,) ſoo ſal ik ſe, van we- „ gens myn eygene welvaart, gaarne „ met alle naauwkeurigheit onderhou- „ den; doch 't laatſte is my onmogelyk, „ vermits ik niet van my ſelve, maar „ van 't bevel van mynen Prins afhang- „ lyk ben ". Maar vermits zy daar op bleven dringen, en van geen bepaalinge daaromtrent wilden hooren; moeſt ik ſulks ook bewilligen. Daar op moeſte ik den eedt doen, die in 't brede op een half vel

pa-

papier geschreven was ; en vervolgens namen my twee van dese Schelmen tusschen haar, en geleyden my tot beneden aan de deure, die zy wederom achter my toesloten.

Dit ongelukkige geval hadde ten minsten drie uuren geduurt, en ik wiste naauwelyks, of het een droom, dan of my dese wreede behandelinge in der daadt ontmoedt was. Ik begaf my in myne kamer, en ging terstondt te bedt leggen ; voorgevende by d'andere Domestiquen, dat ik my onpasselyk bevondt. Maar toen de Prins, t'huys komende, sulks hoorde, verbeelddde hy zich, dat ik mogelyk wat te veel *Canary*-Sek gedronken hadde, soo dat myne onpasselykheit van geen gevolg soude zyn. Doch ik was in der daadt gantsch niet wel, en ik bediende my van 's Prinssen Reys-Apotheek ; gebruykte ook van desselfs soogenaamde *Alteratie*-Druppelen, en verscheyde andere Sweet-middelen, die my veel goedt deeden. En schoon ik binnen weinig dagen wederom herstelt was; nochtans hieldt ik my tot op ons vertrek van *Madrid* altydt in 't bedt; 't welke op syn *Spaansch* met Haanen-veêren gevult was, welker punten alom doorstaken,

en

en my veel ongemak veroorsaakten: Doch dit wilde ik liever verdragen, als my opentlyk te vertoonen; vermits ik dan buyten twyffel een kindt des doodts soude geweest zyn.

Thans verscheen de dag, op welken wy ons wederom op reys souden begeven, en 't wraaksuchtige, trotse, doch beedel-arme *Spanjen*, tot myn grootste blydtschap verlaten. Onder anderen is my dit 't aller eenvoudigste en belachelykste voorgekomen, dat de Juffers, in de plaats van kleyne en aardige schoothondtjes, jonge Swyntjes, met veelderlye fraaye lindtjes opgeschikt, op haare armen dragen: Alsmede, dat de geene, die door geheel *Spanjen* willen reysen, zich voor 't meeste gedeelte van Muyl-Ezels, in de plaats van Peerden bedienen, om daar op te ryden; ook seer selden van wagens; vermits men met dese laatste over de Gebergtens qualyk kan voortkomen. Egter heeft men op die plaatsen, daar het niet al te Bergachtig is, kleyne Wagentjes, of veel meer Karren met twee wielen, daarmede men de koopmanschappen, en andere bagagie vervoert. Op sulk een wyse moeste zich de Prins van alle diergelyke toebehorens

voor-

voorsien, en wy vertrokken den eersten der Maandt van *October* 1693. 's morgens vroeg ten twee uuren.

Wy namen onsen weg naar *Aranjuez*, en van daar naar *Toledo*, en reysden meest in de koelte 's nachts; doch hadden veel ongelegenheit en verdriet van de lastige Geleyds-Bedienden; vermits zy ons naar haar eygen welgevallen schatteden, en ons daarenboven noch wilden doen geloven, dat zy ons, als Vreemdelingen, veele beleeftheden bewesen. Wy dankten den Hemel toen wy in de laatstgemelde Stadt quamen, vermits wy aldaar van de Geleys-lieden met haare Muyl-Ezels ontslagen wierden; en ons, beneffens alle onse bagagie aan boort van een redelyk ruym Vaartuyg begaven, om langs de Rivier *Tajo* onse reyse tot naar *Lissabon* te water te vervolgen. Onderwegen hadden wy gelegentheit om *Alcantara* en *Santarein* te besichtigen; vermits dit Vaartuyg, van wegens bysondere verrichtingen, onderwegen moeste aanleggen. Op de twee laatstgemelde Plaatsen sag ik niet veel bysonders, als datse aan de Rivier *Tajo* seer vermakelyk leggen, en dat daar rontom een groote meenigte van Citroenen en Oranjen Appelen groeyen.

Ik

Ik heb op myne reyse de eere gehadt, van seer veele groote en welgelegene Steden te sien, doch vertrouwe, dat 'er sulk een plaats niet meer in de Wereldt te vinden is, die by *Lissabon* kan halen. Dese Stadt kan men van de gemelde Rivier *Tajo* geheel oversien, vermits de huysen op een hellenden grondt zyn getimmert, die tot aan de Rivier loopt; staande de huysen in behoorlyke tusschenwyte, alle achter malkander; beslaande een groote ruymte, soo dat de buytenste Stadts-muur, naar myne gedagten, ten minsten vier *Duytsche* mylen van omtrek is. 't Slot aldaar, legt een weinig zydtwaarts, op een bysondere hoogte, en kan, van wegens de veelvuldige gebouwen, gemaklyk voor een kleyne Stadt passeeren; zynde seer sterk, en met een Commandant en behoorlyke besettinge wel voorsien. Doch de Koning resideert daar nooyt, maar onthoudt zich in een seer groot en kostelyk Palleys, 't welke aan de Zeekant gebouwt is; en van wegens syn heerlyke uytsicht, en de kostelyke Thuynen, die zich daar by bevinden, beneffens andere Koninglyke gemakken, weêrgaloos schynt te wesen. Op dese plaats stapten wy eyndelyk aan

landt;

landt; en dit was eygentlyk 't gewensch-te doelwit der reyse van mynen Prins; maar voor my, niet tegenstaande de veel-vuldige rampen en tegenspoeden, die ik reets hadde geleden, het beginsel van 't verlies myner onwaardeerbaren vryheit; gelyk ik binnen een maandt tydt tot myn grootste ongeluk in der daadt moes-te ondervinden.

Soo haast wy aan landt waren, ook ons goedt uyt het Vaartuyg gelost, en in een Herberg daaromtrent gebragt was; vernam myn Prins ten eersten naar *Don Melchior de Riva*, aan den welken hy thans gerecommandeert was, en een Wisselbrief tot synen lasten hadde. Na dat wy denselven bevraagt, en hem van onse aankomst kennisse gegeven hadden, beloofde hy, uyt overtollige beleeftheit, ten eersten mynen Prins te komen opwag-ten. Het duurde ook geen twee uuren, of hy verscheen in een seer kostelyke draag-baar; doch die niet de minste over-eenkomst hadde, met de geene die men by ons gebruykt, maar seer aardig en gemaklyk gemaakt was. Toen de Prins aan hem de eerste Complimenten af-gelegt, en hem de medegebragte Brie-ven behandigt hadde; boodt hy, als

 een

een seer beleeft man, den Prins terstondt synen dienst aan; met sulk een gewenscht gevolg, dat wy 't niet beter hadden konnen wenschen. Behalven de *Portugeese* spraak, die syne Moeder-tale was, sprak hy noch *Spaansch*, *Italiaansch* en *Fransch*; waarom ik wonderlyk daarmede in mynen schik was, dat ik dikwils gelegenheit hadde met sulk een bequaam Man te verkeren.

Na dat nu de Prins van wegens synen Wisselbrief met hem behoorlyk afspraak hadde genomen, vroeg hy eyndelyk naar *Don Martino Gallizin*; die aan 't Hof de waardigheit van Koninglyken Opper Keuken-meester bekleedde; zynde de Broeders Soon van mynes Prinssen Heer Vader. Hy was met synen Heer Vader, in syne kindtsheit, onder de wonderlyke regeringe van den voorgaanden Groot-Vorst van *Ruszlandt*, meede op een seer wonderlyke wyse, (doch te wydtloopig om hier te verhaalen;) over zee in *Portugaal* gekomen; maar hadde zich ten tyde der regeeringe van wylen den Heer Vader des regeerenden Konings, door syn sonderling goedt gedrag en voorsichtigheit, als ook door 't aanneemen van de *Roomsch*-Catholyke Religie, soodaanig

daanig verheven, dat hy een Boesem-vriendt van den Koning was geworden. Na desselfs overlyden, hadde zich syn Soon *Don Martino* de *Gallizin*, (van welken wy thans spreeken;) ook aan 't Hof in sulk een gunst gevestigt, dat hy aan 't Hof, en elders alom, als een gebooren *Portugees* wierdt aangemerkt; 't welke daar seeker al iets seldtsaams is.

Wegens desen synen Neef, hadde myn Prins dese reyse meest ondernomen; en hoorde dierhalven met ongemeen vergenoegen, dat deselve zich in een volmaakten welstandt bevondt; 't welke hem *Don Melchior de Riva* met veele omstandigheden verseekerde. Dierhalven was 'er niets meer te doen, als dat myn Prins met d'eerste gelegenheit met hem trachtede te spreeken, en syn namaagschap aan hem ontdekte. Dit nu konde binnen den tydt van ses daagen gevoegelyk geschieden; vermits de Koning van gedagten was, zich alsdan naar *Alcantara* te begeven, (zynde maar omtrent een quart-myl van *Lissabon* gelegen;) en zich daar eenige weeken lang in de weergaaloose Lusthoven en by de kostelyke Fonteyn-werken en Grotten, te vermaaken.

Myn Prins kennisse krygende, dat *Don Martino de Gallizin* twee daagen vooraf derwaarts was gegaan, om tot ontfang en onthaal des Konings behoorlyke order te stellen; begaf zich meede daar heenen, om sonder veel opschuddinge voor d'eerstemaal dies te beter en vryer een mondtgesprek met hem te konnen houden. Sulks geschiedde ook noch dien selfden dag, met het grootste onderlinge vergenoegen; en *Don Martino* wiste syne sonderlinge groote blydtschap niet genoegsaam uyt te drukken, dat hy 't geluk en d'eere hadde, van sulk een naastbestaanden van synen Stam uyt *Moscovien* besocht te worden, en denselven te ontfangen. Hy stelde terstondt order te *Lissabon* in syn Palleys, (staande naby 't *Dominikaander* klooster, daar in de *Inquisitie* is;) daar in eenige Vertrekken voor mynen Prins en syne by zich hebbende Bediendens wierden klaar gemaakt, en wy moesten alle onse Bagagie over hals over kop derwaarts laten brengen. Hy selve volgde, beneffens mynen Prins 's anderen-daags, om hem syne Gemaalinne en geheele familie aan te bieden; met aanbiedinge van een vrye Tafel en Logement, soo lang hy zich binnen *Lissabon*

sabon geliefde op te houden; ook besorgde hy ons, 's Prinssen Domestiquen, soo wel, dat wy geen beter onthaal konden wenschen.

De Koning *Don Pedro*, was een Vorst in 't beste syner Jaaren, en hadde eertyds den Throon en de Gemaalinne van synen Broeder, met hulpe der Standen, verkreegen. Syne Majesteit ongemeen beleeft en goedertierende zynde, verwonderde zich ten hoogsten, dat myn Prins uyt sulk een afgeleegen gewest, gelyk *Ruslandt* is, was overgekomen, om synen Neef te sien; en liet den Prins versoeken, by hem tot *Alcantara* te komen, daar heenen hy zich begaf. De Grooten van 't *Portugeesche* Hof, voornaamentlyk de twee Prinssen van *Cadaval*, beweesen hem ook soo veel respect en beleeftheeden, dat myn Prins binnen d'eerste daagen naauwelyks soo veel tydt hadde, om te konnen eten noch slaapen. Om kort te gaan, hem en ons wierdt, ten respecte van *Don Martino*, soo veel goedts beweesen, dat wy naauwlyks in staat waren om alles aan te nemen.

Soo haast *Don Martino* den Prins quam seggen, dat syne Majesteit, de Koning

wenschte, dat hy hem hoe eerder hoe liever quam opwagten; soo wierdt hy met de koets van *Don Martino* afgehaalt, en naar *Alcantara* gebragt. Wy, alle syne Domestiquen, soo wel die met hem uyt *Engellandt* waren gekomen, als die hem tot syn gemak aan 't *Portugeelsche* Hof waren toegevoegt, volgden hem; zynde geseeten, ten deele op fraaye *Portugeesche* Peerden, ten deele op schoone Muyl-Ezels, gesamentlyk volgens 't gebruyk aldaar, met kostelyke-dekkleeden en tuygen verciert. Vermits nu *Alcantara* soo naby lag, soo hadden wy niet lang werk om 'er te komen. Terstondt verscheenen twee Koninglyke Edellieden, die den Prins by syne Majesteit geleydden; wordende ons bediendden inmiddes beneeden gelyks de grondt een vertrek aangeweesen; vermits wy onsen meester niet verder durfden volgen, als tot aan d'eerste wacht; van daar men ons wederom te rug, en in 't voornoemde vertrek bragte; soo dat ik van de Ceremonien, die 'er toen voorvielen, niets verder weet te seggen.

De Koning begaf zich na de maaltydt, met mynen Prins, en de Prinssen van *Cadaval*, in de Lusthoven, en wy wier-

den

den ondertusschen in ons vertrek, met soo veel *Portugeesche* Gerechten en lekkere Wynen onthaalt, dat wy naauwelyks wisten wat ons overquam. Tegens de nagt reedt de Prins wederom naar *Lissabon* te rug; en den volgenden dag wederom naar *Alcantara*, slechts met eenige *Portugeesen* verselt, maar wy moesten t'huys blyven; en dit vervolgde hy veerthien daagen na malkander, namentlyk soo lang de Koning zich daar ophieldt en vermaakte.

Eenige daagen daarna, toen 't Hof wederom in rust was, besloot *Don Martino*, mynen Prins alle de naby geleegene vermaakelyke Plaatsen te toonen; als *Belem*, *Feriera*, *Scavin*, en eenige andere, die van wegens de veelvuldige Citroenen-en Oranje-Boomen ongemeen fraay zyn, en door de Ministers veeltydts besocht worden; 't welke ook tot de grootste voldoeninge van den Prins wierdt in 't werk gestelt. Om kort te gaan, wy genooten gesaamentlyk soo veel plaisier te *Lissabon*, dat ik 'er een geheel Boek van soude moeten schryven, indien ik alles na behooren wilde verhandelen.

Vermits het hier vooren gemelde *Do-*

minikaander klooster , (daar in de *Inquisitie* is ;) zich niet verre van ons quartier bevondt , ook reedelyk vermaakelyk was, soo begaf ik my dikwils derwaarts ; voornaamentlyk alle weeken , wanneer de H. Misse van *Roucio* (indien ik 't wel onthouden heb ;) des dingsdags , op een groot Pleyn , in de tegenwoordigheit van veele duysendt menschen wierdt geleesen , om dese Ceremonie meede by te woonen. Doch hadde het den Hemel behaagt , dat ik soo nieuwsgierig niet was geweest , soo soude ik mogelyk al myn ongeluk ontworstelt wesen , 't geene ik vervolgens ontrent 25 Jaaren lang heb moeten uytstaan.

Toen ik eens op de voorgemelde plaats quam , was 't meeste volk reets vergadert ; en myn noodtlot wilde , dat ik naast een Kerel quam te knielen , die niet alleen een groote Schelm geleek , maar ook in der daadt was. Ik hadde diergelyken aandacht in *Vrankryk* , *Spanjen* , en elders op myne reysen , soo dikwils bygewoont , dat niemandt ooyt swarigheit hadde gemaakt , my voor een oprecht Roomsch Catholyk te houden. Doch dese Schelm , die 'er mogelyk syn werk van maakte , om eerlyke Luyden

in

in 't verdriet te helpen, verstondt dit kunsjen beter, en 't scheen dat hy 't my aan d'oogen konde aansien, dat my dese Godtsdienst niet ter herten ging. Dierhalven besag hy my van 't hooft tot de voeten; en soo haast als de Misse geeyndigt was, en ik meende wech te gaan, stondt hy met my te gelyk op, schoot my op zyde, en sprak my seer vriendelyk in de *Fransche* Taale aldus aan: „ Myn Heer! Indien ik my niet ver- „ gisse, soo geloof ik dat gy een Vreem- „ deling zyt; en mogelyk een *Duytscher*, „ dewyle ik meermaals d'eere heb ge- „ hadt, met diergelyke Heeren verschei- „ demalen goede negotie te doen, ver- „ mits zy seer oprecht en handelbaar „ zyn". Ik hadde sedert den eersten opslag geen sin in desen Kerel gehadt; maar thans kreeg ik daar berouw van, en ik oordeelde hem veel meer beklagens weerdig, vermits den Hemel hem met sulk een leelyke weesen hadde voorsien, dat men voor syn geselschap afkeerig wierdt. Dierhalven gaf ik hem goedt bescheydt; en zeyde: „ Dat hy geen ongelyk had- „ de, vermits ik in der daadt een *Duyt-* „ *scher* was; tegenwoordig in dienst van „ den Prins *Gallizin*, een Neef van den

„ Koninglyken Opper-Keukenmeester,
„ *Don Martino de Gallizin*, die my uyt
„ *Ruszlandt* komende, in *Saxen* tot syn
„ Kamer-Dienaar hadt aangenomen.
't Scheen my toe, als of hy zich daar over grootelyks verwonderde; doch eenige minuten daar na, vroeg hy my: „ Van
„ welke Religie de Prins belydenisse
„ deedt? Daar op ik hem ten antwoordt gaf: „ Dat hy op de gantsche reyse meest
„ syne aandacht naar de *Roomsch-Catho-*
„ *lyke* wyse hadde verricht. En gy,
„ (vervolgde hy my te vragen;) wat
„ Geloove hebt gy? Ik antwoordde:
„ Dat ik een goedt Christen was, ge-
„ lovende dat alles de onfeylbaare waar-
„ heit was, 't geene ons in de Heylige
„ Schriftuure bevolen werdt te doen.
„ Dit is wel goedt; (zeyde dese godt-
„ loose Boef;) maar alhier in *Portugaal*
„ moet men goedt Catholyks geloven,
„ of men vervalt in de handen van de
„ Heylige Inquisitie; en ik soude wel
„ met eeden willen bevestigen, dat gy
„ een oprechte Ketter zyt, niet beter
„ waardig, als om op den brandt-stapel
„ verbrandt te worden". Ik hadde geen sin, om my met dien godtloosen Kerel dieper in discours in te laten, en meende

de mynes weegs te gaan; maar hy daarmede niet voldaan zynde, riep door 't enkele woordt *een Ketter! een Ketter!* in't *Portugeesch*, in een oogenblik soo veel volk by malkander, dat ik in doodts benaauwtheit raakte, en niet meer achternoch vooruyt konde komen. Daarover ontstondt sulk een opschudding en geweldt, als of men my in millioenen stukken wilde verscheuren. Ik wenkte wel met de handt, om wat stilte te krygen, en my te verdedigen; doch sonder dat my iemandt wilde noch konde gehoor geven; soo dat my niet beter te moedt was, als toen ik in *Engellandt* te *Tybourn* onschuldig soude opgeknoopt worden.

Eyndelyk sag ik de Wacht aan komen, bestaande in ses Soldaten en een Onder-Officier, die van desen oproer kennisse hadden gekregen. Zy drongen met veel moeyte door 't Volk, en namen my gevangen; wordende ik door haar ter naauwer noodt uyt het gedrang verlost, en met veele muylperen en slagen verselt, tot aan de plaatse daar de gevangenissen van de Inquisitie zyn. Ik versogt den Onder-Officier op 't aller ootmoedigste, dat hy soo goedt geliefde te zyn, om mynen Prins, dien ik hem

met

met naame noemde, van myn ongeval kennisse te geven; en om hem soo veel te eerder daar toe te bewegen, gaf ik hem een geheele handt vol *Spaansche Reaalen*, die ik noch by my hadde, hopende dat hy 't soo veel te minder soude vergeten. Maar schoon hy my sulks beloofde, nochtans twyffele ik niet sonder reden, dat hy syne boodtschap niet deedt; vermits andersints myn beminde Prins, (dien ik sedert dien tydt nooyt meer met oogen heb aanschouwt;) my geensints in dese noodt soude hebben laten steeken, maar sekerlyk alle kragten hadde ingespannen om myne verlossinge uyt te werken.

Thans was ik in de handen der allervreesselykste *Inquisitie*, en van alle menschelyke hulpe ontbloot. Men bragt my in een lang en duyster verwulft vertrek onder d'aarde; daar ik noch meer als twintig menschen, soo Mans- als Vrouws-persoonen vondt; die, gelyk ik naderhandt verstondt, meest Joden waren, en alle enkel daar rontom aan groote stukken yser waren vastgesloten; welken ik geselschap moeste houden. Onder dese waren sommige, die van wegens haaren voormaligen koophandel, in *Hollandt*, ja selfs te *Dantzig*, *Lubek* en *Hamburg*

burg hadden geweeſt , en verſcheyde Talen ſpraken. Aan deſe verhaalde ik, op wat wyſe ik onder haar ongelukkig geſelſchap was geraakt. Zy, in tegendeel, verhaalden my, dat die Aartsſchelm, de welke my daar in hadt geholpen, een gedoopte Joodt van *Barcelona* was, die reets verſcheide Vreemdelingen, ook Joden, en diergelyken, die thans noch in de gevangeniſſe ſaten, ongelukkig hadt gemaakt. Syn *Joodſche* naam was *David Schmuel*; maar thans, ſedert hy een Chriſten was, liet hy zich *Ignatio de Manaide* noemen; zynde geadelt, en by alle de Grooten wel geſien. Dit Volkjen verhaalde my ook, dat zich in de gevangeniſſen der Inquiſitie veele diergelyke arme menſchen bevonden; na dewelke, ſedert den dag datſe daar gebragt waren, niemandt meer gevraagt hadde. En ſchoon ſommige twintig, ja dertig Jaren daar hadden geſeten, en in de boeyens reets grys van ouderdom en droefheit waren geworden, ook in al dien tydt de Sonne niet hadden aanſchouwt; nochtans was 'er niemandt, die zich om haar bekommerde; en eenige moeſten van honger ſterven; andere van de veelvuldige luyſen en ander ongedierte

dierte vergaan. Nochtans waren die geene voor 't allergelukkigste te achten, die op dese wys den geest gaven, of na gewoonte verbrandt, of op de Galleyen aan de roey-banken gesmeedt wierden; nademaal dese laatste noch het dag-ligt en de opene lugt konden genieten; en d'eerst gemelde met haren doodt, een eynde van alle haare wederwaardigheden en elenden sagen. Onder dit volk, waren onder anderen drie Mannen en twee Vrouws-personen, welke zeiden: Datse wel omtrent acht Jaar aldaar hadden gesleeten; en schoon zy reets meer als hondertmaal, aan den geenen, die haar dagelyks broodt en water bragten, hadden te verstaan gegeven, dat zy geneegen waren zich te laten dopen, en de *Roomsch* Catholyke Religie te omhelssen; nochtans hadden zy daar op nooyt eenig antwoordt ontfangen; soo dat zy alle oogenblikken moesten vreesen verbrandt te sullen worden.

Alle dese berichten waren my als harde donderslagen in myne ooren; en ik beklaagde myn ongelukkig noodtlot, met luytskeels te huylen en te kermen; daar door ik sommige van myne medegevangene tot medogentheit, andere tot toor-

toornigheit bewoog, ſoo dat zy my alles quaats op den hals wenſchten; nademaal, (na haar ſeggen;) niemandt my konde helpen; ten ware dan, dat 'er myn Prins kenniſſe van kreeg, en beneffens den Opper-Keukenmeeſter *Don Martino*, haar credit voor my in 't werk ſtelden, en ik de *Roomſch*-Catholyke Religie aannam.

Deſe *Inquiſitie* in *Portugaal* heeft de gewoonte, dat derſelver Bedienden alle Jaaren ſeekere daagen bepaalen, op welke zy de Gevangene voor zich brengen, en ſe verhooren. Wanneer men nu Jaar en dag heeft geſeeten, en eyndelyk ſoo gelukkig is, dat men den tydt beleeft, die tot het voornoemde Onderſoek beſtemt is; ſoo werdt men in een grooten Zaal gebragt, die in het *Dominikaander* klooſter, en daar toe geordonneert is. Alsdan moeten alle de Gevangene van de *Inquiſitie* by malkander op een hoop ſtaan, en wagten tot dat het haar beurt wordt. Wanneer men nu eyndelyk voor 't Collegie van de *Inquiſitie*, dat meeſt van de voornaamſte Geeſtelyken afhangelyk is, werdt geroepen, ſoo werdt men gevraagt: Waarom men gevangen ſit? Antwoordt dan een arme gevangene: Dat hy ſulks ſelfs niet weet; en beſchul-

digt

digt zich ſelve niet van Ketterye; ſoo werdt 'er bevel gegeven: Dat men hem, ſonder verder te verhooren, wederom in bewaaringe te rug ſal brengen; op dat hy 'er tot het volgende Jaar Bedenk-tydt mogte hebben. Maar ſegt hy: Dat hy een Ketter is, en deswegen in handen van de H. *Inquiſitie* is geraakt; ſoo werdt hy gevraagt: Of hy ſyne Ketterye wil afſweeren, en zich bekeeren? Wel te verſtaan, indien de gevraagde geen Joodt is. Doedt hy ſulks nu, en ſweert ſyne Religie af; ſoo werdt hy eyndelyk, na 't uytſtaan van veel ongeluk, uyt de gevangeniſſe gelaaten; terwyle inmiddels veele andere, ſchoon zy ook den eerſten dag haar Geloof wilden verſaaken, ongelukkig blyven ſitten: Maar indien zich ſulk een hardtnekkig toont, en ſyne Conſcientie niet begeert te quetſen; ſoo werdt hy eyndelyk evenwel ten Vuur gedoemt; of, wanneer 't noodlot hem ſonderling gunſtig is, voor eeuwig op de Galleyen gebannen.

Vermits 'er nu met verſcheyde ſcheepen, die van de *Canariſche* Eylanden arriveerden, dikwils wierdt beveſtigt, dat zy op de *Atlantiſche* Zee veele *Afrikaanſche* Zee Roovers hadden ontmoedt, die

't Vaar-

't Vaarwater onveylig maakten; soo besloot de groote-Raadt te *Lissabon* eenige Oorlogschepen uyt te rusten, die op de *Barbaren* soude kruyssen, en was het mogelyk dese *Mahomethaanen* neemen en opbrengen. Daar toe wierdt met der haast de noodige toestel gemaakt; maar toen de scheepen klaar waren, was 'er gebrek aan Roeyers; waarom die van de *Inquisitie* aanbooden, alle haare gevangene over te geven, die daar toe bequaam waren, omse in de plaats van Slaaven te gebruyken. Dese aanbiedinge wierdt by den Grooten-Raadt met erkentenisse aangenomen; tot welken eynde zy den volgenden dag een Commissaris en twee Schryvers sonden, die van d'eene gevangenisse tot de andere het noodig ondersoek deeden, en al wie zy bequaam vonden om te roeyen wierdt opgeschreven. Dese quam eyndelyk ook in onse verblyfplaats, vroeg na onse naamen, waar wy t'huys hoorden, en wat ons doen was? Doch de Jooden maakten soo veel gedruys en opschuddinge, dat ik geen woordt tot myn verdeedigingе aan den Commissaris konde seggen. En nademaal dit ondersoek hem veel te lang duurde, wierdt hy daar

over ongeduldig, en wilde niet langer na onse reedenen luysteren; en na dat hy my, als een jong sterk keerel, beneffens noch twee jonge Jooden hadde aangeteekent, vertrok hy, sonder zich daar langer te willen ophouden.

Door dese omstandigheden leefden wy tusschen vreese en hoope; sommige verbeeldden zich, dat wy onse vryheit souden erlangen; maar andere, dat wy eerstdaags, sonder verdere Ceremonien, soo als meest gebruykelyk is, met huydt en haayr souden verbrandt worden. Ik selve maakte ook geen anderen staat; vermits ik van d'*Inquisitie* geen andere kennisse hadde, als 't geene my de *Israeliten* den eersten dag hadden verhaalt. Ondertusschen toonde de uytkomst, dat wy weinig wisten van 't geen 'er omging. Want het gebeurde omtrent acht daagen daar na, dat alle de geene, die op de voorgemelde wyse waren aangeteekent, uyt de gevangenisse wierden gehaalt, naar den oever van de *Tajo* geleydt, en van *Don Pennarando*, die over vier groote Oorlog-scheepen als Vice-Admiraal 't bevel soude voeren, terstondt overgegeven; die ons gesaamentlyk verdeelde, en op de Roeybanken, gelyk anderen

Slaa-

Slaaven liet vastklinken; na dat men alvoorens aan ieder een witte linne broek, hemdt en muts hadde behandigt. Dit ongeluk ging my ongelooflyk diep ter herten, en ik was 'er ten hoogsten weemoedig over; ja ik moet bekennen, dat ik my grootelyk besondigde, vermits ik toen meer als duysend-maal de uure myner Geboorte verwenschte; doch daar meede niets anders konde uytvoeren, als myn ongeluk soo veel te swaarder en onverdraagelyk te maaken.

Men soude denken, dat alle die desen droevigen staat ondervonden, daar door weinig lust souden hebben om te boerten, en met andere den spot te dryven: Doch ik ondervondt toen het tegendeel, vermits dese Roeyers in *Portugaal* een oudt gebruyk hebben, 't welke zy blyven onderhouden. Want, soo haast de geene, die reets lang en gestaadig op dese scheepen diergelyken swaaren arbeydt hebben verricht, ook honger en dorst, koude en hitte, droefheeden en elenden uytgestaan, ja alle onweersbuyen hebben moeten ondergaan; ons, de nieuwe aankomelingen in 't gesicht kreegen, hoorde men een algemeenen Vreugde-galm van alle de vier scheepen

te gelyk, daar meede zy ons quans-wys verwelkomden. Soo haaſt wy onſe kleederen, jegens de voorgemelde linnebroek, hemdt &c. hadden verwiſſelt, namen zy ons d'eerſtgemelde terſtondt, en onder de handen wech, en verkogtenſe voor een bagatelle, aan ſommige die uyt nieuwsgierigheit aan den oever ſtonden, om deſe uytgeruſte ſcheepen te ſien; en ter ſelver tydt beſteedden zy dit geldt voor eenige mingelen *Mezard*, (zynde een ſoort van ſterke Brandewyn, de welke van *Turks*-Kooren en *Spaanſche* Wyn gediſtileert en gemaakt wordt;) daar meede zy zich in haaren elendigen ſtaat vrolyk maakten, enſe op onſe geſondtheit uytdronken, ſonder ons ſelfs den minſten druppel daar van aan te bieden.

Thans was 'er geen anderen raadt, noch hoope voor ons overig, om van dit ongeluk verloſt te worden, als door den doodt. Dierhalven beval ik alles aan 't beſtier des Hemels, en onderging myn ongeluk met gelatenheit. Ik overdachte dikwils myne veelvuldige ſonden, met bittere traanen, en hadt 'er groot berouw over; wel weetende, dat ik door deſelve mynen ongelukkigen ſtaat ſeer wel verdient hadde.

Maar,

Maar, ô Hemel! hoe woeſt en roekloos leeft doch dit volk, 't welke haar noodlot op de Roeybanken heeft doen klinken! Men hoort nimmer een goedt woordt uyt haaren monde gaan. Vloeken en laſteren is haar Avondt-en Morgengebedt; en de geene die haar in alle deſe quaade zeeden niet volgt, moet van deſe eervergeetene Booswigten hondert duyſenderley vervolgingen uytſtaan. Men heeft daar dag noch nagt geen ruſt; daar valt veeltydts niet te eten, noch te breeken; behalven eenige weinige ſtukken hardt Scheeps-beſchuyt, en ſtinkendt water, en dit naauwelyks noch ſoo veel als 'er tot 's levens onderhoudt vereyſcht werdt. Wanneer men ſlegts eenen Riemſlag al te ſchielyk, of al te langſaam doedt, krygt men terſtondt van een Gardiaan, die over de Slaaven geſtelt is, met een dikken ſweep, van riemen gevlogten, veele ſlaagen over 't bloote lyf, ſoo dat de ſmerten door merg en been dringen. Behalven dat, werdt men noch van de luyſen en ander ongedierte, gelyk als bezaayt; 't welke ook qualyk anders kan zyn, door de ſterke beweeginge en 't veelvuldige ſweeten; waarom men veeltydt ſelfs 't hemdt moet uyttrekken,

 en

en ſoo lang wech werpen, om met het naakte lyf te roeyen, en wat minder van 't ongedierte geplaagt te worden. Ondertuſſchen vindt men nochtans, onder ſulk een meenigte van boeven, geen eenen, die ſoo veele nagedagten heeft, dat hy ſoude gelooven, door ſyne ſonden in deſen ongelukkigen ſtaat gebragt te worden. ô Neen! Maar de meeſte leven erger als de beeſten. Daar is ook ſelfs geen gelegenheit, om den minſten ſucht Hemelwaarts met een oprecht herte te konnen doen; waar door dit ſlag van volk, om ſoo te ſpreeken, met deſe ſcheepen zich ter Helle ſpoet. Is 'er noch eenige vroome ziele onder, die moet innerlyk en ſtilſwygende ſyne aandacht op Godt veſtigen; ſchoon 'er onder duyſendt van diergelyke godtlooſe boeven, naauwelyks een ſal gevonden worden, die daar toe de minſte gedachten heeft.

Na dat nu onſe Scheepen met al het noodige wel voorſien waren, ook onſe Vice-Admiraal *Don Pennaranda* zich aan boordt hadde begeven, en wy alſoo nergens na behoefden te wagten; wierden eyndelyk de wimpels en vlaggen met 't *Portugeeſche* waapen opgehaalt; en na dat wy niet langer als ſes daagen in de

de Haven van *Lissabon* ten Anker hadden gelegen, wierden deselve opgewonden, en wy zeylden met gewenscht weêr en windt uyt de Rivier *Tajo* in zee; begeerig zynde om de swarte Zee-Roovers op te soeken. Wy sworven daarop meer als een Maandt lang in de groote *Atlantische-zee*; zeylende dan naar dese, dan naar geene hoogte; daar na setteden wy onsen cours naar de *Barbareyse* kust, en quamen tot omtrent 20 Meylen van *Fetz*, of noch nader by *Marokko*; doch wy konden geen schip van haar ontdekken. Eyndelyk begon 't weêr te veranderen, en de zee onstuymig te worden. Wy hoopten wel eenige daagen op beterschap, en de Vice-Admiraal gaf aan de Scheepen bevel, dat wy ons best souden doen om by malkander te blyven; doch de storm wierdt alle oogenblikken heviger, en wy geraakten soodaanig van malkander verstrooyt, dat wy selfs niet wisten waar wy ons bevonden, en werwaarts wy onsen cours souden nemen; vermits ieder Schip op syn eygen behoudenisse moeste verdacht zyn, en geen by 't andere langer konde blyven.

Of de drie overige Schepen, door desen vreesselyken storm, die drie dagen en

twee nachten na malkander bleef duuren, eenige schaade hebben geleden, of selfs vergaan zyn, kan ik niet seggen. Want toen wy 's daags na dat dese Orkaan 's avondts te voren hadde opgehouden, en de golven wederom begonnen te bedaren, onsen cours naar de kant van 't Eylandt *Gratiosa* stelden, en ons Schip, 't welke al vry wat beschaadigt was, van gedachten waren wederom te laten herstellen; kreegen wy in 't Zuyden drie groote Schepen te gelyk in 't gesigt. Vermits het nu noch seer vroeg in de morgenstondt was, en dese Schepen noch verre van ons waren, hielden wy se voor die van ons gesellschap; ons verbeeldende, datse naar ons toe hielden, om ons op te soeken. Om haar nu te toonen, dat wy van deselfde gedagten waren, deedt de Kapiteyn twee kanon-schoten; op dat zy weten mogten, waar zy ons konden vinden; ook stelden wy daar en boven onsen cours na haar toe, en deden ons best, om soo veel te spoediger by malkander te komen.

Doch onse Kapiteyn en dessels Officieren waren niet weinig verschrikt, toen wy malkander hoe langer hoe nader quamen, en zy met het aanbreken van den

dag de Schepen beter kennende, ontdekten, dat dese Schepen geele en swarte Vlaggen met een silvere halve Maane op haare masten voerden, en dierhalven deselfde *Moorsche* Roof-schepen waren, om welke op te soeken wy in Zee hadden moeten lopen.

Terstondt wierdt alle noodige toestel tot tegenweer gemaakt. Want schoon wy haar in den beginne poogden te ontvlugten, en soo sterk voort moesten roeyen als wy konden, nochtans quamen dese Roof-schepen ons boven den windt, en tegens den middag soo naby, dat zy ons met haar geschut konden bereyken; ook hadden zy zich met haar drien ieder aan een zyde geposteert, soo dat wy haar onmogelyk konden ontsnappen. My betreffende, ik oordeelde in der daadt, dat ik by dese aankomende en onvermydelyke tweede gevangenisse, niet veel konde verliesen; nademaal een Slaaf, en een Roeyer, naar myne gedachten, genoegsaam een en 't selfde is, waarom ik met gelatenheit naar d'uytkomst deser saak wenschte. De Barbaren hadden ondertusschen een Boot uytgeset, en lieten ons weten, dat ons Schip, met alles wat daar op was, goede Prys, en wy

haare gevangene waren; waarom wy sonder veel omstandigheden, de zeylen souden stryken, en ons op Discretie aan haar overgeven, indien wy andersints niet begeerden in de grondt geschoten, en daar na onbarmhertig gehandelt te worden.

De Kapiteyn van ons Schip, een goedt Soldaat zynde, hadde beneffens syn volk weinig sin zich tot Slaaf te laten maken, en gaf dierhalven ten antwoordt: Dat hy synes weegs zeylde, gelyk een iegelyk vry stondt, sonder gedagten te hebben, van tegens haar te slaan; doch indien zy hem daartoe nootsaakten, soo versekerde hy niet de minste bangigheit voor haar te hebben, schoon hy alleen was, maar dat hy zich als een eerlyk man soude verdedigen. Maar naauwelyks was de Boot met het gesondene volk wederom met het bescheydt aan de Barbaarsche Schepen gekomen, of ons Schip kreeg van twee der haaren, van ieder zyde de volle laag, en de derde Rover poogde ons van agteren te enteren; daar wy hem egter vooreerst met ons geschut afhielden. Ondertusschen was ons Schip door 't schieten lek geworden, en wy deeden veel moeyte om het wederom digt te krygen,

krygen, en 't water, 't welke wy in gekregen hadden, wederom daar uyt te pompen. Egter verdeedigde zich onse Kapiteyn seer dapper, en onse Matroosen en Soldaten deden met haar handtgeweer onder de Mooren groote schade; doch 't was onmogelyk in staat, om alleen tegens dese drie *Mahomethanen* te bestaan; daar wy reets 120 man van ons volk misten; van welke veele door 't geschut waren gedoodt en verminkt, sommige van de veelvuldige splinters van 't Schip gequetst, en de meesten door de pylen, die zy als een hagelbuy op ons schoten, gedoodt; soo dat wy nootsakelyk moesten te kort schieten.

Myne beyde Makkers, die aan myne rechter en slinker handt saten, wierden in den beginne van 't gevegt reets gedoodt; den eenen, door een splinter die van den grooten mast wierdt geschoten, was de harssen-pan in geslagen, en den anderen 't hooft met een pyl in stukken geschoten; soo dat zy beyde met haare boeyens op de roey-bank neêr-zegen, en kort daar na den geest gaven; wordende daar op van de ketens losgemaakt, en overboordt geworpen, niet anders als of het honden waren. ô! Hemel,

mel, wat een verachtelyk mensche is doch een Galey-boef en Slaaf! Soo lange zy leven, moeten zy zich met hardt broodt en water behelpen, en den swaarsten arbeydt verrichten, ook bykans dag en nagt waken en nagtbraken; en wanneer eyndelyk sulk een arm en veracht mensche komt te sterven, soo werdt hy minder geacht als 't vee, en in de plaats van te begraven, in Zee geworpen. 't Is waar, onder haar vindt men sulke godtloose en eervergetene menschen, diergelyke niet ligtelyk in de Wereldt te vinden is: Nochtans worden ook daar onder veeltydts sulke menschen gevonden, die door haar ongelukkig noodtlot onschuldig in 't verdriet raken, en ontfermensweerdig zyn; gelyk ik selve daar van ten voorbeelt strekke.

Soo haast de meergemelde drie Roofschepen sagen, dat onse kragten verminderden, en dat wy niet soo veel tegenweer meer boden, als in den beginne, vielen zy ons noch vinniger op 't lyf; voornamentlyk met twee Schepen, die beyde ons enterden, en veel Volk deden overgaan, die met den zabel in de vuyst tegens ons indrongen, en al wat zich te weer wilde stellen, neêr-zabelden. Alle barm-

barmhertigheit is by dese Barbaren verbannen, en de geene die 't meeste bloedt kan vergieten, dunkt zich selve de grootste Heldt te zyn. Ondertusschen wilden zich de meeste van de dappere *Portugeesen* liever doodt vegten, en de Kapiteyn, die met syn eygene vuyst twaalf *Afrikanen* hadde gedoodt, moeste eyndelyk door 't werpen van een Copy syn leven eyndigen. Daar wierden, behalven ons, noch omtrent 50 man vry volk tot Slaven gemaakt, en soo wel als wy in boeyens gesloten. In tegendeel wierden meer als twintig persoonen van de riemen verlost, en op vrye voeten gestelt, vermits zy *Mooren* of andere *Mahomethanen* waren. Ik durfde niet eens aan myne vryheit denken, maar wierdt, beneffens de gevangene *Portugeesen*, op 't eene Roof-schip gebragt, en moeste, beneffens dese en andere Christenen, myn ongelukkigen arbeydt op de roey-banken vervolgen. Dese drie Rovers stonden onder 't bevel van een *Renegaat*, die een *Spanjaardt* van geboorte was, eertydts *Don Fabricio* genoemt; doch die thans den naame van *Mahometh Tolhan* voerde, zynde een dapper man, en 't scheen ook dat hy sulk een Tyran niet was, gelyk andere Moo-

ren.

ren. Op deſſelfs Schip was het by geluk, dat ik geplaatſt wierdt; en ſoo haaſt de noch levende *Portugeeſen* aan de riemen waren geklonken; alles, wat van eenige waardye ſcheen, beneffens ons in de drie Schepen was overgebragt; ons geweſen Schip van de dooden geſuyvert, en ſoo veel als mogelyk was, in een goeden ſtaat gebragt; beval *Mahometh Tolban*, dat men het aan een van d'andere ſoude vaſtmaken, en daar mede naar de *Barbaryſche* kuſt naar de kant van *Marokko* ſteevenen; gelyk ook ten eerſten geſchiedde.

Na dat ik my dus in een nieuwe gevangenſchap bevondt, poogde ik boven andere uyt te munten, wanneer 'er wederom omtrent de gevangene een onderſoek mogte gedaan worden. Dit geſchiede ook werkelyk den volgenden dag, en *Mahometha Tolban* nam ſelve de moeyte, quam by ons, en vroeg ons naar onſe namen, hanteringe, vaderlandt, &c.? om 't rantſoen ſoo veel te beter te konnen reguleren, indien 'er by geval eenige mogten onder weſen, die naar haare vryheit wilden dingen; en vermits hy ſelve alle voormaals vrygeweeſene *Portugeeſen* door den bank op alle de Schepen examineerde,

mineerde, wierdt het eyndelyk ook onse beurt, die op de roey-banken saten. Hy hoorde toen soo veel verschillende berigten, van de oorsaken waarom zy tot het roeyen veroordeelt waren, dat hy zich grootelyks daar over moeste verwonderen; vermits het grootste gedeelte van myn geselschap, Moordenaars, Dieven, en diergelyke godtloose Boeven waren, die niets als eenen ondeugenden levensloop konden verhalen; nademaal onder den geheelen hoop van ons Schip, niet meer als ik, en ses andere Personen waren, die te *Lissabon* door de onrechtveerdige Inquisitie op de roey-banken gedoemt waren, en in handen van dese Rovers waren vervallen, en de andere zich op de overige Roof-scheepen bevonden.

Toen eyndelyk dese *Mahometh Tolban* by my quam, en, uyt aanmerkinge, dat ik een jong sterk keerel was, begeerde te hebben, dat ik hem mynen staat oprechtelyk soude verhaalen, vermits hy aan my wel konde sien, dat ik dit werk niet lang hadde geoeffent, of ten minsten noch niet gewoon was; soo deedt ik terstondt eenen voetval voor hem, en versogt op 't allerootmoedigste, dat hy my op een plaats alleen gehoor geliefde

liefde te verleenen? Vermits ik hem myne belangen gaarne wilde ontdekken, sonder dat 'er iemandt by was. Hy bewilligde sulks ook ten eersten, liet my van de Keetens sluyten, en nam my meede in syn Kajuyt. Ik vergaaderde toen alle myne vyf sinnen, deedt nochmaals een voetval voor hem, en begon myn verhaal in de *Fransche* Taale, die hy volkomen meester was, op de volgende wyse:

Monseigneur!

„ Ik sal uw gedult met een wydtluftig
„ verhaal geensints misbruyken, maar
„ u van mynen staat slechts soo veel seg-
„ gen, dat ik van een voornaam Gra-
„ velyke Geslagt in *Duytschlandt* ben
„ gesprooten. Myn naame is *Wilhelmus*
„ *Franciscus*, Graaf van *Beerenstein*; leg-
„ gende onse goederen in *Oostenryk*, niet
„ verre van *Weenen*, onder de bescher-
„ minge van den allergenaadigsten *Room-*
„ *schen* Keyser. Vermits ik nu, volgens
„ mynen staat, noodig oordeelde, ee-
„ nige reysen in vreemde landen te doen,
„ begaf ik my voor omtrent drie Jaaren
„ op weg; reysende over *Holland*, *En-*

„ *gellandt*,

„ *gellandt*, *Vrankryk*, *Spanjen*, en
„ *Portugaal*, tot naar *Lissabon*; daar ik
„ my wel soo veel als mogelyk was *in-*
„ *cognito* ophieldt; doch, beneffens 't
„ Hof, al het geen 'er verder besiens-
„ waardig was, beschouwde. Maar
„ toen ik my eens naar 't *Dominikaander*
„ klooster begaf, voor 't welke alle
„ Dingsdaagen op een groot Pleyn de
„ soo genaamde Misse van *Roucio* werdt
„ gecelebreert; quam my een seeker kee-
„ rel op zyde schieten, met welken ik
„ eenigen tydt te vooren in *Vrankryk*
„ verschil hadde gehadt; die, soo haast
„ hy my in 't oog kteeg, onder de mee-
„ nigte van het vergaaderde volk uyt-
„ riep, dat ik een *Duytsche* Ketter was;
„ 't welke genoeg gesegt was, en soo
„ veel uytwerkte, dat men my ter-
„ stondt omcingelde, en vervolgens aan
„ de wagt overgaf; die op dit allarm
„ was aangekomen, en my terstondt in de
„ gevangenisse van de *Inquisitie* bragte;
„ daar ik een geruymen tydt by allerlye
„ Joodtsch-Canaille gevangen bleef sit-
„ ten; tot dat voor weinig weeken vier
„ Oorlog-Scheepen, (daar van gy, ô
„ groote *Mahometh!* door uwe dapper-
„ heit, 'er een hebt verovert;) tegens u en

O „ uwe

„ uwe Scheepen wierden uytgeruſt, en
„ ik, beneffens andere, op de Roey-
„ bank van dat geene gebragt wierdt,
„ 't welk gy thans hebt verovert; ſchoon
„ ik altydt tegens dit geweldt heb ge-
„ proteſteert, en beleeden een yverig
„ Chriſten te zyn. Dit is 't geene my
„ gebeurt is; en thans bidde ik u,
„ *Monſeigneur!* dat gy meedoogentheit
„ met my wilt hebben, en nemen my
„ van de Roeybank, om u te dienen;
„ verſeekerende, dat ik u ſoo lang eerlyk
„ ſal dienen en oppaſſen, tot dat ik eens
„ gelegenheit kryge, om naar *Duytſch-*
„ *landt* te ſchryven, en my, tot uwe
„ voldoeninge, een aanſienlyk rantſoen
„ door wiſſelbrieven, doe overmaaken".
Doch hy gaf my daar op ten antwoordt:
„ Neen, dit doe ik niet; men kan u,
„ Chriſtenen niet veel vertrouwen; want
„ ik ſpreeke het uyt ondervindinge; als
„ zynde ſelfs een gebooren *Spanjaardt*,
„ en van deſe Religie geweeſt: Maar
„ indien gy met my kondt Capituleeren,
„ en belooven, om my binnen den tydt
„ van twee Jaaren, een Rantzoen van
„ twintig duyſendt *Italiaanſche Dukaten*
„ (zynde ieder omtrent een Ryksdaal-
„ ders) te beſorgen; ſoo ſult gy, uyt
„ aan-

„ aanmerkinge van uwen Gravelyken
„ ſtaat, niet meer tot den Scheeps-
„ dienſt, maar tot andere dienſten, en
„ om my op te paſſen, gebruykt wor-
„ den. Maar bedenkt u wel! Want 't
„ geene gy belooft, ſult gy heyliglyk
„ moeten houden; want anderſints ſoudt
„ gy ſeer ſlecht daar mede ſtaan, en een
„ ſeer harden Heere aan my hebben ".
Schoon ik nu niet de minſte hoope hadde, van myne belofte te konnen houden; nochtans deedt ik hem daar van wederom de allerkrachtigſte verſeekeringe; op hoope levende, dat binnen den tydt van twee Jaaren noch al veele veranderingen konden voorvallen.

Wy waren ondertuſſchen naar de kuſten van *Marokko* gezeylt, en bevonden ons niet verre van den bekenden Haven van *Africa*, *el Medina* genoemt, leggende omtrent Zuydt-Ooſtwaarts, op de hoogte van 363 Graden. Doch *Mahometh Tolhan* veranderde terſtondt van beſluyt, om daar binnen te loopen, en gaf bevel aan alle de drie Scheepen, om langs de *Atlantiſche* kuſt van *Africa*, en daar voorby te zeylen, en onſen cours naar *Algiers*, in de *Middellandtſche-zee*, te nemen. Wy kruysden dan hier, dan

daar heenen, en *Mahometh* leefde noch al in hoope, van de *Portugeesen* te ſullen ontmoetten, en te nemen, daar toe hy ſeekerlyk niet veel werk ſoude gehadt hebben.

Schoon ik nu tot dato, noch niets anders was, als een arme Slaaf, en op den minſten wenk voor mynen Patroon op de knien moeſte kruypen; nochtans ſcheen het, als of ik in den Hemel was, vermits ik niet meer aan de ſwaare riemen behoefde te roeyen, maar in 't Schip by 't andere volk rontom konde gaan. Aldus quamen wy eyndelyk gelukkig met ons verovert *Portugees* Schip voor *Algiers*. Wy ſagen daar op den oever veele duyſendt menſchen ſtaan, die ons verwachteden; om de meedegebragte buydt en Slaaven te beſichtigen, en 't geene haar daar van aanſtondt, te kopen. Nu hadde wel myn meeſter beſlooten zich eenigen tydt aldaar op te houden; doch hy kreeg binnen drie daagen van een *Algiers* Schip ſeeker berigt, dat eenige Scheepen van *Sicilien*, met een ryke laading bevragt, door den *Archipel* ſouden paſſeeren; waarom hy ſyn eerſte beſluyt veranderde, en wederom in zee liep.

Wy

Wy zeylden dierhalven met bequaam weêr en windt langs de *Barbarysche* kust; maar toen wy, door tegenwinden aan 't Eylandt *Lampadosa* vervielen, kreegen wy drie *Maltheser* Galleyen met den ondergang der Sonne in 't gesicht; die wy wel 's nachts wederom uyt ons gesicht verlooren; maar soo haast als den daageraadt begon, sagen wyse wederom nader by ons, als wy selve dagten. Zy schooten verscheyde Kanon-koegels naar ons, daar van d'eene een groot stuk van onsen Fokken-mast meede sleepte. Maar vermits wy geen anderen schaade leeden, ook onse twee andere Scheepen seer wel bezeylt waren; setteden wy noch eenige zeylen by, en ontquamen haar voor dese reys, tegens deselver gedagten, schoon zy ons noch dien geheelen dag scheenen te vervolgen.

Wy vervolgden dierhalven gelukkig onsen cours, en zeylden tusschen *Morea* en *Candia* door, en digt voorby 't Eylandt *Cerigo* in den *Archipel*; hopende alle uuren de hier vooren gemelde *Siciliaansche* Schepen te ontdekken. Maar gelykerwyse alles in de Wereldt een geduurige ongestadigheit onderhevig is, alsoo ging het ons toen ook; vermits ons

de Fortuyn, de goede windt, en 't bequame weêr, alle te gelyk verlieten. Want soo haast wy in den morgenstont 't Eylandt *Quiniminio* in 't oog kregen, ontstondt 'er seer schielyk sulk een swaar onweêr, dat het geene, daar door ik, beneffens mynen beminden Prins, op de reyse naar *Engellandt* hadden schipbreuk geleden, en te naauwernoodt ons leven behouden, tegens dit te rekenen, my toescheen enkel kinderspel geweest te zyn. De Zee wierdt ongemeen verbolgen, en de bruysschende golven stoven met sulk een geweldt tegens en over ons Schip heenen, dat wy geen andere uytkomst voorsagen, als alle oogenblikken in Zee begraven te worden. Hier quam noch by, een gestadig blixemen, verselt van de allerswaarste donderslagen, die ons den doodt noch vreesselyker voor oogen stelden. Om kort te gaan, wy sagen ons eynde voor ons, en niemandt konde eenige hoope hebben van dit gevaar te sullen ontkomen; ja *Mahometh Tolhan* swoer by den grooten Propheet *Aly*, dat hy, reets langer als 24 Jaren op Zee gevaren hebbende, nooyt een diergelyken storm hadde beleeft. Myn geduurig ongeluk hadde my soo neêr-
slachtig

flachtig gemaakt, dat het my langer niet scheelde, of ik doodt of levendig was. En schoon ik op ons Schip, omtrent het een en 't andere, mede toetastede, dat tot onse behoudenisse konde strekken; nochtans geschiedde sulks meer, vermits ik daartoe gedwongen was, als om daar door myn leven te redden. Eyndelyk moesten wy ons Schip synen vryen loop laten; vermits wy reets onse zeylen en masten, beneffens het roer hadden verloren. De twee andere Schepen hielden wy ook al voor verloren; en niet sonder reden, nademaal 'er geen quart-uur tydt verliep, of wy sagen 't eene voor onse oogen vergaan, en 't andere volgde kort daar na; sonder dat wy in staat waren om daar van eene levendige ziele, of selfs t'allerminste te bergen.

Thans wierdt het ook onse beurt; want ons Schip stiet met sulk een geweldt op een verborgene klip, dat de kiel in stukken stoof; en soo veel water daar in drong, dat wy het selve niet langer met pompen boven water konden houden. Thans sag *Mahometh Tolban*, dat 'er geen helpen aan was; waarom hy op den overloop quam springen, en luytskeels schreeuwde: Dat een iegelyk syn

beſt konde doen, om ſyn leven te redden; vermits alle menſchelyke en natuurlyke hulpe vrugteloos was, en 't Schip in weinig oogenblikken moeſte verbryſelen en ſinken. Dit veroorſaakte de aller wonderbaarlykſte vertooninge, vermits een iegelyk zich poogde van den doodt te redden. Ik ſelve, die kort te vooren tamelyk geruſt was; begon thans wederom voor myn leven te ſorgen; en kreeg, vol wanhoop, een ledige *Spaanſche* Wyn-Pyp, met de welke ik my in Zee ſtortede, en my aan de verwoedde ſchuymende golven overgaf; en het duurde maar weinige minuten, of 't Schip ſtiet voor de twede maal op een blinde klip, en ging met een groot gedruys naar de grondt. Ik ſag veele van ons volk, den eenen op een plank, den anderen op een ſtuk van een maſt, ſommige op andere ſtukken van 't gebrookene Schip, en andere op kiſten en vaten, in Zee dryven. Waar alle deſe menſchen zyn gebleven, en of 'er iemandt van haar geborgen is, kan ik niet ſeggen; vermits de duyſterheit van de nacht, en myne doodts benauwtheit, beletteden daar verder naar te ſien.

't Is een vreeſſelyk geval, zich op ſulk een

een woeſt Element te vertrouwen, gelyk de ruyme Zee is, daar men niets anders als de lugt en 't water kan ſien; te meer, wanneer men, gelyk als ik, ſyn leven op ſulk een ſlecht vaartuyg, gelyk een *Spaanſche* Wyn-pyp is, moet vertrouwen. Door wanhoop was ik wel duyſendtmaal willens, myne beyde handen los te laten, dit vat te laten dryven, en my ſelve in de diepte te begraven, vermits 'er geen hoope van uytkomſt ſcheen. Nochtans wilde dit de natuurlyke liefde tot het leven nimmer gedoogen; en deedt my veelmeer t'elkens de kragten verdubbelen, ſoo dat ik my op myn ſlecht vaartuyg herſtelde, en my ter beſcheydenheit van de hemelshoog ſtygende golven overgaf. Dikwils voelde ik eenige van ons Scheeps-volk naaſt my dryven; en ſchoonſe reets half doodt ſcheenen, merkte ik evenwel, dat zy zich ſoo veel als mogelyk was, verdedigden, en ongaarne wilden ſterven. Veele ſuchteden, en ſchreeuwden ſoo geweldig van benauwtheit, dat ik ſelve noch benaauwder daar van wierdt; maar door de duyſterheit konde ik niemandt ſien, of bekennen, veel minder weten waar ik ſoude belanden.

Na midder-nacht ſcheen 't my toe, als of 't onweêr wederom een weinig aan 't bedaren was; immers de ſwaare ſlag-regen verminderde, de windt woey niet meer ſoo fel, de wolken wierden verdeelt, men ſag de Sterren doorbreken, en de Zee, die tot noch toe ſeer verwoedt was geweeſt, begon veel ſtilder te worden; ſoo dat ik ſoo veel kragt niet meer behoefde te gebruyken, om my aan myne Wyn-Pyp vaſt te houden; maar ik ging 'er ſoetjes overheen leggen, of ſchrylings op ſitten, als of ik te Peerdt reedt. Dit was in der waarheit een groot geluk voor my: Want by aldien ik nog een groot half uur deſen ſtorm hadt moeten uythouden, ſouden my alle myne ſinnen en kragten geheel hebben begeven, en ik ſoude ſekerlyk in de diepte der golven myn graf gevonden hebben. Aldus bevondt ik my op myn onbequaam vaartuyg, terwyle de Zee hoe langer hoe ſtilder en vlakker wierdt; waar door myne hoope van nog behouden te blyven, begon te wakkeren. Doch myn genoegen verminderde wederom, naar mate dat den dag aanbrak, toen ik van verre iets in 't geſicht kreeg; 't welke my in den beginne eerſt als eene blaauwe

of

of groenachtige duystere wolke toe-scheen; vermits ik vreesde dat dit mogelyk 't beginsel van een nieuw opkomendt onweer was. Doch alle dese benauwde gedachten en harssen-schimmen strekten nergens anders toe, als my noch erger te quellen; vermits den Hemel ook voor dese reys niet beslooten hadde, dat ik myn leven in de Zee soude verliesen.

'T Is een groote dwaasheit, dat wy arme menschen voor ons selve veeltydts soo veel sorgen, en ons verbeelden, indien wy ons in geen gevaar begaven, in ons huys bleven, en in 't hoekjen van den haardt ons stuk broodt in rust mogten eten, dat wy als dan geen ongeval behoefden te vreesen, en voor geen levens-gevaar bedugt te zyn. Want alle dese droevige sorgen zyn onnodig; en de geene, die alles enkel en alleen op haar eygen verstandt laten aankomen, sien en ondervinden eyndelyk, dat Godt meer als een, ja veele hondert duysendt middelen en wegen weet, om s'menschen leven te verkorten; of in tegendeel te beschermen, wanneer wy ons verbeelden, dat alle hulpe geheel te vergeefs is. Dit zyn de werken der Almacht des Allerhoogsten, die wy met ons geringe

ringe menschelyke verstandt nimmer konnen begrypen; ook daaromtrent vry wat ongelovig vallen, ons verbeeldende, dat alle dingen by geval geschieden; om geene andere reden, als vermits het voor ons swak verstandt al te onbegrypelyk is.

Doch my, als een ongeleerde, voegt diergelyken Philosopheren niet, waarom ik my veel meer wederom tot myn verhaal begeve. De Hemel begon eyndelyk geheel op te helderen, en 't wierdt middag, toen ik noch al op myn vat dreef; maar nademaal de Sonne seer heet scheen, en ik niet alleen in een geheel Etmaal niets genuttigt hadde, maar ook door en door nat was; soo wierdt ik daar door soo kragteloos en swak, dat ik nauwelyks meer konde sitten. Ondertusschen ontdekte ik, met de grootste blydtschap, dat 't geene ik in den beginne voor een wolke hadde aangesien, een stuk van een Eylandt moeste zyn; vermits ik gelyk als door een Perspectief, my verbeeldde eenige groote Boomen te sien. 't Scheen ook niet anders, of de vloedt dreef my naar die plaats toe; waar door ik van nieuws hoop kreeg, om eyndelyk uyt dit doodtsgevaar verlost te worden. Eyndelyk quam ik 'er soo naby,

dat

dat ik dit Eylandt geheel konde bekennen, en de Rotsen, Bosschagien en Boomen, ja selfs 't gras behoorlyk van malkander onderscheyden.

Om een denkbeeldt van mynen staat te hebben, behoeft men zich slechts te verbeelden, een mensche voor zich te sien, die van vergenoegen gelyk als opgetoogen, en van vreugde als van syne sinnen berooft is; gelyk ik toen aan my selve heb ondervonden. Want, dan dankte ik den Hemel, met een verhevene stemme, en gevouwene handen, op myn houten Peerdt, voor syne verlossingen. Dan was ik willens, my in zee te laten sakken, en voorts naar landt te swemmen, vermits ik met myne Wynpyp soo langsaam voortging. Dan begon ik wederom geheel en al aan myn behoudenisse te twyffelen, en van vreese te huylen; denkende, dat schoon ik al behouden aan dit Eylandt quam, dat ik evenwel van honger soude moeten sterven, en sonder hulpe van eenig mensche eyndelyk vergaan. Om kort te gaan, ik ontdekte eyndelyk by my selve, door de veelvuldige hertstogten, dat ik langer van myne sinnen geen meester was. Nochtans herstelde ik my selve, soo veel als mogelyk

lyk was, en quam eyndelyk, vry wat afgemat, niet verre van 't Eylandt aan een klip dryven, daar myn vaartuyg in nederhangende ſtruyken bleef ſitten.

Thans ſag ik de plaats ſeer naby, daar op ik myn leven ſoude behouden, of binnen korten tydt myn graf konde vinden. Nochtans ſcheen my 't eerſte noch al niet onwaarſchynlyk toe, vermits dit Eylandt zich ſeer vermaakelyk vertoonde, en vol Boomen was; hoopende, dat mogelyk onder deſe wel eenige zyn mogten, die met vrugten waren bewaſſen, en eenig bequaam voedtſel tot myn onderhoudt ſouden uytleveren. Met deſe hoope, begaf ik my van de Klip een weinig nederwaarts in Zee; en toen ik my tot onder d'armen in 't water hadde laten ſakken, vondt ik grondt, en begaf my, met alle bedenkelyke omſichtigheit, hoe langer hoe nader na den oever, dien ik omtrent 50 treeden verre voor my ſag; en ik bevondt, hoe verder ik van de Klip af ging, en hoe nader ik aan 't Eylandt quam, ſoo veel te ondieper was 't water; ſoo dat ik 'er eyndelyk met gemak konde doorwaaden, ſonder verhinderinge aan den oever quam, en vermits deſelve wat ſtyl was, na boven klouwterde.

Soo

Soo haast ik met myne voeten op droogen grondt stondt, viel ik op myne knien, en dankte Godt vierig, ook met een meenigte van traanen, vermits 't hem behaagt hadde, my soo genaadig te behouden, en te gelyk uyt myne Slavernye te verlossen. Ik badt ook, indien het niet tegens synen Heyligen wille was, dat ik doch iets op dit Eylandt mogte vinden, om myn armhertig leven te behouden; en hem vervolgens als mynen Behouder te mogen loven.

Na dat ik my van dese pligt gequeeten hadde, trok ik myn fraay en fyn hemdt, als meede de broek van 't lyf, en spreyddese over 't gras, om se in de Sonne te doen droogen; ik deedt ook myne bedroefde schoenen en koussen uyt; vertoonende alsoo inderdaadt de natuurlyke afbeeldinge van onsen eersten Stam-Vader *Adam*. Honger en dorst plaagden my toen te gelyk, en ik soude onwrikbaar binnen een Etmaal hebben moeten versmagten, indien Godt my op een plaats hadt geleydt, daar ik geen voedtsel hadde gevonden; doch dese Hemelsche-Vader versorgde my daar van overvloedig. Want toen ik slegts omtrent 100 treeden van de plaats quam, daar ik gelandt

was,

was, vondt ik, ter slinkerhandt door allerlye struyken gegaan hebbende, soo veele Vygen-en Citroen-Boomen, als ook eenige Kastanjen-Boomen, die alom met vrugten als bedekt waren, dat ik naauwelyks wiste waar ik eerst soude beginnen te plukken. Ondertusschen viel de groote dorst my seer beswaarlyk, en hadde my de keel en den mondt soo droog gemaakt, dat ik niets van dese vrugten, hoe sappig deselve ook waren, door de keel konde krygen, tot dat ik eerst de hitte gedempt, en mynen hevigen dorst gestilt hadde. Ik ging vervolgens meer naar de rechterhandt, en kruysde daar alom: Doch alles was te vergeefs, vermits 't meeste gedeelte van 't Eylandt met Vygen-en Citroen-Boomen, doormengt met Kastanjen-Boomen, begroeyt was, soo dat ik 'er naauwelyk konde door komen, en alles doorsoeken. Alle de voorgemelde vrugten waren veel grooter, en beter van smaak, als se by ons in *Duytschlandt* vallen.

Eyndelyk, tegens den Avondt vondt ik een sterke welle soetwater. Ondertusschen was ik soo verre verdwaalt, dat ik 't gewest, daar myne kleederen lagen, geheel hadde vergeten, en niet wiste, langs

langs welken weg ik wederom daar by ſoude komen. Nochtans laafde ik my uytſteekende, met dit heerlyke en welſmaakende water; en beſloot ten eerſten, myn verblyf aldaar te nemen, indien ik ſlegts myne kleederen eerſt wederom gevonden hadde; vreeſende egter, vermits ikſe door het ſoeken van deſe Welle hadt verlooren; dat ik mogelyk met myne kleederen te vinden, dit Fonteyn-water wederom mogte quytraaken. Waarlyk ik hadde groote reeden om daar voor bedugt te weſen, en ik wiſte niet waar toe ik ſoude beſluyten. Eens-deels was ik beſchaamt voor my ſelve, dat ik dus naakt ſoude gaan, gelyk Godt my hadde geſchaapen; oordeelende dat het geen reedelyk menſche voegde; ander-deels bedagte ik, dat ſchoon ik de kleederen al mogte vinden, maar ondertuſſchen de plaats van dit ſoete water verlieſen, en alſoo van dorſt moeſte ſterven, wat my dan deſe eerbaarheit konde helpen. Nochtans, ſchoon ik genoegſaam ſag, dat 't geheele Eylandt onbewoont en onbebouwt ſcheen; vermits ik weg noch ſteeg, noch eenig kenteeken van eenes menſchen verblyf aldaar ontdekte; egter ging de aangeboorene ſchaamachtigheit

alle dese reedenen te boven , en ik besloot , den volgenden dag myn best te doen , om de plaats wederom op te soeken, daar myn gewaadt lag te droogen, doch dese nagt by de Fonteyn te blyven rusten. Dese Fonteyn ontsprong uyt een laage rots, en quam door eene openinge, die my toescheen door de Natuure dus geformeert te zyn , met een sterk gedruys voortschieten ; doch verloor zich wederom , omtrent 30 treeden daar van daan, in een boschagie , soo dat ik niet sien konde , waar dit water verder heenen liep.

Sedert myn kort verblyf aldaar, hadde ik noch geen levendig schepsel vernomen , behalven eenige Papegaayen , en andere wonderlyke veelverwige en swaarmoedige Vogels, die niet verder als van 't eene Bosch naar 't andere konden vliegen , omtrent ter groote van een *Turksche* Gants ; die 'er alom in overvloedt waren. Ik voelde meer als al te wel, dat ik, door den schrik , en de veelvuldige uytgestaane ongemakken op Zee , eenigsints onpasselyk was ; vermits ik in 't vallen van den avondt, geheel vermoeyt en afgemat op 't gras neêr viel , en veele smerten in alle myne leeden voel-

de:

de: Nogtans beval ik, met aandachtige ſuchtingen, alles aan Godts voorſienigheit; vaſtelyk vertrouwende, dat ingevalle, naaſt Godt, myne jongheit en ſterke Natuure my in deſen niet te baat was gekomen, dat ik toen onmogelyk wederom hadde konnen opkomen. Om kort te gaan, ik ging op mynen buyk in 't gras leggen, en geraakte ſoo diep in ſlaap, dat ik niet eerder wederom ontwaakte, als toen de Sonne reets eenige uuren de Wereld hadde verligt, en ik my wederom ter deegen fris bevondt. Ik ſprong overeynde, dankte den Hemel voor deſſelfs genaadige beſcherminge; en na dat ik verſcheyde ſtruyken hadde afgebrooken, ſtrooyde ik die alom onderweegen, om den ſelven weg wederom te rug te konnen vinden, en ging na myne gedagten naar die plaats toe, daar ik 's daags te vooren myne plunjen hadde gelaaten.

Ik liep omtrent drie uuren, tot dat ik in dat geweſt quam; maar toen ik my eyndelyk ter plaatſe bevondt, daar ik 's daags te vooren was gelandt, ſtondt ik wonderlyk te kyken, dat ik in de plaats van myne geringe kleederen, een ſtuk van een plank vondt in de grondt ſteeken,

ter lengte van omtrent een elle, daar op dese woorden, in de *Spaansche* Taale, met een swartachtige verwe en slechte letters geschreven stonden: „ Gy onge-„ lukkige, wie gy zyt, die u te deser „ plaatse bevindt; gaat twee hondert „ treeden ter slinkerhandt, houdende u „ naar de kant van den Oever; daar sult „ gy iemandt uwes gelyken tot uwe ver-„ troostinge vinden ". Ik moet bekennen, dat ik toen niet wiste, of ik reeden hadde, om daar over te verschrikken, of verblydt te zyn. Eensdeels was 't my aangenaam, dat daar uyt bleek, dat 'er behalven my, noch een levendig mensche op dit Eylandt was. Doch aan d'andere kant was ik bedugt, of hier ook eenige wilde Natie zich mogte onthouden, die my door dit geschrift poogden by haar te lokken, en my tot een Slaaf te maaken. Eyndelyk kreeg ik selfs eenen inval, of dit Eylandt ook mogelyk een verblyfplaats van Geesten mogte zyn, die my op d'eene of d'andere wyse sogten te verblinden. Ik nam dierhalven dese plank in myne handen, besag se van vooren en van achteren; en begon eyndelyk tot myn selve te seggen: Immers heb ik niets te verliesen,

ver-

vermits 't ongeluk my selfs van myne Slaafsche plunje heeft berooft. Ik heb wel tot noch toe myn armhertig leven behouden: Maar wat kan 't my baaten; daar ik my op sulk een plaats bevinde, daar quaade menschen, of mogelyk selfs Geesten woonen! 't Is evenwel beter, indien het wesen moet, dat ik haast aan een kant geraake, als dat ik binnen korten tydt in haare handen valle, gelyk doch eyndelyk moet geschieden. Nochtans moet ik bekennen, dat ik niet al te gerust was, vermits de liefde tot het leven, by my t'elkens wederom quam boven dryven. Daar uyt ontdekte ik 's menschen swakheit, en hoe ongaarne men ergens aan wil, wanneer men voor den doodt bedugt is. Ik stondt een geruymen tydt in diepe gedagten; en indien my iemandt onbekendt in dit gepyns gesien hadde, soude hy my mogelyk voor den Groot Kantzelier van 't Koningryk *Calicuth* hebben gehouden, die overwoog, om een Gesant naar *Nova-Zembla* met geheyme Instructien te senden.

Eyndelyk hief ik myn hooft schielyk wederom op, vastelyk besloten hebbende, naar d'aangeweesene Plaats te gaan: Maar toen ik opsag, vondt ik een seker

lang en mager man voor my ſtaan, hebbende een grooten en breden baardt, ſoo dat men naauwelyks ſyn aangeſigte konde bekennen. Hy hadde eenen langen Rok aan met wyde mouwen, van zyde ſtof gemaakt, en donker bruyn van verwe. Syn hooft was met een breden hoedt gedekt, die op de *Portugeeſche* wyſe van Zee-gras was gevlogten. In ſyne rechter handt droeg hy een ſchiet-geweer; maar ſyne voeten waren bloot, ſonder kouſſen, noch ſchoenen; en hy hadde ſynen rok met een ſierp kort opgeſchort.

Myne verwonderinge, toen ik deſen Gryzaart ſoo ſchielyk en onverwacht voor my ſag, is met geene Penne te beſchryven; waar door ik buyten ſtaat was, om een treê van de plaats te verſetten, (gelyk ik anderſints ſekerlyk uyt groote verbaaſtheit ſoude gedaan hebben;) veel minder een enkel woordt te ſpreken. Deſe eerwaardige man my insgelyks betragt hebbende, ſloeg ſyne oogen en handen Hemelwaarts, en riep uyt: „ ô „ Groote Godt! Heeft het u nu eynde- „ lyk behaagt, myn dertig-jarig gebedt „ te verhoren; om my, voor myn aan- „ naderendt eynde, te verwaardigen, „ noch

„ noch een levendig mensche te sien;
„ om welk geluk ik soo dikwils met
„ bittere tranen heb gesucht! Welaan!
„ Uwe Naame zy daar voor gepresen;
„ en nu wil ik gaarne sterven, vermits
„ ik weet dat myn lichaam niet onbe-
„ graven sal blyven leggen; indien dit
„ andersints een Christen, en een rede-
„ lyk mensche is. Daar op naderde hy
my, en sprak my aldus aan: „ Weest
„ welkom, waarde Vreemdeling! dien
„ syn wangunstig Noodtlot buyten
„ twyffel tegens synen wille hier ter
„ plaatse gebragt, en daar door tot een
„ Medegesel van myn Noodtlot heeft
„ gemaakt. Gy sult qualyk anders, als
„ door een geweldigen schipbreuk hier
„ gekomen zyn; en indien ik my niet
„ vergisse, sult gy voor eerst rust en
„ verquikkinge nodig hebben. Om uwe
„ slegte plunjen van klederen, weest niet
„ bekommert, (daar uyt uwen staat van
„ Slavernye my is gebleken;) zy zyn
„ wel bewaart; en 't ongeluk van andere
„ menschen, heeft my voor weinig Ja-
„ ren in sulk een staat gebragt, dat ik
„ genoeg van allerlye kostelyke stoffen
„ besitte, daar van ik niet alleen u, maar
„ veele menschen soude konnen voor-

„ sien, met sulk een kledinge, als wy
„ hier ter plaatse noodig hebben. Dese woorden gesproken hebbende, nam my dien eerlyken Grysaart by der handt, en geleyde my, door verbaastheit half gedwongen, naar die zyde, die hy in schrift op 't bort hadde aangewesen. „ Volgt
„ my, myn Soon! (zeyde hy verder;)
„ want aldus sal ik u voortaan noemen,
„ vermits ik de plaats van Vader by u
„ sal bekleden; en ik vertrouwe, dat gy
„ den geenen ook met den naame van
„ Vader sult verwaardigen, die by zich
„ selve besloten heeft, diergelyken ge-
„ trouwigheit aan u te betoonen.

Dese redenen deeden by my alle verbaastheit geheel verdwynen, waarom ik hem met de volgende aanspraak antwoordde:

Eerwaardige Vader!

„ De billykheit vereyscht, dat ik u
„ met desen naame moet antwoorden.
„ Ik moet my te recht schamen, dat ik
„ sonder eenige kledinge voor u verschy-
„ ne; en byaldien gy selve myne slechte
„ Slaafsche-plunjen niet hadt wechgeno-
„ men, soude de eerbaarheit my onwrik-
„ baar daar van hebben afgehouden, om
„ my

„ my aan u aldus te vertoonen. Doch
„ uw eerbaar weesen, en gryse ouder-
„ dom strekken my tot vertroostinge; ver-
„ trouwende, dat gy in de Wereldt
„ mede veel ongeluk hebt ondervonden
„ en gesien: Waarom gy by u selve wel
„ soo redelyk zyt, van te konnen be-
„ sluyten, op wat wyse ik by geval op
„ dit Eylandt ben gekomen. Gy sult
„ my ook waarschynlyk desen misslag,
„ dien ik uyt noodt begaa, dies te ge-
„ williger ten besten houden; en ver-
„ sekert zyn, soo lang als wy op dese
„ eensame plaats by malkander sullen
„ leven, dat ik u altydt alle behoorlyke
„ ontsag sal toonen.

Aldus en andersints met malkander redeneerende, quamen wy ongemerkt aan syne woonplaats, dewelke de Natuure reets lang voor synen tydt voor hem scheen bewaart te hebben. Ik hadde de voorgaande nacht, doch buyten myn kennisse, naauwelyks 40 treden daar van daan myn nacht-leger gehadt. De genegene Leser sal zich weten te herinneren, dat ik by een sekeren Heuvel, daar uyt een Fonteyn ontsprong, myn eerste Quartier op dit Eylandt hadde genomen: Vermits nu ter slinker handt, aan

de andere zyde, de verblyf-plaats van myn nieuwen Vader in een Rots was; soo hadde ik, indien 't my toen slechts bewust was geweest, maar dertig of veertig treeden dwars over de hoogte behoeven te gaan; als wanneer ik my onwrikbaar naby, of niet verre daar van daan soude bevonden hebben. De gemelde Spelonk nu, die meer als twintig treê verre in de Rots ging, en buyten twyffel door de goedertierende Moeder de Natuure, sedert de Sondtvloedt aldus geformeert is; was seer ruym, ter breette van over de acht treê, en omtrent thien treê hoog. Doch zy hadde geen verder ligt, als 't geene zy door den ingang ontfing: En selfs dit was maar weinig, vermits dese eerlyke Grysaart, van verscheyde Vyge-boomen, daar voor een Prieeltjen hadde aangelegt; dat zich wel seer aangenaam vertoonde, doch dese verblyfplaats soo veel te duysterder maakte.

Toen ik dese Plaats nu van buyten wel betragt hadde, geleyde my dese gulhertige Waardt ook naar binnen; daar ik alles, by 't ligt van verscheyde Lampen, in sulk een goede order vondt, dat ik, van groote verwonderinge als opgetoogen, op d'eerste plaats staan bleef. Om

'er slegts

'er flegts iets van te ſeggen, ſoo bevonden zich in deſen langwerpigen gang, noch verſcheyde reedelyk wyde, dog maar omtrent vier treê diepe Zy-gangen; daar in deſe Huyswaardt ſyne geheele Huyshouding hadde; bewaarende daar in allerlye goederen en levens-middelen; als, by voorbeeldt: Eyeren, Vygen, Kaſtanjen, Citroenen, Oranje-Appelen; iets in een Vat, dat na grof Meel ſweemde; ſommige doode Vogels, daar van ik by myn eerſte aankomſt heb geſprooken, en daar van dit Eylandt vol was, en diergelyken. Ook ſag ik voornamentlyk, in een deſer Zyd-vertrekken, een heldere Leger-ſteede, van Matraſſen en Deekens, die niet ſeer lang ſcheenen gebruykt, nog oudt te zyn; ſommige gevlogtene laage Stoeltjes, van wit dun hout, op de *Spaanſche* wyſe, doch ſonder cieraadt gemaakt. Nochtans ſag ik 'er geene Tafel; ſchoonſe een noodig ſtuk Huysrraadt van een ordentlyke Huyshoudinge is. Al 't andere Huys-raadt, behalven eenige weinige Schotels en drie Borden van fyn Porcellyn, ſtondt geſaamentlyk ſoo wel in order geſchikt, dat ik, (gelyk reets geſegt is;) onmogelyk konde begrypen,

van

van waar diergelyke dingen, op ſulk een woeſte, en gelyk als van de Wereldt afgeſcheydene plaats, waren gekomen. Over deſe myne verwonderinge moeſte myn oude Vader van herten lagchen; en vermits ik hem ook mondeling te verſtaan gaf, niet te konnen begrypen, hoe hy aan alle deſe bequaame dingen op dit Eylandt gekomen was, en alles in ſulk een fraaye order hadde gebragt? Soo gaf hy my met een ſeer vriendelyk weeſen te verſtaan: Wy ſullen tydt genoeg hebben in 't vervolg, dat ik aan u, en gy aan my, onſe onderlinge ontmoetingen konnen verhaalen; en ik verſeeker u, dat ik voor twee Jaaren van alle deſe dingen, die gy daar ſiet, geheel ontbloot, en in den ſelfden ſtaat was, gelyk gy giſteren by uwe aankomſt; en alſoo my armhertig heb moeten behelpen, niet tegenſtaande ik deſe plaats nu reets meer als dertig Jaaren heb bewoont. Doch voor tegenwoordig ſtaake ik myne reedenen; want het ſal tydt worden, dat ik u eenig eeten voorſette, op dat gy u wederom een weinig moogt verquikken; ook heb ik 'er ſelve trek toe.

Deſe woorden geſprooken hebbende, ſtondt

ſtondt myn lieve ſorgvuldige Vader van ſyn ſtoel op, daar op hy een weinig geruſt hadde, en begaf zich ter zyde in een Spys-kamer; daar uyt hy eenige gebraadene Eyeren, een diergelyken Vogel, en een ſtuk van een breeden Koek, die hem in de plaats van Broodt diende, voor den dag haalde. Na dat hy nu een kruys gemaakt hadde, (daar uyt ik terſtondt merkte, van wat Religie hy was;) na 't gebruyk der *Roomſche* Catholyken, taſtede hy toe, en vermaande my insgelyks te doen. Schoon ik nu alvoorens mynen maag met eenige verſche Vygen en Kaſtanjen reets beſorgt hadde; nochtans lagchten my de overige ſpyſſen, diergelyken ik ſedert myn vertrek van *Liſſabon* niet genooten hadde, ſoo toe, dat ik 'er ſeer ſmaakelyk van at, en na myne gedagten een Vorſtelyke maaltydt deedt.

Na dat wy geſpyſt hadden, vroeg hy my: Of ik ſyne Aandagt, die hy gewoon was daagelyks te verrichten, geliefde by te woonen? En toen ik ſulks met *Ja* te ſeggen, toeſtemde; gingen wy omtrent een paar hondert tree langs den Oever der Zee voort, daar wy een hooge rotſe in 't geſicht kreegen, met eene

eene openinge, die my seer naauw voorquam. Dit bevondt ik ook in der daadt; als zynde niet ruymer, als dat wy geheel krom geboogen daar in konden kruypen. Myn oude Vader begaf 'er zich eerst in, en ik volgde hem; sonder te weten, of ik in de Helle of in 't Vagevuur soude komen. Dit door kruypen viel my seer ongemaklyk; en daarenboven scheurde ik nog, aan een scherpe Rots, myn gewaadt in stukken, en 't scheelde weinig, of ik hadt my te gelyk aan myn lyf gequetst. Doch na dat wy naauwelyks ses treêden waren voortgekroopen, soo quamen wy in een ruymte, van meer als 30 Ellen van omtrek, zynde van boven als verwulft, en van onderen met een gelyken vloer voorsien; soo dat het seer wel na een kelder sweemde. Daar in brandden acht kleyne Silvere Lampen, en aan 't eynde van dese Kapelle, stondt een Machine, die wel na een kleynen Altaar geleek; zynde met een kleedt van Carmosyn Damast bekleedt, en daar op stondt een Silvere Crucifix, ter hoogte van andert halve *Duytsche* Elle.

Hadde ik my, in den beginne, over 't besichtigen van de wooninge moeten verwonderen, sulks geschiedde seekerlyk nu

nu niet minder, vermits ik niet wiste wat ik 'er van denken soude; nademaal my de woorden van mynen eerlyken Oudt-vader te binnen schooten, (dat hy noch voor twee Jaaren, even soo armhertig, als ik op myne aankomst was, hadde moeten leven;) en als een raadtsel voorquamen. Daar op redeneerde ik by my selve aldus daar over: Soude ook, voor twee Jaaren, by geval een Schip alhier gelandt zyn? Maar dan soude hy immers liever hebben behooren meede te gaan, en dese Plaats te verlaaten; nademaal men immers siet, dat hy door enkel dwang hier is; en ik geloove geensints, dat men hem dese dingen, die ik hier sie, daar toe sal gegeven hebben, om alhier te rug te blyven. Maar is dit niet geschiedt, hoe komt hy dan aan dese dingen? Of is hy misschien een Geest, gelyk ik in den beginne reets heb gedagt, die zich in een ouden eerwaardigen Grysaart heeft verandert, om my dies te meer door dese verblindinge te begoogelen? Doch de Geesten maaken niet te veel werk van dese Aandacht; dierhalven moet dese oude wel een eerlyk Man, en een goedt Catholyk Christen zyn, vermits hy syne pligt omtrent Godt soo behoorlyk waarneemt.

Ter

Terwyle ik met dese gedachten besig was, en voor den Altaar, naast mynen lieven ouden Vader lag te knielen, toonde deselve sulke klare blyken van een volmaakte aandacht, dat my daar over de traanen uytborsten; beklaagende, dat ik soo veel bequaamheit niet besat, van sulk een vierig gebedt (soo als het scheen;) te konnen doen. De Heeren *Spanjaarden* vallen andersints doorgaants vry wat bygelovig, en hebben sulk een meenigte van Heyligen, die zy meer als den grooten Godt vereeren, dat andere Gesintheden zich billyk daar over verwonderen; en waarlyk selfs tot twyffelinge worden beweegt, of sulk een aandacht wel verdient Christelyk genoemt te worden? Maar dese oude eerlyke *Spanjaardt* verrichtede syne suchtingen tot synen Godt en Heylandt, op sulk een Godtvruchtige wyse, diergelyken ik nooyt van myn leven van geene *Roomsch*-Catholyken hadde vernomen. Hier sag men geenen Roosen-krans, *Agnus Dei*, noch andere soo genaamde Heylige Reliquien; maar sulk een suyveren Godtsdienst, die selfs een Atheist tot bekeeringe soude hebben bewogen.

Na dat hy dus ruym een uure geseten

ten hadde, viel hy eyndelyk noch op syn aangesichte ter aarden, en besloot, onder veelvuldige suchtingen en traanen, syne doenmalige aandacht. Ondertusschen is het de waarheit, en ik kan het niet ontkennen, dat my de tydt wat lang begon te worden; vermits ik ten eersten, volgens de loffelyke Euangelische *Luthersche* wyse, dat is, kort en goedt, myn gebedt hadde gedaan. Daar en boven waren myne gedagten al te veel verstrooit, om langer als een uur in een behoorlyke aandachtigheit te volharden; vermits ik binnen de drie laatste Jaren soo veele ongelukkige en wonderlyke gevallen hadde uytgestaan; en ik my thans geheel ontbloot van alle menschelyk gesellschap bevondt, behalven desen eerbaren Grysaardt; en dat noch op sulk een vreemde en afgelegene plaatse, in 't midden van de onstuymige Zee; soo dat ik van innerlyk hertseer naauwelyks een oogenblik konde rusten.

Alvorens wy nu wederom in ons steenen Palleys of verblyf-plaats quamen, was den avondt reets aan 't vallen. Myn Grysaart kreeg een fyne linnen Sloop, onder andere dingen van daan, die hy in een Scheeps-kist ter zyde hadde staan; en

belaſtede my, dat ik ſe met dorre bladeren ſoude vullen; daar toe ik niet verre behoefde te gaan, vermits 'er voor den ingang onſer wooning overvloedig veel waren 't zamen gewaayt. Dit gedaan zynde, moeſt ik ſe geheel achter aan in de Spelonk, op een aangeweeſene plaats brengen, en neerleggen, daar hy een Cattoene ſcheeps deeken over ſpreidde, en alſoo myn nagt-leger klaar maakte. Eyndelyk ſloot hy den ingang, met twee ſtukken van oude planken kruyſeling daar voor te ſetten; en vermits hy gewendt was maar eenmaal 's daags te ſpyſen; deedt hy alle de Lampen uyt, behalven een kleyne; en na dat hy my een goede nagt hadde gewenſcht, beval hy, dat ik my op myn nieuwe ſlaapplaats tot ruſt ſoude begeven, gelyk hy mede op de ſyne deedt.

Ik vertrouwe, dat ik nimmer, hoe lang ik ook noch in de Wereldt mogte leven, ſoo ſagt en uytſtekende geruſt ſal ſlapen, als ik die nacht deedt; want de vermoeitheit, en de overmatige benaauwtheit, die ik by den laatſten Schipbreuk hadde uytgeſtaan, en die in alle myne leden waren gaan ſitten, hielden my in ſulk een diepen ſlaap, dat ik veel werk hadde

de om wederom wakker te worden. Myn eerlyke oude Vader was reets met den dageraadt opgestaan, en hadde getragt, om wat Vogel-eyeren, en jonge Vogelen te krygen, beneffens 't geene hy andersints met der haast konde t'zamen schrapen; maar wilde my in myne rust niet stooren. Doch op syn te rugkomst, naderde hy myne rustplaats in stilte, kreeg my by de handt, en zeyde: Staat op, myn Kindt, 't wordt tydt! Want wy sullen thans onse huyshouding behoorlyk moeten reguleren, op dat wy geen gebrek van levens-middelen mogen krygen. Soo haast gy dierhalven opkomt, u gekleedt, en Godt de behoorlyke Offerhande der dankbaarheit toegebragt hebt, soo sullen wy t'zamen uytgaan, en wat kastanjen tot ons broodt halen. Vermits ik nu niet veel klederen hadde aan te trekken, bestaande slegts in myn kiel en lange broek; soo hadt ik 'er soo veel werk niet aan, als voormaals, met myn half hemdt en neteldoeksche das, met een fyne *Brabandtsche* kant om te doen; met myn geborduurden scharlaken Surtout uyt te vegen, myn kostelyke *Engelsche* Paruyk uyt te kammen en te poeyeren, en myne geborduurde zyde koussen aan

te trekken; want met dese dingen werdt dikwils twee of drie uuren lang gesleten, ja een halve dag verquist; gelyk veele neuswyse Jonkers en jonge Melk-baarden in *Opper-Saxen* gewoon zyn; want naar dat ik Godt, volgens myne pligt, voor desselfs genadige beschermінge hadde gepreesen, quam ik, volgens 't bevel van mynen beminden Vader, hem opwagten.

Syn vriendelyk wesen, 't welke hy my toonde, strekte ten teeken, dat ik synen sin wel hadde opgevolgt. Hy behandigde my daar op een redelyk groten korf, van syn eygen werk; dien ik opnam, en wy gingen t'zamen uyt, sonder de minste sorg, dat inmiddels iemandt onse wooning soude komen plonderen; nemende onsen weg, zydtwaarts ter rechterhandt, en beter naar 't midden van 't Eylandt.

Voor soo verre als ik gedurende myn verblyf op dit kleine Eylandt heb konnen merken, soo is het selve omtrent derdehalve *Duytsche* myl van omtrek; alom met boomen bewassen; daar onder zich veele Vygen, Citroenen en Kastanjen-boomen bevonden; als mede veele struyken; zynde nochtans hier en daar noch eenige ledige vlakte, die met de

schoonste

ſchoonſte klaver en digt van gras was begroeit. Hier en daar heb ik noch een ſekere vrugt gevonden, groeyende op rechte, hooge, doch niet al te dikke Boomen, met lange ſmalle bladeren. Deſe vrugten zyn fraay Carmoſyn-roodt van verwe, en van geſtalte bykans als een dikke tros druyven, maar ſoo geurig en aangenaam van ſmaak, dat ik niet kan bedenken ergens diergelyken ooyt geproeft te hebben; ook is derſelver reuk niet minder uytſtekende, en bequaam om den menſche te verquikken. Van Dieren, heb ik in al dien tydt geene andere geſien, als Vogels, ter groote van *Turkſche* Eenden; ook Papegayen, en een ſoort van Patryſen. Deſe gezamentlyk neſtelen in de Boſchkagien; daar uyt men van de Eyeren, tot gebruyk daagelyks ſoo veel kan halen, als men noodig heeft; ook vangt men ſelfs de Vogels met weinig moeyte, vermits zy geheel tam zyn, en men verſtrikt deſelve met ſtrikken of met een klein net. In den beginne, en ſelfs langer als de eerſte vyfthien Jaaren, heeft myn oude Vader deſelve met de handen wechgenomen. Aan de Zee-kant, daar wy onſe wooninge hadden, wierp de Zee by geval dikwils eenige middelmaa-

tige Schildtpadden uyt; doch daar op konde men geen ſtaat maaken, als op een ordinaris gerecht; vermits wy veeltydts in twee of drie Maanden lang geen van deſe Schildtpadden te ſien of te eten kreegen. Aan 't eynde van dit Eylandt waren verſcheyde kleyne diepe kuylen, die t'elkens als de vloedt op ſyn hoogſte was, vol Zee-water liepen; dat te gelyk een groote meenigte van kleyne Zee-viſch, die ſeer wel ſmaakte, dog die ik geen naam weet te geven, meedebragte: Wanneer de Zee nu wederom afliep, vingen wy t'elkens ſoo veel daar van, dat wyſe niet alle konden nuttigen, en dierhalven de meeſte in de Sonne lieten droogen. Na myne gedagten is 'er nooyt eenig viervoetig Dier op dit Eylandt geweeſt; behalven dat ik eens een ſeeker Schepſel, ter groote van een Haas, van verre voorby my heenen door een Boſchjen ſag loopen; doch wat moeyte wy ook deeden, egter was die geheel vrugteloos, om het ſelve op te ſpeuren, en myn oude Vader zeyde, nooyt eenig Dier aldaar geſien te hebben.

De lugtſtreek aldaar, ſcheen my weergaaloos toe, en ik heb 'er nooyt eenige overtollige hitte noch koude vernomen,

maar

maar de ſelve altydt wel gemaatigt bevonden, gelyk het doorgaans by ons in *Duytſchlandt* is, wanneer de Sonne helder ſchynt. De twee Maanden *April* en *Mey*, onderſcheyden ſlechts het Jaargetyde, als zynde daar ter plaats de Winter. Geduurende deſe Maanden reegende het onophoudentlyk ſeer ſterk, en de Storm-winden waayden uyt den Noorden aan d'andere zyde tegens onſe wooninge, met ſoo veel hevigheit, dat, indien 'er eenig Gebouw, of een enkele dikke hooge Boom op dit Eylandt hadt geſtaan, ſouden ſe beyde ter neer hebben moeten vallen. Geduurende de overige thien Maanden, was de lugt meeſt altydt klaar en helder, en de windt waayde ſoo koel en aangenaam, dat men daar door als geheel verſterkt wierdt; vermits de Citroen-Boomen 't geheele Jaar lang bloeyen, en daar door de lugt geurig deeden ruyken. Soo lange als ik op dit Eylandt ben geweeſt, heb ik maar tweemaal van verre hooren donderen, en ſterk ſien weêrligten; 't welke my als iets ſonderlings toeſcheen, en eenige vreeſe by my verwekte. Ik ſoude byna vergeten hebben te ſeggen, dat men op dit Eylandt verſcheyde welſmaakende

Kruyden vindt; die men als Groen-kruydt of Salade, ja als een goedt Geneesmidde kan nuttigen; en myn oude Vader schreef het alleen aan derselver deugden toe, dat hy geduurende sulk een reeks van Jaaren soo weinige Siektens hadde gehadt. Om kort te gaan, nademaal dese plaats nooyt is bewoont geweest; ook met reeden getwyffelt mag worden, of de geene, die daar voorby komen zeylen, vel geloven, dat 'er van alle dese dingen sulk een overvloedt gevonden werdt; soo heeft men reedenen om zich grootdyks te verwonderen, dat de Natuure aan dese kleyne plaats soo veel mildtdadig heeft meede gedeelt, dat daar van gestaadig veele menschen souden konnen leven.

Doch ik keere wederom tot myn verhaal, toen ik en myn oude Vader t'zaamen uytgingen, om Kastanjen te plukken. Wy vonden een geheel Bosch van diergelyke Boomen; en nademaal dese Vrugten in dien tydt volkomen ryp waren, en kort daar na de twee natte Maanden stonden te komen; besloten wy, soo veel als mogelyk was, eenigen voorraadt daar van op te doen, en geduurende het warme weer noch te droogen.

Wan-

Wanneer wy nu anders niet te doen haddee, of van wegens 't natte weêr t'huys moesten blyven; dan stampten wy dese gedroogde Vrugten, en maakten daar Meel van; 't welke wy door een draaden Zeef zeefden, en eyndelyk tot ons voedtsel bereyden, om het in de plaats van Broodt te gebruyken.

Dierhalven sleeten wy de meeste tydt met het haalen van Kastanjen; behalven, dat ik nu en dan de gevangene Vogelen uyt de strikken nam, of derselver Eyeren uyt het nest ligtede, en een partye goede Kruyden versaamelde. Somtydts begaven wy ons t'zaamen aan 't visschen, om wat veranderinge te hebben, en de Vasten te houden. 't Voornoemde was nu onsen arbeydt, en te gelyk ons tydtverdryf, soo lang als het nog goedt weêr was; want wy namen den buytensten steekeligden bast van de Kastanjen af, en alsdan spreydden wyse op een stuk van een Scheeps-Zeyl, laatende deselve in de Sonne been droog worden.

Geduurende dit werk, naderde allengskens het natte weêr, en de reegen viel soo overvloedig van den Hemel, dat ik 'er benauwt over wierdt, vermits ik sulks niet gewoon was: Doch myn be-

minde oude Vader verſeekerde my, dat dit alle Jaaren omtrent deſe tydt geſchiedde. Vermits wy nu ſoo lang in ons quartier moeſten blyven, tot dat 't weêr wederom droog wierdt, ſoo begonnen wy onſe gedroogde Kaſtanjen tot Meel te maaken; 't welke op de volgende wyſe geſchiede. Na dat wy eerſt den ſteekeligden-baſt, en wanneerſe half gedroogt waren, ook de bruyne ſchil hadden daar af gedaan; deeden wy, na onſe gelegentheit, een gedeelte daar van op een breeden en ſeer harden ſteen, die myn oude Vader reets overlang daar toe gebruykt hadde; op welken wy, met een kleynen ſteen, de Kaſtanjen eerſt wat braken, allengskens tot Meel wreeven, en ſe daar na zeefden. Dit werk ging wel wat langſaam voort; maar vermits wy niets anders te doen hadden, en ſoo wel tot tydtverdryf als nuttigheit ſtrekte, ſoo hadden wy 'er geen berouw van. Wanneer wy nu daar uyt Broodt wilden bakken, ſoo deeden wy ſoo veel als wy wilden van ons Meel in een oude Ton; (waar hy deſelve van daan hadde gekreegen, wiſt ik toen nog niet, dog vernam het kort daar na;) maakten alsdan in een kleynen koperen Ketel over 't Vuur

't water

't water heet, 't welke wy daar toe noodig hadden; en maakten alsoo 's avondts te vooren, wanneer wy 's morgens vroeg wilden bakken, den noodigen toestel, sonder nochtans eenig Suurdeeg te beesigen. Vervolgens hadde myn oude Vader een reedelyk groot gat in d'Aarde gemaakt; 't welke ter noodt tot een Bak-oven strekte, en de geheele nagt met Vuur gestookt en onderhouden moeste worden. Wanneer wy nu geheel vroeg ons Broodt wilden daar in schuyven, namen wy de Koolen en de heete Assche alvoorens met een breede Schop daar uyt, en reynigden dese plaats soo veel als mogelyk was. Vervolgens maakten wy van onsen Deeg kleyne breede Koeken, van twee vinger dik, ter groote van een middelmatige Schotel, en schovense met onse voorgemelde Schop in den Oven; als wanneer wy twee uuren daar na ons Broodt daar uyt konden nemen, en ter noodt seer wel gebruyken; voornamentlyk wanneer het niet al te oudt en hardt wierdt; waarom wy ook voortaan onse Bakkerye soodaanig schikten, dat wy alle daagen versch Broodt hadden.

My betreffende, soo wierdt ik dese

toe-

toe-fpys haaft gewendt; te meer, nademaal ik buyten dien, federt den tydt dat ik te *Lissabon* in de gevangenisse der *Inquisitie* hadde gefeeten; naderhandt, toen ik ter Zee als een arme Roeyer, en eyndelyk in de *Barbaarsche* flavernye was vervallen, 't welke t'zamen omtrent een Jaar bedroeg; geen mondt vol fmaakelyk broodt hadde gegeten, en altydt niets anders gekregen, als grof en hardt Scheeps-befchuyt; en dat noch naauwelyks half foo veel als ik wel foude geluft hebben. Van Vogel-eyeren en gedroogde Vifch; als mede verfche en gedroogde Vygen, en Citroenen, hadden wy een redelyken voorraadt opgedaan; ook leden wy geen gebrek van een fekere roode druyven vrugt, de welke wy in de plaats van fpeceryen gebruykten; daar van ik ten eerften nader fal fpreken. Ons ontbrak dierhalven flegts een goedt glas Wyn of Bier, want wy moeften ons met Ganfen-drank behelpen. Doch defe, hoe flegt die ook was, hadde fulk een fuyveren en een weinig fuurachtigen fmaak, dat wy den wyn ter noodt wel konden miffen; te meer, nademaal de meefte dingen in d'inbeeldinge beftaan, dat het eene of 't andere goedt of beter als iets anders foude fmaaken.

ſmaken. Op de voornoemde wyſe leefde ik nu, in geſelſchap van mynen lieven ouden Vader, gedurende onſen ſoogenaamden Winter, en ik ſchattede my recht gelukkig, dat Godt my ſoo verre uyt mynen ongelukkigen Slaven-ſtaat, door ſulk een wonderlyke verloſſinge, naar deſe plaats hadt geleydt; vermits ik anderſints, in ſulk een armhertigen ſtaat, ſeekerlyk hadde moeten ſterven en bederven; voornamentlyk indien de twee Jaren waren verlopen, binnen de welke ik aangenomen hadde het rantzoen aan mynen Patroon op te brengen.

Daar uyt ſag ik volkomen, dat ons menſchen dikwils een ongeluk treft, onder 't welke wy vreeſen te ſullen beſwyken, en ons dierhalven by Godt daar over beſwaren: Maar wanneer wy op 't aanſtaande ſien, of 't geen 'er dikwils op volgt; ſoo worden wy altydt van ons ſelve overtuygt, dat Godt het ten onſen beſten heeft gedaan; en by aldien ſulks niet geſchiedt was, dat wy dan buyten twyffel geheel verloren ſouden zyn geweeſt, of ten minſten in een veel gevaarlyker of gevoeliger ongeluk ſouden zyn vervallen. Dierhalven is 't aller beſt, dat wy met ons vooroordeel weg blyven; ſonder ons daar-

daarmede te bekommeren, wat noodtlot ons sal treffen. Sekerlyk, wanneer wy het slegts soo verre konnen brengen, soo sal 't ons door dese gelatenheit nimmer aan geduldt ontbreken, daar door ons kruys veel werdt verligt; ja, wy sullen selfs tot de gedachten komen, dat het toegesondene ongeluk voor ons noodtsakelyk is geweest. En eyndelyk: Waarom souden wy doch daar over ongeduldig worden, vermits den Hemel zich immers daar door niets sal laten voorschryven? Wy besondigen ons veel meer daar door; want 't geene ons heeft sullen ontmoetten, is alreets voorby; en 't geene noch aanstaande is, is in den oppersten Raadt soo vast besloten, dat behalven door een vierig, en van herten aandachtig gebedt, alle de macht en hoogheit der gehelen Wereldt sulks niet kan verhinderen. My betreffende, ik heb daar van genoegsame ondervindinge, en eyndelyk gesien, dat de oprechte gedult 't beste middel in ongelukkige gevallen is, en ben thans in alles wel vergenoegt. Sendt Godt my een siekte, soo vertrouwe ik vast, dat hy d'allerbeste Medicynmeester is: Sendt hy my een ander ongeluk, van Brandt- of Waters-

noodt;

noodt; soo troost ik my daarmede, dat ik by myne aankomst in de Wereldt niets heb medegebragt. En vermits alle nutte en onnutte Schepselen door hem besorgt worden; waarom soude hy doch my, als syn Evenbeeldt, laten bederven? Dies ben ik gerust, dat hy my altydt soo veel sal toevoegen, daar van ik my selve en de myne kan versorgen. Alle andere ongelukken komen, tegens siekte en armoede te rekenen, in geen vergelykinge: Maar nademaal Godt niet gehouden is, my gesondt of ryk te maken; soo siet men van selve wel, dat het een groote dwaasheit is van ons menschen, dat wy over ons kruys murmureren, en ons ongeduldig toonen.

Doch 't sal tydt worden, dat ik wederom tot myn oogmerk te rug keere, en myn verhaal vervolge. Na dat wy nu onse huyshoudinge in een redelyke goede order hadden gebragt, en van wegens 't quade weêr niets verder konden ondernemen; begeerde eyndelyk myn oude Vader eens te weten, van waar ik eygentlyk van geboorte, en door wat noodtlot ik op dese afgelegene plaats gekomen was? Ik oordeelde het tot beswaarnis van myne conscientie te strekken,

ken, indien ik hem de allerminste omstandigheit hadde verswegen ; waarom ik hem opregtelyk verhaalde, de plaats myner geboorte ; hoedanig ik in dienst van mynen Prins was gekomen, met den selven hadde gereyst, ook onderwegen allerlye ongeluk, lyf- en levens-gevaar uytgestaan ; tot dat ik eyndelyk in de *Inquisitie* te *Lissabon* was geraakt, en van daar op een Schip ; toen wederom van het selve, in handen van den berugten *Algierschen* Zeerover *Tolban* ; hoe ik als Slaaf hadt geleeft ; en dat eyndelyk ons Schip door een vreesselyke Schipbreuk vergaan zynde, ik langer als een etmaal, in 't grootste gevaar, op een *Spaansche* Wyn-pyp in Zee hadt gedreven, en eyndelyk gelukkig ter plaatse van ons verblyf gelandt was. Myn eerlyke Grysaardt luysterde met de grootste gelatenheit naar myn verhaal, 't welke al vry wat wydtluftig was. Wanneer hy nu het eynde daar van gehoort hadde, sag hy my met een ernstig wesen aan, en sprak : 't Is wel waar, myn Kindt! dat gy, naar mate van uwe Jaren, die noch niet al te hoog zyn, reets veel ongeluk en gevaren hebt uytgestaan: Nochtans, nademaal gy wel van een eerlyke,

lyke, of schoon geen hooge geboorte, afkomstig zyt; gedurig, van alle de ongevallen, die u hebben getroffen, altydt noch al seer gelukkig zyt daar van gekomen, en eyndelyk u by my in gesondtheit, en sonder eenig merkelyk gebrek bevindt; ook verder niets schynt te missen, als dat gy soo verre afgelegen van uw Vaderlandt moet leven; daar over gy nochtans, naar myne gedagten, u lichtelyk sult laten vertroosten, vermits gy daar ook niets te verwachten hadt: Soo twyffele ik geensints, wanneer gy de ongelukkige gevallen sult hebben verstaan, die my sedert myne jeugdt en kindtsheit zyn ontmoedt; ook my selfs noch op dit Eylandt niet verlieten, (en die ik u, terwyle wy nu tydt genoeg hebben, morgen ochtent, indien het Godt gelieft, sal verhalen;) en dit alles sonder eenzydigheit wilt overwegen; dat gy selve sult moeten bekennen, dat uwe rampen, (schoon se voor sulk een jeugdig Jongman al vry harde preuven zyn;) tegens de myne niet konnen vergeleeken worden. Dit sal ik slegts hier nog voor af seggen, dat ik op dese plaats alleen 30 Jaaren gewoont hebbende; nogtans geduurende desen geruymen tydt,

niet langer als twee Jaaren als een mensche heb konnen leven ; en de overige 28 Jaaren, ſonder alle menſchelyke behoeftens, als een arm en onreedelyk Dier, op een elendige wyſe heb moeten ſlyten.

Vermits nu met myn verhaal de tydt reets ſoo verre was verloopen, dat het omtrent middernagt was, ſoo begaven wy ons na gewoonte tot ruſt. Egter konde ik die nagt ſeer weinig ſlaapen, uyt nieuwsgierigheit en begeerte, om de Avanturen van myn beminden Oudtvader te vernemen. Soo haaſt ik dierhalven merkte dat de dag aanbrak, en dat het ligt wierdt, ſtondt ik op, en beſorgde hem na gewoonte van Verſchwater, daar van hy alle morgen een goeden teug deedt, en met het overige ſyn aangeſigt en handen wieſch. Toen hy nu ſag, dat ik ſoo vroeg was opgeſtaan, en alles na malkander in gewenſchte order hadt gebragt, verliet hy insgelyks ſyn ruſtplaats; en ſyn gewoone Morgen-gebedt gedaan, ook zich gereynigt hebbende, konde hy zich ſelve niet langer bedwingen, om my met een laggendt weſen aldus aan te ſpreeken:

't Schynt my toe, (zeyde hy;) dat de

de groote begeerte, om 't verhaal van myn ongelukkig leven te hooren, u voor de gewoone tydt van uw Nagtleger heeft gedreven. Daar uyt nu sie ik, dat uwe hertstogten noch seer sterk zyn; en dat gy, niet-tegenstaande uwe veelvuldige wederwaardigheden, egter nog soo verre nog niet zyt gekomen, om deselve te hebben konnen beteugelen. Daar over ben ik verwondert, en hadde sulks van u niet verwagt; als van een reedelyk mensche, wiens verstandt doorgaans door 't ongeluk werdt gesleepen. Dierhalven sal uwe nieuwsgierigheit daar meede gestraft wesen, dat gy van nu af aan in geen-Maandt tydt meer daar na sult vraagen; tot dat het my selve eens sal geleegen komen, om u myne ongevallen te verhaalen.

Dit verwekte waarlyk by my selve een groote schaamte, over myne ontydige nieuwsgierigheit, en 't speedt my van herten, dat ik myne hertstogten niet beter hadde konnen verbergen. Vervolgens gaf ik hem ten antwoordt: Dat het my leedt was, daar door eenig misnoegen by hem verwekt te hebben; doch dat ik hem hier meede verseekerde, dat ik hem vervolgens met myne

nieuwsgierigheit niet meer soude lastig vallen; maar syn verhaal, tot dat het hem selve bequaamst soude dunken, van herten gaarne wilde afwagten.

Hier meede scheen hy voldaan te zyn; en bragte kort daar na, uyt een Zyd-vertrek, een geheelen arm vol allerlye ligte stoffen, daar van ik 'er een soude uytsoeken, om 'er een langen Rok van te maaken, gelyk myn eerlyke Grysaart droeg. Sulks geschiedt zynde, gingen wy t'zaamen aan 't werk, en Fabriceerden binnen drie daagen sulk een Rok, dien de beste Dorp-snyder niet veel beter hadde konnen toestellen. In dit gewaadt geleek ik mynen eerlyken Oudt-vader soo wel, als d'eene Rave den ander; doch slegts, indien men ons van agteren hadde besien.

Wy hadden eenige daagen na malkander, vry wat veel swaare Winden en Stormen gehadt, en de Golven waren daar door soo hoog gereesen, dat het Zee-water geen dertig treeden verre van onse wooninge stondt. By dese gelegentheit betrapten wy een reedelyk groote Schildtpadt, die by 't afloopen van 't water was te rug gebleven, en wy ten eersten gingen haalen; om dat se ander-

sints

sints seekerlyk met d'eerste vloedt wederom in Zee was geraakt. Zy woeg wel meer als 80 Pondt swaar, en wy slachteden deselve met groot vermaak; en kookten'er allengskens een stuk van tot ons onderhoudt, soo goedt als wy konden. Dit soort van Zee-visch smaakt niet onbillyk; en ik verseekere u, wanneer men 't vleesch daar van, met kruydt en ander toebehooren, na behooren kan toebereyden, dat het, na myne gedagten, een seer lekkere spyse moet zyn.

Ondertusschen begon 't weêr allengskens wederom op te helderen, de Winden gingen leggen, en de Sonne quam door de Wolken breeken. Aldus hadden wy onsen gestaadigen Somer wederom voor de deure, en voor dit Jaar den Winter toen doorgestaan: En schoon deselve naauwelyks twee Maanden hadt geduurt, egter hadtse my seer lang toegescheenen, vermits ik inmiddels gestaadig, als in een halve gevangenisse, in onse Rotse hadde moeten blyven.

Thans begonnen wy wederom van nieuws voor Proviant te sorgen, vermits wy onsen Voorraadt genoegsaam verteert hadden. Wy gingen dierhalven, dan het eene, en dan het andere haalen, om ons

ſteenen Magazyn wederom ordentlyk te voorſien ; daar meede wy waarlyk wel een geheelen Maandt doende waren. Aldus verliep ongemerkt de tydt , die myn beminde oudt Vader bepaalt hadde, om my ſynen levensloop te verhaalen. Maar vermits hy my reets eens over myne ontydige nieuwsgierigheit beſtraft hadde, durfde ik hem ſulks niet herinneren. En in der daadt, deſe hertstogt was toen ook by my geheel verdweenen, en ik ſoude hem daar nooyt na gevraagt hebben, indien hy 't ſelve niet hadt opgehaalt.

Wanneer wy nu eens 's middags te zaamen aten , ſprak hy my aldus aan: Vermits den tydt, dien ik u tot beſtraffinge uwer nieuwsgierigheit heb bepaalt, thans voorby is , en wy van daag onſe dingen meeſt verricht hebben ; ſoo ſal ik u nu , (indien gy 'er anderſints nog luſt toe hebt, en geduldt wilt oeffenen, om daar na te luyſteren ;) met korte woorden, mynen ſeer ongelukkigen Levens-loop verhaalen? Ik antwoordde: Dat hy my door deſe moeyte ſeer ſoude verpligten; en dat ik , uyt enkel ontſag voor hem , daar van ſoo lang hadde geſweegen. Dit ſcheen hem aangenaam

te

te zyn ; en vermits hy tot die tydt toe hadde ondervonden, dat ik de *Spaansche* Taale wel ter noodt, maar niet volkomen verstondt, of konde spreeken, begon hy syn verhaal aldus in de *Fransche* Taale my meede te deelen.

Vermits gy u eenige tydt met uwen Prins in *Spanjen* hebt opgehouden, soo sult gy mogelyk wel den Marquis van *Aytona* hebben hooren noemen. Dit is myn Vader Zaaliger geweest ; die zich ten tyde van *Philippus* de IV. door syn groot vermoogen, edelmoedigheit, en seer uytmuntendt verstandt, doch allermeest door syne beleeftheit en minsaamheit, soo wel in *Spanjen*, als aan vreemde Hoven, soo bekendt en vermaart heeft gemaakt, dat alle die van hoogen en laagen standt en staat waren, de grootste achting en ontsag voor hem hadden. Myne Moeder Zaaliger was eene Gravinne van *Oropesa*, die door haar fraaye Graafschap, 't welke zy mynen Heer Vader toebragt, desselfs middelen grootelyks vermeerderde. En toen Godt haar, my, als den eerste Houwelyks-Zeegen geliefde toe te senden, verbeelden zy haar onderling, datse toen op de Wereldt geen meerder geluk noodig

hadden. Doch de Hemel wilde mynen Heer Vader eyndelyk nog met meerder geluk begunſtigen, vermits de hooggemelde Koning, kort voor ſyn doodt, de welke in de Maandt van *September* 1665. volgde, onder anderen mynen Heer Vader meede benoemde, onder 't getal der ſes Heeren, die na ſyn overlyden, geduurende de minderjaarigheit van den Koninglyken Prins, de Koninginne Weduwe, (zynde een Keyſerlyke Princeſſe, en de Dogter van *Ferdinandus* de derde;) die inmiddels *Spanjen* als Souveraine ſoude regeeren, de behulpſaame handt booden. Maar nademaal 't ongeluk hem deſe eere ſcheen te misgunnen, ſoo wierdt hy, na 's Konings doodt, ſchielyk van een gevaarlyke Siekte overvallen, en volgde in 't korte deſen ſynen Monarch, die hem ſoo genaadig hadde begunſtigt.

Ik hadde toen reets myne Manbaare Jaaren bereykt; doch moet bekennen, dat ik, volgens de gewoonte van de *Spaanſche* Grandes, niets anders hadde geleert, als om wel te Peerdt te ſitten, of zich tegens ſynen vyandt met den deegen te verdeedigen, of hoedaanig men met eene Juffer op een verliefde wyſe moeſte ver-
keeren;

keeren; want dit, en niets anders, is den voornaamsten *Spanjaarden* eygen. 't Verlies van myn Heer Vader Zaaliger ging my in den beginne wel seer diep ter herten; en ik konde ligtelyk denken, dat thans alle de sorgen van onse Goederen op mynen hals souden komen; te meer nademaal Mevrouwe myne Moeder zich na desselfs Doodt gestaadig onpasselyk bevondt, en alle onse Middelen aan myne nog al te vroeg tydig opsigt moeste toebetrouwen: Maar daar meede was ik geensints gedient, vermits de tydt, die ik andersints gewoon was aan myne Vermaakelykheden en Wellusten op te offeren, tot dese, als hoognoodige dingen, besteedt moeste worden. Doch ook dese verrichtinge duurde tot myn grootste ongeluk niet al te lang; vermits myne Vrouw Moeder, twee Maanden na den Doodt van myn Heer Vader Zaaliger; Helaas! al te schielyk, of schoon toen, na myne gedagten, na wensch, meede quam te overlyden; my nalaatende eene Erffenisse, van goederen en gereedt geldt, ter somma van 400000 Pistoletten.

Ik soude my reets by 't leven van myne Ouders, in den Houwelyken staat hebben konnen begeven, te meer, nademaal

demaal de *Spanjaarden* doorgaans vroeg trouwen, en ik toen reets 32 Jaaren oudt was; maar dewyle ik toen een liefhebber van de veranderinge was, en voornam my niet bestendig by eene Juffrouw te houden; soo hadde ik toen noch minder lust, om my aan 't verdrietige juk van den Egtenstaat t'onderwerpen. Daar over hadden myne Ouders my veeltydts in haar leven aangesprooken, en, om soo te spreeken, 't meeste van myn ongeluk my voorspelt: Maar nademaal zich de Jeugdt altydt veel wyser oordeelt te zyn, als d'oude luyden; soo gaf ik op dese reedenen weinig acht, en verbeeldde my, dat door de groote middelen van myn Vader, my niets konde missen; en nademaal ik een besluyt hadde genomen, van altydt binnen *Madrid*, als 't eenigste Paradys der *Spanjaarden*, te blyven woonen, soo vertrouwde ik, aan schoone Juffers nimmer gebrek te sullen hebben. Maar hadde het den Hemel behaagt, dat ik dese saak met meer verstandt en ryper oordeel hadt overlegt, soo soude ik wel tot tegenwoordig toe nog in *Spanjen* zyn, en myn leven met vergenoegen en rust hebben konnen slyten.

Toen nu wylen *Mevrouwe* myne Moeder,

der, met *Spaansche* grootsheit en een overvloedigen stoet, soo als wylen myn Vader, was bygeset, en de Lyk-Ceremonien voorby waren, ook ik eerst recht soude beginnen rouw te dragen; begon ik met myne groote middelen vry wat verquistendt huys te houden; vermits ik niet alleen mynen staat vergrootede, en myne Domestiquen, tot 200 menschen toe, van allerlye ondeugendt volk vermeerderde; maar ook van Koetsen, Peerden, Muyl-Ezels, en Draag-baren, sulk een overtollige meenigte hieldt, dat *Don Juan* selve geen grooteren staat voerde.

Om dese groote onkosten goedt te maken, moeste ik eene van myne beste Heerlykheden verkopen, daar door myne middelen reets begonnen te minderen. Daar en boven scheen het, dat *Don Juan* selve wegens myn hovaardig gedrag eenig misnoegen tegens my gekregen hadde, en wanneer ik ten Hove verscheen, my naauwelyks verwaardigde aan te sien. Dit alles veranderde myn voornemen, 't welke ik gehadt hadde, van altydt binnen *Madrid* te blyven woonen. Nademaal ik nu, by 't leven van mynen Heer Vader, verscheyde malen de gelegentheit hadt gehadt, van by hem t'scheep te

zyn;

zyn; als toen myn Vader eens van de *Corunna* naar *Vlaanderen* voer, om sekere geheyme saken van den Koning te verrichten; en de twedemaal, in diergelyke verrichtingen, van een andere Plaats naar *Napels* wierdt gesonden; soo begon ik groote genegentheit tot de Zeevaart te krygen; en overlegde, of ik niet een grooten roem soude behalen, indien ik ten dienste des Konings, tegens de Moren van *Marokko*, een Oorlog-schip uitrustede, met beding, dat ik 'er Kapiteyn van moeste zyn, en 'er 't bevel op voeren? Nu behoorde wel tot uytrustinge van een diergelyken Schip, meer als tweemaal hondert duisendt *Venetiaansche Ducati*; en tot het commando een man die volkomen kennisse van de Zee hadt; en niet sulk een mensche, die, gelyk als ik, in overvloedt en leedigheit was opgevoedt, maar een volmaakt Soldaat ter Zee; soo dat ik scheen veel te kort te schieten. Doch wat durf zich een ryk en trotse *Spanjaardt* niet al onderwinden! Toen ik myn voornemen ten Hove liet bekendt maken, wierdt het selve aldaar seer wel opgenomen; en men settede my noch al meer op, met de groote eere die ik by de Wereldt daar mede soude be-

behalen. Ondertusschen was ik sulk een onnosel kerel, dat ik by my selve niet eens dagte, dat men het in *Spanjen* altydt gaarne siet, wanneer 'er iemandt is, die zich voor syne eygene middelen tot 's Konings dienst laat gebruyken; daar voor men hem duysenderlye liefkoosingen bewyst.

Ondertusschen moeste ik toestel maken, om noch eene Heerlykheit te verkopen; voor de welke ik 100000 Pistoletten kreeg; ook daar voor 't Schip, met alle toebehoren kogte; insgelyks de nodige Matroosen, 't Geschut, en de overige behoeftens besorgde; zynde met alles binnen vier maanden gereedt, vermits ik niet suynig was, maar alles regt verquistende uytrustede. Van 's Konings zyde lagen insgelyks vier Oorlog-schepen te *Cadix*; daar, om sekere redenen, het myne ook in de haven lag, gereedt zynde om alle dagen in Zee te konnen lopen; hebbende ik tot dien eynde ook reets myne overige soogenaamde Staten of Heerlykheden, aan het bestier van *Don Michal*, Marquis *De los Veles*, die van de zyde van wylen myne Vrouw Moeder, my na in den bloede bestondt, toebetrouwt. Wy wagteden dierhalven nergens anders

ders na, als dat 'er orders van 't Hof mogten komen, om de tydt van ons uytlopen te bepaalen. Over dit kleyne Esquader, wierdt de Graaf *d'Humanes* tot Admiraal aangeſtelt; die binnen weinig weken, na dat wy reets in de haven van *Cadix* zeyl-rêe lagen, met de verwagtwordende Koninglyke ordres by ons aanquam.

Tot die tydt toe, dagte ik een troetel Kindt der Fortuyn te zyn; ſonder veel nagedagten te hebben, over het al te vroegtydige doodelyke affterven van myne beyde Ouders; 't welke nochtans d'eerſte trap van myn ongeluk was; en noch minder bekommerde ik my daar over, dat ik reets haare nalatenſchap voor een groote ſomme hadde vermindert, en binnen jaar en dag, meer als 200000 Piſtoletten verquiſt. In tegendeel wierdt ik veel meer, door een domme hovaardye en opgeblaaſene grootsheit, ſoodanig beſet, dat ik deſen wakkeren Graaf *d'Humanes* naauwelyks voor den geenen wilde erkennen, daar toe de Koning hem nochtans hadde aangeſtelt, en by ons geſonden. Vermits my nu myn dom verſtandt inboeſemde, dat ik voor myn eygen geldt een Schip uytruſtede, ook met 's Konings

toe-

toeſtemming als Kapitein daar over 't bevel ſoude hebben; ſoo verbeeldde ik my ongehouden te zyn om 't bevel van een ander te gehoorſamen. Toen 'er dierhalven voor d'eerſtemaal bevel wierdt gegeven, dat volgens gebruyk, de Kapiteins by hem aan boordt ſouden komen, hieldt ik my, als of dit my niet in 't minſte aanging; ſchoon my ook deſe ordres ſelfs tweemaal wierden geſonden, met inſigt, vermits ik doch geen al te verſtandig Zeevarendt man was, dat my dit gebruyk noch onbekendt mogte zyn. Maar toen de Graaf merkte, dat ik dit uyt overtollige grootſchheit naliet, mocſte ik, volgens krygsgebruik, d'eerſte reys, en ſoo haaſt als ik aan landt quam, een arreſt ondergaan; en vermits hy ondertuſſchen met der haaſt van 't voorgevallene bericht naar *Madrid* ſondt, moeſte ik, tot dat 'er antwoordt van den Koning quam, in myn quartier, met een genoegſame wagt bewaakt, blyven ſitten.

Vermits nu aldaar, en in geheel *Spanjen*, deſe quade gewoonte heerſcht, dat alle diergelyke dingen langſamer handt worden afgedaan, ſoo dat men naauwelyks eens om de maandt daar om denkt; ſoo geſchiedde ſulks toen mede, ſoo dat het

het besluyt deswegen langer als ses weken uytbleef; tot dat eyndelyk de veelvuldige vertogen van den Graaf, die hy van tydt tot tydt onvermoeit aan 't Hof liet doen, sulk een bevel uytwerkten, daar door ik voor een groot gedeelte was geruineert; wiens korten inhoudt daar op uytquam: Vermits ik my jegens den Graaf, als myn Opperhooft, soo qualyk hadt gedragen; soo soude hy my aan den Gouverneur van *Cadix* behandigen, om my daar soo lang in bewaringe te nemen; terwyle hy ondertusschen hoe eerder hoe liever in Zee soude lopen; en syne hebbende Koninglyke ordres, tegens de kapers van *Africa*, op de beste wyse waarnemen; latende myn Schip soo lang in de haven leggen; het selve afdankende; behalven de beste maats daar van, die hy daar af soude ligten, en se op syne onderhoorige vier Schepen verdeelen; vermits, naar alle gedagten, myne saak noch soo schielyk niet soude afgedaan worden, &c. Dit was nu even soo veel gesegt, als dat men te *Madrid* van myn Schip en Manschap wel wilde gedient zyn; maar myn Persoon voor dese reys wel konde missen. Dit bevel wierdt terstondt ten naauwsten opgevolgt; en na dat

dat de Graaf de bequaamſte manſchap van myn Schip op het ſyne hadde geplaatſt, en ik ondertuſſchen in myn arreſt moeſte blyven ſitten, ſonder in 't minſte te weten wat 'er omging; ſoo liep hy eyndelyk in Zee, om ſynen laſt uyt te voeren.

Hier ſat ik nu, zynde verlaten van alle de hulpe myner vrienden; want ſchoon zy te *Madrid* wel kenniſſe van mynen ſtaat hadden, nochtans veynsden zy 'er niet een woordt van te weten. Ik merkte toen wel genoegſaam, dat ik my door drift hadde te buyten gegaan: Nochtans verbeeldde ik my, dat ik met myn arreſt daar voor genoegſaam geſtraft was; en dat men my het volk, 't welke ik voor myn geldt op myn eygen Schip hadde gehuurt, met recht niet konde afnemen. Maar toen ik het tegendeel vernam, konde ik dien ſpyt naauwelyks verkroppen; ſoo dat ik 'er de koorts van kreeg, en jaar en dag hieldt; moetende voorts tot den laatſten Gulden toe, dien ik hadde, in myn arreſt verteeren. Inmiddels was 'er niemandt, die van myn ontſlaginge ſprak; en ik wierdt het eyndelyk ſoodanig gewendt, dat ik naauwelyks de ſterke lucht konde verdragen, wanneer ik uyt myn vertrek door 't venſter ſag.

Ik schreef ondertusschen aan den Marquis *De los Veles*, te *Madrid*, versoekende hem zich myner aan te nemen: Doch dese, die mogelyk gedurende myn arrest by de administratie myner goederen best syne rekeninge hoopte te vinden, hadde waarschynlyk de allerminste gedagten op my; vermits een iegelyk zich buyten dien aan 't *Spaansche* Hof niet gaarne met sulke hatelyke dingen bemoeyt, dewyle deselve geen goedt credit veroorsaken. Schoon ik nu noch soo dikwils aan den gemelden Marquis schreef, nochtans kreeg ik nooyt antwoordt; tot dat ik eyndelyk een van myne Bedienden selve naar *Madrid* sondt, en naauwelyks van den Marquis soo veel berigt kreeg: Dat de Koning myn onverstandig gedrag seer ongenadig hadde opgenomen; en belast, my noch niet los te laten, tot dat ik met der tydt verstandiger mogte worden: Waarom hy (de Marquis) in desen niets verder konde doen, als my tot geduldt te vermanen; vermits men qualyk tegens een fellen stroom konde op swemmen, &c. Maar hoedanig het met myne goederen stondt, en wat hy sedert myne afwesentheit van omtrent twee Jaren daar van hadde ontfangen; daar van maakte

hy

hy geen een woordt gewag, en ging alles ſtilſwygende voorby.

Toen ik nu merkte, dat ik op deſe wyſe noch een geruymen tydt in myn arreſt ſoude moeten ſlyten; vondt ik goedt, mynen Kamer-dienaar noch eens tot den Marquis te ſenden; ten eynde om de penningen, die hy tot noch toe van myne Heerlykheden hadde getrokken, tot myn onderhoudt over te geven. Deſe myn Bediende vertrok wel derwaarts, doch quam eenige weken later te rug, als ik verwacht hadde; met beſcheydt: Dat de Marquis hem belaſt hadde my te ſeggen, dat hy my geen penning meer van myn geldt ſoude betalen, tot dat myne ſaken afgedaan waren; vermits hy onder de handt door 't Hof daar toe was aangemaant.

Geen wonder was het toen geweeſt, (vervolgde myn oude Vader;) dat ik van wanhoop tot een ongevoegelyke daadt hadde beſlooten, en my ſelve gedoodt. Ik was een Jongman, die toen aan Goederen ten minſten nog eenige hondert duyſenden beſat; en thans hadde my 't ongeluk, of veel meer myn eygen misſlag, in ſulk een elendigen ſtaat gebragt, dat ik 'er geen gebruyk van hadde.

de. Doch 't groorste ongeluk van allen was, dat de overige Matroosen, die tot dato nog op myn Schip waren gebleven, lieten vraagen : Van wien zy voortaan haar Maandtgeldt souden krygen ? Welke vraag ook in der daadt billyk was; vermits zy zich niet langer verpligt oordeelden om my te dienen, indien zy haar behoorlyke Gagie niet kreegen.

Ik wiste dierhalven langer geen raadt. Want schoon ik nog voor eenige duysent Dukaaten aan Juweelen by my hadde; nochtans konden deselve niet lang tegen houden, vermits ik langer geen uytkomst sag. Dierhalven moeste ik het laten geschieden, dat 'er daagelyks drie of vier Man van myn schip liepen; tot dat het eyndelyk leedig was, en sonder volk in den Haven ten anker lag. Ik liet den Gouverneur, zynde *Don Gabriel de Mendoza*, versoeken, de vryheit te mogen hebben, om myn Schip aan den meestbiedenden te verkoopen; te meer vermits een *Portugees* een bodt daar na deedt ? Doch ik kreeg van hem ten antwoordt : Dat hy, sonder bevel van den Koning, geen ordre daar toe konde geven. Dit wiste ik van te vooren wel; doch men onderstaat alles, wanneer men

in

in noodt is ; en daar is niets te swaar in de Wereldt , 't geene men niet soude durven wagen, om syn leven te redden, of om armoede af te wenden.

Dewyle ik nu sag, dat 'er geene hoope voor my overig was , dat myne dingen voor als nog konden afgedaan, of ik uyt myn arrest ontslaagen worden, en 't bestier myner Goederen selfs wederom in handen te krygen ; soo begon ik van toen af aan op middelen bedagt te zyn, om de vlugt te nemen. Doch myn vertrek was al te hoog , en soo wel van wagt voorsien, dat ik genoegsaam alle hoope moeste laten varen , van uyt myn Arrest te geraaken ; daar over ik seer kleynmoedig en verdrietig wierdt. Maar nademaal, soo wel in geluk als ongeluk, alle dingen zich by een mensche daar na moeten schikken , soo als de uytkomst sal wesen ; soo gebeurde ook dese reys. Want by geval eens , in de kamer naast myn vertrek , en daar in myne Bedienden sliepen , uyt het venster siende , ontdekte ik , dat het Huys aan die zyde aan een reedelyk hoogen Heuvel lag , op den welken men uyt het venster zich gemaklyk konde neêrlaaten; en als dan beneeden langs de Vesting

verder wechgeraaken; daar voormaals niemandt noch eenig acht op scheen gegeven te hebben. Na dat ik daar van verseekert was, om gevoegelyk hier door myn oogmerk te konnen bereyken; veynsde ik my eenige daagen daar na wat onpasselyk te zyn; ja ik gaf voor, soo gevaarlyk van een onverwagt toeval aangetast te worden, dat *Don Gabriel de Mendoza* selve wierdt bewoogen, my te komen besoeken. Toen hy sulks deedt, bediende ik my van die gelegentheit, om hem te bidden, soo goedt te zyn, van aan de Wagt bevel te geven, datse voortaan wat stilder als voormaals mogte zyn, en in 't voorste vertrek de wagt houden; nademaal my, door haar gedruys, alle rust wierdt benomen, en ik geen gemak konde genieten; schoon 't eene en 't andere sulk een kranken, gelyk ik was, seer noodtsaakelyk was. Vermits nu de Gouverneur zich verpligt oordeelde, soo veel beleeftheit voor my te moeten over hebben, van myn versoek toetestaan; te meer, nademaal hy geen swaarigheit daar in voorsag, bewilligde hy terstondt myn versoek; en de wagt moeste voortaan haar verblyf nemen ter plaatse die ik hem hadde voorgeslaagen.

geslaagen. Voor dese beleeftheit betuygde ik, aan *Don Gabriel de Mendoza*, myne erkennelykheit met veele woorden, en myn herte begon van toen af aan geheel vrolyk te worden.

Eenige weinige daagen daar na, liet ik een van myne Juweelen door mynen Kamer-dienaar verkoopen; die 'er my 600 Goude Dukaaten voor bragte; 't welke wel een kleyne somma, dog meer was, als ik tot myne reyse noodig hadde, die ik besflooten hadt *Incognito* naar *Madrid* te doen, om den Marquis *de los Veles* op te soeken. Ik nam myne andere kostelykheden, beneffens dit geldt by my; en hebbende twee daagen voor af myne twee Lakkeyen, onder een ander voorwendtsel, naar *Madrid* gesonden, en niemandt als mynen getrouwen Kamer-dienaar *Gusman* by my behouden, begaven wy ons eyndelyk, in een naare donkere nagt, terwyle het vreeselyk sterk reegende, t'zaamen op de vlugt.

Wy marcheerden in dit leelyke weêr de geheele nagt te voet voort; waar door wy ons den volgenden morgen vroeg reets vier mylen van *Cadix*, en geheel buyten het gebiedt van die Plaats bevonden. Wy gingen in een slegte Her-

berg, daar ik ſelve een Paspoort, voor ons beyde, onder myne Handt-teekeninge en Zeegel, als voor twee Bedienden van my opſtelde ; twee goede Muyl-Ezels huurde, en ſonder eenigen aanſtoot gelukkig daar meede te *Madrid* aanquamen. Op onſe aankomſt, was het grootſte gedeelte van de nagt reets verſtreeken, doch alles was binnen *Madrid* nog in een diepe ruſt : Dierhalven ſteegen wy voor *St. Bernhardus* Poort af, ik betaalde de Dryvers voor de Muyl-Ezels, en wy gingen in een ſeeker huys, dat niet al te eerlyk was, doch daar ik voor deſen ſeer wel bekendt was geweeſt. Indien gy niet ſelve binnen *Madrid* waart geweeſt, (vervolgde myn oude Vader ;) ſoo ſoudt gy u mogelyk verwonderen, dat ik met een Dienaar te voet, te middernagt door de Poort, en na myn believen, in een huys, van deſe groote Stadt en Koninglyke Reſidentie *Incognito* konde gaan, ſonder van iemandt geſien te worden ; en gy ſoudt my ſeekerlyk voor een tweeden *Don Quichot* houden: Maar nademaal gy buyten twyffel wel geſien hebt, dat aldaar ſlegte Poorten en ſluytingen zyn, en dat de in- en uytgang ſlegts met eenige Grendels is gedekt,

dekt, (gelyk meede in de grootste Palleysen te *Madrid* geschiedt;) soo sal 't onnoodig zyn, om u dies aangaande andere verseekeringe der waarheit te geven; waarom ik myn verhaal sal vervolgen.

Ik hieldt my daar ter plaatse twee daagen lang heymelyk op, tot dat ik kenkisse kreeg, of de Marquis *de los Veles* te *Madrid* was? en waar hy thans meest verkeerde? Vermits my wel bewust was, dat hy na gewoonte dikwils by Juffers syn Fortuyn• sogte. Ik ontfing eyndelyk berigt, dat hy, by mooy weêr, dikwils 's avondts in 't *Prado* ging wandelen, en syn oude gewoonte volgde. Ik besloot terstondt hem daar ter plaatse, doch verkleedt op te passen; vermits men daar de beste gelegenheit heeft om met iemandt, sonder bekendt te worden, te konnen spreeken.

Ondertusschen hadde Don *Gabriel de Mendoza* van myne vlugt naar *Madrid* kennisse gegeven; maar nademaal zich 't geheele Hof toen in 't *Escuriaal* bevondt, wierdt 'er tot op desselfs te rugkomst op dit berigt geen acht gegeven. Ondertusschen besogt ik het gemelde *Prado* of Wandel-weg, alle avonden neerstig, en ik wilde de gelegentheit verwagten,

 om

om met den Marquis *De los Veles* over myne belangen te spreken; vermits ik hem toen noch voor myn Vriendt hieldt, en hem alles goedts toebetrouwde. Op een sekeren avondt begon het reets duyster te worden, en ik was besig wederom naar myn verblyf-plaats te gaan, toen ik den Marquis by de Fonteyn, (die vooraan staat, wanneer men op dese plaats komt;) ontmoetede, staande in diepe gedagten. Toen ik hem nu soo onverwagt op 't lyf quam, sonder dat hy myne tegenwoordigheit te *Madrid* konde verwagten; sprong hy quanswys van verbaastheit agteruyt, en zeyde: „ Wat
„ ongeluk brengt u doch hier ter plaatse,
„ myn Neef! daar men u nimmer we-
„ derom verlangt te sien. Wykt ten
„ eersten, soo lief als gy uw leven hebt!
„ Andersints ben ik selve gedwongen,
„ in gevolge van mynen eedt, u in ver-
„ sekeringe te doen brengen; daar door
„ gy mogelyk seer slegt soudet varen;
„ vermits ik thans een Ampt onder
„ de Crimineele Gerechts-Bedienden
„ bekleede, de welke, sonder aansien van
„ eenig Persoon, een iegelyk naar syne
„ verdiensten moeten handelen.

Ik moet bekennen, dat ik sulk een

aan-

aanſpraak nimmer hadde verwagt, en ik wiſte naauwelyks waartoe ik ſoude beſluyten; vermits ik ſag, dat de geene, dien ik voor mynen beſten vriendt hieldt, en die al myn vermogen onder ſyn beſtier hadde, my tegen was, en myn ongeluk ſcheen te bevorderen. Dierhalven gaf ik hem ten antwoordt: „Wel hoe, myn „Neef! is dit de vertrooſtinge, in myn „verdriet en ongeluk, die ik tot noch „toe heb gehadt. Ik kome met veel „gevaar uyt myn arreſt hier by u naar „*Madrid*; en ik heb in hoope geleeft, „wegens myne middelen, die ik met „een goedt vertrouwen aan uw opſigt „heb aanbevolen, met u te ſpreken; „ook om u te verſoeken, myne belan- „gen ten beſten te behertigen; maar ik „merke het tegendeel, 't welke ik my „nooyt verbeelt hadde. Nochtans bid- „de ik u, vermits 'er voor my binnen „*Madrid* geen veylige plaats is, dat gy „ſoo goedt gelieft te zyn, om my inmid- „dels op myne Heerlykheden 100000 „Dukaten in goede Wiſſelbrieven, be- „neffens eenig gereedt geldt, op te „ſchieten: Ten eynde ik ondertuſſchen „des Konings toorne mag ontwyken; „en ſoo lange elders naar mynen ſtaat

„kan

„ kan leven; tot dat zich deſelve mogelyk met der tydt ſal laten verſagten.

Doch de Marquis begon over myne redenen den ſpot te dryven, en antwoordde met een grimlagjen: „ Betreffende „ uwe gewaande goederen; ſoo weet, „ dat deſelve reets voor een geruymen „ tydt, van wegens uw quaadt gedrag „ tegens uw Opperhooft, daar door gy „ van rechtswegen 't leven hadt verbeurt, „ door 's Konings Fiskaal zyn verbeurt „ verklaart, en uyt ſonderlinge Koninglyke genade, wederom aan my zyn „ opgedragen. Betreffende uw leven; „ ſoo ſult gy ſelfs moeten bekennen, „ dat het ſelve in myne handen ſtaat: „ Maar nademaal ik ſulk een Naaſtbeſtaande van u ben; ſoo ſal ik de geene „ niet zyn, die 'er oorſaak toe ſal geven, „ dat gy het verlieſt: Nochtans met deſe voorwaarde, dat gy *Madrid* ten „ eerſten ſult verlaten, en u naar een „ vreemde plaats begeven.

Ik geve u te bedenken, (vervolgde myn oude Vader;) hoedanig my toen te moedt was. Sulk een ſchelmſtuk ſoude ik van ſulk een naaſtbeſtaanden Bloedtvriendt nimmer verwagt hebben: En nochtans moeſt ik het voor myne eygene

ooren

ooren horen, dat hy my alles hadde ontfutselt, en het noch voor een sonderlinge genade wilde gereekent hebben, dat hy my niet liet arresteren, en wederom in hegtenis setten. Vermits ik nu van myne jeugdt af aan, altydt vry wat driftig geweest was; soo begon die hertstocht ook voor dese reys wederom boven te dryven, en over myn verstandt den meester te spelen; soo dat ik uyt verwoedheit den degen trok, en den Marquis aldus aansprak: „ ô! Schelmachtige Be-
„ drieger! Hebt gy my van myne mid-
„ delen berooft, soo berooft my thans
„ ook van het leven; of ik sal u van
„ 't uwe beroven. Verdedigt u soo goedt
„ als gy kondt! Want ik verseekere u,
„ dat wy beyde niet sonder bloedt van
„ malkander sullen komen: Of ik wil
„ sterven; of u ten grave helpen!

Ondertusschen hadde hy insgelyks syn geweer ontbloot; en vermits hy soo veel moedt hadde, als tot een diergelyken gedrag noodig was, soo gingen wy als een paar hongerige Beeren tegens malkander te keer: Doch het duurde naauwelyks eenige minuten, of ik gaf hem onder 't herte een steek in 't lyf, dat hy, sonder 't minste geluydt te geven, ter aarden zeeg.

Ge-

Gedurende dit ons Twee-gevegt, was 'er veel volk rontom verzamelt, die den ſtrydt aanſchouwden; maar vermits zy ons voor *Grandes* hielden, ook de Marquis *De los Veles* alom in groote achting was, ſoo was 'er niemandt die zich daar mede wilde bemoeyen. Soo haaſt ik mynen gemelden Neef ſag ter aarde zygen, maakte ik met mynen degen ruym baan onder 't volk; en vermits het redelyk duyſter was, quam 't my wonderlyk wel te pas, en ik geraakte daar door gelukkig in myn quartier. Om nochtans daar langer in 't geheym te blyven, durfde ik toen naauwelyks noch eene nacht wagen; vermits zich den ſelfden avondt noch 't gerugt door geheel *Madrid* verſpreydde, dat de Marquis *De los Veles* door een onbekenden in 't *Prado* was vermoort geworden; doch dat men den daader in 't Jeſuiten Klooſter hadde ſien vlieden, daar hy zich buyten twyffel ook noch onthieldt. Alle deſe redenen ſchenen my ſeer gevaarlyk toe; waarom ik beſloot, om in 't ſelfde uur, als ik eenige dagen te voren te *Madrid* was aangekomen, ook wederom te vertrekken; gelyk ik, beneffens myn Kamer-dienaar, dien ik noch by my hadde, in 't werk ſtelde, en in de

ſelfde

ſelfde nacht noch eenige mylen voortreyſden.

Ondertuſſchen is het ſeker, dat myne quade Conſcientie 't meeſte toebragte, om ſoo ſpoedig de vlugt te nemen; vermits ik my noch lang te *Madrid* ſoude hebben konnen ophouden, eêr men my ſoude hebben gevonden, en geſtraft; nademaal in *Spanjen*, en voornamentlyk te *Madrid*, die quade gewoonte is doorgebroken, dat men moordt, doodtſlag, en diergelyken, voor enkele bagatellen en kleynigheden rekent, om welke na te gaan, het altydt tydt genoeg is. Myn eerſte opſet was, om mynen weg naar *Vrankryk* te nemen; als oordeelende myne rekeninge daarby beſt te vinden: Doch, om ſekere redenen, nam ik ten eerſten een ander beſluyt, en vertrok naar *Sevilien*; hopende daar eenige Schepen te vinden, met de welke ik konde vertrekken, daar ik wilde weſen. En ſekerlyk 't gevolg leerde, dat ik veel beter hadde gedaan, indien ik naar *Vrankryk* was gevlugt. Ik hadde onderwegen, tot naar *Sevilien*, veel verdriet, ſonder dat ik het de moeyte waardig oordeele om 't hier te verhalen.

Toen wy eyndelyk te *Sevilien* quamen, on-

onderſogt ik ten eerſten, welke ſcheeps-gelegentheit daar was; en vernam, onder anderen, dat 'er een Koopvaardy-ſchip lag, 't welke naar *Smirna* zeylreê was. Ik begaf my op dit Schip, en was van gedachten, indien het mogelyk was, ſelfs een togt rontom de Wereldt te doen. Alvorens wy onder zeyl gingen, beſorgde ik my ſoo goedt als mogelyk was van het noodige; en wy liepen eyndelyk 's avondts in Zee, naar de kant van *Cadix*, daar de Schipper iets te doen hadde: Doch ſulks verricht zynde, hielden wy 'er ons niet langer op, maar liepen wederom in Zee; en vermits weêr en windt ons by uytneementheit gunſtig waren, hadden wy reets een groot gedeelte van onſen togt naar *Smirna* afgelegt; toen onſe Schildtwagt op een ſeekeren morgen vroeg riep, dat hy ons twee zeylen ſag naderen. Onſe Schryver verſchrikte niet weinig daar over, voornamentlyk, dewyle men ons reets te *Cadix* hadde gewaarſchouwt, dat 'er in dit Vaarwater ſeer veele Rovers van *Algiers* en *Zalée* ſworven, en het ſelve ſeer onveylig maakten. Vermits nu ons Schip, nog van Geſchut en Ammonitie, veel minder van Manſchap, behoorlyk voorſien, nog

in

in ſtaat was, om zich tegens diergelyke Roofſcheepen in gevegt in te laaten; ſoo poogden wy haar met zeylen te ontkomen, en ſetteden deswegen nog eenige zeylen by. 't Scheelde ook weinig, of dit was ons gelukt; maar toen deſe twee Scheepen merkten dat wy haar tragteden te ontkomen, gingen zy ons boven de windt leggen; en vermits zy beter bezeylt, ook haare Scheepen ſoo ſwaar van maakſel niet waren, als het onſe, konden wy haar eyndelyk niet langer ontwyken.

Tot nog toe hadden wy nog niet geweeten, wie eygentlyk onſe vyandt was; maar thans ſagen wy, tot onſe grootſte verbaaſtheit, dat dit twee Scheepen van *Zalée* waren; die tot die tydt toe de Zee ſeer onveylig hadden gemaakt. Om kort te gaan; ons Schip wierdt door haar genomen, en zy zeylden met het ſelve lyn-regt wederom naar de *Barbaryſche* kuſt, en quamen eyndelyk voor *Zalée*, daar zy in den Haven 't Anker lieten vallen, en ons, als haaren opgebragten Prys, poogden te verkoopen.

Wy, de gevangene, ſoo wel Paſſagiers, als 't andere Volk, waren in 't geheel ruym 50 Man; en onſe Meeſter, die een

Turk, en van *Adrianopelen* geboortig was, deedt ons gesaamentlyk op den Slaaven-markt brengen, daar wy als 't onreedelyke Vee ſtonden, om te ſien, of hy ons tot een goeden prys konde verkoopen. Daar verſcheenen ten eerſten verſcheyde koopers, die ieder meeſt wenſchten, een jongen, geſonden en ſterken Slaaf te kopen; omtrent welken handel de ſchelmachtige Jooden 't allermeeſte zyn geſleepen. Vermits men my nu voor ſulk een aanſag, die de voorgemelde hoedaanigheden van een goedt Slaaf beſat; ſoo wierdt ik door ſulk een Schelm gekogt, die te *Smirna* woonde, en door geheel *Griekenlandt* en *Turkeyen* grooten Koophandel dreef. Hy betaalde voor my 500 *Zechini*, en nam my terſtondt meede naar ſyn Quartier; daar ik aanſtondts met allerlye Slaafſchen arbeydt een begin van myne dienſtbaarheit moeſte maaken; 't welke my waarlyk, voornamentlyk van wegens de boeyens, die my eerſt voor weinig uuren waren aangeklonken, ſeer ongewoon was, en beſwaarlyk genoeg voorquam. Doch de noodt leerde my tot alles willig te zyn; en 't geene ik mynen Schelmſchen Meeſter ſlegts aan d'oogen konde aanſien, ſcheen

ſcheen ik met alle blydtſchap te verrigten; ſchoon myn herte toen in bloedt en traanen meende te ſmelten; voornamentlyk, vermits ik toen meer als al te wel begon te overwegen, dat al myn ongeluk, tot die tydt toe, door myn eygen onverſtandt en ondeugende koppigheit was veroorſaakt. Doch dit was niet te veranderen, en ik moeſte my laten welgevallen de Boeyens der Dienſtbaarheit te draagen, ſoo lang als het den Hemel mogte behaagen.

Na dat nu myn nieuwe Heer, de Joodt, eyndelyk te *Zalée* nog eenige Slaaven hadde gekogt, en aan allerlye Goederen reedelyk groot voordeel behaalt, gingen wy t' Scheep, en zeylden naar *Smirna*. Deſe groote en wydtluftige Stadt, die onder 't Gebiedt der *Turken* behoort, kreegen wy na verloop van eenigen tydt in 't geſigt; doch ik ſoude nooyt gedroomt hebben, dat ik 'er als een arme Slaaf ſoude komen te landen; maar hadde my veel meer verbeelt, dat ik mogelyk daar beter Fortuyn ſoude vinden, als ik tot nog toe gehadt hadde.

Myn Meeſter, (wiens geneegentheit ik onderweegen, door myne onvermoeyde

wilvaardigheit vry wel hadde weten te winnen;) liet zich op onse aankomst aan landt setten ; en uyt een sonderlinge genaade, nam hy my terstondt meede naar syn huys , daar hy nog alles in een goeden staat vondt. Maar na dat hy eenige daagen van syne gedaane reyse hadde uytgerust; begon hy synen Koophandel wederom by der handt te nemen , en hy wilde dat ik altydt by hem soude zyn. Dit was een groote spyt voor de andere Slaaven; waarom zy alle kragten inspanden, om my by myn Meester in een quaadt blaadjen te brengen; dog alle haare poogingen waren vrugteloos, en ik behieldt aan hem een gunstigen Patroon; om reedenen, gelyk hy zeyde: Dat hy eenen duuren eedt hadde gesWooren, om voortaan alle Slaaven, die uyt *Spanjen* geboortig waren, boven alle andere te begunstigen; vermits eens een seekere *Spanjaardt*, terwyle hy in *Portugaal* woonde, hem de getrouwighett hadde beweesen, van hem uyt handen van de *Inquisitie* te redden.

Dese syne dierbaare belofte hadde ik reets meer als vyf Jaaren genooten, toen een seeker geval alle syne sachtsinnigheit ten eenemaal in de grootste wreedthet veran-

veranderde; 't welke op de volgende wyse gebeurde. Syne Vrouw hadde een Slavinne, die haar oppaste; de welke hy reets voor thien Jaaren, toense nog seer jong was, te *Algiers* hadde gekogt; zynde deselve van *Candia* geboortig, en de Dogter van een voornaam Heer aldaar. Dese scheen my seer bekoorlyk toe, als zynde in het bloeyendste haarer Jeugdt, en eerst omtrent 22 Jaaren oudt. Dieralven nam ik daagelyks de gelegenheit waar, om haar alle aangenaame diensten te bewysen, en se soo veel als immers mogelyk was, van haaren arbeydt t'ontlasten; daar door wy eyndelyk soo gemeensaam wierden, dat wy malkander onderling onsen staat ontdekten; als wanneer ik 't voornoemde van haar vernam, namentlyk, dat zy een voornaam Heere uyt *Candia* toebehoorde. Vermits nu ons vertrouwen daagelyks grooter wierdt, en wy, soo veel wy immers konden, gaarne by malkander waren; en, in tegendeel, de andere Slaaven buyten dien reets een grooten haat op my hadden; soo begonnen zy eyndelyk yversuchtig tegens my te worden, en sloopen ons alom agter na; als wanneer zy beluysterden, dat wy t'zaamen afspraak

namen, na gelegenheit te soeken, om onse vryheit te koopen, of te tragten deselve door de vlugt te erlangen. Soo haast nu dese Booswigten onsen aanslag hadden ontdekt, liepen zy beyde tot onsen Meester, en verhaalden hem 't geene zy van ons gehoort hadden. Dese Man, die van natuure seer wantrouwig was, ('t welke ook allen Jooden geheel eygen is;) quam terstondt naar de plaatse, daar wy, sonder van 't voorgevallene iets te weten, nog by malkander saaten, en discoureerden. Hy hadde een langen stok in de handt, daar meede men de Slaaven gewoon is op de voet-zoolen te straffen. De toornigheit konde men uyt syn aangesigte leesen, en wy meenden van vreese te sterven, toen wy hem sagen aankomen. „Siet soo! (zeyde hy,) „ gy verdoemde Christen-Honden! Is „ dit de plaatse uwer raadtsbesluytingen, „ om uwe boeyens weeh te smyten, de „ vryheit door de vlugt te soeken, en „ my, armen Man, in 't verlies van „ 1000 *Zechini* te brengen! Ha, ha! „ (vervolgde hy te seggen;) De Godt „ *Abrahams*, *Isaacs* en *Jacobs* zy daar „ voor gedankt, dat ik uwe streeken „ nog te regter tydt heb ondekt! Ik

„ sal

„ sal u, gy Adderen-gebroedtsel! wel „ beletten, dat gy voortaan niet meer „ soo veel tydt sult overig hebben, om „ deselve met diergelyke beraadingen te „ slyten". Dese woorden gesprooken hebbende, nam hy dien grooten stok, en begon onder ons in 't hondert te slaan, soo dat wy beyde daar van ter Aarde zeegen. Doch hy hieldt niet op met ons te slaan, tot dat wy wederom opreesen, en met der haast wech-gingen. Den volgenden dag moeste ik, beneffens de andere Slaaven, meede in syne Thuyn arbeyden, en de arme *Elvira* (dus was de naam der Slavinne;) wierdt soo streng gehouden, dat ik haar sedert dien tydt nooyt meer gesien heb.

Dese swaare arbeydt, verselt met honger en dorst, en sonder gebrek van slaagen, verrichtede ik met de grootste geduldt, nog twee geheele Jaaren. Eyndelyk ontdekte myn Meester, dat te *Malvasia* seer goede Negotie te doen was met Wyn, dien men doorgaans *Malvasier* noemt. Nademaal nu hem, als een Joodt, aangebooren was, overal daarby te zyn, als 'er winst op handen scheen; soo liet hy zich dit geen tweemaal seggen, en was ten eersten gereedt,

een eygen Schip te nemen, daar meede hy de Wynen van *Malvasia* naar *Smirna* konde doen vervoeren; derwaarts hy te gelyk de noodige Slaaven inscheepde, daar onder ik my meede bevondt. Van *Smirna* hadde hy Kruydt en Loot, beneffens eenige andere Ammonitie voor 't Garnisoen aldaar, ingenomen, en onse reyse hadde gewenschten voortgang.

Toen wy omtrent op de hoogte van dit Eylandt quamen, kreeg ons Schip een ongeluk, daar op niemandt de minste gedagten hadde; want het geraakte, als in een oogenblik, in volle vlam; en 't Kruydt deedt met sulk een geweldt 't geheele bovenste dek van ons Schip opspringen, dat wy alle, die ons daar op bevonden, als Vogelen in de lugt vloogen, en van daar wederom in Zee needervielen. Ik was gelyk als van alle myne sinnen en verstandt berooft, en kan tot deser uure toe nog aan niemandt seggen, op wat wyse ik op dese plaats ben gekomen. Soo veel weet ik 'er slegts van, dat toen ik wederom by my selve quam, ik aan d'andere zyde van dit Eylandt, ter regterhandt, op den oever in 't sandt, en soo lang als ik was, lag uytgestrekt.

Ik

Ik kroop wel, met inſpanninge van alle kragten, beter na boven, om maar droog te leggen; doch ik hadde de overige tydt van dien dag, en de geheele volgende nagt nog werk, alvoorens ik wederom bedaarde, of van myn plaats konde opſtaan. By dit ongeluk, hadde ik groote reeden om van geluk te ſprecken, dat ik door den ſlag van 't Buskruydt in 't neêrvallen niet was beſchaadigt, en my fris en geſondt bevondt.

Vermits ik nu merkte, dat ik ſoo wel was, ging ik eyndelyk overeynde ſtaan; grootelyks verwondert zynde, hoedanig ik doch op deſe plaats quam? Veel minder konde ik weten, wat Eylandt dit was? Ik ging wat voorwaarts naar den oever, en langs denſelven, om te ſien of ik ook iets van ons Schip in 't geſicht mogte krygen; doch daar van quam niet het minſte voor den dag; behalven, dat het my toeſcheen, als of ik van verre iets in Zee zag dryven, 't welke ik door de verheit niet konde bekennen, en kort daar na geheel uyt het ooge verloor.

Thans bevondt ik my wel op een plaats, daar ik voor verderen ſchipbreuk veylig was; ook was ik geen Slaaf meer, maar ſcheen veelmeer een Heer en Bevelheb-

ber van 't geheele Eylandt te zyn: Maar nademaal my 't noodige onderhoudt, en een verblyfplaats ontbrak, was ik grootelyks bedugt, dat ik nochtans myn elendig en ongelukkig leven in 't korte soude moeten eyndigen. In den beginne verbeeldde ik my, dat ik mogelyk daar op eenige *Grieken* soude ontmoeten, die dit Eylandt bewoonden en bebouwden, waarom ik het alom doorkruysde; doch eyndelyk daar door soodanig wierdt afgemat, dat ik niet meer van de plaats konde komen. Echter was ik sonderling gelukkig, met dese onse Fontein noch ter rechter tydt te vinden; die my soodanig verquikte, dat ik wederom volkomen kragten begon te krygen. Nochtans sag ik toen noch geen kans, van waar ik iets te eten soude haalen? Maar eyndelyk, toen de honger al te hevig wierdt, moeste ik eens beproeven, hoe dat my de Kastanjen en Citroenen smaakten; van welke vrugten ik een groote meenigte nuttigde, om dat ik grooten honger hadde, en ik dronk 'er meenigen teug van ons Fonteyn-water toe. Doch dit tractement veroorsaakte by my den loop; daar door ik in twee dagen seer swak, en van alle kragten berooft wierdt;

soo

ſoo dat ik onmogelyk noch een paar dagen hadde konnen leven, indien den Hemel my niet op 't onverwachtſte onderſtandt hadde toegeſonden. Toen ik nu van benaauwtheit 't geheele Eylandt afliep, en, om ſoo te ſpreecken, een plaats tot myn Grafſtede ſogte; quam ik eyndelyk hier henen, en ontdekte deſe onſe ſteene woning; daarover ik van herten verblydt wierdt, ſchoon ik ſelve niet eens wiſte om wat reden. Niet verre hier van daan, ſag ik toen voor d'eerſtemaal een van de Boomen, welke van die roode welſmakende vrugten droeg, daar van gy ſelve reets eenige hebt geproeft. Deſe vrugten (vervolgde myn oude Vader;) lagten my ſoo toe, en ſagen 'er ſoo ſmakelyk uyt; dat ik, hoe afgemat ik ook was, nochtans myn beſt deedt, en niet ruſtede, tot dat ik 'er twee of drie van kreeg, die ik met de grootſte begeerte opat. Soo haaſt deſe Druyven of Beſien, ('t zy hoe menſe ook wil noemen;) in den maag waren, ſcheen 't my niet anders toe, of ik wierdt veel beter, en de loop hieldt op; ſedert welken tydt ik ook geen meer aanſtoot heb geleden, noch van deſe, noch van eenige andere ſiekte.

Ondertuſſchen doorkruysde ik dagelyks

lyks dit geheele Eylandt, en tragtede daarna, om een ordentelyke levenswyse uyt te vinden; en myn leven ten minsten niet als een onredelyk Beest, maar als een verstandig Mensche te slyten; doch alles was daar omtrent te vergeefs. En vermits, door langheit van tydt, myne slegte plunjen aan myn lichaam begonnen te verrotten, en daar af vielen; was 'er eyndelyk tusschen een onredelyk Beest, en my, geen ander onderscheidt, als 't verstandt, en dat ik met myn aangesigte den Hemel konde aanschouwen. Ach! hoe dikwils heb ik, met de vierigste aandagtigheit, Godt gebeden, dat hy my wilde laten sterven; of my noch voor myn eynde met het geselschap van een Christen-mensche verwaardigen! En dit heb ik langer als dertig Jaren vervolgt; tot dat Godt eyndelyk myn gebedt heeft verhoort, en gy, myn Soon! uyt sulk een afgelegen landt tot my herwaarts hebt moeten gebragt worden. Ik heb, soo als ik reets gesegt heb, 28 Jaren lang als een Beest geleeft; nuttigende niets anders als rouwe Kastanjen en Citroenen; en in de laatste Jaren noch rouwe Eyeren, tot myne spyse; tot dat ik eyndelyk voor twee Jaren, in een sekere nacht, van al-

lerlye

lerlye huysraadt, en andere behoeftens, sulk een overvloedt heb gekregen, dat ik sedert altydt wederom ordentlyk als een Mensche heb konnen leven; en waarschynlyk, schoon wy ook noch hondert Jaren by malkander op dit Eylandt konden blyven, nooyt voor ons beyde van eenig ding gebrek souden lyden.

Op een sekeren morgen, na dat 'er de geheele nagt een ongemeen swaar onweêr was geweest, en ik selfs in dese Spelonk, op de dorre bladeren, die ik tot een bedde by malkander hadde gedraagen, niet konde rusten; ging ik langs den oever wandelen, om te sien, of de golven, gelyk andersints meermaals geschiedde, iets van het selve hadden afgekabbelt. Toen ik nu op die hoek quam, daar gy aan landt zyt gekomen; soo ontdekte ik, dat de laage klippen aldaar, als met doode lyken van menschen bezaayt waren; en dat 'er aan de korte struyken hier en daar veele kisten en balen hingen, die in den storm, door den vloedt en de hooggaande Golven der Zee, derwaarts waren gespoelt. Toen ik my nu beter ter regter handt keerde, lag ik insgelyks op het laage oever van dit Eylandt, noch verscheide groote vaten en pakken leggen;

daar

daar uyt ik maar al te vast konde besluyten, dat 'er een of meer Koopvaardyschepen door storm aldaar verongelukt waren.

't Is seker dat my dese droevige vertoninge seer diep ter herten ging, en ik beklaagde opregtelyk 't ongelukkige noodtlot deser Menschen, die haar leven, have en goederen te gelyk hadden verloren. Ondertusschen kan ik niet ontkennen, dat ik haaren doodt eenigsints met nydige oogen aanschouwde; en by my selve sprak: Ach! hoe gelukkig was ik doch geweest; indien ik selve, in de plaats van dese goede Menschen, ten tyde toen ik op dese plaats wierdt geworpen, myn leven insgelyks hadde verloren! ô! Hoe veele ongemakken soude ik dan ontworstelt zyn; die ik nu sedert meer als 28 Jaren, in een elendigen en meer als armhertigen staat, heb moeten uytstaan; ook tot dato deses noch niet weet, hoe lange ik noch in desen elendigen staat sal moeten blyven.

Onder dese betrachtinge vergoot ik duysenden van traanen, en 't quam 'er soo op aan, dat ik van wegens al te grooten weemoedigheit de plaats meende te verlaten, en wederom te rug te gaan; toen myn oog naby

naby my op 't lichaam van een man viel, die een lang *Grieksch* gewaadt aan hadde, en zich noch een weinig scheen te bewegen. Ik weet selfs niet, of het uyt medogentheit, of door andere hertstoggen geschiedde, dat ik hem naderde, by 't hooft kreeg, naar my toe haalde, en in 't lange gras sleepte; daar door hy noch meer begon te bewegen, en asem te scheppen. Ik nam hem dierhalven op, spande alle kragten t'zamen, en keerde hem t'onderste boven, op dat hy 't ingekregene Zeewater wederom mogte overgeven: Doch ik sag, dat hy de oogen verdraayde, en besloot daar uyt, dat het te laat was om hem te helpen. En schoon hy een geweldige meenigte van Zeewater loste, egter trok hy sulk een pynlyk wesen, dat ik wel merkte, dat hy zieltoogde. Ik konde hem niet langer overeynde houden; dierhalven liet ik hem langsaam wederom in 't gras sakken, en hieldt het oog op 't gevolg. Binnen korten tydt begon hy d'oogen een weinig te openen, en zeyde, met een flaauwe stemme, in de *Portugeesche* Taale, dat ik het naauwelyks verstaan konde: De Hemel vergelde u uwe moeyte, eerwaardige Vreemdeling! Doch ik bevinde my niet
meer

meer in ſtaat, om 'er de vrugt van te konnen genieten, vermits ik myn leven haaſt ſal moeten laten. Wilde Godt, dat ik u, tot dankbaarheit, een gedeelte van myne middelen konde aanbieden, die ik giſteren, niet verre van hier, door een ongelukkigen ſchipbreuk heb verloren! Daarop wierdt hy nogmaals ſeer ſwak, en de ſpraak begon hem wederom geheel te begeven. Ondertuſſchen hadde ik een tros Beſien gehaalt, van de roode vrugten die zich hier bevinden; die ik hem aan den mondt hieldt; en vermits zy ook voortreflyk en ſterk ruyken, wreef ik ſe hem ſomtydts mede onder de neus. Hy nam eenige Beſien daar van in den mondt, en gaf door gebaarden te verſtaan, dat hy daar door verquikt wierdt. Eyndelyk verhief hy noch eens al zieltogende ſyne ſtemme, en zeide: Ik ben een Koopman van 't Eylandt *Samos*, en was van gedagten naar *Creta* te zeylen, om mynen koophandel naar gewoonte te vervolgen; tot welken eynde ik een ryken voorraadt van koſtelyke zyde ſtoffen en lakens mede nam, ook verſcheyde Slaven en andere bediendens by my hadde: En giſteren tegens den dageraadt quam 'er noch een ſchip van *Smirna* by ons;

ons; 't welke den selfden cours zeylde, als wy. Wy vervolgden ook beyde gerust onse reyse, doch binnen een uur tydts veranderde weêr en windt; en toen het nacht wierdt, ontstondt 'er sulk een geweldigen Orkaan, dat ik daar door hier omtrent myn Schip heb verloren; 't andere sal buyten twyffel mede vergaan zyn; en ik, gelyk gy siet, ben herwaarts gespoelt, doch sonder te weten op wat wyse. Naauwelyks hadde die eerlyke Koopman dese laatste woorden noch vry verstaanbaar gesproken, of hy gaf den geest, in myne armen. Ik deedt wel noch alle bedenkelyke moeyte, om hem wederom op te queken; doch 't was vergeefs, vermits syne ziele 't lichaam reets hadde verlaten. Ik soude hem gaarne de laatste eere hebben bewesen, indien ik slegts een Instrument of middel hadde geweten, om een gat in d'aarde te graven, en hem daar in te konnen leggen; doch by gebrek van dien, moeste ik het by mynen goeden wille laten berusten.

Daar op liet ik myne gedagten daar over gaan, om eenige kisten, balen en pakken, die, gelyk ik reets gesegt heb, door de Zee aan den oever waren gespoelt, te bergen. Dierhalven spande ik alle my-

 ne

ne kragten in, en bragt ook eyndelyk 6 balen, 3 kisten, en 2 redelyke groote pakken, een groot eynde verre op de hoogte van 't Eylandt ; van gedagten zynde, om den volgenden dag ook de andere dingen, die tegens de klippen lagen, naar myn vermogen mede te bergen; vermits ik toen door desen arbeidt soodanig was afgemat, dat ik niet eens lust hadt, om 't geene ik geborgen hadde, te besigtigen. Dierhalven begaf ik my in myne spelonk; na dat ik alvorens sommige lyken de bovenklederen hadde uytgetrokken, om se tot myn nodig gebruyk te bewaren, en begaf my vervolgens op de gewoone wyse tot rust.

Den volgenden morgen wederom aan den oever komende, sag ik, dat de vloedt dien nagt alles wederom hadde wechgespoelt, en selfs de doode lyken mede genomen; waar door ik van de moeyte en sorgen des voorgaanden daags wierdt ontheven, van deselve wederom in Zee te moeten stoten, uyt vreese, dat de grote stank de lugt mogte besmetten.

Nu hadde ik wel 't geborgene in myne magt, doch 't speet my, dat ik de andere goederen, door myn onvermogen, wederom door de Zee hadde moeten laten

ten wechdryven. Thans wierdt ik nieuwsgierig, om te sien, wat het eygentlyk was, 't geene 't geluk my hadde toegevoegt. Ik opende dierhalven 't eerste pak, 't welke my onder de handen quam; daar in ik enkel Cattoene Dekens vondt, namentlyk van dat soort, gelyk wy tegenwoordig noch tot ons nacht-leger gebruyken. Het twede pak, bestondt in diergelyke Dekens, die by malkander waren gebonden. Toen nam ik een grooten steen, en begon daar mede de kisten te openen; daar in ik allerlye huysraadt en andere dingen vondt, die de mensche hoognodig heeft. In d'eerste van dese drie kisten, was enkel Porcelyn, bestaande meest in Schootels, Borden, en Coffygoedt. De twede kist, was met sulke dingen gevult, die men op een Schip noodig heeft; als Ketels, Metale Potten, diergelyke Schotelen, eenige Bylen, twee Hamers, en soo veele Nyptangen, sommige Kannen en blikke Bekers, ook noch verscheyde houte Schoppen en Graven, &c. De derde kist moet den Koopman selve tot syn eygen gebruyk toebehoort hebben: Want ik sag daar in niets, als 't geene men seekerlyk tot syn eygen gebruyk en gemak op een

V 2 verre

verre reyse soude medenemen; en ik vondt daar in, twee ligte lange Zyde Rokken, en Broekken; eenige paren diergelyke Koussen; allerlye schoon Linnen, bestaande in Hemden en Dassen; als mede eenige paren *Turksche* Leerssen, en Schoenen.

In 't midden van dese kist, stondt een bysonder kleyn kistjen, 't welke ik in 't uytnemen seer swaar bevondt; zynde alom met dik koper blik beslagen, en soo konstig gemaakt, dat men nergens sag, waar het konde open gesloten worden. Doch myn sleutel, (ik meene die groote steen;) hadde de groote kist geopent; waarom ik maar eenige harde slagen behoefde te doen, soo sprong 't slot van selve open; en ik verschrikte van herten, toen ik sulk een schat van Gout en Juwelen voor my sag leggen, die sekerlyk een groote somme geldts waardig waren. 't Is wel waar, wanneer ik mynen staat overwoog, soo bleek my haast, dat ik'er weinig gebruyk van hadde; daar door alle achtinge terstondt wederom verdween. Nochtans hieldt ik het waardig, een kleyne plaats in myne spelonk te beslaan; schoon ik als nog niet konde voorsien, waar toe my dit dienstig soude zyn:

En

En dit alles legt nog op de selfde plaats bewaart, die ik u, myn kindt! ter regter tydt wel eens sal toonen.

In twee van dese Baalen, vondt ik enkel zyde Stoffen en Damasten, van allerlye soort en verwen; als meede eenige stukken van *Nederlandsche* Lywaten. Twee Baalen behelsten niets anders, als allerlye Kruydenieryen, en voornamentlyk veel Suyker: Doch de twee laatste waren niets anders, als twee groote lange Vaten, daar in een goede quantiteit Boom-Olie was; om welke reeden zy ook geheel rondt ingepakt waren, en dierhalven ligtelyk konden voortgerolt worden, dewelke ik andersints, om haare swaarte, niet van de plaats hadde konnen krygen.

Na dat ik nu myne gelukkige buydt aldus ten naauwsten hadde doorgesien, en over verscheyde noodtsaakelyke dingen, die ik ten rouwsten daar by bevondt, wonderlyk wel in myn schik was; begon ik in myne spelonk veelderlye afdeelingen te maaken, daar in ik alles in goede bewaaringe bragte; ook sommige dingen wederom in de kisten pakte, die daar ginder nog staan. Ondertusschen vondt ik, tot myn aller grootste blydt-

ſchap, in d'eene kiſt, (daar van ik reets heb gewag gemaakt, en die buyten twyffel tot 's Koopmans eygen Huyshoudinge behoorde;) in een zyd-vakjen, drie of vier ſtukken Staal, 24 Vuur-Steenen, en een reedelyke partye Swavel en Tondel; waar op ik my verbeeldde, tot myne Huyshoudinge thans niets meer noodig te hebben. Toen probeerde ik ook, of ik vuur konde ſlaan, en aanleggen, en daar over in myne Metaale Potten kooken; 't welke waarlyk beter uytviel, als ik ſelve verwagt hadde.

Ondertuſſchen ontbrak my 't allernoodigſte tot myne Huyshoudinge, namentlyk Broodt, en ik wiſt niet te bedenken, hoedaanig ik ſulks mogte bakken. Eyndelyk ſchoot my te binnen, of ik niet van die Kaſtanjen, dewelke ik tot die tydt toe, uyt honger, in de plaats van Broodt hadde moeten gebruyken, een ſoort van grof Meel konde maaken, wanneer ik ſe droogde, en als dan kleyn konde wryven. Tot dien eynde bragt ik ten eerſten een groote quantiteit by malkander, en na dat ik 'er de twee baſten hadde afgedaan, droogde ik ſe op een deeken in de Sonne geſpreydt. My ontbrak nog

nog wel Sout; maar vermits ik geene hoope hadde van het ooyt te krygen, soo moest ik het met andere Speceryen goedt maaken; en ik ben thans volstrekt van gevoelen, dat men het selve ter noodt seer wel kan missen, wanneer men andere Speceryen heeft. Toen ontbrak my tot de kookerye nog Vet of Booter; dog dit konde ik met Boom-Olie goedtmaaken; 't welke ik dog, buyten dien in *Spanjen*, als myn Vaderlandt, van der Jeugdt af aan gewendt was, vermits men daar van Boter of Kaas weinig weet heeft.

De eerste proef van myne Kook-konst nam ik aan drie groote Vogel-Eyeren, die ik week kookte, en se met den allergrootsten smaak van de Weereldt soude gegeten hebben, indien ik 'er slegts iets by gehadt hadde, 't welke na Broodt geleek. Ik vondt eens een seer harden en breeden Steen, die de Golven der Zee scheenen op strant gespoelt te hebben; dien ik ten eersten voor een bequaam werktuyg hield, om 'er myne gedroogde Kastanjen kleyn op te wryven; daar toe my slegts een kleynder tot een Wryfsteen ontbrak. Ik haalde dierhalven myne Graaf, en vondt ter selver plaatse,

daar ik den grooten Steen hadde gevonden, kort daar na een kleynen, soo als ik gaarne hadde gehadt. De Natuure hadde se beyde soo hardt en gladt geformeert, dat se niet beter en gladder konden gemaakt worden, schoonse een Mensche met vlydt hadde willen klaarmaaken.

Dese myne Meel-moolen, bragt ik met duysendt vermaak naar huys; en ik begon een begin te maaken met maalen. Tot dien eynde sloeg ik myne gedroogde Kastanjen eerst in kleyne stukken, en eyndelyk wreef ik deselve tusschen dese twee harde Steenen tot reedelyn fyn Meel. *Ach!* wat een innerlyke groote blydschap gevoelde ik in myn herte, over de soete inbeeldinge, dat ik ten eersten iets soude hebben, 't geene na Broodt sweemde; schoon ik in der daadt nog niet eens wiste, hoedaanig ik het moeste aanleggen, om daar toe te komen. Maar welke uytvindingen heeft de noodt niet dikwils den Mensche aan de handt gegeven? Ik hadde nooyt in mynen bloeyenden staat, nog ten tyde terwyle ik ongelukkig, en een Slaaf geweest was, iets 't allerminste van 't Broodt-bakken gehoort; waar door by my

my ook de hoope verdween, van myn oogmerk te ſullen bereyken Dierhalven vergenoegde ik my, met wat water op dit Meel te gieten, en het in een Metaalen Podt aan 't vuur te ſetten, ook als een Bry te laten kooken; daar door ik ten minſten, tegens myn eerſte leven, 't welke byna als dat van een Dier was geweeſt, groot onderſcheydt beſpreurde, en te gelyk goedt voedſel hadde.

Op een ſeekeren tydt was myn Bry, by myn afweeſenheit by geval, aan 't vuur ſoodaanig ingekookt, dat deſelve eyndelyk geheel droog en half verbrandt ſcheen; waarom ik den ſelven by myne te rugkomſt met een mes (daar van ik in myne Huyshoudings-kiſt een geheel douzyn hadde verkreegen;) moeſte daar uyt krabben; 't welke ik proefde, en by na van ſmaak als 't gewoone Scheepsbroodt bevondt. Dit deedt my onderſtaan, of ik niet een ſoort van een Bak-oven konde uytvinden.

Ik kreeg wederom myne Graaf by der handt, en maakte daar meede een diep gat in de grondt, 't welke nederwaarts ging, en ik maakte het ſelve hoe langer hoe holder, werpende de aarde met de Graaf daar uyt. Deſen Oven

 ge-

gereedt zynde, vergaaderde ik allerlye dorre ſtruyken, ſtak 't gat geheel vol, en hielp het vervolgens in de brandt, ſoo dat het geheel droog wierdt; daar by ik voornaamentlyk aanmerkte, dat de daar in geblevene koolen dien Oven meer als twaalf uuren beſtendig in een groote hitte hielden. Dierhalven nam ik een Vat, (daar in Suyker was gepakt geweeſt, en 't welke wel na een Meel-vat ſweemde;) deedt 'er een deel van myn Kaſtanjen-meel in, goot 'er wat warm-water by, en mengde alles met de handen wel onder malkander; daar van het geheel ſtyf wierdt, en taay van malkander konde getrokken worden. Van dit deeg nam ik iets, en maakte het gelyk en wat breedtachtig op den ſteen, daar op ik gemeenlyk 't Meel klaar maakte. Eyndelyk bragt ik het met een ſchop naar de plaats, daar het in mynen Bakoven 't warmſte was, liet het twee uuren daar in blyven; en na verloop daar van, hadde ik een ſoort van Koeken, die ik naderhandt altydt op deſelfde wyſe heb gebakken; daar van gy ſelve hebt gegeten, en het waarſchynelyk ook van goeden ſmaak bevonden.

Na dat ik nu ſoodaanig, (vervolgde myn

myn oude Vader;) 't lichaam besorgt hadde, dat ik het na de gelegentheit deser plaatse niet beter konde wenschen; soo oordeelde ik het nu ook ten hoogsten noodig, insgelyks myne ziele omtrent Godt te besorgen. Onder anderen, nog niet genoemde dingen, vondt ik ook een Silvere Crucifix, en acht kleyne Silvere Lampen, die de voorgemelde eerlyke Koopman, waarschynlyk naar *Creta* tot syne aandagt hadde meedegenomen. Dese dingen bragt ik vervolgens naar die plaatse, welke gy met my reets dikwils hebt besogt; en welke mogelyk de Goedertierende Moeder der Natuure tot desen dienst sedert den beginne heeft geschikt gehadt; met opset, soo lang als Godt my op dit Eylandt soude laten leven, daagelyks aldaar mynen Behouder een uur lang behoorlyke Danksegginge af te leggen; 't welke ik ook geduurende dese twee Jaaren nooyt heb versuymt; ook selfs geduurende het quaade, natte en stormachtige weêr, nogtans myne behoorlyke pligt daar omtrent waargenomen; daar van gy selve getuygenisse sult konnen geven, soo lange gy u, myn kindt! by my hebt bevonden.

En nademaal Godt my soo veel heeft

ver-

verwaardigt, dat hy my eyndelyk eenen Mensche tot myn geselschap heeft toegesonden; soo ben ik thans dies te meer, en van grondt myner ziele vergenoegt; en wil gaarne in uw geselschap, tot volkomen aan het eynde mynes levens, mynen tydt slyten; vermits nog gy, nog ik, ons durven vleyen, ooyt wederom tot de onsen te rug te sullen keeren. Doch, indien ik het wel begrype, soo hebben wy ook juyst geene reeden om veel daar na te verlangen, vermits wy hier in een stille rust, en sonder groote sorgen wel bestaan konnen. Hier meede eyndigde myn beminde oude Vader syn verhaal; en vermits wy een halven dag daar meede hadden gesleeten, en deselve by na voorby was, nuttigden wy ons Avondt-broodt, en begaven ons tot onse gewoone rust.

Ik moet bekennen, dat dit verhaal my tot een sonderlinge vertroostinge strekte; vermits ik tot genoegen bespeurde, dat dese eerlyke man eenigsints veel ongelukkiger was als ik; vermits hy niet alleen van een hooge geboorte, maar ook van groote middelen was geweest, en egter van beiden weinig geholpen en verbetert was: Waar uyt ik besloot, dat ik

ik omtrent al het geene my ooyt in dese Wereldt quam t'ontmoetten, volkomen te vrede soude zyn; nademaal alles de veranderinge onderhevig is; ook de geene die Fluweel en Kronen draagt, alsoo min als die een linnen Kiel aan heeft, van dese ongevallen kan uytgesloten zyn.

Wy vervolgden van toen af aan onse huyshoudinge, gelyk sedert myn aankomst geschiedt was, noch drie Jaren met malkander. Dan kookten wy voor ons een goedt gerecht, van jonge of oude Vogelen, met een lekkere Citroen- of andere sous, van de meergemelde kostelyke roode Besien; dan verteerden wy deselve gebraden; dan spysden wy Bry, of eenige harde Eyeren; dan vingen wy een lekker sootjen Visch; of by gebrek van verschen Visch, maakten wy eenige gedroogde klaar, met een sous van Boomolie daar over; 't welke sekerlyk ook niet qualyk smaakte. Om kort te gaan, wy schikten onse dingen sodanig, dat wy geen meer reden hadden over iets te klagen. En schoon ons dikwils iets ontbrak, dat sekerlyk hadde behoren verbetert te worden; nochtans wierdt dit gebrek door de gewoonte versoet, en wy vonden het spreekwoordt bewaarheit: *Dat de Ge-*

woonte

woonte de twede Natuure is; soo dat wy langer niet eens merkten dat ons iets ontbrak. Ik was Kok en Bottelier, Dienstmaaget en Knecht; en toen ik sag, dat myn lieve oude Vader wat ongemaklyk en swak begon te worden; hadde hy niets anders te doen, als te gaan sitten eten, en op syn gemak zich tot rust te begeven; voor al het overige sorgde ik alleen. Wanneer wy met malkander gingen, weet ik niet, waar voor men ons, in onse lange zyde Rokken, *Armenische* hooge Mutsen, en bloote voeten, soude hebben aangesien. Ondertusschen is het seker, dat ik in dien tydt ongemeen vergenoegt leefde; en noch wenschte, indien myn beminde oude Vader altydt hadt geleeft, dat ik op myn Eylandt was gebleven. Maar de tyden veranderen, en wy beneffens deselve.

Want, na dat ik, soo als reets gesegt is, byna drie geheele Jaren, met desen eerlyken ouden *Spanjaardt* hadde huys gehouden, gebeurde het, dat hy, om soo te spreken, schielyk geheel kindtsch wierdt. Want syn verstandt begon hem te begeven, en syne geheugenisse verdween geheel en al; sodanig, dat hy de woorden, die hy pas een oogenblik van

te

te voren hadde gesproken, terstondt vergat; waar uyt ik wel merkte, dat hy niet lang meer soude leven. Eenige dagen daar na, wierdt hy geheel swak, soo dat hy niet langer op syne beenen konde staan, maar plat moeste blyven leggen; 't welke ik voor een voorbode hieldt, dat syn doodt haast ophanden was. Dierhalven sprak ik hem van 't een en 't andere uyt Godts-woordt toe; 't welke hy, naar syn doenmalig verstandt, seer Christelyk beantwoordde, en niet anders wenschte, als om altydt te mogen slapen. Dit vervolgde dus tot in de derde week, en ik kan niet ontkennen, dat het my seer ter herten ging, wanneer ik overwoog, dat ik na syn overlyden, op dese plaats, door de geheele Wereldt verlaten zynde, geheel alleen soude moeten blyven. Doch wat konde ik daar tegen doen? Ik moeste my daar in gerust stellen; te meer, nademaal ik doch buiten dien, door alle myne ongelukken gehardt, en door myne veelvuldige wederwaardigheden daar tegen gewapent was geworden.

Eyndelyk, stondt ik op een sekeren morgen seer vroeg op, en verliet myn slaap-plaats, om, gelyk ik andersints gewoon

woon was, tot onse huyshoudinge den noodigen toestel te maken. Maar toen ik voor by 't bedde van desen mynen ouden Vader ging, sag ik, dat hy zich geheel op zyde hadde gekeert, en gantsch stille lag; vermits ik nu daar door ongerust wierdt, boog ik my over hem heenen, en bevondt, dat hy niet sliep, gelyk ik in den beginne gemeent hadde, maar dat hy overleden, en reets geheel kout was. Vermits ik nu dese uytkomst al sedert eenige dagen hadde verwacht, konde ik my soo veel te beter daar in schikken, sloeg ten eersten handen aan 't werk, en maakte, omtrent 40 treden van onse verblyf-plaats, in een kreupel-bosch een graf voor hem; daar mede ik byna den gehelen dag toebragte, tegens den avondt desen eerwaardigen Grysaardt met syne klederen daar in legde, en hem met aarde bedekte. Ik vergoot ondertusschen veele traanen, uyt aanmerkinge, wanneer ik te deser plaatse naar alle waarschynlykheit mede eens de schuldt der Natuure moeste betalen, dat ik mogelyk soo gelukkig niet soude zyn, om met sulk een eerlyke begravenisse verwaardigt te worden.

Dese begravenisse verrigt zynde, konde

de ik my toen, als wettige Erfgenaam, de nalatenſchap toeëygenen; ja 't geheele Eylandt, met alle deſſelfs Onderdanen, 't welke de Papegayen en andere groote Vogels waren, geraakten daar door alleen onder myne Jurisdictie. Dien avondt, na dat ik my, met het graf van mynen beminden ouden Vader te maken, geheel vermoeyt hadde, bleef ik niet lang op, maar begaf my vroeg tot ruſt; doch alles ſcheen my reets ſoo eenſaam en vreesachtig toe, dat het onbeſchryffelyk is. Soo haaſt als het wederom dag wierdt, was ik begeerig om myne Erffeniſſe te beſichtigen, en de ſelve in beſit te nemen, gelyk geſchiedde; daar door ik dan noch verſcheyde dingen vondt, de welke deſe oude Gryſaardt, 't zy willens, of door vergetenheit, hadde overgeſlagen, en 'er geen woordt van geſprooken. Ondertuſſchen was 'er niets onder alle het nagelatene, daar over ik my 't meeſt verwonderde, als over 't kleine kiſtjen, daar van myn oude Vader in ſyn verhaal hadde gewag gemaakt; toen ik het ſelve voor den dag haalde, en het fraaye gemunte Gout, en de koſtelyke Juwelen beſigtigde. Ik moet bekennen, ſchoon ik my niet durfde verbeelden,

dat ik 'er ooyt het minste gebruyk en nuttigheit van soude hebben, dat ik nochtans by uytnementheit daar over vergenoegt was; en ik moet by na denken, dat ik innerlyk reets eenig voorbeduydtsel gevoelde, dat ik eyndelyk wederom in myn Vaderlandt soude te rug keren, en als dan diergelyke wesentlyke kostelykheden seer wel noodig soude hebben. Om kort te gaan, ik konde my niet genoegsaam verzadigen, met dese dingen te aanschouwen, en se in en uyt het kistjen te doen; zynde sodanig daar op gestelt, als de Kinderen op haar Poppegoedt. Eyndelyk legde ik alles by malkander wederom in 't kistjen, en verborg het geheel achter in myn spelonk, onder andere dingen; soo vol sorge en vrees, als of ik alle uuren eenige Dieven te verwagten hadde; schoon ik naderhandt binnen den tydt van twee en twintig Jaren geen levendig menschelyk schepsel te sien kreeg, tot op den laatsten dag van myne verlossinge.

Ondertusschen verrichtede ik, volgens myne dagelyksche gewoonte, al het geene ik te doen hadde; dat is, ik sorgde voor 't geene tot myn onderhoudt vereyscht wierdt. Want ik moet my selve

tot

tot myne eygene schande na seggen, dat dit alleen geheel myn werk was; soo dat ik te regt den naame van een Luyaart verdiende. Maar wat hadde ik doch konnen arbeyden, 't geene ergens toe dienstig was? Myn oude Vader hadde wel eenige lage stoeltjes, insgelyks een Tafel, en 't geene 't voornaamste was, eenen Altaar, van eenige planken van overtollige kisten 't zamen gelapt: Vermits ik nu met dit huysraadt voorsien was, en my niets ontbrak, 't welke ik door myne neerstigheit konde besorgen, of 't welke bequaam was, om my tot het minste gemak of dienst te strekken; soo wist ik niets anders te doen. Ik liep dikwils wel viermaal na malkander myn Eylandt doorkruyssen, en sogt de jonge Vogelen en Eyeren op; of ik ving een sootjen Visch; doch al dese moeyte strekte nergens anders toe, als om myne Tafel te besorgen; en de overige tydt verquistede ik genoegsaam in ledigheit.

Onder andere myner verrichtingen, bragte ik ook 't silvere Crucifix, beneffens de acht silvere Lampen, van die plaats, daar by myn meergemelde, (buiten twyffel zalige) oude Vader, syne dagelyksche aandagt plagte te verrigten, en daar van

hy in ſyn verhaal heeft gewag gemaakt. Dit plaatſte ik op deſelfde ſteede, daar hy in ſyn leven 's nachts plagte te ruſten; alwaar ik veeltydts voor Godt myn herte uytſtortede; en hem badt, dat hy my in deſe ſterke en harde kruys-proef, en terwyle ik van alle menſchelyk geſelſchap vervreemt en verlaten was, niet geliefde te verlaten, maar my met geduldt en vertrooſtinge verſterken. En ſekerlyk, ſoo dikwils als ik een diergelyken Gebedt met een vierige aandachtigheit verrichtede, heb ik t'elkens gelyk als nieuwe kragten ondervonden, om myn noodtlot met ſulk een gelatenheit te verdragen, dat ik daar over by my ſelve voldaan was. 't Is wel waar, dat dit alles my ſomtydts byna onverdragelyk toeſcheen; voornamentlyk, wanneer ik my voorſtelde, hoe weinig waarſchynlykheit dat ik ſag, om van deſe plaats wech te geraken, en wederom in myn Vaderlandt in *Saxen* te komen; maar ſoo haaſt my diergelyke ſwakheden overvielen, gaf ik my terſtondt wat werk in myne huishoudinge, tot dat my de grillen allengskens wederom uyt 't hooft waren.

Op een ſekeren avondt, toen het reets wat donker begon te worden, ſat ik niet verre

verre van myne Spelonk, op een groen pleyntje onder een grooten Vygen-boom, van daar ik tot diep in Zee konde ſien. Eenigen tydt aldaar geweeſt zynde, ſcheen 't my toe, dat ik van verre eenig ſchynſel ontdekte, als van een Lantaren, gelyk de Oorlog-ſchepen gemeenlyk voor op voeren. Vermits ik my nu verbeeldde, dat dit ſchynſel hoe langer hoe nader quam, wierdt ik van een onbeſchryfſelyke vreugde bevangen, en ik twyffelde geenſints, of ik ſoude nu wel haaſt verloſt worden; nademaal dit Schip onwrikbaar ſoo naby ſoude komen, dat ik, of door 't in de brandt ſteken van een groot vuur, of door een ſterke ſtemme, myne gedagten konde ontdekken; waarom ik tot omtrent midder-nacht op die plaats bleef ſitten, en het aannaderen van dit Schip wilde afwagten. Doch het gelukkige uure was noch verre te ſoeken, en dit ſchynſel verdween ſeer ſchielyk als een blixem; ſoo dat ik tot deſer uure toe noch niet weet, wat het geweeſt is.

Thans begon wederom de natte tydt te naderen, of veel meer de gewoonlyke Winter, en ik begon geweldig benaauwt te worden, hoedanig ik doch deſe twee maanden ſoude ſlyten. En in der waar-

heit, de tydt viel my dikwils soo lang, dat ik van hertseer meende te sterven, schoon ik van alle gewoonlyke levensmiddelen een grooten overvloedt hadde. Maar nademaal ik in desen geen veranderinge konde toebrengen, moeste ik my wederom na de tydt schikken; en dese gaf my gelegenheit aan de handt, om dikwils myne wonderlyke ontmoetingen, die my sedert eenigen tydt overgekomen waren, te overdenken, daar uyt ik ontdekte, dat al ons doen in de Wereldt van enkel onbestendigheit t'zamen hangt. Waarom soude ik doch verlangen van dese plaats te wesen? (Redeneerde ik somtydts by my selve;) Myn noodtlot heeft my mogelyk niet sonder oorsaak herwaarts gebragt; en deswegen ben ik, in verscheyde stormen ter Zee, t'elkens, om soo te spreeken, byna alleen daar afgekomen; daar in tegendeel alle andere, die soo wel als ik op een en 't selfde Schip waren, in de verbolgene Golven haar graf hebben gevonden. Waarom heb ik van de Executie in *Engelandt* door mynen bemindtsten Prins, (dien Godt daar voor verblyde, indien hy noch in 't leven is;) verlost moeten worden, toen reets alle menschelyke hulpe vergeefs

scheen?

scheen ? Hoe komt het , dat ik te *Madrid* het Vergift en den Ponjaardt ben ontworstelt ? En hoe ben ik te *Lissabon* uyt handen van de onbarmhertige *Inquisitie* ontkomen ? En eyndelyk , op wat wyse ben ik van myne Slaafsche Boeyens verlost geworden ? Zyn dit niet alles seer wonderlyke weegen , die door de Handt des Heeren zyn bestiert , en daar in hy syne genaadige voorsorge, voornamentlyk omtrent my armen mensche, heeft getoont ! Neen, ô Neen ! (vervolgde ik by my selve;) Ik segge de Wereldt vaar wel ! Want, schoon ik nog op deselve moet leven , nogtans wil ik niet verder met derselver onbestendigheit te doen hebben. Soude ik wel, binnen den geheelen omtrek der Aarde, een beter plaats konnen vinden , op welken ik onbesorgder, veyliger, en met beter gerustheit myn leven konde slyten , als op myn Eylandt ? 't Geen ik tot myn onderhoudt, van Spysen en Drank , noodig heb, daar meede besorgt my , door Godts zeegen, de goedertierende Natuure; en dat soo overvloedig, dat zich nog wel hondert buyten my daar meede souden konnen verzaadigen: En 't geene nog in desen 't aller wonderbaarlykste is , soo

vermindert dit Magazyn nimmer ; maar de Almacht Godts is daar van Proviant-meester ; en nademaal selfs een harde Steenrotse my een verschen dronk moet aanbieden, soo sal ik nooyt besorgt behoeven te zyn, om van dorst te versmagten. Betreffende de Plaats van myn verblyf, soo is 't Gebouw daar van veel kostelyker en duursaamer, als 't Palleys van den grootsten Keyser op Aarde ; want 't myne heeft Godt selve, maar de andere zyn van Menschen handen gebouwt. Schoon ik nu in myne wooninge niet veel kostelyk Huysraadt, Tapyten, en andere Meubelen besitte ; nogtans ben ik 'er evenwel niet geheel van ontbloot ; want myn Bedde bestaat in verscheyde Cattoene Deekens ; een Tafel en twee houte Stoelen, heb ik insgelyks, en genoeg tot myne Huyshoudinge, en de overige Vodden, oordeele ik niet eens soo veel waardig om se aan te sien. Moogelyk sal iemandt my tegenwerpen, (vervolgde ik verder;) en seggen, gy zyt sonder bediende ; en soo gy ook met al het genoemde vergenoegt waart, nogtans soudt gy onwrikbaar evenwel gaarne iemandt by u hebben, die u, ingevalle van siekte, en eenig ander ongeval, konde dienen ; of die ten

minsten

minſten tot een makker van u konde ſtrekken. Maar, myn vriendt! gy vergiſt u, en kendt my mogelyk niet. 't Is wel waar, dat ik van de geheele Weereldt ben afgeſcheyden, en my op niemandt kan verlaaten: Maar is dan Godt niet alomtegenwoordig? En wanneer ik deſen by my heb, dan ben ik nooyt alleen. Veele Koningen en Vorſten hebben dikwils ſoo veele Dienaars by en rontom haar, datſe die naauwelyks konnen onderhouden; en nogtans zyn zy niet altydt van haar leven verſeekert; en een ontelbaare meenigte van haar, zyn in 't midden van haare veelvuldige Dienaars, door Vergift en Ponjaardt aan een kant geholpen: Ik, in tegendeel, heb geen reedenen daaromtrent iets te vreeſen; want myne Onderdaanen, de Papegaayen en andere groote Vogelen, leven met my ſoo eendrachtig, en zyn my ſoo getrouw, dat 'er in de Weereldt geen fraayer Harmonie ſoude konnen zyn.

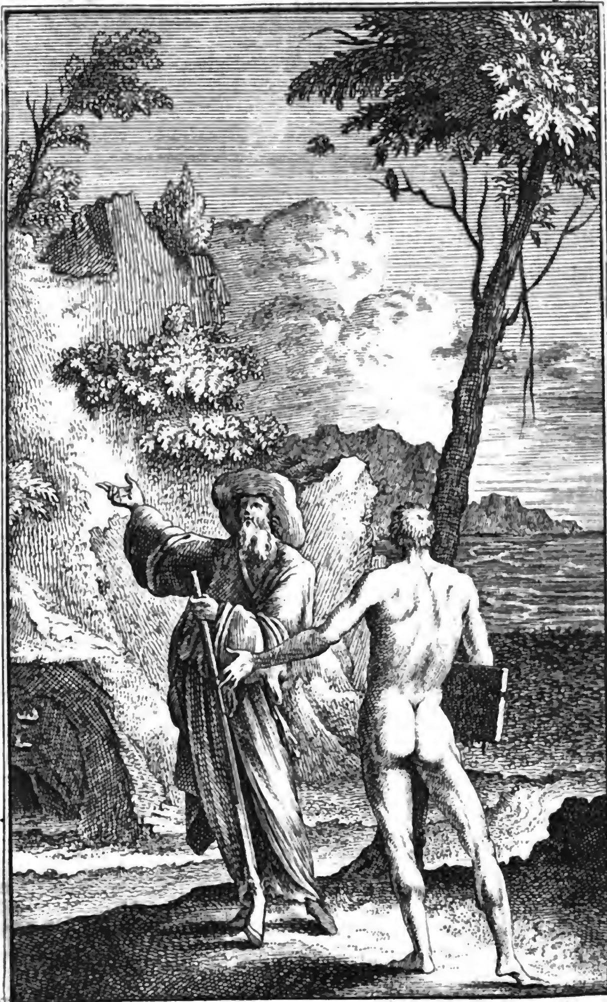
Laat nu iemandt komen, en ſeggen wat my ontbreekt? Ik eet en drink na myn believen; ik begeve my tot ruſt, en ſlaape ſoo lang als noodig is; ook beweege ik my ſoo veel, als ik tot myn geſondtheit nuttelyk oordeele. Om kort

te gaan, ik leve in my ſelve vergenoegt, en ſonder de minſte bekommeringe, ſoo dat ik het nooyt beter wenſche; daar door ik my ſelve ſoo ryk oordeele, dat ik met den ryken *Crœſus* niet ſoude willen ruylen.

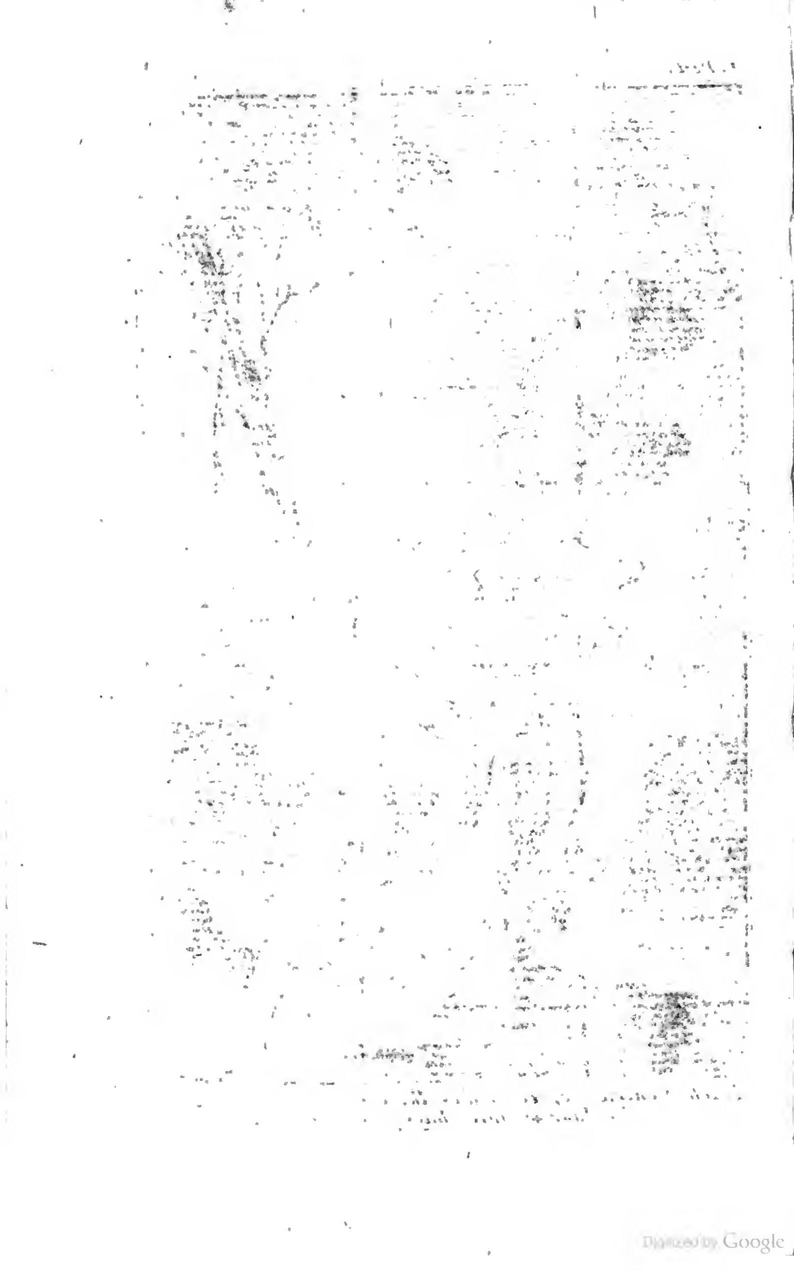
Met ſulke en diergelyke beſchouwingen, verdreef ik dikwils de grillen, wanneer my de tydt lang viel; en ik hadde myne Huyshoudinge in alles ſoo ordentelyk gereguleert, dat ik altydt een genoegſaamen voorraadt van levensmiddelen hadde; dien ik nogtans, ſonder de minſte laſt, allengskens by malkander verſaamelde.

Maar hoe onbeſtendig is dog de menſche, omtrent alle ſyne beſluyten! Na dat ik naauwelyks beſlooten hadde, om nimmer aan 't verlaaten van myn Eylandt te denken, wierdt ik reets wederom beluſt om t'huys te weſen, en myn gemoedt wierdt deswegen met duyſenderlye Inbeeldingen gequelt. Dan begon ik te kryten, als een ſtout kindt, ſag Hemelwaarts, en beſwaarde my tegens Godt, dat hy my op ſulk een elendige en wilde plaats wilde laten bederven. Dan doorkruysde ik myn Eylandt, van 't eene eynde tot aan 't andere,

hoo-

Retcher ontmoet, op een onbevolkt Eylandt, een Spanjaart, die daar 30. jaaren huys gehouden had.

hoopende, dat ik hier of daar een schip in 't gesigt soude krygen; en als ik dan onverrigtter saaken wederom in myne wooning quam, kermde ik als een simpel mensche, en rukte 't haayr van wanhoop uyt myn hooft, soo verre als ik 'er met myne handen konde bykomen. Dan nam ik een opset, geene spyse meer te nuttigen, en my doodt te vasten. Maar wanneer ik het een paar daagen hadde besogt, ook geheel afgemat en kragteloos wierdt; dankte ik Godt, dat ik nog voorraadt hadde, en wederom iets vondt, om mynen honger te konnen stillen. Maar wie soude alle de dwaasheden konnen verhaalen, die een wanhoopige al kan begaan!

Ondertusschen verliep het eene Jaar na 't andere, en ik hadde mynen houten Almanak reets voor de vyf en twintigste maal sedert myne aankomst verandert, toen het scheen, dat ik evenwel op dese plaats myn leven niet soude eyndigen. Doch ik oordeele, dat de nieuwsgierige Leeser begeerig sal zyn, om van myn voorgemelden houten Almanak wat naauwer berigt te hebben, daar meede ik hem ook in 't korte sal dienen. Toen ik reets over de acht daagen by mynen be-

beminden ouden Vader was geweeſt, vroeg ik hem by geval: Hoe lange het doch geleeden was, dat hy zich eygentlyk te deſer plaatſe bevondt? Daar op hy my geen ander antwoordt gaf, als: Dat dit ſyn Almanak moeſte uytwyſen. Daar op kreeg hy een ſtukjen hout van de wandt; 't welke wat breedtachtig was; daar in twaalf gaaten geboort waren, en in 't midden van een derſelver ſtak een houten pen. Op d'andere zyde bevonden zich eenige diepe kerven, die 'er met een ſcherp mes ingeſneeden waren, ten getalle van dertig. Deſe beteckenden de Jaaren, ſoo lang hy op deſe plaats geweeſt was; en de gaaten aan d'andere zyde, in tegendeel, de twaalf maanden van 't Jaar. t' Elkens, wanneer de Maane vol was, ſoo ſtak hy 't pennetjen in een ander gaatjen, en alſoo alle maanden een gat laager; 't welke hy den geheelen tydt, ſoo lang hy geleeft, en op deſe plaats gewoont hadde, ſoodaanig hadt onderhouden. Deſe eenvoudige manier hadde hy uyt noodt moeten practiſeeren; vermits hy geen Papier, Inkt, Penne, noch iets anders hadde, om de tyden te konnen aanwyſen of onderſcheyden. De gaatjes in 't hout hadde

hy,

hy, soo als gesegt is, met een spits yser, van syne Slaaven-boeyens, op een steen scherp gesleepen, by gebrek van een boor, daar in gedraayt. Daar uyt kan men te gelyk sien, welke seldtsaame uytvindingen, by gebrek eenes dings, of door noodt, konnen voortgebragt worden. Vermits ik nu tot diergelyke houte Almanakken geen beter Handtwerksgereedtschap hadde, behielp ik my met het oude soort van gaaten, en ik hadde voor my ook een diergelyken konstigen Almanak gemaakt.

Toen ik eens, kort voor de twee Winter-maanden, ('t welke de laatste souden zyn, die ik daar moeste slyten;) by schoon weêr 's namiddags wederom 't geheele Eylandt omwandelde, en reets volkomen drie uuren daar mede besig was geweest, scheen 't my niet anders toe, of ik sag iets op Zee dryven; doch 't welke my, van wegens de verheit, seer kleyn voor quam. Ik bleef eenigen tydt stil staan, om 'er op acht te geven, of het ook wat nader mochte komen? doch 't welke my vervolgens soo niet toescheen; waarom ik ook eyndelyk tot de gedagten verviel, dat het my eveneens soude gaan, als toen ik my verbeeldde een ligt ge-

gesien te hebben. Dierhalven begaf ik my tot myn gewoone besigheden, en besorgde my van eenige rype Vygen, en Citroenen, die ik niet meer onder myn Proviant hadde. En toen ik myn avondtmaaltydt met een paar jonge Vogelen hadde gedaan, en my uyt mynen kelder met een goeden frissen slaap-dronk verquikt; beval ik my den Allerhoogsten, omtrent al het geene my nuttelyk en zalig mogte zyn; ging op myne matrassen leggen, en sliep geheel soet, sonder verdere sorgen. Doch omtrent te midder-nacht wierdt ik van het gedruys, als van een kanon-schoot, op sulk een ongemeene wyse verschrikt, dat ik als buyten my selve was, met der haast opsprong, en my naar den uytgang van myne spelonk haastede.

Hier sag ik, dat verscheyde Personen, niet verre van myn quartier, en een weinig beter ter regter handt, met fakkels en lantarens rontom gingen, en dan nader, dan verder waren, gelyk als offe iets sogten. Eyndelyk quamen zy aan de andere zyde van de Rots, daar de Fonteyne ontsprong; en toen zy dese vonden, maakten zy van vreugde een groot geschreeuw, sonder dat ik toen konde begrypen wat

daar

daar van d'oorsake was. Schoon ik nu naauwelyks dertig treden van haar afstondt, nochtans sag my geen van alle; mogelyk, vermits zy geen gedagten hadden, dat hier een levendig mensche te vinden was, of om dat de donkerheit haar belettede my te sien. Ondertusschen wierdt het allengskens dag; en nademaal ik noch niet versekert was, wat volk dit eygentlyk mogte wesen, verborg ik my in myne Spelonk; derwaarts ik nog niemandt hadde sien gaan, vermits het naby den oever der Zee was, en geen mensche op my aldaar verdagt konde zyn; zynde nochtans in duysendt benaauwtheden, hoedanig dit besoek mogte afloopen.

Nochtans maakte ik seer verkeerde reekeninge, dat ik daar voor dese menschen verborgen soude zyn; want toen het ter degen ligt wierdt, en zy eenige voetstappen ontdekten, sag ik op 't onverwachtste ses man voor myne Spelonk staan. Ik sag ten eersten wel aan haare klederen, datse omtrent *Scio* t'huys hoorden, en Christenen, doch van de *Griek-sche* Religie waren; waarom ik 'er geen swarigheit in vondt, my aan haar te vertoonen. Zy verschrikten sekerlyk meer

voor

voor my, als ik voor haar; en zy konden naauwelyks geloven, dat ik een natuurlyk mensche was, en een iegelyk van haar scheen even nieuwsgierig, op wat wyse ik op dese plaats gekomen was? Maar, vermits ik haare Tale niet verstondt, ook geen van haar alle wiste wat ik zeyde, schoon ik *Fransch*, *Italiaansch* en *Spaansch* met haar sprak; sagen wy malkander met groote opmerksaamheit aan, en 't scheen my niet anders toe, als of wy een stomme Comedie souden speelen. Eyndelyk merkte ik, dat 'er drie van haar met der haast naar den Boot liepen, om naar haar Schip te roeyen, 't welke een grooten kanon-schoot verre van de wal voor anker lag. Ondertusschen betasteden de overige myne klederen, van achteren en van vooren: Zy sagen ook in myne Spelonk; maar zy hadden geen lust om 'er in te gaan; en toen zy de brandende lampen daar in sagen, konde ik een groote verbaastheit daar over by haar merken. Binnen een groot uur, quam de Boot van 't Schip wederom aan landt, medebrengende, behalven de drie eerst gemelde, noch ses andere personen; daar van 'er vyf met goedt geweer voorsien waren, en een der-

derselven scheen haar Bevelhebber te zyn, vermits zy hem sonderling respect bewesen.

Soo haast ik hem sag aankomen, ging ik hem, beneffens de overige manschap die te rug gebleven was, in 't gemoedt, betoonde hem insgelyks alle beleeftheit met gebaarden, en ik sprak hem in 't *Spaansch* aan, soo goedt als ik konde: Doch hy beantwoordde myn Compliment soo verwerdt, dat ik wel haast merkte, dat hy dese Tale noch minder als ik selve verstondt. Daar op besogt ik het in 't *Latyn*; doch dese Tale was hem geheel onbekendt. Eyndelyk sprak ik hem in 't *Fransch* aan; doch dese spraak verstondt hy al mede niet. Dat hy *Engelsch* soude spreken, konde ik my niet verbeelden, vermits in *Barbaryen*, en de omleggende gewesten, seer weinig menschen gevonden worden, die dese Tale verstaan; ten ware dat het eenige Slaven waren, die door ongeluk in slavernye en dienstbaarheit komen te vervallen; waarom ik dit niet eens onderstond.

Myne Moeder-tale, de *Hoogduytsche*, te spreken, durfde ik in dit afgelegene gewest niet eens besoeken: En de Landstale deser plaatse, aan de welke ik tot deser

ser uure toe noch geen naame weet te geven, was my soo onbekendt, dat ik daar van even soo weinig verstondt, als of'er een hondt met my wilde spreken. Te *Lissabon* hadde ik wat *Portugeesch* geleert; doch ik durfde myne konst niet toonen, vermits ik wel wist dat ik'er in soude blyven steken.

Ik merkte wel, dat de voorgemelde eerlyke Officier selfs verlegen was, hoedanig hy met my soude spreken. Hy konde ook geensints droomen, dat hy op dese woeste en afgelegene plaats eenen *Duytscher*, en een Landts-man van hem soude ontmoetten. My betreffende, soo soude ik het ook van hem niet gelooft hebben, schoon het ook de Paus van *Romen* selve hadde versekert, dien de *Roomschgesinde* nogtans voorgeven onfeylbaar te zyn. Doch wanneer iets wesen sal, soo moet het zich evenwel daar toe schikken. Want, na dat ik alle Talen, ten deele mondeling hadde onderstaan te spreken, ten deele in myne gedagten afgekeurt datse verstaan souden worden; begon ik eyndelyk uyt ongeduldt in myne *Hoogduytsche* Moeder-tale uyt te roepen: „ Wel, groote Godt! Is 't wel „ mogelyk, dat van sesderlye Talen, die

„ noch-

„ nochtans in het grootste gedeelte van
„ de geheele Wereldt gebruykelyk zyn,
„ dese eerlyke luyden niet eene konnen
„ verstaan! " Doch naauwelyks hadde ik dese woorden uytgesproken, of die brave en redelyke man sprong naar my toe, vattede my met beyde syne handen om den hals, en hieldt my soo vast, dat ik selve niet wist wat my overquam.
„ Ach! hoe gelukkig ben ik doch, (sprak
„ hy;) dat ik dus onverwacht eenen re-
„ delyken *Duytscher* in dese vreemde ge-
„ westen ontmoette! " De innerlyke vreugde beknelde syn herte soodanig, dat hy van blydtschap als een Kindt weende; en ik konde my mede niet bedwingen van tranen te storten: Waar door wy malkander in desen wel een half uur geselschap hielden, sonder van onse verbaastheit te konnen bedaaren. Syn volk stondt inmiddels rontom ons, en was, soo wel als wy, over ons gedrag verwondert; zy sagen malkander onderling aan, en verwagteden de uytkomst. Eyndelyk ontdekte haar dese man, die haar Kapiteyn was, dat ik syn Landtsman was; hy voegde daar ook by, dat ik hem in den bloede bestondt; om redenen, vermits dit volk andersints vry wat onge-

trouw en diefachtig van aardt valt, haar daar door te verpligten, dat zy my soo veel te meer ontsag mogtén toedragen.

't Is seker, dat dese brave man met my wonderlyk in syn schik was; 't welke ik aan syne oogen konde sien. Hy begon ook kort daar na soo veelderlye dingen te gelyk te vragen: Waar van daan ik eygentlyk van geboorte was? Hoedanig ik te deser plaatse was gekomen? Hoe lang ik uyt myn landt was geweest? Wie myne Ouders waren? Hoedanig myn naam was? En hoe oudt dat ik was? Dat ik waarlyk niet wist waar op ik eerst soude antwoorden. Dierhalven versogt ik hem, een weinig geduldt te hebben; vermits het my tot een groot vermaak soude strekken, hem mynen gehelen levens-loop te verhalen. Ondertusschen kan ik niet ontkennen, dat ik selfs ook begeerig was te vernemen, op wat wyse hy met syn Schip daar was gekomen; vermits ik my daar reets 25 Jaren lang hadde opgehouden, sonder ooyt een levendig mensche aldaar gesien te hebben, als mynen eerwaardigen Grysaart, dien ik hier ontmoettede. Ondertusschen gelove ik, dat het door een sonderlinge schikking des Hemels geschiedt is, dat dit Schip daar

daar aanquam; vermits ik Godt dikwils ernstig hadde gebeden, my van dese eensame plaats te helpen; en dat dit buyten twyffel soodanig heeft moeten geschieden, om my af te halen.

't Kan wel zyn, (antwoordde dese myn Landtsman,) dat den Hemel ons, buyten alle verwachtinge, om uwentwille heeft herwaarts gesonden: Vermits ik u oprechtelyk, en by myne *Duytsche* waarheit, kan versekeren, nooyt de minste gedagten gehadt te hebben, by uw Eylandt het Anker te laten vallen. Doch een onverwagt geval noodtsaakte my daar toe, om de eerste plaats de beste tot myn veyligheit aan te doen, indien ik niet myn Schip, geheele laading en Manschap in Zee wilde verliesen. Want, myn liefste Landtsman! (dus vervolgde hy syne reedenen;) gelieft te weten. dat ik van het Eylandt *Scio* kome, van gedagten zynde om naar *Morea* te zeylen, en in de Haven van *Coron* in te loopen; daar ik eenige Goederen moet lossen, en se te landt naar *Patrasso* doen brengen. Vervolgens moet ik my weer met eenige Goederen aan boordt van een ander Schip begeven, 't welke my aldaar verwagt, en deselve naar *Lepanto* in *Griekenlandt*

 bren-

brengen. Toen ik nu gisteren tegens de nagt ontdekte, dat myn Schip onverwagt beschaadigt was, daar door ik reets meer als twee voet water in 't ruym hadde gekreegen, en dit Eylandt voor my sag leggen; besloot ik, waarschynlyk door 't bestier Godts, 't Anker hier te laten vallen, om myn beschaadigt Schip dies te beter te konnen herstellen; ook, indien 'er versch water was, een party daar van in te nemen; tot welken eynde ik eenige van myn Volk aan landt sondt, en met allen vlydt, met Lanteerens en Flambouwen, daar na liet soeken. Ondertusschen hebben wy ons Schip herstelt, en in staat gebragt, om na welgevallen onse reyse te konnen vervolgen. Dierhalven sal het thans aan u staan, (besloot dese opregte *Duytscher*;) met ons na uw believen van hier te vertrekken, indien gy geen meerder behaagen hebt op dese eensaame plaats langer te blyven; 't welke ik van u seer qualyk soude nemen, te meer, nademaal ik my ligtelyk kan verbeelden, dat gy tot uw ongeluk en tegens uwen wille hier zyt; en niet al te schielyk wederom gelegenheit sult krygen, om met soo veel gemak van hier te komen; ver-

mits gy op myn Schip soo veel te beveelen sult hebben, als ik selve: Ook sullen wy daar dan tydts genoeg hebben, om malkander onderling te verhaalen, hoe wonderlyk wy, ieder in 't bysonder, op dese plaats zyn gekomen, of veel meer, door welke seldtsaame ongevallen wy beyde in dit landt zyn gebragt.

Ik hadde groote reeden, om syne getrouwe *Duytsche* aanbiedingen, met de grootste blydtschap aan te nemen, en ik was hem in der daadt daar voor seer verpligt. Nogtans versogt ik hem, dat hy met my in myne Spelonk geliefde te gaan, daar ik hem myn besluyt onder vier oogen soude ontdekken. Hy nam my by der handt, en zeyde: Komt, komt, myn waardtste Landtsman! laat ik eens uwe Wooning sien. Ik oordeele my seer gelukkig om u eenige blyken van myne geneegentheit te toonen. Daar op gaven wy malkander de handt, en gingen t'zaamen in de Spelonk; na dat hy syn Volk belast hadde, dat se alle, tot op drie Man na, wederom aan boordt souden vaaren, en gereedtschap maken, om soo draa hy by haar quam, onder zeyl te konnen gaan; en de te rug gebleve drie Man souden daar buyten na

 hem

hem blyven wagten, daar se toen ston-den. Van al het geene hy met syn Volk sprak, verstondt ik niet een woordt; doch vernam naderhandt dat het *Grieksch* was geweest, soo als 't Volk daarom-trent daagelyk gewoon was te spreecken.

Waarlyk, die eerlyke Man betoonde eene groote verwonderinge, vermits hy alles soo ordentlyk in myne Spelonk vondt; en konde naauwelyks begrypen, van waar diergelyke dingen, als Deekens, Lampen, Schotels, &c. op dit Eylandt gekomen waren? Maar toen ik hem my-ne kisten wees, beneffens nog andere dingen, die hy tot nog toe niet gesien hadde; konde hy onmoogelyk daar uyt komen, en stelde my van nieuws soo veele vraagen voor, dat ik se alle on-mogelyk wiste te beantwoordden; waar-om ik hem slegts versogt, soo lang ge-duldt te willen hebben, tot dat wy op reys waren, als wanneer ik hem omtrent alles voldoeninge soude geven. Hy scheen hier meede voldaan; en om verder geen tydt te versuymen, riep hy de drie Man van syn Volk, die buyten stonden toe; datse ons al het geene wy het waardig oordeelden aan boordt te brengen, en souden helpen pakken; daar by ik onder ande-

anderen myn kiſtjen met koper beſlaagen, beneffens het ſilvere Crucifix, en de Lampen geenſints vergat. Deſe drie Man, die allengskens myne twee kiſten, als meede nog verſcheyde groote pakken, tot aan den oever bragten; waren insgelyks, (gelyk ik uyt haare gebaarden merkte;) grootelyks daar over verwondert, en alles, 't geene zy ſaagen, quam haar boven natuurlyk voor. Betreffende myn perſoon, ſoo hadden zy wel eenigſints reeden daar toe: Want, men verbeelde zich voor oogen te ſien, een Man, die van Natuure geheel ſwart en kroes haayr heeft; 't welke ten minſten in 26 Jaaren ſelden of nooyt was uytgekamt; die ſchraal van weeſen, en ſwarter als een Heyden was; en wiens baardt binnen ſulk een geruymen tydt, ſonder geſchooren te worden, geheel in malkander was gegroeyt, 't meeſte gedeelte van 't aangeſigt bedekte, en meer als een Elle lang was. Dit Poſtuur hadde een langen, donkeren zyden Rok aan, die in 't midden was opgeſchort, en daar van onderen een paar naakte voeten quamen uytkyken; de welke, van wegens haare donker bruyne verwe, tegens de beſte *Egyptiſche* Mummien konden monſteren.

Men verbeeldde zich eens, segge ik nochmaals, sulk een keerel voor zich te sien, of men niet van gedagten soude worden, dat dit een Geest, of ten minsten een Duyvels-Bander, of een Toovenaar moeste zyn? Dies was het geen wonder, dat dese menschen, die buyten dien tot bygeloovigheit geneegen waren, my voor niets beter hielden, en daar voor aansaagen: Ja, ik geloove, indien myn Heer Landtsman niet ten genoegen uyt myn discours hadde verstaan, dat ik soo wel een mensche als hy was; dat hy my seekerlyk voor den Bosch-Godt *Pan* hadde gehouden.

Betreffende myne Bagagie, soo hadde ik al het beste in de twee kisten gepakt, en van de overige dingen nog twee pakken laten maaken, die soo swaar waren, dat se dese drie keerels naauwelyks konden regeeren; en daar meede was ik tot myn vertrek gereedt. Ondertusschen is het seeker, dat iemandt, die belust was geweest op dit Eylandt te blyven, met het geene ik agterliet, syn Huyshouding volkomen hadde konnen opregten; ja al syn leven daar aan genoeg soude hebben gehadt: Doch op 't geheele Schip was geen een Philosooph, die behaagen hadde,

hadde, om de Weereldt te verlaten, en op dese eensaame en afgelegene plaats syn verblyf te gaan nemen.

Toen wy al het voorgemelde, in den Boot hadden doen brengen, en ik my, beneffens myn Landtsman, insgelyks daar in begaf, kan ik niet ontkennen, dat sulks my diep ter herten ging. Wy voeren daar op van landt; en indien ik het wel onthouden heb, nam ik van myn Eylandt by my selve op de volgende wyse afscheydt: „ Vaar wel, ver-
„ losser van myn leven! daar ik soo
„ veele Jaaren in rust en vreede heb ge-
„ weest; en sonder sorge, bekomme-
„ ring, of eenige andere noodt, het
„ noodtdruftige onderhoudt, door de
„ Goddelyke Voorsienigheit van de goe-
„ dertierende natuure heb genooten.
„ Vaar wel, bemindtste Eylandt! Ik
„ verlaate u; maar myn gemoedt sal u
„ al myn leven nog veele Offerhanden
„ van een vergenoegde Geheugenisse
„ schenken. Myn noodlot rukt my
„ wel wederom in de Weereldt, en men
„ sal 't my niet qualyk konnen nemen,
„ dese gelegenheit omhelst te hebben:
„ Doch, weest verseekert, myn herte
„ sal dikwils eene reyse herwaarts doen;

„ schoon ik ook tot aan 't ander eynde
„ van de Weereldt mogte komen. Ik
„ segge u nogmaals voor de laatstemaal
„ vaar wel! Godt behoude u tot aan den
„ Jongsten-dag, in desen bloeyenden
„ staat, en laate u door geen Onweer,
„ Aardtbeving, nog andere Ongevallen
„ beschaadigen! Dit wensche ik u,
„ waardtste Plaats! van wegens de ge-
„ trouwigheit aan my beweesen, uit
„ grondt myner ziele"!

Daarmede keerde ik my om naar d'andere zyde, en sag, dat wy naby het Schip waren, en ten eersten daar op souden overgaan. Na dat wy aan boordt waren, bragte men ook myne twee kisten, en de overige dingen, op 't dek, en vervolgens in de kamer, die myn liefste Landtsman my selve hadde aangewesen. Daar op wierdt het anker opgewonden, de zeylen opgehaalt, en wy vervolgden onse reyse naar *Coron*, soo veel als weêr en windt wilden toelaten. Over dag hadt ik den meesten tydt myn verblyf in de Cajuyt, by den Kapiteyn, spysde by hem aan tafel, en wy sleeten den tydt onderling soo goedt als wy konden; maar 's nagts begaf ik my in myn kamer; daar in ik, sonder 't minste onge-

ge-

gemak, naar welgevallen soo lang als 't my geliefde, konde uytrusten.

Vermits wy nu, gedurende dese reyse, veel ledige tydt hadden, die ons soude lang gevallen hebben; begeerde eyndelyk dese brave man, dat ik hem, volgens belofte, mynen levens-loop soude verhalen; gelyk hy vervolgens ook soude doen, en my in vertrouwen seggen, op wat wyse hy in dit landt was gekomen. Dit versoek, 't welke met soo veel beleefde woorden verselt was, konde ik niet weigeren; en ik gaf hem berigt, niet alleen van myn Geboorte-stadt en naame; maar ik verhaalde hem ook alles op 't naauwkeurigste, 't geene my sedert myn eerste uytvlugt, en tot den tyd toen hy op myn Eylandt was gelandt; ook wat geluk en ongeluk my sedert was ontmoedt. Ik sleet werkelyk een gehelen dag daar mede, en 't scheen, dat hy dikwils by zich selve over 't een en 't ander sonderlinge aanmerkingen maakte; vermits hy in der daadt een eerlyk en seer deugdtsaam man was, die zich nooyt met diergelyke lasteren hadde besmet, daar toe de jonge en roekeloose Jongelingen andersints gewoonlyk genegen zyn; waarom Godt hem ook in

sulk

ſulk een afgeleegen landt, in een ſeer goeden ſtaat hadde geſtelt, dat hy niet behoefde te verlangen om wederom naar ſyn Vaderlandt te keeren. Na dat wy ons nu dien dag met myn verhaal hadden opgehouden, en 's avondts t'zaamen geſpyſt, wenſchten wy malkander onderling een goede nagt, en begaven ons een iegelyk naar ſyn ruſtplaats.

Den volgenden morgen, was het weergaaloos ſchoon en helder weêr; waarom de Kapiteyn na ſyn gewoonte ſeer vroeg opſtondt, en voor myne kamer quam, terwyle ik nog vaſt ſliep; my roepende, dat ik ſoude opſtaan, en in deſe aangenaame morgenſtondt op 't half-dek, hem onder een kopjen Coffy, en een Pyp *Viginy*-Tabak, wat geſelſchap komen houden. Vermits ik nu deſen nieuwemodiſchen drank in geen 25 Jaaren hadde geproeft; ook deſelve in dien tydt nog ſeer raar, en niet ſoo gemeen was, dat zich ſelfs alle Houtklovers en Kruyers daar van bedienden, gelyk tegenwoordig, voornamentlyk in *Saxen* 't misbruyk is doorgedrongen; ſoo liet ik my niet lang noodigen, ſchoot met der haaſt myne kleederen aan, reynigde my, en verrichtede myne pligt omtrent Godt;

en

en toen ik buyten quam, vondt ik den Kapiteyn reets boven op 't half-dek by de mast sitten, en een pypjen rooken. Toen wy nu eenige kopjes Coffy gedronken hadden, herinnerde zich myn eerlyke Landtsman syne beloften, dat hy met een korte schets van syn leven, en hoedaanig hy in dese landen gekomen was, myne nieuwsgierigheit soude voldoen; tot welken eynde hy aldus begon.

Myn naame is *Godtfriedt Wellner*, en myn Vader, die binnen *Erffurt* Doctor in de Rechten was, ook voor een volmaakte Rechtsgeleerde wierdt gehouden, wilde, dat ik insgelyks soude studeeren; en gaf my de keur, om een Rechtsgeleerde, Godtgeleerde of Geneeskundige te worden; maar nademaal ik myn humeur, tot veel hooftbreeken en studeeren al te swak bevondt; dog myne Ouders met geweldt een Geleerdt Man van my wilden maaken; liet ik my door den Drommel verblinden, dat ik op *Mey*-dag des Jaars 1685, toen ik eerst in myn 16de Jaar ging, by nagt in mistig weêr, wechliep; en besloot, (hoe ik'er toe quam, weet ik selfs niet;) om een Soldaat te worden, en myn Fortuyn

tuyn in den oorlog te soeken. Myn geheele Capitaal, dat ik by my hadde, beliep omtrent de waarde van een Gulden *Hollandtsch* geldt; daar meede ik geen verre reyse konde doen. Ik sloeg by geval den weg in naar de kant van *Gotha*, en hoorde onderweegen in een Herberg, dat daar ter plaatse, gemeene Soldaaten te peerdt en te voet wierden geworven; waarom ik soo vaardig aanstapte, dat ik den volgenden morgen vroeg by tydts in die Stadt quam. Ik hadde naauwelyks den voet door de poort geset, toen de Wervers, soo wel van de Infanterye, als van de Cavallerye, als Byen rontom my sworven; te meer, nademaal ik wel jong, dog opgeschooten van postuur was, en schoon haayr op myn hooft hadde; toonende voorts soo wel, als of ik reets een veel ouder keerel was.

Vermits ik nu niet eens wiste, of men een peerdt eerst by 't hooft of by de steert moeste aantasten, en ik van al myn leven niet meer als eens te peerdt hadde geseeten, ook de Soldaaten van de Infanterie my van haar goedecier en vrolyk leven soo veel voor loogen als zy wilden; soo nam ik onder den Heer Hooftman van *Kritzner* dienst; die my be-

beloofde tot Schryver van syne Compagnie te sullen maaken. Wy wierden hier en daar in 't Gebiedt van *Gotha* in de Quartieren gelegt, en genooten deselve vry, tot dat het Regiment compleet was; als wanneer wy, tegens alle onse verwachtinge, aan de Republyk van *Venetien* wierden overgelaten, en naar *Italien* moesten marcheeren. Dese marsch was inderdaadt seer langwylig en moeyelyk, en wy hadden wel drie Maanden werk, alvoorens wy maar *Lido* quamen; zynde een plaats, die slegts eenige mylen van *Venetien* legt, en meest tot een vergaader-plaats der vreemde Troupen dient, die dese Republyk in haaren dienst overneemt. Wy kreegen daar ten eersten onse Tenten, beneffens eenig Proviant, als meede drie Maanden Soldye; en wierden binnen de tydt van een Maandt, beneffens noch twee *Hessische* en drie *Savoysche* Regimenten, die insgelyks in desen dienst overgingen, naar *Morea* ingescheept. Te *Napoli di Romania* vonden wy nog ruym twintig duysendt Man, met de welke wy ons vereenigden, en de *Turken*, die op 't Eylandt *Cerigo* postgevat hadden, deeden verhuysen.

By dese gelegenheit was ik armen bloedt soo ongelukkig, dat ik met een *Turksche* Copy in de slinker Bil wierdt gequetst; en daar door vervolgens den geheelen Veldttogt geen dienst meer konde doen, maar my altydt by de Marodeurs moeste ophouden; en vermits onse meeste Veldtscheerders haare konst seer slegt verstonden, wierdt ik, (na dat men my gevisiteert hadde, en vermits ik nog wat hinkte;) onder de *Invalides* gereekent, en moeste voortaan te water dienen, daar ik niet verre behoefde te marcheeren.

Ik hadde thans myn seventhiende Jaar bereykt, en 't speet my in myn herte, dat ik reets in myne jonge jeugdt voor een kreupele Soldaat soude gehouden worden. Vermits wy nu op ons Schip, zynde de *St. Anthony van Padua* genoemt, een Opper-Barbier aan boort hadden, die een *Franschman* van geboorte was, en in syne konst voor een wel bedreven Chirurgyn konde passeeren; soo klaagde ik hem dese myne noodt, en plaagde hem soo lang, tot dat hy beloofde, my van myne quetsuur volkomen te geneesen. Dese eerlyke Man hieldt ook inderdaadt syn woordt, gaf my een ster-

sterken slaap-drank in ; en na dat hy de wonde behoorlyk hadde gesneeden , en daar door te gelyk een kleynen splinter van yser daar uyt geligt , die my tot die tydt de lammigheit en smerten hadde veroorsaakt ; legde hy een heerlyke en seer voortreffelyke Pleyster op de wonde, daar door ik binnen acht dagen tydt wederom fris en gesondt was.

Op dit Schip diende ik nog vier Jaar, en ik heb inmiddels verscheyde seer gevaarlyke Actien tegens de *Turken* bygewoont : Maar na dat de Republyk met den Grooten Sultan een stilstand van waapenen voor veele Jaaren , of liever een Vreede hadde gesllooten , trokken de *Duytsche* Regimenten wederom te rug naar *Lido* ; van daar zy haaren marsch naar *Duytschlandt* souden vervolgen. Ik, als een *Duytscher* , verkreeg op myn versoek insgelyks myn afscheydt ; en myn geheel vermoogen , 't welke ik binnen mynen vyf Jaarigen dienst hadde overgewonnen, beliep omtrent dertig *Venetiaansche Ducaten* ; schoon ik my seer suynig hadde beholpen , en veelmaals water gedronken , wanneer andere een goede Boetelje wyn hadden.

Te *Venetien* onthieldt ik my by een

seekeren waardt, die insgelyks een *Duytscher* was, zynde van *Cassel* in *Hessen* geboortig, en *Salomon Wachtel* genoemt. Dese hadde omtrent maar vier Jaaren getapt, en was alvoorens een Matroos geweest, die lange Jaaren ter Zee hadde gesworven, en sedert met een Vrouw van 't Eylandt *Candia* was getrouwt. Dese gaf my syn woordt, vermits ik lust hadde om verder ter Zee te vaaren, en niet wederom naar huys te reysen; dat hy syn best soude doen, om my by een Scheeps-Kapiteyn, Vice-Admiraal of Admiraal te recommandeeren; nademaal hy sag, dat ik vaardig met de penne konde omgaan. 't Ging my ook daaromtrent na wensch; egter geraakte ik niet in dienst van een diergelyken Scheeps-Officier; maar ik verhuurde my voor Kamer-dienaar, by een Ridder van *Maltha*, *Signor Orbito* genoemt, die zich een geruymen tydt aan 't Hof van den *Roomschen* Keyser *Leopoldus*, als Edelman hadde opgehouden; zynde uyt het vermaarde *Italiaansche* Graavelyke huys *Orbito* afkomstig; met welken ik naar *Maltha* voltrok. Den 3 *Augusty* des Jaar 1690. zeylden wy van *Venetien* derwaarts, en landdeden na behoorlyke tydt gelukkig

te

te *Valetta.* Myn Graaf wierdt door de Ridders aldaar, voornamentlyk door den Groot-Meester des Ordens, seer beleeft ontfangen. Ik hieldt my by desen Ridder op, tot in den Jaare 1700; en vermits ik geduurende dien tydt, soo dikwils de gewoone Zee-gevegten der *Maltheser* Ridders tegens de *Turken* hadde bygewoont, geraakte ik door dessels Recommandatie, op een *Malthezer* Galleye, als Scheeps-Luytenant; in welke qualiteit ik acht Jaaren diende, en met de ongeloovige *Turken* meenig gevegt waagde; soo dat ik niet kan ontkennen, door haar al myn Fortuyn gemaakt te hebben. Na dat ik nu soo verre gevordert was, dat ik selve een Schip konde beheeren, kogt ik een *Turksch* vaartuyg, voor een billyken prys, 't welke nog soo goedt als nieuw, en uytneemende wel bezeylt was.

Daar op nam ik van myn Heer Principaal afscheydt, bedankte hem voor alle bewesene genade, en ging den 12 den *Mey* 1708. onder zeyl; van gedagten zynde, om met den eersten den besten *Turk* een kans te wagen; vermits ik veele brave Kerels op myn Schip hadde, die groote begeerte toonden om haar te beveg-

ten. Ondertusschen behoefden wy daar niet lang na te wenschen, nademaal wy den vierden dag daar na, onder de soogenaamde *Derdanellen*, een Rover ontmoeteden. Vermits nu myn Schip van *Turksch* maaksel was, en ook sulke vlaggen voerde, hadt de *Turk* geen quaade gedagten van ons; en dewyle zich sommige van myn volk in *Turksch* gewaadt op 't half dek vertoonden, lieten wy den Rover soo digt onder ons bereyk komen, dat wy den selven met de volle laag konden begroeten. Dit onverwagte Compliment baarde sulk een verbaastheit by den *Turk*, dat de Kapiteyn niet wiste, of hy standt soude houden, of de vlugt nemen; doch terwyle hy daar over in beraadt was, wendde ik met myn Schip, soo kort als mogelyk was, en gaf hem van d'andere zyde wederom de laag; soo dat syn Schip geheel ontreddert wierdt geschoten; waarna ik hem op zyde schoot, en hem poogde te enteren.

Wy geraakten in een bloedig gevegt, en ik moet de *Turken* met der waarheit tot roem naseggen, dat zy zich dapper verdedigden, en zich liever onder de voet lieten stoten of schieten, als een voet breedt te willen wyken; soo dat ik ten minsten

minsten 30 man verloor, die doodt geschoten, of doodelyk gequetst wierden. Eyndelyk was de Fortuyn my soo gunstig, dat wy 's vyandts Schip veroverden; en met de grootste verwoedtheit alles, wat wy in 't geweer vonden, in de pan hakten; soo dat'er niemandt over bleef, als de Kapiteyn, en noch sommige voorname *Turken*, die gesamentlyk voor de behoudenisse van haar leven een groot Rantsoen beloofden op te brengen.

Na dat wy 't Schip van de lyken hadden gesuyvert, en deselve over boordt geworpen; begaf ik my, met sommige van myn volk, naar beneden, om 't Schip te doorsoeken, en te sien, wat buydt wy daar mogten vinden. Doch ik was niet weinig verbaast, toen ik in een beslotene kamer, recht onder de Kajuyt, een Juffrouw op een bedt vondt leggen, die noch twee Vrouws-personen tot haren dienst by zich hadde. Dese Juffrouw, scheen maar omtrent twintig Jaren oudt, en de trekken van haar wesen waren soo teder en fraay, dat men gemaklyk konde besluyten, dat zy de reyse tegens haren wille deedt; vermits sulk een schoone beter in een kostelyk vertrek aan landt, als op de wilde Zee voegde. Ik sag terstondt

ſtondt wel, dat zy geen *Turkinne* was; vermits zy *Armeniſche* klederen droeg; maar dat haare Dienareſſen twee *Turkſche* Vrouws-perſoonen waren.

Soo haaſt ik in de kamer quam, ſprong zy van 't bedde, viel met betraande oogen voor myne voeten, en gaf my in de *Italiaanſche* tale te verſtaan: Dat zy het van haare pligt oordeelde, zich billyk voor my, als Overwinnaar van dit Schip, te onderwerpen; voornamentlyk, vermits zy op hoope leefde, dat ik, als een Chriſten, veel te edelmoedig ſoude zyn, om iets ten nadele van haare Eere te ondernemen: Waarom zy ook, gedurende den gehelen tydt, terwyle dit *Turkſche* Schip wierdt bevogten, op haare knien hadde gelegen, en den Hemel om een volkomen overwinninge tegens myne en haare vyanden hadde geſmeekt. Deſe haare onderwerpinge, ging my waarlyk diep ter herten, en ik kreeg ſedert dit oogenblik een groote genegentheit en hoogachtinge voor haar perſoon, en geeſtigheit; ſoo dat ik liever myn eygen leven in gevaar ſoude begeven hebben, als toe te ſtaan, dat iemandt haar eenig leedt toevoegde; 't welke ik haar ook met de aller verplichtenſte redenen verſekerde,

en

en te gelyk vroeg : Hoedanig zy doch op dit Schip was gekomen?

Dese vraag scheen dese Juffer eenigsints in verwerringe te brengen : Egter herstelde zy zich ten eersten, en gaf my met een sonderlinge vrypostigheit en geestigheit, het volgende antwoordt:

„ Ik ben van 't Eylandt *Scio*, en myn
„ Vader is, van wegens syne groote mid-
„ delen, en swaren koophandel, in dese ge-
„ westen soo wel bekendt, dat 'er waar-
„ schynlyk weinig menschen zyn, van
„ die zich daar aan laten gelegen leggen
„ aan 't geen hier en daar in de Wereldt
„ omgaat, die *Monsr. Bonhomme* ten min-
„ sten niet by den name souden hebben
„ horen noemen. 't Is heden net 14
„ dagen, (vervolgde zy;) dat ik my op
„ dit Schip bevinde; en hoe ik daar op
„ ben gekomen, sal ik u mede verhalen.
„ De vervloekte *Turksche* Kapiteyn van
„ dit Schip, hadde zich met het selve
„ alreets in de derde week te *Scio* opge-
„ houden, om syne veroverde buydt,
„ bestaande in goederen, Slaven, en
„ andere dingen, aldaar aan den man te
„ helpen. Vermits nu myn Vader by
„ hem, met koophandel van sommige
„ goederen, groot voordeel hadde be-

 haalt,

„ haalt, wierdt hy in ons huys, door
„ het dagelykſche in- en uytgaan, ſoo
„ gemeenſaam, dat hy zich ſelfs eens
„ verſtoutede, my een voorſlag van
„ minnenhandel te doen; maar vermits
„ ik hem op ſulk een wyſe van de handt
„ wees, als hy mogelyk niet verwagt
„ hadt, toonde hy zich (quanswys,) niet
„ gebelgt daar over; ja, hy ſcheen in
„ tegendeel omtrent my veel minſamer
„ en beleefder als in den beginne; ter-
„ wyle hy ondertuſſchen by zich ſelve
„ van dat uur af aan beſloot, daar na te
„ tragten, om my in ſyne macht te kry-
„ gen, en tot een Minnareſſe van hem
„ te ſchaken. Dit godtlooſe ſchelmſtuk
„ wierdt ook door hem, op de volgen-
„ de manier naar ſynen wille onderno-
„ men, en voltrokken.

„ Na dat hy eens 's middags by myne
„ Ouders hadde geſpyſt, en hem alle mo-
„ gelyke eere was beweſen, betoonde
„ hy zich daar over ten hoogſten vol-
„ daan; en zeyde: Vermits hy ſag, dat
„ men hem ſoo veel beleeftheden en wel-
„ daden bewees; ſoo wilde hy my, als
„ de Dochter van den huyſe, met toe-
„ ſtemminge van myne Ouders, ook iets
„ tot dankbaarheit vereeren; mits dat
„ ik

„ ik het selve van boordt van syn Schip
„ soude halen, 't welke in de haven ten
„ anker lag, om te gelyk d'eere te heb-
„ ben van hem te komen besoeken.
„ Vermits syne aanbiedinge my nu eenig-
„ sints bedeest maakte, konde ik hem
„ niet terstondt antwoordden; waarom
„ myne Moeder 't woordt voor my op
„ nam, en hem, van mynentwegen,
„ voor dese beleeftheit bedankte; daar
„ by voegende: Dat het my, als een
„ jonge Juffer, niet voegde, alleen op
„ syn Schip te komen, en hem aldaar
„ een visite te geven. Doch hy wist
„ aanstondts middel om dese swarigheit
„ weg te nemen, versoekende, dat myne
„ Moeder hem te gelyk d'eere mogte
„ aandoen, van hem te komen besoe-
„ ken? Maar myn Vader, die een *Fransch-*
„ *man*, en volgens syn naturel redelyk
„ vrypostig was, versekerde hem ter-
„ stondt, dat ik dien selfden namiddag
„ noch by hem aan boordt soude komen;
„ en selfs sonder myne Moeder, om te
„ toonen, dat hy hem alles goedts toe-
„ betrouwde. Daar mede was dese Be-
„ drieger wonderlyk wel in syn schik;
„ en gaf, by 't afscheydt nemen van myn
„ Vader, hem quanswys in vertrouwen

„ te

„ te verstaan, dat hy op syn Schip een
„ schoone *Italiaansche* Slavinne van ho-
„ ge geboorte by zich hadde, die hy
„ my tot mynen dienst soude vereeren.
„ Vervolgens begaf hy zich aan boordt,
„ om buyten twyffel met het grootste
„ genoegen myne aankomst te verwagten.

„ Ik moeste my soo galant, als im-
„ mers mogelyk was, opschikken; en
„ toen myne Moeder genegentheit toon-
„ de, om my met de koets tot aan den
„ oever te versellen; wilde myn Vader
„ sulks geensints toestaan, en zy moest
„ tegens haren wille en dank t'huys bly-
„ ven. Toen ik buyten de poort aan
„ den haven quam, vondt ik daar reets
„ een fraayen *Turkschen* Boot leggen,
„ met allerlye veelverwige Vlaggen ver-
„ çiert; daar ik in stapte, en tot aan
„ boort van 't Schip voer; daar de *Turk-*
„ *sche* Schelm my selve op tilde, met
„ alle bedenkelyke beleeftheit verwel-
„ komde, ook terstondt in syn kajuyt
„ voerde, en my met de aller lekkerste
„ Confituren, en de seldtsaamste *Ita-*
„ *liaansche* wynen, (die men *Lacryma*
„ *Christi*, of *Tranen Christi* noemt;)
„ onthaalde. Ik weet niet, of ik reets
„ innerlyk eenige voorbeduydinge ge-

„ voelde, van 't geene my nakende was,
„ dan welke treurigheit anderſints myn
„ gemoedt ontruſtede; vermits ik my
„ ſelve wel bedwong, om ſyne beleeft-
„ heden met behoorlyke complimenten
„ wederom te beantwoordden; ſonder
„ nochtans myne hertstogten ſoo verre
„ meeſter te zyn, dat hy niet ſoude ge-
„ merkt hebben dat ik innerlyk bedroeft
„ was; waarom hy het aan geene Ca-
„ reſſen liet ontbreken, om my tot een
„ ander humeur te brengen.

„ Terwyle wy dus den tydt ſleten,
„ waren de ankers opgewonden; (ver-
„ mits 't Schip geheel zeylreê lag, en hy
„ alles tot de reyſe, voor myne komſt,
„ klaar hadde laten maken;) en wy wa-
„ ren reets een groot eynde van *Scio* in
„ Zee geſtoken, eêr ik 't minſte van dit
„ vertrek wiſte. Ik gelove ſelfs, indien
„ myne Dienareſſe, (die by my was, en
„ welke deſe ſchelmachtige *Turk* daar
„ na geheel onder in 't Schip deedt vaſt
„ ſetten, om my van alle vertrooſtinge
„ te beroven;) niet luyts-keels hadde ge-
„ roepen, dat het Schip reets verre van
„ de wal, en wy verraden waren; dat
„ ik noch langer myne mymeringe ſou-
„ de hebben vervolgt, ſonder toen dit
„ be-

„ bedrog te ontdekken. Soo haaſt ik
„ het benaauwde roepen van myne
„ Dienſtmaget hoorde, liep ik terſtondt
„ aan een venſter, en ſag tot myn groot-
„ ſte hertſeer, dat wy reets verre van
„ de Stadt waren. Daar over ontſtelde
„ ik ſoo geweldig, dat ik in een flaauw-
„ te viel; ſoo dat het veel werk ver-
„ eyſchte, my wederom te doen beda-
„ ren. Toen ik wederom tot myn ſel-
„ ve quam, vereenigde ik de tranen met
„ myne ſmerten; en kermde ſoo gewel-
„ dig over myn ongeluk; dat indien de-
„ ſe ſchelmachtige *Turk* noch de minſte
„ trekkinge van redelykheit by zich ſel-
„ ve hadt gehadt, ſoo ſoude hy ſeker-
„ lyk daar door tot medogentheit be-
„ weegt weſen. Dan ſmeekte ik hem,
„ om de barmhertigheit des Hemels, dat
„ hy my wederom tot de myne wilde
„ brengen: Dan meende ik hem met
„ dreygen en ſchelden daar toe te ver-
„ pligten: Dan wilde ik van wanhoop
„ in Zee ſpringen, en my verdrinken:
„ En dan dreygde ik my doodt te vaſ-
„ ten, en geene ſpyſe meer te nutti-
„ gen. Doch al wat ik deedt, of on-
„ dernam, nogtans konde ik hem in al
„ dien tydt niet tot reden brengen; want
„ hy

„ hy bleef gestadig seggen, dat ik met
„ der tydt tegens hem erkentelyk soude
„ worden. Ondertusschen beroofde hy
„ my van myne eygene Dienaresse, (die
„ hy deedt opsluyten, soo als ik reets
„ gesegt heb;) en gaf my, in derselver
„ plaats, dese twee *Turkinnen*, om my
„ op te passen; van de welke ik tot nog
„ toe veel meerder last als dienst heb ge-
„ hadt, vermits zy my, noch ik haar,
„ niet verstaan konnen. Dit eenigste
„ kan ik noch tot lof van desen *Turk-*
„ *schen* Zee-Rover seggen, dat hy gedu-
„ rende dese veertien dagen, niet het
„ minste geweldt tegens my heeft ge-
„ bruykt, gelyk hy gemaklyk hadde
„ konnen doen, maar my altydt met het
„ grootste respect laten bedienen.

„ Vermits gy nu, myn Heere! in den
„ beginne met alle Edelmoedigheit hebt
„ versekert, dat gy my, als eene eerly-
„ ke Vrouws-persoon by u soudet hou-
„ den, sonder te gedogen, dat my ie-
„ mandt op uw Schip het minste leedt
„ toevoege; soo versekere ik u, in-
„ dien gy de moeyte gelieft te nemen,
„ van my naar *Scio* tot de myne te bren-
„ gen, dat gy voor desen dienst, over de
„ helft der middelen van myne Ouders

„ sult

„ ſult te bevelen hebben: Dierhalven ſal
„ ik ſlegts deſe eene beede noch daar by
„ voegen, dat gy myne arme opgeſlote-
„ ne Dienſtmaget uyt haare gevangeniſſe
„ gelieft te verloſſen, en ſe op vrye voe-
„ ten te ſtellen.

Ik hadde, met het grootſte genoegen (vervolgde myn Landtsman met ſyn verhaal;) naar de Avanturen van deſe bekoorlyke *Franſche* Juffer geluyſtert; en ondertuſſchen ſoo veel oprechte genegentheit tot haar Perſoon gekreegen, dat ik niet anders wenſchte, als haar voortaan altydt aan myne zyde te mogen hebben. Egter vondt ik het ongeraden, haar voor als nog myne groote genegentheit voor haar perſoon te verſtaan te geven; waarom ik haar ſlegts, op derſelver verſoek, op de volgende wyſe antwoordde:
„ Dat ik haar bevel in alles ſoude gehoor-
„ ſamen, en haar, naar derſelver eygen
„ believen, veylig en geruſt tot de ha-
„ ren verſellen; doch dat ik daar voor
„ geene andere vergeldinge ſoude aan-
„ nemen, als haare geeſtige Perſoon ſel-
„ ve. Daar op verliet ik haar ten eerſten, en na dat ik haare Dienſtmaget, volgens derſelver begeerte, wederom by haar hadde laten brengen; maakte ik den vereyſchten

eischten toestel, dat de nodige gereedtschappen in het veroverde Schip wierden gebragt; en ik settede daar soo veel manschap van myn volk op, als 'er vereyscht wierdt, om het selve te bestieren; vermits ik bevondt, dat het noch beter van timmeragie was, als het myne; ook daar en boven door die geene bewoont wierdt, die my door haare beminnelyke eygenschappen geheel bekoort hadde.

De *Turksche* Kapiteyn soude, naar myne gedagten, van herten gaarne syn Schip verloren hebben, indien hy daar door niet te gelyk van syne schoone *Fransche* Juffer was berooft geworden. Daar over wierdt hy ook soo wanhopig, dat hy twee dagen daar na, van 't half-dek van myn eygen Schip, (derwaarts ik myne gevangene hadde doen brengen;) in Zee sprong, en terstondt verdronk; sonder geredt te konnen worden. De drie andere *Turken* sloten een verdrag met my, om haar, tegens betalinge van een seker rantsoen, te *Canea* aan landt te setten. Wy vervolgden dierhalven onsen cours, met een goeden windt, recht naar 't Eylandt *Creta*; daar de gemelde drie *Turken* my 't beloofde rantsoen deeden be-

taalen, en daar door onverhindert in vryheit geraakten. Ik vondt daar ook gelegentheit, om myn eygen Schip tot een hoogen prys aan een *Grieksch* Koopman te verkoopen, en ik zeylde met mynen *Turkschen* prys naar de Stadt *Scio*.

Ondertusschen hadde ik by myne Juffer reedelyk goedt credit verkreegen; ten minsten konde ik my wel vleyen, dat zy my niet geheel ongeneegen was; waarom ik soo veel te meer hoope kreeg, dat ik mogelyk nog wel myn oogmerk soude bereyken. Hoe nader wy aan 't Eylandt *Scio* quamen, soo veel te vergenoegder wierdt ik by my selve; 't welke mogelyk reets een voorbeteekenisse was, van myn aanstaande Fortuyn, die ik door dit Houwelyk stondt te behaalen.

Doch om niet al te wydtluftig in myn verhaal te zyn, sal ik hier slegts byvoegen, dat wy eyndelyk ter laatstgemelder plaatse aanquamen; daar ik den eerlyken *Monsr. Bonhomme* en desselfs Beminde, over 't verlies van haar eenigste Dogter, nog een meenigte van traanen vondt vergieten. Maar na dat ik haar te verstaan gaf, dat ikse van dese *Turksche* Roovers hadde verlost, en in volkomen

wel-

welvaart wederom aan haare bemindtste Ouders soude overleveren ; soo wierden dese eerlyke luyden met sulk een blydtschap aangedaan, dat ik bedugt was, dat zy van vreugde voor myne oogen souden sterven. Toen zy eyndelyk wederom bedaart waren, wisten zy geene woorden genoeg te bedenken, om haar genoegen en erkennelykheit uyt te drukken; en zy booden my, van haar selve, haare bemindtste Dogter, beneffens alle haare middelen aan. Wie soude nu sulk een kosstelyk geschenk niet met de grootste dankbaarheit hebben aangenomen? Waarom ik haar daar voor, met duysenden van verseekeringen, myne erkentenisse betuygde, verseekerende, dat ik my altydt als een gehoorsaame Schoonsoon soude gedraagen. Ondertusschen is het seeker, indien dese eerlyke luyden niet van gedagten waren geweest, dat wy waarschynlyk reets op't Schip onderlinge gemeenschap hadden gehadt, dat zy met dese aanbiedinge niet soo gereedt souden zyn geweest.

Inmiddels hadde ik een Rytuyg aan den Oever doen komen, om myne Waardtste *Charlotta* (dus was haar naam,) en derselver getrouwe Dienstmaaget te

doen afhaalen; die ook quam aanryden, terwyle ik met haare Ouders nog in Discours was.

Op haare aankomst, sag men de allerteederste en minnelykste verwelkominge, van beyde (de Ouders en haare Dogter,) en zy sloegen onderling malkander de armen, met sulk een geneegentheit om den hals, dat men zich over dese teedere Ouderlyke en Kinderlyke ontmoetinge niet genoegsaam konde verwonderen.

Soo haast d'eerste ontroeringen over waren, bragt de Vader selfs, myne waardtste *Charlotta*, niet sonder derselver grootste bloosinge, by my, en zeyde:
„ Myn bemindtste Soon! die ik naau-
„ welyks d'eere gehadt heb een uur te
„ kennen; ontfangt daar meede het
„ rantsoen voor myne Dogter, dat ik u,
„ door haar selve, beneffens een gedeel-
„ te van myne middelen, hier meede
„ opdraage: Wenschende u soo veel zee-
„ gen, als de Allerhoogste Sterren aan
„ den Hemel heeft geplaatst. (Zynde
„ een wensch die in dese gewesten ge-
„ bruykelyk is.) Egter bedinge ik uyt-
„ druklyk, dat gy, beneffens myn Kindt
„ hier, (te *Scio*) altydt sult blyven. Doch
„ hebt gy verder lust tot de Zeevaart,

soo

„ ſoo ſal u myne , en thans veel meer
„ uwe Negotie , gelegentheit genoeg
„ daar toe aan de handt geven , om uwe
„ begeerte tot genoegen te konnen vol-
„ doen ". Ik beloofde al wat hy van my eyſſchte ; en daar op wierdt myne lieffſte en ik , door een Catholyken Geeſtelyken binnen eenige daagen getrouwt; wy hebben thans elf Jaaren in een gezeegenden Egtenſtaat met malkander geleeft, en t'zaamen ſes kinderen verwekt. Ik ben nu vyftig Jaaren oudt , en 't is 34 Jaaren geleeden dat ik van *Erffurt* ben vertrokken ; ſonder waarſchynlykheit van daar ooyt wederom te komen , ſullende myn leven wel in deſe geweſten moeten eyndigen , vermits Godt my ſoo veel heeft gegeven , dat ik volkomen reeden heb om daar meede vergenoegt te zyn.

Op deſe wyſe eyndigde myn beminde Landtsman ſyn verhaal, en ik moeſte bekennen , dat Godt hem op een ſeer gelukkige wyſe in dit afgeleegene geweſt hadde gebragt. Dit veroorſaakte by my veelderlye nagedagten ; wanneer ik overwoog, dat Godt ſoo veelderhande middelen en weegen heeft, om een menſche in de Wereldt gelukkig te maaken.

Wy naderden ondertuſſchen 't Eylandt

Morea hoe langer hoe meer, tot dat wy eyndelyk by *Coron* quamen, en in den Haven liepen, daar wy het Anker lieten vallen. Wy waren wel van gedagten, om onse goederen en verdere dingen terstondt te lossen, en se te landt naar *Petrasso* te senden, ook daar na persoonlyk te volgen: Maar vermits de Zee, door het geduurige buyige en stormige weêr, seer hol ging, soo dat 'er geen Boot aan landt konde vaaren, moesten wy 'er drie weeken lang blyven leggen, en met het grootste ongeduldt beter weêr afwagten.

Soo haast de Zee bedaart was, lieten wy ons aan landt setten, en sogten geleegenheit, om door seekere daar toe gestelde karren en kleyne waagentjes, de goederen te landt naar *Petrasso* te krygen, 't welke ons na wensch gelukte. Daar gekomen zynde, lieten wy alles, 't geene wy hadden mede genomen, op ons Schip brengen, 't geen reets overlang tot dese reyse geschikt was; en wy zeylden sonder het minste ongemak naar *Griekenlandt*; daar wy in de Haven van *Lepanto* ten anker quamen. Alle de goederen wierden daar gelost, en in een Pakhuys gebragt, 't geene aan den oever

stondt

ſtondt, en in 't byſonder daar toe gebouwt was, op dat de Chriſtenen haare goederen daar in mogten opſlaan.

Te deſer plaatſe hadde myn waardtſte Heer Landtsman ſyne reyſe afgelegt; waarom ik op middelen moeſte bedagt zyn om verder te komen; en tot dien eynde met een *Caravane* naar *Lardo* te trekken, 't geene genoegſaam de laatſte Stadt van eenig aanſien in *Griekenlandt* is. Ik hoorde dierhalven in de geheele Stadt naar gelegentheit om, of 'er niet haaſt eenig geſelſchap naar *Lardo* voornoemt ſoude trekken; en vernam eyndelyk, tot myn grootſte blydtſchap, dat zich, binnen den tydt van thien dagen, een geſelſchap van ruym 50 Koopluyden derwaarts ſoude begeven; vermits men met geen minder manſchap over het *Pindiſche* en *Bercedeſtiſche* Gebergte durf reyſen; nademaal men van ſekere Paſſagiers vernam, dat zich daar veele Rovers onthielden, die tot *Elbaſon*, naar de kant van 't Koningryk *Servien*, de wegen alom ſeer onveylig maakten. Deſe gevaarlyke tydinge hadde my haaſt doen beſluyten myne reyſe te ſtaken; te meer, nademaal de eerlyke Kapiteyn ook ſyn beſt daar toe deedt, en my met geweldt

wilde bepraten, ſoo lange te *Lepanto* te blyven, tot dat men vernam, hoedanig het eyndelyk met deſe Rovers mogte aflopen; vermits dit onmogelyk, lang dus konde blyven duren, ſonder de Negotie en den Koophandel groote ſchade toe te brengen; 't welke de Souveraine Vorſten niet lang met goede oogen konden aanſien, en dierhalven ten eerſten toeſtel moeſten maken, om deſe Roof-vogels te verdryven en te verſtroyen. 't Scheelde weinig, of ik ſoude my hebben laten daar toe overhalen, indien ik aan d'andere kant niet mede hadt overwegen, dat 'er ſoo haaſt niet wederom een diergelyke gelegentheit ſoude voorkomen, om met ſulk een talryk geſelſchap voort te reyſen; waarom ik met een friſſen moedt naar 't Opperhooft ging, dien deſe *Caravane* tot haren Commandant hadde verkooren, en my by hem aangaf. Dit was een Koopman, die reets tamelyk bejaart was, van Religie een *Griek*, en eerbaar van weſen. Doch 't geval, 't welke wy onderwegen hadden, toonde genoegſaam, dat hy den In- en Verkoop ſyner koopmanſchappen beter verſtondt, als om over eerlyke luyden het bevel te voeren. Hy vernam gaarne, dat ik het

ge-

geselschap soude helpen versterken ; en vroeg: Of ik niet noch meer Personen wiste, die dese reyse mede wilden aangaan ? Ook versogt hy my, indien ik noch van sommige mogte horen, dat ik de goedheit wilde hebben om se by hem te brengen: By welke gelegentheit, ik uyt syn geheele gedrag merkte, dat hy seer benauwt en bang voor desen togt was, en veel liever te *Lepanto* was gebleven, indien het syne verrichtingen hadden toegelaten.

Daar op kogt ik drie Kamelen, en huurde daar toe twee *Griekshe* knegten, tot naar *Elbason*; (want verder willen de *Grieken* niet trekken ;) en toen de dag verscheen, dat dese *Caravane* by den voorgemelden Koopman, (die even buiten de stadt woonde;) moeste vergaderen, begaf ik my mede derwaarts, met myne geladene Kamelen, verselt van mynen waarden Landtsman, die voor kost noch vragt niet een duyt van my begeerde; ja my selfs noch met verscheyde Rariteiten beschonk. Na dat wy op de zamelplaats onderling van malkander afscheydt hadden genomen, namen wy de reyse aan; doch marcheerden dien dag niet verder als drie kleyne mylen. Ik be-

 vondt

vondt dese *Caravane* in enkel welgestelde jonge en vermakelyke Koopluyden te bestaan, die gesamentlyk met goedt geweer voorsien waren, en wy hadden onderling allerlye tydtverdryf onderwegen; waar door wy, selfs eêr wy 'er op verdagt waren, met groot vermaak te *Lardo* quamen.

Te deser plaatse kregen wy wederom versekeringe, dat'er zich in het voorgemelde *Pindische* en *Bercedestische* Gebergte veele Rovers onthielden; 't welke onsen Heer Commandant nieuwe benauwtheit op 't lyf joeg. Hy wierdt seer schielyk onpasselyk; doch, naar myne gedagten, om de selfde reden als de jonge knapen, wanneer se bang voor 't school zyn, en zich siek veynsen. Ja, eyndelyk liet hy aan 't gehele geselschap weten, dat hy zich niet langer in staat bevondt om 't opgedragene Commando waar te nemen; soo, dat hy van wegens syne swakheit, buyten twyffel te *Lardo* soude achter moeten blyven: Waarom hy haar liet versoeken, dat zy iemandt anders, uyt het midden van haar, tot haren Leydtsman wilden verkiesen. Hy voegde daar by, te geloven, dat zy niet qualyk souden doen, met dien *Duytscher*, die zich in haar geselschap bevondt, (daar

(daar door hy my verstondt;) dese waardigheit op te dragen; vermits deselve een man van Jaren was, die in de Wereldt veel ondervindinge, en ook buyten twyffel moedt genoeg hadde, immers soo veel als daar toe wierdt vereyscht.

Dese voorslag, wierdt door dese jonge en roekloose luyden terstondt met blydschap aangenomen; en ik verkreeg den naame van haar Commandant te zyn; eene eere, daar ik nooyt van myn leven om gedagt hadde. Ik wilde my ontschuldigen, en deselve met dankbaarheit van de handt wysen; doch alles was te vergeefs, en ik moeste haar Bevelhebber blyven, en van dat oogenblik order stellen, om den volgenden morgen met den dageraadt onse reyse te vervolgen. Wy marcheerden daar op vier dagen lang; doch niet anders als 's morgens en 's avondts in de koelte, alvorens wy aan het begin van het *Pindische* Gebergte quamen.

Toen wy den vyfden morgen opbraken, gaf ik aan de gantsche *Caravane* bevel, dat een iegelyk syn geweer gereedt soude houden, en dat het verder toebehoren daar toe altoos by der handt moeste wesen. De koopmanschappen, die door Peerden en Kamelen wierden ge-

gedragen, plaatste ik in 't midden, de voorhoede omtrent thien treden vooruyt, en de helft van onse manschap achter aan, om den geheelen treyn te dekken. Ik selve reedt met een goedt Peerdt, 't welke de *Caravane* my tot myn Bedieninge vereerde, gestaadig aan haar hooft, in 't eerste lidt, en wanneer ik op eenige hoogte quam, sag ik ter degen over al rontom my henen.

Op dese wyse onsen togt eenige uuren vervolgt hebbende, quamen wy by een groote Bosschagie van Cypresse struyken, daar wy een troep van omtrent 40 Ruyters ontmoeteden, die eenig drink-geldt van ons eyschten; doch op sulk een gebiedende wyse, dat men daar uyt gemaklyk konde oordelen, dat zy zich met iets weinigs niet souden laten afwysen. Zy hielden omtrent 30 treden van ons halte, en sonden vier man, uyt het midden van haar, om ons dien voorslag te doen. Soo haast ik dese schelmen sag, schaarde ik myn volk insgelyks in goede order, soo goedt als de gelegentheit toeliet, wel gesloten en digt by malkander; en de koopmanschappen moesten in het midden blyven. Ook gaf ik bevel, dat de manschap die tot dekking diende,

zich

zich digt by een ſoude houden. De gemelde vier afgeſondene quamen dierhalven by onſe voortocht, en déden haare boodtſchap wegens 't Drink-geldt, ſeggende: „ Dat zy eerlyke Krygsluyden „ waren, die tot haar onderhoudt eenig „ geldt noodig hadden. Dierhalven ſou- „ den wy, als reyſende Koopluyden, „ die altydt ten overvloedt daar van voor- „ ſien waren, haar dit onderſtandt niet „ weigeren; om haar van de moeyte te „ ontlaſten, van anderſints met geweldt „ te moeten ſoeken, 't geene zy thans „ met beleeftheit van ons verſogten.

Dit was in der waarheit een ſeer geeſtig Compliment. Nogtans waren 'er verſcheyde onder onſe *Caravane*, die rieden, dat wy deſe menſchen goedtwillig iets ſouden geven; vermits wy anderſints qualyk ſonder ſchade en ongeluk van haar ſouden afkomen: Maar de meeſte waren, beneffens my, van gevoelen, dat men haren voorſlag van de handt ſoude wyſen, en aan deſe Schelmen niet het allerminſte toeſtaan.

Na dat wy de vier afgeſondene met dit weigerendt antwoordt hadden te rug geſonden, maakten wy ons terſtondt gereedt, om den aanval der Vyanden alle-

oogen-

oogenblikken te verwachten, en haar met ons geweer wel te ontfangen. Dese nagt-ravens trokken daar op wel 50 treden in 't Bosch te rug; naar 't ons toescheen, om onderling t'zamen te raadtplegen, hoedanig zy 't met ons souden stellen? En 't schynt dat zy besloten ons aan te tasten. Want kort daar na quamen zy ons, soo schielyk als een blixem, met alle man uyt het Bosch bespringen, hebbende de bloote zabels in de handt, en schreeuwende luyts-keels, om ons te verschrikken. Maar nademaal de gehele *Caravane* wel gesloten voortmarcheerde, en haar schiet-geweer in gereedheit hieldt, wierden zy soodanig ontfangen, dat 'er ten eersten 8 Man en 3 Peerden van haar sneuvelden; daar door de overige in verwerringe geraakten, en te rug in 't Bosch weken. Dese schelmen deden noch wel een tweden aanval op ons, en vervolgden ons verder meer als een myl weegs door 't gebergte; doch met weinig voordeel, vermits zy daar door noch 5 Man verloren. Wy, in tegendeel, hadden niet meer als twee dooden; daar onder een knecht was, en een Passagier, die niet bekendt wilde zyn, en ook niets anders als syn Peerdt by zich hadde. Wy
kre-

kregen van de Rovers 9 Peerden tot buidt, van de welke my de twee beste tot myn aandeel wierden gegeven; en de overige onder de *Caravane* verdeelt; doch hoedanig sulks geschiedde, weet ik selve niet.

Eyndelyk trokken wy ook over het *Bercedestische* Gebergte; daar wy, van wegens de hooge en gevaarlyke passagies, veelmaals lyf- en levens-gevaar uytstonden. Ondertusschen was 'er uyt de Stadt *Elbason* sulke goede order gestelt, dat daar omtrent geen een van dese Rovers vernomen wierdt, soo dat wy'er in veyligheit aanquamen. Aldaar losten de Kooplieden haare goederen, en ik moeste twee geheele maanden binnen *Elbason* blyven, om goede gelegentheit af te wagten, met de welke ik gerust beneffens myne Bagagie in 't Koningryk *Hongaryen* konde komen.

Men deedt my wel voorslagen van verscheyde wegen, langs welke ik sonder gevaar myne reyse derwaarts konde vervolgen; onder de welke my de weg over *Prestina* de bequaamste toescheen, indien ik slegts geselschap derwaarts hadde gevonden. Toen ik nu (soo als reets gesegt is;) twee maanden te *Elbason* stil gelegen hadde, vernam ik, dat een seker

ker *Palatyn* van *Hongaryen*, maar eene myl daar van daan voorby soude reysen, en tot naar *Offen* te rug soude trekken, hebbende een groot gevolg by zich. Soo haast ik den vasten dag hadde vernomen, wanneer hy daar voorby soude komen, maakte ik my 's daags te voren reysvaardig, en verwachtede hem te *Santerin*, een Dorp aan den gemeenen Landt-weg leggende. Het duurde ook den volgenden dag niet lang, toen hy met syn volk tegens den middag voorby quam. Dierhalven begaf ik my by hem, en versogt denselven met de grootste onderwerpinge, (daar op de meeste *Hongaren* gestelt zyn ;) dat hy my geliefde toe te staan, om onder dessels bescherminge mede tot naar *Offen* te mogen reysen. Na dat hy nu, op syn begeerte, van my berigt hadde verkregen, waar van daan ik was komen reysen; soo hadde ik groote reden om syne beleeftheit te roemen; en ik kan met der waarheit seggen, dat ik, tot dat wy in de voorgemelde Stadt *Offen* quamen, met hem als Broeder heb geleeft; en dat hy groot vermaak hadde mynen levens-loop te overwegen, en hoe wonderlyk een mensche, volgens syn noodlot, veeltydts schynt *gepredestineert* te zyn.

Na dat ik syn toestemminge verkregen hadde, deedt ik myn Bagagie, bestaande in drie Kameelen en een Peerdt, met twee knegts, uyt het Dorp trekken, en zich by de syne voegen. Wy vervolgden onse reyse naar *Prestma*, hielden ons daar maar een nagt op, en trokken verder naar *Belgrado*. Hier sag ik de versche gedenk-teekens der dapperheit van den vermaarden Heldt, Prins *Eugenius*. Men sag ook hier en daar nog eenige teekens, op wat wyse de *Turken* zich van binnen in de Stadt hadden verdeedigt; en 't baart waarlyk groote verwonderinge, dat zy dese sterke Vestinge uyt haare klaauwen hebben laten rukken. Dese brave Heer bleef, ten gevalle van my, een geheelen dag te *Belgrado*; en my wierdt alles aangewesen hoedaanig de meergemelde dappere Generaal, de vermaarde *Eugenius*, dese Vesting hadde doen aantasten, en 't geen 'er andersints aanmerkelyk geduurende de Beleegeringe was voorgevallen. Den volgenden dag, vroeg in de morgenstont, vertrokken wy van daar, en quaamen eenige daagen daar na gelukkig te *Offen*.

Tot die tydt toe hadde ik wederom een gelukkige reyse gehadt, en ik moet

bekennen, dat dese *Hongaarsche* Heer my seer groote beleeftheit en vriendtschap bewees, die ik altydt onvergeten met dankbaarheit in geheugenisse sal houden Ten overvloedt was hy nog soo goedig, dat hy my een seer goede gelegentheit besorgde, om beneffens myn Bagagie, met seer geringe kosten, langs den *Donauw* naar *Weenen* te komen. Dierhalven verkogt ik myn drie Kameelen en myn Peerdt, voor een reedelyken prys te *Offen*; gaf aan de twee knegts, die ik van *Elbason* hadde meedegenomen, haaren verdienden loon, en sondtse, met een Paspoort voorsien, van daar wederom te rug.

In de Keyserlyke Residentie Stadt *Weenen* komende, reysde ik van daar over *Praag* en *Dresden*, eyndelyk na die Plaats, de welke ik reets op myn Eylandt tot myn verblyf verkooren hadde. Van myn Goederen verkogt ik 't meeste te *Weenen*, en 't overige sondt ik te landt naar *Leypzig*; van daar ik se, met gelegentheit, reets over Jaar en dag in myn bewaaringe kreeg. Thans bevinde ik my, of schoon niet geheel vergenoegt, nogtans sonder reeden van ongenoegen, en van een onbesorgt leven: Vermits ik

van

van 't geene, 't welke myn oude Vader op 't Eylandt my heeft nagelaaten, Godt lof myn daagen geheel geruſt kan ſlyten, ſchoon ik ook nog hondert Jaaren mogt leven.

Ondertuſſchen kan ik egter niet ontkennen, dat ik byna daagelyks beluſt wierdt, om nog een reyſe in de Wereldt te doen: Ja, ſchoon ik de veelvuldige ongelukken, de groote lyf-en levens-gevaaren, en eyndelyk de overgroote ongemakken, (die ik Gode zy lof! thans gelukkig ben te boven gekomen;) overweege, alle welke dingen bequaam en gewichtig genoeg behoorden te zyn, om my van dit wonderlyk concept te doen afſtappen: Nogtans moet ik bekennen, dat myn reys-luſt alle deſe vertoogen te boven gaat; ſoo dat ik onwrikbaar nog eens ſal beſluyten, om een togt naar *Turkyen*, ook indien het mogelyk is, naar *Mecha* en *Egypten* te doen. Ik weet ook niet, wat my daar van ſoude af houden; Ik heb, (Gode zy lof!) geen kinderen; de onkoſten, die tot diergelyke reyſen vereyſcht worden, ſullen zich ook wel vinden; en alle myn vrienden geſaamentlyk zyn het niet waardig, om van myn geringe middelen een duyt te erven.

Indien 'er nu geduurende dien tydt eenige liefhebbers mogten gevonden worden, de welke eenige uuren willen besteeden, om desen mynen ongelukkigen levens loop, of veel meer myne waarachtige *Reys-Beschryvinge* te doorleesen, en daar in genoegen nemen; deselve verseekere ik, dat ik by myn te rug komst niet in gebreke sal blyven, om haar, tot gehoorsaamste dankbaarheit, als dan die avantuuren en gevallen, die my op dese nieuwe Reyse mogten ontmoetten, en die buyten twyffel van gewigt sullen zyn, insgelyks meede te deelen.

Eynde van het Eerste Deel.

R E-

REGISTER
VAN HET
EERSTE DEEL.

A.

B.

C.

G.

P.

R.

Retchir

S.

U.

V.

EYNDE.

